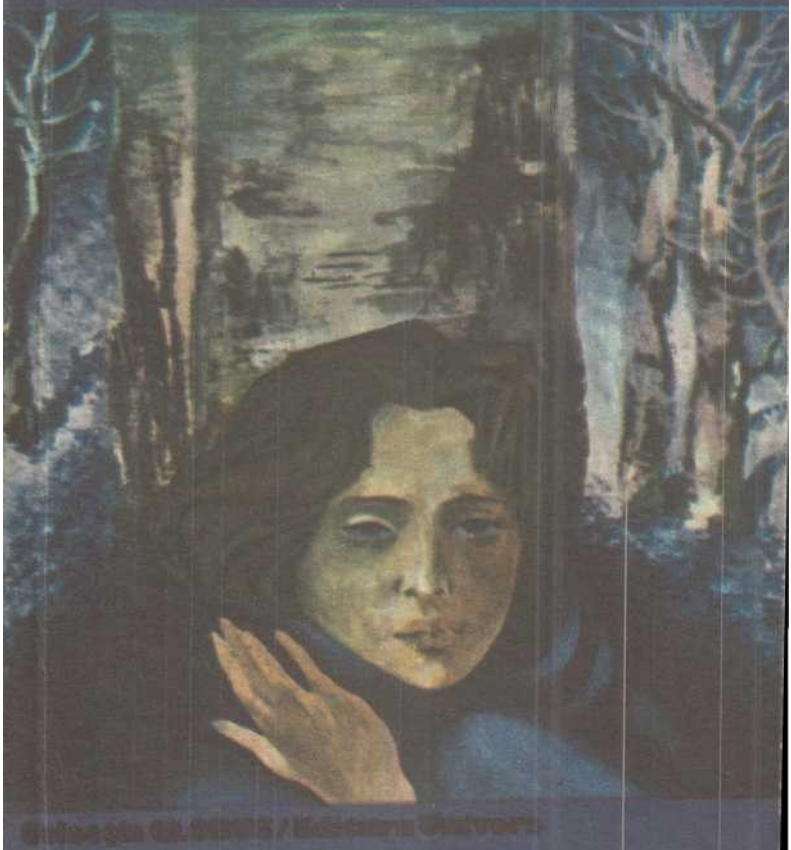
ALFONSAS BIELIAUSKAS

S-a întîmplat la Kaunas

COPERTA COLECŢIEI DE ION STATE

Grafica: Viorel Popescu. Ilustraţia: Malina Juravle

Anb$OHCAC BEnflYCKAC
KAYHACCKHH POMAH
MocKBa, «CoBeTCKiiH niicaTeJJb»
1973

Toate drepturile asupra acestei versiuni
sînt rezervate editurii UNIVERS

GLOBUS

Alfonsas
Bieliauskas

S-a intimpIM la Kaunas

Traducere de
ALEXANDRA BÂRCĂCIL.Ă
şi
IGOR TALMAŢKI

EDII'URA UNIVERS

Bucureşti

1980

Acelora care
niciodată nu vor mai fi cei care au fost... despre oamenii de azi, altfel decît cei de ieri...
pentru că omul adevărat păstrează numai ce este bun şi bine – nepieritoarea năzuinţă către Adevăr şi Frumuseţe, înaripată de iubirea de oameni şi idei.
Da, omul nici nu şi-ar merita numele de om dacă s-ar repeta mereu.
Şi despre iubire, firește, iubirea departe de a fi simplă
În secolul douăzeci.

CINEVA A SPUS: **„Acum,** gata !" şi a început să plîngă amarnic la urechea mea ; cineva m-a Împuns cu cotul în coastă ; cineva a suduit surd **;** şi iarăşi s-a lăsat o ceaţă jilavă, sălcîe şi încenuşată ; învăluia oamenii, copacii, crucile ; iar crucile erau albe, ca lumînările ; din lemnul lor cu faţa brăzdată **se** îngroşat! lacrimi galbene de răşină.

Apoi **se** aşternu liniştea – îndelungată, ţiuitor-chinuitoare **; a** durat **o** secundă**,** un minut sau o eternitate ; a durat pîna ce s-a spart cu plesnet : bufni un bulgăre de pămînt, unul singur, scăpat de sub tălpile cuiva ; căzu, şi-n urma**-i, c**a ploaia dezlănţuită violent după întîia picătură, se potopiră bulgării – o adev ăr**at** ă aval**a**nşă ; izbeau în capacul galben-roşiatec, loveau ca gloanţele – nu, ca alicele ; răpăiau în auz ca grindina pe tabla acoperişului ; şi jur-împrejur, ceaţa se făcea tot mai deasă şi mai deasă ; te sufoca suflarea ei sălcie şi o senzaţie de greaţă urca în gîtlej... Noroc **!** Noroc **!** explodă prin ceaţă cine ştie dincotro, chiar la ureche.a. mea, pînă la c**r**eierul care mă doare ; noroc, zic**,** noroc ! Şi şocul sonor SI! repetă. Deschid larg ochii – inundă lumina de peste tot ; şi iarăşi nimic, nici blestematul

„Acum, gata !”, nici hohotul de plîns al femeii, nici cotul În coastă ; ha nu, cineva mă înghiontește, îmi dă ghes ; noroc, zic, noroc !... La draeu ! – şi resping brusc mîna cuiva, mîna Întinsă către mine, mîna cu paharul ; se varsă un lichid brun şi un miros supărător îmi gîdilă nările – strănut şi paharul cade zăngănind jalnic... Noroc, tovarăşe Selis!... A, nu-i nimic... şi poate... ştii, asemenea cioburi aduc noroc... Da, da, aduc noroc, ştiu, ştiu, ştiu perfect – aţi vrea să mă ţineţi tot Într-o beţie ; aţi vrea să mă Înecaţi în paharul ăsta : şi pe mine, şi trecutul meu, şi durerea mea ; ori doar pe cel ce-s eu, pe mine doar... Noroc, tovarăşe Selis !... Of, paoc-ai fi un străin, te-ai schimbat – şi eşti livid ; of, te rog eu, lasă odată toamna, şterge-o din gînd, şi toamna, şi orice neplăceri ale vieţii ; bea şi surîde, Selis ; aş vrea să mă-ntorc la Jamaica !...

— Cine ? Cum ? Să mă-ntorc... ? Unde ? Pentru ce ?... îmi cad pleoapele, fac efortul să deschid ochii pînă la refuz ; văd indecis oameni care **se** rotesc într-un carusel Învăluit de o ceaţă fumu- riu-albăstruie – mii de feţe, mii de pete luminoase mă împung cu mii de priviri, mă lovesc cu mii de vorbe ; iar vorbele răsună ca bulgării de pămînt pe capacul galben-roşiatec – ca grindina, ca alicele ; le simt direct şi le aud desluşit, vorbă cu vorbă ; scutur din cap ; urechile îmi ţiuie la un şi mai strident :

— ...la Ja-mai-i-i...

— Niciodată ! Bat cu p^nul în masă şi mă ridic.

— Tovarăşe Selis ! Sigitas ! Dar... parcă n-ai Înţelege nimic... Nu mai ştii ce-nseamnă... ? Ia gîndeşte-te... este...

— Niciodată ! repet eu şi iarăşi îmi apasă tîm- plele ceaţa rea ; ceaţa aceea salcie şi Încenuşată, ce se tîrăşte dinspre crucile cu lacrimi galbene de răşină pe faţa brăzdată a lemnului ; n-aş fi crezut niciodată că ceaţa poate avea atîta forţă, că poate fi atît de aspru-apăsătoare şi grea ca o mască de plumb ; grea şi dură ca un cerc de metal ce se răceşte Încet-Încet, strîngîndu-mi ţeasta – o aud cum trosneşte ; şi iar scutur din cap – zorrrnn, zorrrnn, sună înăuntru, sub tîmple... zorrrnn, zorrrnn ; îmi prind capul între palme, mă clatin şi părăsesc masa.

— Tovarăşe Selis ! Sigitas ! Ţi-e rău ? strigă cineva. Singur n-ai să te descurci. Nu cunoşti... strigă iarăşi cineva, dar nu mă opresc, ori poate că mă opresc ; zornăitul din capul meu a încetat ; totuşi ceaţa jilavă, salcie, încenuşată, continuă să mă sufoce ; oare ce-oi fi băut ? A, da, din toate cîte se aflau pe masă – coniac, vodcă, lichior mai ales – lichiorul ăsta dulceag, brun şi vîs- cos, pe care nu-l puteam suferi altădată ; am băut lichior şi am mîncat destulă scrumbie – oribil, tovarăşe Selis ! Aşa-ţi strici stomacul, dragă... Noroc, noroc, tovarăşe Selis ! Şi, rogu-te, uită orice nu ţi-ar prii – zorrrnn, zorrrnn, zorrrnn ! – Nu, nu-i aici, poate că nici n-a fost... (şi-n şoaptă : ...nu fi neobrăzat, Petras ; ori poate te-ai scrîn- tit! Ar fi ceva mult prea deplasat...)

; zorrrnn !

Zorrrnn ! În groaznicul gol lăuntric, simt că-mi crapă capul la repetatul zornăit ; dinspre cruci se întinde mereu ceaţa aceea pătrunzător-urne- dă, aderentă ; vine dintr-acolo de unde am venit şi eu. Vine tot mai aproape – mă înfăşoară în vîlnicele ei, mă trage înapoi, spre trecut ; z'orrrnn.
zorrrnn, zorrrnn...

Da, eu sînt, Selis; vă ascult, doctore...

Mi-ar fi fost mult mai uşor dacă altcineva, nh. eu personal, v-ar comunica situaţia. Dar aşa a fost să fie. Predestinarea, tovarăşe Selis...

Predestinarea ?! În a doua jumătate a secolului douăzeci, cind oamenii fac zboruri cosmice şi lansează sateliţi artificiali ai Pămîntului, cînd geniul uman...

O, *dragul meu – a decedat; prosectura spitalului este deschisă de la ora şaisprezece fix, pînă la... Mă auziţi ? Ascultaţi ? Vă spun că fiica dumneavoastră, Giedre Selyte, în vîrstă de şase ani, a murit de influenţă, la douăzeci şi nouă septembrie, anul curent...*

Nu, eu nu am ieşit nicăieri şi nu am discutat cu nimeni – cu nici un 'doctor ; aici, habar n-am unde-i telefonul – se pare, pe lîngă uşă ; dar nici uşa nu ştiu pe unde-o fi ; şi nu cunosc pe nimeni aici, totuşi aud voceea

aceea ; da, aud clar vocea groasă, tonul rece, oficial : „...de la ora şaisprezece fix...” ; Sigitas Selis, trezeşte-te !...

— Ascultă, tovarăşe Selis, te caută acolo un pisălog neobrăzat. Ce să-i spun ?

— Ce să-i spui ? Ce crezi. Cel mai bun lucru ar fi să-i spui să se ducă dracului !

— ...să se ducă dracului... ?!

— Da, fii atît de amabilă...

— Voi face tot posibilul, Sigitas, d^i...

— Iţi voi rămîne profund recunoscător.. .

Un oftat adînc – acolo, lîngă uşă ; ceaţă insinuantă, ceaţă rece jur-împrejur ; ceaţă şi cruci albe, ca lumînările ; lacrimi galbene de răşină pe faţa brăzdată a lemnului ; ceaţă şi nici vorbă de vreun pisălog neobrăzat ; zorrrnn !

Doctore, ascultaţi-mă, şi mă scuzaţi că vă deranjez iarăşi. Care este procentul cazurilor cînd mor copiii de influenţă – în secolul nostru, al antibioticelor ? Hm, să zicem, în Europa. Sau în Lituania. La urma urmelor, numai la noi, la Vilnius... [2]

Pentru ce mă întrebaţi ?

Pentru că trebuie să ştiu.

Presupun totuşi că în momentul de faţă este puţin probabil ca asemenea date să vă consoleze.

Şi totuşi...

Da’ Încheiaţi discuţia odată 1 *Sînt*

supraocupat. Mă solicită bolnavii. V-am spus clar: prosectura spitalului, de la ora şaisprezece fix...

Zorrrnn !

— Alo ! Cu cine ? Nu, nu-i aici... Te rog, nu mă plictisi ! Noroc !

Zorrrnn !

Ascultă, închide-i pliscul imbecilului ăluia **ne**gru ! Telefonului, da ! Şi aşa îmi urlă capul, ca „Dieselului" care m-a adus astăzi ; în autobuz, tot drumul aveam impresia că gogoriţa aia de movir o să explodeze de atÎtea horcăituri, da, mai-nainte de Vevis sau de KaSiadorys, că nu mai ajungem noi cu el pînă la Kaunas, nici pînă la ochiul de mare ; şi uite, acum--acum o să-mi explodeze capul – golul dinăuntru mă torturează, un gol în care se stîrnesc zgomote sinistre – nu mă iartă, oriunde m-aş afla, oriunde m-aş duce, pretutindeni mă urmăresc... Din ziua aceea de septembrie cînd...

Zorrrnn!

Tot eu sînt, doctore, încă o dată – vă rog să mă scuzaţi... îmi recîştigasem autocontrolul ; mă scuturasem de falsa indiferenţă, care – mai mult decît lacrimile sau rîsul – trădează deruta în disperarea unui om ; am ridicat receptorul, am format numărul de telefon al spitalului şi am spus cît mai calm posibil, pe un ton aproape oficial :

— *Tot eu sînt, doctore, încă o dată vă rog*

să mă scuzaţi. Vreau să vă Întreb: soţia mea a fost astăzi la spital ? Da, Seliene, da, cred că aşa se numeşte, dacă nu mă înşel. Nu a fost ? Mulţumesc, >i faceţi abstracţie de întrebările mele absurde, referitoare la influenţă. Imi voi lua chiar astăzi fiica. Neapărat.

Nu uitaţi, se aude de la capătul firului vocea de bas, ceva mai domoală, *de la ora şaisprezece fix.* **..**

Nu, nu am uitat, eu nu uit nimic – cu toate că, atunci, capul mi se golise ca şi paharul cu care mă tot îmbia vecina mea de **m**asă, mecllc şi ea ; doctoriţa îşi expune decolteul *en-cueur* şi citită ceva cu Jamaica ; tot ea l-a adus la ordine şi pe acel pisălog neobrăzat – a trîntit în furcă receptorul şi s-a aşezat iarăşi lîngă mine ; Jamaica ? N-aş putea spune de ce, dar nu mă interesează deloc Jamaica ; nici vinul, nici discuţiile altora – tot acest carusel fumuriu-albăstrui ; gustul sălciu îmi stăruie în cerul gurii, iar în capul meu se ciocnesc mii de voci – una însă le domină : *„ ...de la ora şaisprezece fix.*o voce de altunde, nu de aici ; şi, uite, am să merg şi eu unde pînă şi Ford În persoană merge pe jos, nu mai vorbi-m de şefii mei de la serviciu ; pe undeva, lîngă intrare ; şi ce am eu cu Jamaica ? Nimic, absolut nimic ; ce să fie acolo ? Nimic, absolut nimic ; Jamaica se saltă în vîrful picioarelor – iar decolteul ! – Scumpule, ne vede lumea ; tu şi eu ; nu-mi respinge mîna, scumpul meu ; şu-şu-şu – şuşotitul ei şuieră,

îmi sfredeleşte urechea ; zorrrnn !...

E lîngă uşă, văd bine ; dar iarăşi zboară către mine decolteul – dă fuga spre uşă ; zorrrnn !...

— Ia te uită unde-mi era el !... răsună din ceaţa ce se-nvolburează prin u^ deschisă ; mereu, mereu aceeaşi ceaţă jilavă şi sălcie. Cum adică – nu-i ?! Cum adică – n-a fost ? Rău ţi-ai bătut joc de mine, do^nă Raminta !

— Ce vorbe-s astea, domnule Petras ?! Am spus purul adevăr (şi cu glas scăzut : nu ţipa aşa, aranjam eu totul). Tovarăşul Sigitas nu este şi nici nu a fost aici. Gîndurile lui au rămas la Vilnius, sub colina turnului Gediminas... Nimic

din ce i-a ajuns la ureche, nici măcar cîntecul, nu i-a atins deloc inima.

— Dumneata ai şi cîntat, doamnă

— Nu, am aşteptat sa ma roage tovarăşul Sigitas. Aşa e, Sigitas, ca ai sa ma rogi sa cînt ? Numai, numai pentru tine – da? Şi chiar acum ?!

— Jamaica, zîmbesc eu: ROM SUPERIOR JAMAICA, BUCUREŞTI, îmi trece prin minte ; şi capul mi se limpezeşte, de narca ar fi smuls cineva, dintr-o singura smucitura, masca de plumb ce mă apăsa ; deşi g-stul dulceag-leşios stăruie pînă la greaţă în cerul gurii, silindu-mă sa-mi amintesc de locul unde pînă şi Ford în persoană merge pe jos ; aminte cînd şi cum a început? Sigur ca numai eu ; nu mă pot plînge Încă de lipsă de memorie ; ar fi şi ruşine ca pe unul de vîrsta mea să-l lase memoria ; nici dezgustătorul amestec de băuturi, care-mi clocoteşte în stomac, ca smoala în cazan, nu mi-a întunecat mintea ; seara aceasta a început acum vreo treisprezece sau cincisprezece ani ; cine zice ca m-am trezit aiuns aici, Ia Kaunas, Ia ora unu şi jumatate? Adevarat că gogoriţa aia de motor Diesel horcăia ca sugrumat ; dar am impresia că nu am plecat niciodata de aici, nica- ieri ; pur şi simplu, cred că am citit în vreo carte ceva cam aşa : era vorba de un om oarecare, îl chema Sigitas Selis ; a parâsit cîndva Kaunasul şi s-a mutat în alt oraş, la Vilnius parca ; omul era foarte tînăr, nu avea experienţa vieţii, trăia cu iluzii... Iar iluziile

sînt ca poliţele de plata, trebuie să le onorezi la timp ; nimic mai rău decît iluziile neamorti..ate la termen ; aş vrea să ma-n-torc la Ja-mai-i-i-ca-a...

— De ce neapărat la Jamaica ?... Pot să-ţi cînt tangoul din „Casablanca“... El şi ea, pianistul negru... Ţii minte ?... „Tranda-fi-i-rul ce mi-ai dăruit... demult, demult... “

Demult ?... Ridic ochii şi privesc la doctoriţa cu decolteu *en coeur,* şi iarăşi mă soarbe trecutul ; demult ? Foarte demult – acum vreo treisprezece sau cinsprezece ani. Demult.

Astăzi la cinematograful „Romuva“ rulează „Casablanca“, auzi, Sigitas ? Nu ştiu ce producţie o fi – franceză, americană – dar se zice că filmul e formidabil. Minorii nu au acces, se-nţe- lege. Tu cînd ai să fii liber ?

Totdeauna sînt liber.

Atunci, de ce stai mereu Închis în cuşca ta ? E imprudent să dai drumul tigrului din cuşcă, Raminta. Mai cu seamă unuia feroce ca mine !

Serios, crezi că eşti feroce ? !

Foarte. Scăpat din cuşcă, aş sfîşia orice-mi iese în cale – oameni, copaci, stîlpi de telegraf – pentru moment însă mă voi repezi la un seif.

Ia mai lasă-te de bancuri !

Bancuri ? După părerea ta, comisia e subiect de bancuri ?

Ce comisie ?

Comisia de la C.C. – ne verifică activitatea.

A ta în special ?

Şi În special, şi în general. Nu uita că, din păcate, nu sînt şi eu unul dintre studenţii Institutu

lui de Medicină... Activez în cadrul Comsomolu- lui. Sînt şeful Serviciului-cadre al Comitetului municipal, e clar ? Şi, printre altele, primesc lunar o mie de ruble şi cîteva mustrări. Dar, orişicum, disciplina-i disciplină, Raminta.

Ştiu, şi-ţi plîng de milă ! Deci cu atît mai mult...

Deci, dacă se întîmplă ca...

Nu admit nici un „dacă" ! La şapte şi jumătat.,e, în acelaşi loc. *Good bye !*

,,...capul şi-a plecat şi s-a ofi-li-i-lit..."

Da, aşa e – acum cincisprezece ani...

Membrii comisiei venite din Vilnius, care ne luase pe nepusă-masă, cercetau meticulos fişele de evidenţă a cadrelor ; dar s-a constatat că nici ei nu erau de piatră ; altfel, adio „Casablanca" pentru mine ! Pe la cinci şi jumătate şi-au adus aminte că unul dintre ei – un tînăr Înalt şi bronzat – fusese nu demult la Soci, de unde trebuie să fi venit cu anecdote trufanda ; exact : acum le tot şuşotea celorlalţi şi toţi zîmbeau, chiar şi conti- nuînd să-şi vadă de treabă, verificînd hîrtie cu hîrtie ; pe la şase şi jumătate filele se întorceau tot mai alene şi mai rar ; în schimb, rîsetele şi glasurile se auzeau din ce în ce mai clar şi vioiciunea creştea ; nu mai era mult pînă la şapte, cînd membrii comisiei – trei tineri de la cursurile de activişti ai Comsomolului – au intrat în- tr-o adevărată competiţie : mîngîindu-şi destul de elocvent burţile, evocau straşnicile găluşte cu carne, cum numai la mama acasă se gătesc – le şi

zburase gîndul de la cadrele Comitetului municipal, la cantina din oraş a comitetului ; „poate

încă n-aţi auzit că şi guvernul ţarii are în studiu interzicerea lucrului în orele de seară ; se spune că am putea să ne organizăm mai bine timpul de activitate, să ne integrăm perfect într-un program de opt ore numai la lumina zilei ; doar nu mai sîntem în război şi, în definitiv, trebuie sa recunoaştem că omul nu e de piatră ; auziţi, tovarăşă Darguzaite ? ... Nu, tovarăşa Darguzaite, şefa ori preşedinta comisiei, cum vrei să-i spui, nu auzea ; cu o putere de muncă demnă de invidiat, continua să cerceteze hîrtiile, destul de prăfuite, ale evidenţei cadrelor noastre – formulare completate, autobiografii, cereri ; le descifra cu aplicaţia unei eleve dintr-antîia, rînd cu rînd
— recomandări, rezoluţii. Nu arunca măcar o privire impresionantei pendule de perete, care-şi legăna pataca secundarului cum îşi leagănă calul coada ; nici către colegii subalterni ; pur şi simplu, nu-şi putea dezlipi ochii de la hîrtii ! O dată măcar nu s-a întors spre cei care oftau de nerăbdare în colţul încăperii ; dar să fim drepţi
— avea ochi frumoşi ; era însă întruchiparea dedicaţiei în muncă. Ţinea în faţă un blocnotes impresionant, îmbrăcat în piele galbenă ; destule file erau acum gata acoperite cu scrisu-i mărunt – diverse însemnări privind activitatea serviciului meu ; şi-mi închipui că complimente... nu figurau acolo

— Tran-da-fi-i-rul ce mi-ai dăruit...
Da, – s-a ofilit demult, capul şi-a plecat şi s-a ofilit, ca în cîntec ; ce rost mai are

firul, Raminta ? Nu-mi amintesc să fi făcut asemenea daruri. Am fost prieten, da, chiar şi cu această doctoriţă aşezată acum la pian în semiîntunericul salonului, sub ramurile unui palmier de decor ; doctoriţa cîntă, acompaniindu-se la pian, şi mă priveşte des cu coada ochiului – parcă ar controla dacă sînt sau nu mai sînt aici ; desigur, anii nu şi-au lăsat prea mult pecetea – e destul de bine păstrată, durdulie, a făcut o căsătorie avantajoasă – soţul, profesor universitar, de-

— ... şi cînd... cînd oare-mi... vei da sărutarea ... ?

taşat în prezent la Moscova pentru o jumătate de an.

Eu însă ştiam că în blocnotesul deschis pe masă, în faţa celei care prezida comisia, nu erau, desigur, numai complimente la adresa mea ; şedeam ca pe ace, aşteptînd momentul cînd şefa va spune, în sfîrşit : „ajunge pe astăzi", şi-şi va întoarce către noi ochii ei frumoşi, de un albastru-cenuşiu ; dar ea continua să tacă şi, cu pedanteria tipică tinerilor birocraţi, citea, citea rezoluţiile scrise pe cereri ; iar eu din ce în ce mai Îngrijorat, urmăream acele pendulei de perete, care se apropiau implacabil de cifra **7.** Raminta a şi plecat de acasă, pronosticam eu, privind cum sălta uşor, dar nemilos stiloul din mîna tovarăşei Darguzaite ; ea însă scria, scria ; stiloul de import – graţios ; şi-l mînuiau

degete alungite şi nu mai puţin graţioase ; nici mîinile Ramintei nu-s lipsite de frumuseţe, îmi trecu prin minte, deşi nu le privisem atent niciodată ; probabil că În clipa asta ea merge iute, ţăcănind din tocurile pantofilor pe strada Jamaica, poate că a şi Început să coboare cu funicularul ; poate chiar aleargă spre locul întîlnirii ; Raminta nu întîrzie niciodată şi o să fie furioasă că o fac să aştepte ; nici nu prea aşteaptă ea mai mult de cinci minute... Şi iată că cifra 7 a şi fost acoperită de acele ceasornicului – doar ce-au zvicnit şi au pornit mai departe ; nu mă interesează că şefa ori preşedinta comisiei, cum vrei să-i spui, are mîini atît de frumoase ; nici eu nu sînt de piatră !

Să zicem că pentru astăzi ajunge, rosti ea în sfîrşi t ; închise dosarul ce venea la rînd şi ridică spre noi ochii ei de un albastru-cenuşiu ; adevărat, remarcabili ochi ; degetele frumos alungite luară de pe masă blocnotesul îmbrăcat în piele galbenă. Pentru astăzi, ajunge – ne întrunim iarăşi mîine la ora nouă. Dumneavoastră, tovarăşi membri ai comisiei, sînteţi liberi, dar tovarăşul Sigitas – nu te superi dacă îţi spun pe numele mic ? mi se adresă ea – îmi va arăta fişele centralizatoare.

Cu plăcere, am răspuns eu fără pic de entuziasm ; deşi, tovarăşă Darguzaite, cred că şi dumneavoastră aţi obosit... Ea nu răspunse şi-şi pironi privirea asupra seifului în care ţineam fişele cerute ; m-am repezit să-i deschid încuietoarea. Acele pendulei de

perete lunecau mişeleşte către **şapte** şi jumătate, pataca de alamă bătea secundele de parcă pălmuia în dreapta şi-n stînga ; nici un „dacă", spusese Raminta ; dar ce-s eu de vină dacă şefa mă ţintuieşte aici ? Dracu ştie ce-o fi căutînd în fişele acelea ; îmi închipui că în blocnotesul copertat în galben nu s-au notat doar aprecieri favorabile mie... tot^i – ce să-i faci ! – în seara asta am, da, oarecari remuşcări : o fi ştiind ceva doctoriţa cu decolteu *en coeur* de cele întîmplate atunci? Nu, de unde-ar şti? Cînta, acompaniindu-se la pian, îşi lasă capul pe spate şi ma urmăreşte vigilent cu coada ochiului, de parca aş fi încă sub stăpînirea înceţoşarilor – a ceţei aceleia jilave şi salcii, revarsîndu-se dinspre cruci ; nu ştie ca masca de plumb a fost 91nulsă şi că am ajuns aproape la normal ; multe nu ştie ea, dar ce importanţa are ? Eu nu am fost îndrăgostit de Raminta, cum s-ar fi putut crede ; ce-i drept e drept... Dar nu eu eram în cauza...

Din păcate, şefa nu este o fetişcană cu care să devii prieten ; deschide seiful cu pricina şi ara- ta-i tocmai fişele pe care gîndeai să le pui la punct saptămîna viitoare... Cînd e vorba de şefi

— n-ai de ales.

Bang ! Şapte şi jumatate... Dumneata, tovarăşe Sigitas, ai zor sa pleci undeva ?

Nu, nicăieri, tovarăşă Darguhite ; atîta doar

— n-am dormit destul azi-noapte ; înţelegeţi – sosirea unei comisii atît de importante...

Atunci, mi s-a părut. Dar după convorbirea

telefonică erai cam indispus.

Indispus? Deloc. Ma sunase un prieten.

îmi este absolut indiferent cine te sună la telefon, tovarăşe Sigitas ; şi tovarăşa Darguzaite, şefa sau preşedinta comisiei, oricum i-am spune, zîmbi subţire din colţul buzelor ; cine şi de ce vă cheamă la telefon, nu intră în preocupările comisiei. Preocuparea noastră constă în verificarea

modului în care este ţinută evidenţa acestor cadre şi sa raportăm „Biroului C.C. situaţia de-aici. în această privinţă, ca să vorbim deschis, pot spune că dumneata nu eşti fără cusur.

Ei, gata, a-nceput !... mi-am zis eu, lăsîndumă cînd pe un picior, cînd pe altul, în faţa seifului. şi zăngănind cheile – parcă aşa prindeam mat mult curaj (la fel sembărbătează copiii cînd îşi vorbesc tare pe Întuneric) ; cred că ea se înarmează cu un blocnotes impresionant de cîte ori pleacă în delegaţie.

încă nu prea văd bine ce vom trece noi în raport, continua tovarăşa Darguzaite, pentru că aici la d^neavoastră, la comitet, e mare harababură în evidenţa cadrelor.

Cred că nu este chiar atît de greu de văzut. am răspuns eu şi am zîmbit mînzeşte,

Scrieţi că aici, la Comitetul municipal, trebuiesc repartizaţi salariaţi corespunzători ; că localul eSte neîncăpător şi igrasios, de unde se trage şi faptul că şeful Serviciului-cadre, unicul activist, tovarăşul Selis, s-a căptusit cu o bronşită cronică şi ca ...

Ei , mi-continuînd să scotocesc în seiful ce apără hîrtiile de foc.

tovarăşe Selis, constat că eşti om glumeţ ; ajuns cîte ceva la ureche despre dumneata – şi şefa sau preşedinta comisiei, oricum i-am spune, mă privi pe sub gene ; privea cu ochi

mijiţi, dar şi aşa rămîneau, fără discuţie, ochi frumoşi, fie şi cu recea lor privire ; totuşi îmi plăceau mai mult cînd îi deschidea larg... Să scapi din Încurcătură cu cîte o glumă, eşti mare meşter dumneata ; munca însă ţi-ai neglijat-o, nu glumă ! Nu am vrut să vorbesc în prezenţa celorlalţi, să nu influenţez comisia înainte de concluzii, dar... Cred că pentru asemenea stil de lucru te aşteaptă o nouă mustrare.

Vă mulţumesc anticipat, am răspuns acru.

Nu-mi mulţumi acum, şi deschise larg ochii, dar mie nu-mi mai ardea să-i admir ; îmi vei mulţumi la urmă. Se aplecă asupra mesei şi notă ceva în blocnotesul ei ; iar eu, ca un conspirator versat, zîmbii gurii de fiară a seifului Întredeschis. Vrea să mă sperie, mi-am spus, bine ! E **o** vorbă din bătrîni : „Doi neînfricaţi nu fac cît unul care ştie ce-i frica”... La urma urmelor, pe buzele ei – „C.C.”, „comisie”, „mustrare” nu sună chiar atît de ameninţător cum îşi închipuie, cu tot tonul ei sever. A^dar, am zăngănit cheile şi-am dat de perete uşa seifului. Mă uitam la cadranul pendulei ; era opt fără douăzeci ; vedeam în minte obrajii aprinşi ai Ramintei – probabil clocoteşte de furie ; aşteaptă la locul stabilit, lîngă vitrina de lenjerie bărbătească, şi-şi alege ocările <.ele mai usturătoare ; „ticălosul ! „, „traistă de minciuni!”, „bădăran!”, „secătură!” (ultima pu- nîndu-le capacul) ; o să-mi tragă o săpuneală straşnică, ori o să mă ţină la distanţă cu buzele

cusute o săptămînă Întreagă – am de ales între cele două alternative ; acum e cu obrajii în flăcări, îi sclipesc ochii ca la pisici, căutîndu-mă printre trecători ; ei, lasă, Raminta, ştii doar cine este prietenul pe care ţi l-ai ales – şeful Serviciu- lui-cadre, din Comitetul municipal ; iar astăzi a picat ca din senin comisia C.C.-ului, ar putea fata să înţeleagă... Să înţeleagă ? M-de ! Furia de moment o să-i treacă ei, dar să aştepte un partener care întîrzie... aSita, să avem iertare... ; nu aşteaptă ea peste cinci minute, mai ales că nu e deloc simplu să faci rost de bilete la „Casablanca“ – pentru filmul ăsta se îmbulzesc oamenii la casă încă de dimineaţă ; uite, vezi, spectatorii şi-au luat bilete de azi-dimineaţă, iar ea tot mai zăboveşte aici – această Darguzaite ea şi cu mine ; fişele, fireşte, nu-s completate cum trebuie, fir-ar să fie ! Uf ! Dacă Darguzaite amîna pînă mîine, la noapte m-aş fi descurcat eu cumva... Şi deodată mîna mea Întinsă după hîrtiile cu buclucul s-a oprit în aer —. îmi venise fulgerător în minte **o** idee salvatoare. „Ce-ar fi să mergem la cinema ?” am zis eu, privind prudent la Dargu- zaite, care sta lingă masă şi mingîia cu degetele ei frumos alungite blocnotesul galben ; îmi închipui că şi-n somn îşi visează faimosul blocnotes!

Cinema, cinema, cinema ! răsuna în capul meu. Acolo rulează „Casablanca“ ; doar cît să văd filmul şi mă-ntorc imediat aici, să pun la punct fişele ; Raminta, desigur, nu mai

zăboveşte pe-acolo ; are mîine colocviu la anatomie ; trebuie să-şi facă somnul, să fie odihnită ; în definitiv, nu mi-e totuna ?... Nu era un gînd prea frumos, dar se agăţă de mine ca scaiul – totuna ; chiar aşa ?... Da, Raminta şi cu mine sîn- tem buni prieteni, şi-atît ; la urma urmelor – nimic extraordinar ! „Casablanca“ este un film care face vîlvă şi cui i-ar păsa cu cine se duce să-l vizioneze un oarecare Sigitas Selis ? Iar dacă e să fim drepţi, Draguzaite nu e deloc o corn- panic mai puţin plăcută decît Raminta – aşadar, la cinema !

Tovarăşa Darguzaite, şefa sau preşedinta comisiei, oricum i-ai zice, se Întoarse încet şi ma lixă cu privirea (pînă atunci nici o fată nu mă privise astfel, cu ochii larg deschişi şi neclintiţi) ; apoi, fără grabă, închise blocnotesul galben şi-l puse cu grijă Într-o cochetă poşetă de lac negru.

Sper că Încuiaţi bine Încăperea, spuse ea, lu- îndu-şi din cuier haina de stradă, o haină de piele fină.

Sigur că da, m-am precipitat eu – cu două lacăte !

în sfîrşit, am răsuflat !. .. Uşa se închise, pocnind înveselitor, iar eu, cu exagerată meticulozitate, am Întors cheile în cele două lacăte, de care am şi tras, am Împins uşa cu umărul, ca ultimă siguranţă, şi noi doi...

— Tovarăşe Selis, am impresia că te simţi

ceva mai bine, aşa e ? Dar ia loc, te rog. Ia loc, Sigitas ; fii mai uman ; stai şi ascultă. îţi plăcea acest tangou, ţii minte ? Stai şi-ascultă ! Ascultă !...

Da, da, ea este doctoriţa cu decolteu *en-coeur* ; ea m-a aşteptat lîngă vitrina magazinului de lenjerie bărbătească ; uite-o : ridică iarăşi capacul claviaturii şi nu mă slăbeşte din ochi – buzele zîmbesc, dar privirea e atentă şi tăioasă ; trebuie să fii drăguţă cu bărbaţii, dar şi severă – metodă bine verificată ; capacul îi scapa din mînă, vai, drept peste degete ; nu-i nimic – rezistă ele ; severă şi drăguţă totodată ; pentru tine cînt, Sigitas !

— Ştii ce ? Hai să bem o zubrowkă, Sigitas, ce zici ? Cîte un păhărel de zubrowkă. Doar unul, mormăie la urechea mea Petras.

— Nu.

— Cu vechii tăi prieteni ?

— Nu pot.

— Ba poţi. Aşa zic toţi că nu mai pot, dar beau pînă ce ajung sub masă. Ăsta-i adevărul.

— N-am chef să ajung sub masă.

— N-ai chef, dar tot ai să ajungi. Toţi ajungem acolo. Mai devreme sau mai tîrziu. Măcar o dată. Sau de două ori. Sau de o mie de ori. Sau mereu.

— Eşti beat.

— Nu, sînt Îngrijorat.

— De ce ?

— De viitor.

— Al tău ?

— Şi-al meu, şi-al altora. Tu ce crezi – încotro se-ndreaptă omenirea ? Ştii cîntecul : „La noi tineretul are toate drumurile deschise ! „... Bun lucru... Bătrînii, fireşte, se bucură de respectul cuvenit... Admirabil... nouă însă ne-a rămas situaţia de mijloc... despre noi cîntecul nici nu pomeneşte... dacă directorul meu de la Institut... hm... consortul admirabilei Raminta... nici nu se gîndeşte să se retragă... iar şef de secţie este numit un tinerel, proaspăt candidat în ştiinţe... atunci, se pune întrebarea – încotro s-o apuce Petras, om între două vîrste ?...

— Eşti beat.

— Îngrijorat. Si trebuie să mă consult cu tine, Sigitas.

— Uf, lasă-mă-n pace... măcar în seara asta.

— Trebuie neapărat să mă consult cu tine.

Petras e beat criţă. Iar eu, ciudat, sînt absolut treaz : am venit la Kaunas în delegaţie şi n-am voie să nu fiu treaz ; din păcate, sînt chiar prea lucid ; e supărător pentru mine să fiu chiar atît de lucid ; capacul sicriului era galben-roşiatec, bulgării, cenuşii ; cădeau în groapă ca ploaia dezlănţuită... ca grindina ; sute, mii de bulgări de pămînt cădeau zgomotos în groapă ; şi-i simţeam pe fiecare în parte ; îmi loveau tîmplele, timpanele, care-mi zvîcneau de fiecare dată în răpăitul repetat ca rafalele unei arme automate ; o lopată – o rafală, altă

lopată – încă o rafală... Şi parcă simţeam direct fiecare bulgăre, fiecare izbitură, pînă şi fărîmele de pămînt le simţeam. Apoi ceaţa sălcie şi jilavă, ceaţa aceea care se lipeşte de tine ca un polog vechi cu iz greţos ; şi m-am chircit, şi m-am cufundat în ceaţă, m-am înfăşurat în pologul ei rău mirositor ; crucile albe plîngeau, vărsau lacrimi galbene, tulburi ; se îngroşau pe faţa brăzdată a lemnului, întărindu-se – lacrimi ca boabele de chihlimbar ; ah, scoate-ţi şiragul de chihlimbar, Raminta ! Imi acum vreo cin sprezece an**i**...

— Ce-ţi reaminteşte acest tangou, Sigitas ?

Dar ea şi terminase de cîntat ; înseamnă că o privisem tot timpul ; vorbeam cu Petras şi mă uitam la ea, la doctoriţa cu decolteu *en-coeur* – durdulie şi cu gropiţe vesel-tremurătoare în obra-

Jii rumeni ; încă departe de bătrîneţe, o femeie cu vino-ncoace şi satisfăcută de persoana ei ; dar cu o priveam şi--i vedeam numai colanul ; nu are importanţă că te uiţi numai la colanul meu de chilimbar – („Petras, eşti o cîrpă !") – înseamnă că nu m-ai uitat, Sigitas ; cu bărbaţii trebuie să fii şi drăguţă, dar şi severă – asta-i piesa ; cînd mai înaintează în vîrstă, devin sentimentali ; uite, o să mă aşez chiar lîngă tine ; şi-am să acum vreo cincisprezece am...

— Cum, nu-ţi aminteşti nimic, nimic ?

— Nu.

— Absolut de nimic ?

— De nimic.

— Fie... şi îşi plecă încet privirea ; ciudat, tot nu ştiu pînă acum ce culoare au ochii ei ; nu m-am gîndit niciodată cum sînt ochii Ramintei... Fie, repetă ea. înseamnă că au dreptate oamenii cînd spun că toate rănile se vindecă. Pînă şi rănile inimii. Teoretic, numărul infarctelor fatale este limitat, dar practic...

— Practic, ar fi cazul să ne informeze iubitul tău soţ, interveni morocănos Petras. Nu degeaba e o somitate în problema infarctelor...

— Practic, tu eşti beat ! şi-i fulgerară ochii, a căror culoare nu o cunosc pînă în clipa de faţă... („Eşti un măgar, Petras ! Să pomeneşti aşa de soţul meu ! Asta n-am să ţi-o iert niciodată !) Şi te poţi cărăbăni la tine acasă !

— Dar, Raminta... şi Petras făcu un gest

aluziv către capătul opus al mesei ; acolo, nas în nas, discută aprins trei sau patru bărbaţi şi o doamnă teribil de slabă şi teribil de scormoni- tcare ; pînă acum parcă nici nu-i observasem. O gazdă primitoare nu se cade să acorde toată atenţia unui singur musafir. E ceva care...

— La mine vin musafirii cînd poftesc ei, neinvitaţi, răspunse Raminta. Şi tot cînd poftesc pleacă, nu e nevoie să-i expediez eu. Mai ales dacă îi aşteaptă soţia acasă. Şi-n plus, dacă habar n-au de buna-creştere... („Chiar aşa ! Ţi-am spus-o de la obraz, de faţă cu toţi ! Oare ce-ţi imaginai ? ! De-acum încolo să-ţi fie de învăţătură !") Afară e puţin rece, dar frig nu.

— Mă dai afară ? Pe mine ? ! Şi într-un asemenea moment, cînd un Întreg complex de împrejurări... Mai este aici şi vechea noastră cunoştinţă, tovarăşul Sigitas... Trebuie să mă consult cu el într-o chestiune foarte importantă...

— Seara aceasta îmi aparţine. Şi femeia cu decolteu *en-coeur* se aşează în faţa mea. Ai auzit, Petras ? Auzi, Sigitas ? E seara mea ! Poate că de treisprezece ani aştept eu seara asta...

— Poate pentru că... dibui eu.

— Poate pentru că respectabilul nostru profesor nu a fost niciodată atît de descurajator de bătrîn...

— Eşti un porc, Petras ! Ieşi afară ! Nu-rni strica seara asta !

Nu, Petras nu va mai greşi, va sta cuminte

– îşi goleşte paharul, şi-l umple, iar şi-l bea pe nerăsuflate, Încreţindu-şi fruntea şi fără să arunce o privire nici către mine, nici către Raminta ; apoi se eclipsează ; es.te a ta seara asta ? A ta este, Raminta ; ea a şi uitat de Petras ; cu ochii îngustaţi Într-un chip ciudat, zîmbeşte – aşa, faţa ei pare şi mai rotundă, iar gropiţele din obraji tremură ca două picături de argint-viu ; a ta **c** seara ; cîţi ani au trecut de atunci ? Treisprezece sau cincisprezece, da ; şi totuşi nici pe vremea aceea nu ţi-a aparţinut vreo seară de-a mea, Raminta ! Deşi eram tot în octombrie – puţin rece, dar frig nu, cum spui tu ; foşneau frunzele sub paşii grăbiţi ; la „Romuva“, deasupra pa- noului-reclamă, lumina jalnic un bec galben. Filmul Începuse, iar noi am intrat ; abonamentul gratuit pentru două persoane era la mine şi mă mîndream că îl posed ; în acei ani controlul financiar închidea ochii la multe.

Să fugi din Casablanca nu e deloc simplu ; vapoarele gem de pasageri – mare înghesuială – parcă se transportă portocale marocane ; la aeroport, babilonie ; jandarmi ai regimului de la Vichy verifică actele celor care urcă pe vapor sau în avion ; verifică, verifică, pînă prind pe cîte unul, şi-atunci – la moarte cu el ! Oamenii fug din Franţa ocupată – parte în Bulgaria, Siria, Maroc, desigur şi în America (o hartă acoperă Întreg ecranul ; săgeţi albe, punctate – parcă-s rafale de gloanţe dum-dum – marchează direcţiile fugarilor) ; el şi ea, cafeneaua, fidel

ul pianist negru ; eterna idilă amoroasă pe eternul butoi cu pulbere, eternul tangou pe teren explozibil ; şi, bineînţeles, soţul ; un prizonier evadat, ajuns la Casablanca pe o linie punctată dum-dum ; parcă dinadins apare, doar ca să-i fie piedică ei, îndrăgostita – o franţuzoaică tî- nără, care a uitat că e măritată, şi desigur şi tînărului partener – un *boy* american ; „trandafirul ce mi-ai dăruit... atunci, demult, demult...” – atunci nu era nici război, nici boy-ul american – atunci ; nu era nici fidelul pianist negru – nimeni, nimeni ; un ritm vechi ca pietrele Parisului, cuvinte vechi ca Europa şi o melodie ca foşnetul castanilor din Montmattre ; şi paşii sacadaţi ai jandarmilor ; tangoul pe teren explozibil ; „trandafirul ce mi-ai dăruit...” ; hai să zicem că-i aşa ; deşi cred că altele erau cuvintele, nu textul acesta banal de tot, compus de muzicanţii jazului „Trei Trandafiri” din cartierul Aukstieji SanCiai ; altele erau cuvintele, dar melodia, aceeaşi... „Trandafirul ce mi-ai Năruit...” – nimic nu ţi-am dăruit, niciodată, Raminta, pînă şi de acea seara de toamnă te-am jefuit, ţi-am furat-o şi nu am răscumpărat-o nicicînd ; oare te mai legeni şi azi cu iluzii ? .**..** Din loja noastră te vedeam bine – Ia parter, chiar în faţa ecranului ; bugetul unei studente nu permite loc în lojă ; permanentul gratuit pentru două persoane era la mine-n buzunar ; **a** doua persoană strîngea marginea lojei cu degetele frumos alungite şi asculta atentă muzica executată de fidelul negru ; cînd şi ce

anume ne-ar reaminti acea melodie ? Iar tu, Raminta, Îţi lăsa- seşi capul pe umăr, şedeai nemişcată, tăcută şi concentrată ca Înainte de a fi-ntrebată la examen, şi-l ascultai pe pianistul negru ; undeva, pe după zidurile cafenelei, bat dur cizmele jandarmilor ; cineva e-ndrăgostit de altcineva ; cineva este înhăţat la uşa cafenelei şi tîrît la poliţie ; cineva plînge şi cineva rîde ; cineva trage cu arma ; viaţa merge mai departe ; războiul cu ale sale, dragostea cu ale sale, cu spe-

ranţe şi suferinţe ;îţi pare rău de ţie sfărîmată –dragostea ca o fata-iluzorie, parcă, amorgana, ireală film – eroilor din pentruşi-ţi pare rău şi desigur, tine personal ; tine ;
ai şoptit supărată ceva la urechea fetei cu părul negru ca smoala, aşezată lîngă tine ; lucirea părului biruia şi Întunericul sălii, iar cînd s-a făcut lumină, era ca poleit cu aur ; m-am ridicat în picioare şi am văzut făptura mlădie, gingaşă, a celei care-ţi ţinea companie ; subţire ca o trestie, o tulpină de răchită sau o mlădiţă de mesteacăn ; poţi fi sigură, Raminta, născoceam eu ceva ca să mă descotorosesc de comisie, dacă as fi ştiut ce companie vei avea – fata era foarte tînără şi atît de delicată, de ai fi zis că acuşi-acuşi se frînge – destul s-o îmbrîncească intimplător vreun zănatic ; chiar şi prin ieftina haină de toamnă ghiceai cît este ea de fragilă. O clipă mi s-a părut că ochii noştri s-au intîlnit ; ai mei – uimiţi, ai ci – mari şi negri ; părul negru, ochii negri şi trăsătura purpurie a buzelor ; tu priveai în altă direcţie, Raminta ; unde oare am mai văzut eu aceşti ochi negri şi strălucitori ? Şi i-am mai văzut vreodată ? S-ar putea – cîţi ochi nu-i este dat să vadă şefului Servi- ciului-cadre al Comitetului municipal? Mare îmbulzeală la ieşire ; Raminta îşi croi drum înainte, tînăra fată rămase puţin mai în urmă ; se întoarse şi-i spuse ceva unui vlăjgan, care o împingea din

spate ; vlăjganul rîse ironic (parcă necheza), îşi scuturâ coama roşcată şi se propti de canatul uşii cu mîinile lui mari şi roşii – Ho-hoo ! – stăvili el şuvoiul de oameni **; şi** fata se strecură iute afară.

Încotro te grăbeşti aşa, tovarăşe Sigitas ? Întrebă tovarăşa Darguzaite, şefa ori preşedinta comisiei, cum vrei sa-i spui, în timp ce-şi încheia cu clegetele-i lungi şi albe haina moale de piele. Sper că mă vei conduce la hotel.

Desigur, am răspuns, luîndu-mi cu greu ochii de la uşa cinematografului şi uitîndu-mă cum Darguaite îşi punea mănuşile ; nu ştiu cum, dar mîinile ei nu mi se mai păreau acum la fel de frumoase ca mai-nainte, la serviciu ; sigur că vă conduc pînă la hotel.

Pornind pc stradă, am luat-o la braţ pe tovarăşa Darguzaite. Nu s-a eschivat, doar ce--a întors capul către mine şi m-a privit lung, cu ochii larg deschişi ; nimeni dintre şefii mei sau membrii vreunei comisii nu m-a privit aşa ; mi-am ridicat gulerul pardesiului şi am plecat mai departe împreună.

Pe unde s-o fi topit atît de repede ? – mă Întrebam cu gîndul la Raminta ; afară ploua mărunt, era întuneric şi printre crengile desfrunzite din aleea cu tei şuiera vîntul ; ca să vezi... s-o fi supărat chiar atît de rău ? sau poate că nici nu m-a observat în mulţimea aceea.

— Nu, Sigitas, nu scapi tu aşa uşor de mine, scumpule ! aud vocea Ramintei şi tresar. Vocea mă trage de pulpană la seara

de-acum şi în această încăpere – albăstrită de fum de ţigară şi cu masa încărcată de farfurii şi sticle ; cei trei sau patru bărbaţi şi doamna teribil de slabă şi teribil de scormonitoare continuă să discute cu
îndîrjire, ţintindu-se între ei cu vîrfurile nasurilor şi cu părul zbîrlit bătăios – pardon, Socikas, pardon, Korvliov, se aude dintr-acolo ; şi nici urmă de Petras – da, afară e cam rece, dar frig nu... Trebuia să vină cîndva şi ziua mea, Sigitas ? Măcar o dată la treisprezece ani... ';ii nu te mai încrunta aşa, bine ? Parcă vii de la inmormîntare...

— Raminta !

— O, iartă-mă, am spus-o fără să mă gîn-• dese !. .. Boabele de chihlimbar saltă-n sus ca zvîr- lite şi cad la loc cu sunet surd. – Din neatenţie... nici nu mă gîndeam să-ţi amintesc...

— Nu-i nimic...

— Ai primit bileţelul meu ?

— Dacă nu l-aş fi primit...

— Da, ştiu, nici nu veneai. Te ţii mîndru. Dar aveam nevoie de tine, Sigitas, ca de un vechi prieten.

— Prieten...

— Da, doar n-ai de gînd să mă respingi... Aş dori mult să mai discutăm împreună... şi mai ales **o** problemă... Dar despre asta, mai încolo, bine ? Cînd pleacă toată lumea... Şi Raminta zîmbeşte, arătîndu-mi cu coada ochiului spre musafirii ei. înţeleg că nu-ţi place să discuţi cu mine unele chestiuni

serioase, dar... Nu, nu te încrunta iar ! Dacă nu-ţi scriam, nici nu-ţi trecea prin minte să vii. Imi închipui că nici adresa nu mi-o cunoşteai. Acum însă... Ia spune-mi totuşi, încotro te grăbeai aşa de la autogară ? Sigur că la Comitetul municipal... unde în altă parte – aşa, cu cogemitea mapă... ?

Confirm, dînd din cap cu resemnare – da, la Comitet... şi-mi mut privirea ; dacă e atît de sigură... încotro mă grăbeam ? Tot n-ar pricepe nimic femeia asta durdulie şi cu gropiţe tremurătoare în obraji ; ochii ei mijiţi tare-s inexpresivi ; totuşi a reuşit să se mărite destul de bine – soţul, profesor universitar, şi săptămînal îi trimite de la Moscova scrisori infantil de naive ; îi promite că îi va expedia o haină de şinşila exact la fel cu cea admirată de Raminta într-o revistă poloneză ; oare acum mai pot să-i placă ei frunzele de arţar ? În parc, unde m-am dus direct de la autobuz, sînt frunze multe-multe, troienite ca zăpada iarna – purpurii, galbene, cafenii, şi foşnesc duios – parcă auzi cuvinte nicicînd rostite, nimănui spuse, nici măcar Giedrei ; Raminta, ştiu bine, nu poate înţelege...

— Da, la Comitet. Treburi.

— Şi eu am o treabă cu tine – ăsta-i Petras. Uite că nu a plecat, nu pricep cum de nu l-am văzut... Trebuie să mă consult cu tine, Sigitas... Neapărat şi urgent... Un Întreg complex de împrejurări... Dar mai întîi, te rog...

Ridică paharul şi vine mai lîngă mine ;

dinspre el năvăleşte mirosul de lichior de chimen, parcă şi de apă de colonie ; fruntea îi e brobonată de sudoare ; mă uit la Raminta.

— Petras, nu mă plictisi ! – Ochii ei aruncă fulgere şi tot nu disting ce culoare au. – Seara asta îmi aparţine ! E nevoie să repet ? !

Seara asta îi aparţine Ramintei ; nu e nevoie să repete ; musafirii – trei sau patru bărbaţi în discuţie aprinsă, ca şi doamna teribil de slabă şi teribil de scormonitoare – s-au ridicat de la masă şi acum aud cum fac gălăgie în coridor – pardon, Glenn, pardon, Gagarin – în timp ce-şi pun paltoanele şi pelerinele ; singur Petras, acest satelit artificial al meu, nu se urneşte, fixîndu-mă în truna şi răsucindu-şi nervos pe deget cravata : ţine cu orice preţ să se consulte cu mine ; dar această seară îi aparţine Ramintei ; da, seara, insă nu şi noaptea ; şi mă ridic în picioare.

— E timpul să plec...

Se ridică şi Petras – cravata e-n tirbuşon.

— Merg şi eu cu tine... noi amîndoi...

— Ia mai slăbeşte-mă ! bate din picior Raminta. Nu-i văd piciorul, dar faţa e schimonosită – unde au dispărut gropiţele ? Obrazul rotund a devenit colţuros, masculinizat, iar colţurile gurii au coborît. – Slăbeşte-l ! Cărăbăneşte-te ! Du-te la...

— Plec, plec... bombăne Petras, acum chiar din fundul coridorului. Uşa se închide cu un zgomot înfundat. – *Adieu* (bărbaţii care se contraziceau) – *good night* (doamna teribil de

slabă şi teribil de scormonitoare) – pardon, pardon, pe curînd ; – noapte bună, Petras ; boabele de chihlimbar saltă vesel pe decolteul *en-coeur* ; se stinge lustra mare ; şi iată-ne iarăşi singuri ...

— Unde pleci, prostuţule ? şuşoteşte ea, pri- vindu-mă în ochi ; dar ochii ei rămîn în umbră, tot nu le disting culoarea. Cum o să pleci acum, la trei noaptea ? Şi cu mutra pe care o ai... ştii, prin oraş...

— Sînt beat ?

— Nu pot spune ca eşti beat, dar nici complet treaz. De fapt, cred că tu eşti veşnic aşa...

— Nici treaz, nici beat ? Mulţumesc pentru compliment, Raminta.

— M-ai Înţeles greşit. Vream să spun că tu eşti totdeauna aşaaa... absent... Parcă te-ai retras cu totul în tine Însuţi.

■— Ca melcul în găoace ?

— N-am spus asta...

— În mine însumi, deci... ?

— Da, mereu cufundat în gînduri. Sînt pe lume asemenea oameni – trăiesc numai cu gîn- durile lor. Dar asemenea oameni sînt o adeVărată

Pedeapsă ?

Şi încă ce pedeapsă !...

da ştiu, ştiu, aprob eu dînd din cap ; pe mă aprob, dar poate şi pe celălalt Selis, simt, e Încordat la maximum şi-acum o pedeapsă pentru prietenii lor.

A, mine care, izbucnească, vorbindu-mi – a tăcut mult timp, ştiţi, celălalt Selis. Pedeapsă ? Da, şi încă ce pedeapsă !. .. Oare pe tine, Raminta, te frămîntă...

— Ajunge cu toată comedia asta, Raminta !

— Comedie ? !... ochii-i fulgeră. – Uite, asta n-am ştiut-o – că toate-acestea sînt pentru tine o comedie... Pînă şi acea...

— Ce, ce anume, Raminta ? Cred că ştii că Giedre... abia acum o lună...

— Ah, asta nu ! Nu asta ! şi-şi agită mîinile, de parcă ar vrea să gonească un bondar afurisit, intrat pe neaşteptate Într-un budoar intim, cald. Tu totdeauna eşti aşa. De zece-cincisprezece ani... De atunci de cînd...

— De cînd ne cunoaştem ?

— Nu, de cînd te-ai Însurat... de cînd ai fost silit să...

— Hm, chiar aşa ? Silit ?

— Păi, cum să numesc toată povestea asta absurdă ?...

— Să abandonăm subiectul, de acord ?

— Te supără ?

— Nu cred că este cazul să intrăm aici în amănunte pe această temă, altă parte. răspund eu după o scurtă pauză. Şi nici oriunde în Scuză-mă, să plec, să Raminta, dar e timpul merg acasă. ha, ha ! şi strălucitor

— Acasă ? Aşa ai spus ?... Ha, rîde cu hohote, dezvelindu-şi dinţii Te gîndeşti ce spui, scumpule ?

— Da, mă gtndesc, răspund eu. Ca un adevărat om de lume, care a venit în vizită cu biletul de invitaţie în buzunar, trebuie să plec ; nu să aştept să fiu luat de guler şi zvîrlit afară ; ca o adevărată doamnă a casei, desigur că ma pofteşti să rămîn din pură politeţe.

— Oho ! Au scos corniţele nişte nuanţe noi în limbajul tău. Dar dacă nu e vorba de pură politeţe ?

— De ce altceva ar putea fi vorba ?

— Ei, să zicem, de...

— De dragoste ?

— Nu eşti destul de perspicace, totuşi... şi un zîmbet fugar îi lunecă pe obraji ; gropiţele tremură. Pentru asta vei fi pedepsit sa-ţi aeriseşti singur camera. Eu îţi aduc aşternutul. Vei dor. mi pe sofaua verde,

„Trandafirul ce mi-ai dăruit...” Raminta dispare dincolo de numeroasele uşi ; nu-s destul de perspicace ; mă aflu în coridor, lîngă paltonul meu.

Aici e întuneric şi răcoare ; dinspre stradă se strecoară noaptea umedă de octombrie ; vine cu vîntul de afară, cu miros de frunze putrede şi de vechi amintiri ; sălciul ceţii îmi stăruie iar în cerul gurii, supărător.

— Aş vrea să mă-ntorc la Jamaicaaa.. se aude o voce vesel-triumfătoare şi, prin uşa Întredeschisă, o zăresc pe Raminta ; se Întoarce cu braţele încărcate de plăpumi şi perne ; poalele eva- zate ale capotului verde lunecă pe covor ca o coadă de cometă dintr-un film de aventuri fantastice. „După cîte văd, profesorilor le place verdele, îmi zic eu, îndesîndu-mi basca ; şi cum o fi reuşit să se schimbe atît de repede ?”

Trag uşa după mine cît mai uşurel şi mă afund în negura de octombrie, pătrunsă de mirosul frunzelor putrede.

II

„TU EŞTI ÎN DELEGAŢIE, Sigitas, îmi aminteşte Selis, cercetînd cu ochii strada pustie, Întunecoasă şi atît de înstrăinată. Dacă îţi închipui că poţi duce asemenea viaţă, fiind în delegaţie, te Înşeli amarnic, scumpule.”

„Ea spune «scumpule», răspunde Sigitas.”

„Ea e ea şi tu eşti tu. Şi nici eu nu-s totuna. Ea poate face orice-i trăsneşte prin minte, dar tu... adică eu şi cu tine...”

„Şi în definitiv, ce lucru extraordinar s-a întîmplat ? Mi-am vizitat vechi prieteni, şi-atîta tot. Adică eu nu le pot face o vizită ? Nu am dreptul ?”

„Poţi, sigur că poţi, ba chiar ai şi dreptul. Numai că mie mi se pare că nu ai venit la Kaunas pentru vizite amicale, ci cu treburi... „

„Am venit pentru că trebuia. Am fost trimis aici. Dar, te rog, în general, să nu intrăm în amănunte pe această temă.”

„Ei, nu, de mine nu scapi tu atît de uşor, să nu-ţi închipui una ca asta ! Eşti aici ca să rezolvi cazul 13—41—V, aşa e ? Perfect : şi în loc să te întîlneşti cu tovarăşii interesaţi şi să-ţi dai silinţa să lămureşti cît mai bine toată aceasta poveste, altfel, destul de banală...”

„...paşii te-au dus la Raminta...“

„Chiar aşa – bileţelul ei ţi s-a părut mai important decît...“

„Uf ! Sînt sătul pma-n gît ! Termină cu morala ta ! Crede-mă, admonestările tale mă scot din sărite ! Şi reţine că demult am depăşit vîrsta cînd oricine, dacă nu-i convenea ceva, putea să- mi ţină adevărate prelegeri despre ţinuta şi etica elementară în serviciu – le-am audiat, dragă, le-am audiat cu prisosinţă !”

„Mare copil eşti, Sigitas ! Şi ţii mapa asta subsuoară ! Oare-ţi închipui că vechea etică a

fost îngropată pe veci şi că în locul ei s-a născut o etică absolut nouă ? Crezi că etica se referă doar la stilul aparent de viaţa în societate ? Numai la forma exterioară a comportării ? Etica, băiatule, priveşte fondul, viaţa interioară, conştiinţa omului ; ceea ce, cum se ştie, nu se schimbă atît de repede ; uneori trebuie să treacă o viaţă de om ca el să se schimbe... Iar ce spun eu nu se acordă cu a da de duşcă un pahar la Raminta ; erai treaz şi-acum eşti beat... Şi-apoi, nu poţi şti ce conţine cupa oferită... Crezi că e vin, şi cînd colo..."

„E otravă ?"

„Să zicem că da."

„Atunci, pur şi simplu**,** voi refuz.a să mai beau. Si nimeni nu mă poate determina să mă răzgîndesc."

„Ţi se poate oferi o asemenea cupă, iar tu o vei bea, fără să-ţi dai seama ce conţine. Doar nu ne cunoaştem de-o zi-două."

„Ascultă, scumpule, drept cine mă iei, în definitiv ? După părerea ta, nu sînt decît un maniac, un imbecil ?"

„Vrei să-ţi spun eu ce eşti ?"

„Spune repede !"

„Fie, dar să nu te superi : un laş."

„Cum, ce ?!"

„Un laş. Stai, stai, nu te îmbufna, singur ai vrut-o !"

„Eu, laş ?! Nu-i adevărat ! E o minciună ! Oare totul depinde numai şi numai de mine ? De unul singur, luat separat ? Doar de mine ? Doar de tine ? Sau de noi amîndoi ?..."

„Pe mi n**e, rogu-te, nu** mă **amesteca** în poveştile astea, Eu...”

„Tu eşti deşteptul deşteptţilor... cu mintea de **pc** urma... Dar atunci... Unde mi-ai fost atunci ?!”

„Unde ? Cu tine. Dar nu mă vedeai... N ai vrut să mă vezi.“

„Nu vream ? Ba tu te-ai ascuns... te-ai ţi greierele după sobă... „

,.A, nu, nu vorbi aşa ! Tu m-ai ascuns, pi Într-un cotlon de unde nu numai că nu pu team scoate capul, dar nici să scot un sune nu puteam...”

„Eu... eu... eu... Poate vrei să spui că cu nu am dorit ce e bine şi frumos ? Că nu speram ca viaţa să devină ca **o** grădină, ca o pajişte înflorită – aşa crezi ?... Că nu doream ca pe lume să nu mai fie nici lacrimi, nici minciună, nici murdării, ci numai soare şi toată viata numai un surîs, sfîrşit.

.. „De dorit ai dorit tu,

„Atunci, ce mai vrei de la mine ? Ce te ţii Întruna de capul meu ? Şi nici un fel de «Însă», Înţelegi ? Aşa am vrut şi aşa am făcut... şi aş mai vrea ca niciodată să nu mai dezgropăm trecutul... să răscolim rufele murdare... Adăugă... nu, lasă, lasă, «murdare»... exagerezi... Oare ai uitat cum... ?“

„Nu, n-am uitat, dar ce importantă mai are ? Ce să-i faci dacă buruiana egoismului, pe care inconştient omul o duce cu el din trecutul atavic... mereu aceeaşi şi aceeaşi... Înţelegi ? Oare eu sînt de vină că în grădinile înflorite prinde şi putregaiul ? Că vînturi străine împrăştie să-

mînţă de buruieni pe pajiştile noastre cu iarbă curata ?... Şi eu am dorit ca pe ruinele vechiului regim de exploatare să înflorească numai binele şi adevărul... iar buruienile, de orice soi ar fi ele, să nu mai prindă rădăcini mciodata, niciodată...

„Aşa, aşa, mai departe e clar. Acum ai să-mi spui că nu poate fi considerată greşeala ceea ce fac toţi oamenii, fiindcă majoritatea nu pot greşi. Vei spune că oameni sfinţi nu există, că oricine e supus greşelii. îmi vei demonstra că e pură dialectică... Dacă e să ne referim la Hegel cu imuabilitatea legii negării negaţiei...

,,Ce spui – *Die Triade ?* Legea negarii negaţiei ? Ce rost au toate astea ? Ca pentru **a** nu ştiu cîta oară să mă sileşti să-mi amintesc trecutul ?..."

„Trecutul ? Dacă zici tu... Dar nu el este principalul."

„Şi-atunci, ce anume ?"

„Principalul este să te gîndeşti la viitor."

„Atunci, fii bun şi alungă amintirile din trecut. Mă sufocă, îmi răscolesc sufletul. Mie nu-mi mai trebuie..."

„Nu-ţi mai trebuie ? Dar fără trecut, omule, nu putem vorbi de viitor. Nu avem dreptul. în ori ce caz, tu... „

„Dar potoleşte-te odată ! Am obosit. Şi asa abia mă mai ţin picioarele... ai uitat că abia de **o** lună de zile . .. ? Ascultă, mi-e frig, înfăşoară- mă bine la gît... mai strîns, mai strîns... Ah, iarăşi senzaţia de greaţă, gustul

searbăd-dulceag din cerul gurii... Lichiorul, probabil... Sau poa- te-i tot ceaţa, ceaţa aceea sălcie... „

III

CEAŢA, ACEEAŞI CEAŢA mă învăluie şi mă duce, mă tîrăşte pe străzi întunecoase şi tăcute, mărginite de felinare cu lumină săracă – parc-ar fi un şir de floarea-soarelui scuturîndu-şi roua, razele lor se furişează prin ceaţa fluidă, cenuşie, şi cad pe trotoar în broboane gălbui. Cunosc aceste străzi din copilărie, asfaltul lor îmi frigea tălpile desculţe, iar eu ţopăiam ca pe n plită Încinsă ; apoi mi s-au dat ghete cehoslovace şi uniformă bleumarin, de licean. Pe străzile acestea, chiar pe această stradă, alergam în fiecare dimineaţă către liceu, în uniforma mea bleumarin ; iar sîmbătă seara mă grăbeam la dans ; şi cît de largă mi se părea strada – plină de viaţă, însorită ! Şi-acum, iat-o – desfundată pe-alocuri, adormită şi slab luminată de felinarele înceţoşate ; cred că îmbătrînesc. îm- hătrînesc ? Dar bătrîneţea presupune şi o tinereţe trecută. Oare am fost cîndva tînăr ? Cred că da ; „Casablanca“, acordurile lungi şi adînci ale pianului ; suspinul sub foşnitorii palmieri marocani ; foşneşte toată sala „Romuvei“ ; „trandafirul ce mi-ai dăruit“ ; părul negru, ochii negri şi trăsătura purpurie a buzelor ; da, am fost tînăr, am fost, Raminta !

Unde-ai descoperit junele ăsta atît de chipeş ? am întrebat-o eu atunci pe Raminta –

acum treisprezece sau chiar cincisprezece ani ; îmi pare rău că am întîrziat la „Casablanca“, dar văd că ţi-ai găsit uşor alt partener.

Vorbeşti de RiCardas ? De Bubnelis ?

Pe gorila asta de roşcovan îl cheamă Ricardas ?! Grozav ! Regret că nu i-am făcut cunoştinţă – e pentru mine o pierdere literalmente ireparabilă !

De ce ireparabilă ? Dacă ţii atît, ţi-l recomand...

^Hm, poate că eşti dispusă sa mi-o recomanzi Şi pe.”

Geda ? De ce nu ?... Dacă ţi-a făcut impresie... dacă...

Geda o cheamă ?

Geda, răspunse Raminta. Şi ce caşti ochii la mine ?

Gedaile – un nume ca oricare altul.

Frumoasă fată, am zis eu. Adevărat, **şi**tu eşti fată frumoasă.

Aşaaa, şi eu, adică ... ! – Ochii Ramintei fulgerau în Întuneric ; mergeam alături, chiar pe strada asta. – Va să zică, aşa – şi eu ! repetă furioasă Raminta. Altceva mai drăguţ nu găseşti să-mi spui ?

Ei, ce-i cu tine ? Nici nu m-am gîndit să te jignesc, am replicat eu cu ochii la felinarele- floa- rea-soarelui ; nu văd de ce te-ai bosumfla. Voiam doar să-ţi spun că te pricepi să-ţi alegi prieteniile... Dar, în definitiv, ce – erai obligată să mergi la cinema chiar cu spaima-lumii ?

Vorbeşti de RiCardas ?

Ba, vezi, că de tine vorbeam...

Bravo, după părerea ta eu sînt spaima-lumii !

Deloc, deloc. Doar n-am spus ca ai mers la cinema numai cu tine... Haide, haide, mă joc şi eu cu cuvintele...

Una dintre distracţiile tinereţii este să **se** joace cu cuvintele. Iar noi eram tineri, Raminta ! M-ai Întrebat : De ce n-ai venit cum ne Înţelesesem ?

Ţi-am mai spus – comisia.

Mai corect era să spui – n-aveam chef să merg cu tine.

Nu, aşa ceva n-aş afirma.

Mizerabile !

Raminta !...

Mă crezi o proasă ? îţi închipui ca numai tu eşti deşteptul-deştepţilor... iar ceilalţi... Ia spune, cine-i prăjina aia ?

Raminta, cum poţi să te exprimi aşa cînd vorbeşti despre o reprezentantă a C.C.-ului ?!...

Reprezentantă ! Reprezentantă a C.C.-ului ! Traistă cu minciuni ce eşti !

M-am oprit brusc, privind la fata care-mi vorbea pe asemenea ton. Da, da, s-a Întrecut cu gluma această Raminta. Mă supune unui **in**terogatoriu, de parcă ar avea drepturi de consoartă – şi nu este decît o studentă în medicină, nostimă, cu năsucul în vînt şi gropiţe în obraji – tînăra pe care ' o însoţesc uneori la cinema sau la dans ; s-ar prea-putea ca Într-o bună-zi să mă satur !

Hai, spune, nu-ţi mai plac ? ! De ce taci ? Secătură !

Imi închi**p**uiam eu că discuţia noastră nu va lua o întorsătură prea simpatică. Totuşi am roşit la insultă.

. Ai condus-o la hotel, ştiu perfect ! Braţ-la-braţ şi – la hotel ! Tu cu toţi membrii

comisiilor mergi braţ-la-braţ ?

Raminta, ce rost au asemenea... oare eu...

Nu încerca să te dezvinovăţeşti, nimeni nu \ i-o cere ! Numai vinovatul se dezvinovăţeşte !

Dar ce – am ridicat eu tonul – nu am dreptul să merg la cinema cu cine vreau ?

Dar îmi promiseseşi mie, Înţelegi ? Mie !

Multe promite omul, sînt Însă Împrejurări cînd... nu-ţi poţi ţine promisiunile...

Vorbeşti serios ? De data asta Raminta se opri- se-n loc ; ochii îi scăpărau în întuneric. Vorbeşti serios ?

Crezi că ar fi cazul să glumesc ?

Mai bine ai plînge. Asta înseamnă lipsă de principii, Sigitas. Mi-ai spus chiar tu de mai multe ori că nu totdeauna omul se poartă aşa cum trebuie, că uneori poate greşi – asta se iartă, dar lipsa de principii – niciodată ! Iar tu te porţi absolut neprincipial !

Era prea de tot ! Am respins mîna Ramintei, care se agăţase de cotul meu (ia te uită cî-tă familiaritate !) şi am tuşit sec. Vezi, aşa mi-am zis eu, îmi irosesc cei mai frumoşi ani ai tinereţii... Pe cîte ştiu, nu am fugit de muncă grea, nu ; din ziua cînd nemţii l-au tîrît pe tata în Germania, am părăsit liceul şi m-am dus la gara de mărfuri, unde trag vagoanele cu cărbune şi oricînd este nevoie de băieţi voinici, să pună umărul la descărcat ; apoi am fost trimis la şantierul de construcţii al unei noi Întreprinderi ; m-am făcut sudor. Cît de vesel trosnea şi ţÎşnea în toate părţile metalul cînd eu, cu masca de protecţie pe faţă, mă căţăram ca un acrobat

Q.e circ pe fe.n.na Înalţă şi ajurată, cînd sudam

zăbrelele groase şi reci, atît de străine una de alta mai-nainte – sudate de mîinile mele, au devenit scheletul unei mari uzine, carcasa ei de oţel ; alţi muncitori aveau să o îmbrace în beton şi sticlă. Şuiera vîntul prin grinda cu zăbrele, lc ciupea cu degetele lui invizibile, dar aspre, ca pe coardele unei chitare ; vîntul acela care, în orice clipă, da să mă smulgă din reţeaua metalică în vibraţie şi să mă arunce jos, cu tot echipamentul de sudor – de la treizeci de me tri înălţime ; împreună cu mine se căţăra din zăbrea în zăbrea prietenul meu din copilărie – Marius Maciulis, veşnic pus pe haz ; uneori făcea salturi mortale ca un acrobat de profesie – pe mine mai mult mă distrau decît mă speriau performanţele lui. Pe vremea aceea nici nu băgam de seamă cum trece timpul – puţin îmi păsa ; ziua toată era a mea şi a şantierului. Dimineaţa, cînd plecam la lucru, maică-mea nu uita să-mi pună în buzunar sandvişul pregătit de ea şi-mi înfăşura bine fularul ; tata murise departe, în Saxonia, iar mama îmbătrînise repede. Sîmbătă seara mă duceam la dans; uneori însă eram de serviciu În echipa de ordine civică. Pe urmă, cineva mi-a descoperit aptitudini organizatorice : şeful Serviciului-cadre de la Comitetul municipal al Comsomolului fusese scos din funcţie pentru neglijenţă ; aşa că mau co- borît de pe fermă şi m-au instalat la o masă mare şi gălbuie, cu o călimară cît toate zilele în formă de buturugă, şi un telefon negru ; aşa, dintr-o dată, m-am simţit mai mare cu cîţiva ani. Iar

acolo...

Acolo au şi început, zi de zi, audienţe, excluderi, probleme de personal, comisii, şedinţe de birou-executiv, şedinţe curente, apeluri telefonice, alergătura prin Întreprinderi, instituţii, unităţi şcolare, discuţii, certuri, îndrumări – ah, aceste îndrumări, cînd trebuie să te arăţi atotştiutor, iar tu mare lucru nu ştii ! Şi Raminta, studenta în medicină, pe care am cunoscut-o în- tîmplător la dans şi căreia nimic nu-i dă dreptul să-mi vorbească pe asemenea ton – ia uite, ea să-mi reproşeze mie lipsa de principialitate ! O pun eu la locul ei, imediat !...

Mai încetişor, i-am spus, înlăturîndu-i mîna, şi am tuşit de cîteva ori – să sune mai autoritar, mai fără replică – ştiu eu mai bine ce-i principial şi ce nu. Poate pentru mine, şeful Serviciului-cadre, nu este nimic mai neprincipial decît să mă plimb la braţ cu o tinerică oarecare, fără de partid şi nici măcar sindicalistă ! Ba încă să-i mai şi suport reproşurile !...

Poţi scăpa foarte uşor de acest inconvenient, îmi tăie vorba Raminta, şi mai furioasă acum ; mai ales că e timpul să merg acasă. Adio !

Să creşti mare, am răspuns, silindu-mă să nu arunc nici măcar o privire către ulicioara pe care pornise Raminta ; placheurile ţeşti sunau trist pe strada îngustă şi acum, o săptămînă pustie ; n-o să-mi Întreagă bească ; salutări mai vor-

pantofilor studen-

Da, scena asta neplăcută s-a petrecut pe-aici pe undeva, pe această ulicioară, într-o seară de octombrie, acum vreo treisprezece sau cmcispre- zece ani ; cine poate susţine că nu am fost tineri ?

Momentul trecuse demult, demult, dar eu tot mai auzeam, pe asfaltul vechi şi ştirbit, cum răsună placheurile pantofilor Ramintei ; mă străduiam să nu mă gîndesc la ea, dar acel ecou îmi tulbura conştiinţa – aceleaşi ciocanele îmi băteau în tîmple : un-doi, un-doi, un-un...

Cînd în sfîrşit, mi-am întors privirea într-acolo, în direcţia unde se pierduse glasul paşilor, doar un felinar-floarea-soarelui îşi oscila lumina, iar ceaţa şuşotea, tîrîndu-se leneş pe caldarîm ; ceaţa asta a luat-o cu ea pe Raminta.

Lasă, îmi ziceam eu, lasă să se ducă ; multe se duc în viaţă aşa, fără Întoarcere ; părul negru, ochii negri şi trăsătura purpurie a buzelor – unde o fi descoperit-o Raminta ?

De la sine îmi venise gîndul la fata cu parul negru, pe care nu o cunoşteam deloc, doar ce-o zărisem la cinema ; de la sine, cît se poate de firesc ; mare pagubă că Raminta plecase, pi- sîndu-mi tîmplele cu placheurile pantofilor ei ! Părul negru, ochii negri, trăsătura purpurie a buzelor – Geda...

— Trebuie să mă consult cu tine – aud deodată şi mă opresc. Mă uit în urmă şi-l văd pe

Petras, văd şi felinarele-floarea-soarelui, care îşi cern mărunt lumina prin fluidul cenuşiu al ceţii, văd şi casele-mari, strînse una lîngă alta de ambele părţi ale străzii, cenuşii şi ele, cu puţurile negre ale curţilor cu intrările lor adînci, ca de catacombe, **şi** iarăşi mă-ntorc la noaptea prezentă ; cei treisprezece ori cincisprezece ani dispar, cine ştie unde, amintirile s-au topit ; rămîne doar vocea cunoscută, enervanta şi atît de inoportună în acest moment :

— Trebuie să mă consult cu tine, Sigitas.

—)tii... acum...

— Chiar acum, acum !

— Ce atÎta grabă ?

— Timpul **nu** stă-n loc. înţelege, am o obligaţie faţă de cineva... Stai puţin... mi s-au desfăcut şireturile.

Şireturile, fireşte, nici gînd să se fi desfăcut ; pur şi simplu nu am chef să ascult pisălogeala acestui Petras şi m-am agăţat de primul argument ce mi-a trecut prin minte – doar, doar aş evita discuţia cu el ; mă aplec şi mă concentrez asupra şireturilor – mai întîi la un pantof, apoi la celălalt ; ce s-o ţine ca umbra după mine şi Petras ăsta ? ! Şi a plecat de la Raminta mult înaintea mea ; atunci ce păcatelor are de- dă tîr- coale pe aici ?

— Trebuie să mă consult cu tine, continuă el să nu mă slăbească, de cum m-am îndreptat de şale şi dam să-mi aranjez fularul ; totul se contrabalansează pe lumea asta : mă sufocam de căldură, acum mă

pătrunde frigul ; ce-o fi vrînd de la mine şi Petras ăsta ? !

Nu ţin bine minte unde ne-am cunoscut ; probabil că învăţam la acelaşi liceu, poate că eram chiar colegi de clasă ; dar de cîte ori nu sînt în apele mele şi aş vrea să fiu singur, neapărat răsare el ca din pămînt – parcă rolul lui principal ar fi sa-mi complice mie existenţa, sa încurce lucrurile şi mai râu.

— Asculta, Petras, ce-ar fi sa amîrâm pe alta data ?

— Altă data al tau n-o sa vină **ap** de curînd.

-- De asta m-ai pîndit pe sub ferestre ?... Da, ferestrele sînt la parter şi...

— Stai, stai – te-nşeli ! Ştiam eu dinainte ca ai sa pleci repede.

— De unde puteai sa ştii ?

— Era evident – dupa ochii tai **şi** toate ce-lelalte... N-ai iubit-o niciodată.

— Pe cine ?

— Pe Raminta, care alta ?

— Asculta, Petras ...

— Nu, nu ma întrerupe ! Daca nu vrei, n-ai sa-mi spui nimic. Absolut nimic. Pe vremurile astea agitate, vechile sentimente şi-au pierdut ponderea... şi farmecul de altadata. Asta-i adeva- rul. Totuşi ai fi putut sa te porţi ceva mai galant cu Raminta. De cînd e nevasta acelui imbecil cu titluri academice...

— Petras, spun apasat, pe mine nu ma inte- reseaza deloc nici Raminta, nici soţul ei. Am destule pe cap. îmi ajung grijile mele...

— Dar daca e sa privim fenomenele sub

unghi filozofic... şi Petras îmi atinge cotul, mai exact, mapa de sub braţ ; tresar la gestul lui, de parca m-ar fi curentat; „13—41—V" – se de- clanşeaza în mintea mea ; şi-mi retrag iute mîna şi mapa. – Privit din punct de vedere filozofic, continua Petras, soţul în cauza nu prezinta nit:i un interes. Aş zice d puţi sa-l consideri doar un semn simbolic oarecare, expresia plastică a unei categorii generale, o noţiune concretizată, dar nu şi un atribut al practicii umane. Eu însă privesc sub aspectul practic... Sper că m-ai Înţeles perfect.

— E josnic ce spui, Petras.

— Elevate sau josnice, sentimentele trebuiesc examinate mai mult filozofic decît practic... Pentru că nu există nimic propriu-zis elevat în galaxii, în aştri, şi nimic proziu-zis josnic în mi- crouniversul nostru terestru... Ca microbiolog, aş propune...

— În definitiv, ce vrei de la mine, Petras ?

— Să mă consult cu tine.

— Atunci, dă-i drumul, fir-ar să fie !

— Păi, dacă nu stai să m-asculţi. Dacă eşti cu gîndul numai la ale tale.

— Crezi că m-am Închis în mine Însumi ?

— Domnul ştie unde ! La urma urmei, ma obligi să repet ce crede cuconiţa... colega Raminta. Şi ea are impresia că profesorul, consrtr – tul, şi-a Închis sufletul. În privinţa lui cred că are dreptate, fiindcă profesorul nu mai e demult în prima tinereţe...

— Nu mă interesează profesorul ei... şi gră-

besc pasul.

Dar Petras nu se lasă ; se ţine ca umbra după mine ; din cînd în cînd umbra asta a mea se împiedică şi dă din mîini, bombănind în surdină ; uneori vine şi mai aproape – mai-mai să-mi atingă braţul şi mapa galbenă pe care o strîng subsuoară ; în ea este dosarul 13—41—V, *dosarul* cu care am venit de la Vilnius şi trebuie să-l

rezolv aici, la faţa locului ; îmi zic că, de la distanţa, arătăm ca doi beţivani care se împleticesc pe strada Mickiewicz, dibuindu-şi calea spre Aleea Libertăţii. Iată, în sfîrşit, şi Aleea Libertăţii, mîndria Kaunasului, acum învăluită în ceaţa alburie de octombrie ; prin ceaţa asta lăptoasă răzbesc licăririle roşii şi verzi ale luminilor de neon ; teii ce-o străjuiesc de-o parte şi de alta îşi împletesc crengile ca nişte mîini care se strîng ; iar şirul lor înaintează pînă departe, către Oraşul-vechi, destrămîndu-se vag în noapte.

— E aproape... În spatele Muzeului Militar... mormăie Petras, abia tîrîndu-şi picioarele. Urcam scara şi am ajuns.

— Unde s-ajungem ?

— La casa mea.

— Casa ta ?

— A mea... răspunde Petras pc un ton plînfţăreţ. Ar fi fost a mea dacă nu... Trebuie să mă consult cu tine, Sigitas.

— Stai puţin – becurile astea ard toată noaptea ?

„Romuva" – Cinematograful „Romuva" – citesc eu ; acelaşi turnuleţ rotund şi scara în evantai, cu cîte o casă de bilete la dreapta şi la stînga. Curtea înăbuşită între două ziduri oarbe. Afişe.

„Astăzi rulează... "

— Stai puţin, repet eu ; bineînţeles că nu rulează „Casablanca", de atunci multă apă a trecut pe Neman, şi lacrimi vărsate la cinema de fetele sentimentale ; de-a lungul atîtor ani,

au rulat la „Romuva“suţe de filme ; le..”a.u yizion<\t sute.

5
%

de alţi Sigitas, Raminte, Gede, Darguzaite ; sub bolta sălii au răsunat sute de noi melodii ; iar acum, iată – „Prima brumă" ! E o delectare să priveşti la reclama ce-ţi surîde îmbietor prin geamul vitrinei **;** *ea* poartă cizmuliţe în stil rustic şi o şubuliţă de piele sintetică ; şi uite-l şi pe *el* – tractorist fruntaş Într-un costum de croială pariziană, ai zice ; „Cu profundă durere, colectivul fabricii «Austra» anunţă rudele, prietenii şi pe toţi cei care i-au fost apropiaţi că, după o lungă şi grea suferinţă... „. Nu, nu e film, nici reclamă – este ziarul de seară cu turnul Gediminas şi o dungă roşie trasă sub titlu... „Cu profundă durere... rudele... toţi cei care i-au fost apropiaţi ... mă ustură ochii şi-mi feresc privirea de la pagina ziarului ; tot mai rău mă ustură ochii, parcă aş avea cenuşă sub pleoape... probabil din cauza luminii gălbui ce se cerne prin ceaţă ; cine te-a pus să citeşti ziarul noaptea ? Nimeni ; dar poate-s numai amintirile – nu ştiu ; nu mă mai uit la pagina ziarului, dar de amintiri nu mă pot feri, nici de glasul **gros** şi tonul oficial care de o lună de zile îmi sună în ureche ; de vocea **asta** se vede că **nu** pot scăpa nicăieri...

Exact la timp, tovarăşe Selis ; totul este gata, unde e sicriul ? Din păcate, medicina nu a putut face nimic de data aceasta... Aici, la noi, reuşim operaţii la inimă, la creier, revitalizăm mîini şi picioare (aţi auzit de ultima metodă franceză ?), dar se mai

îriiîmplăi ca o banală influenţă, ş tiţi **...**

Ştiu, doctore, nu e nevoie să... ; nici un cuvînt mai mult, doctore ; vă rog, tăceţi, bine că revitalizaţi mîini şi picioare (regret, n-am auzit de ultima metodă franceză) ; dar atunci de ce această ceaţă apăsătoare, ceaţa sălcie şi încenu- şată, pătrunsă de mirosul frunzelor putrede, care se tîrăşte dinspre tei – dinspre mîinile acelea strîns împletite – ceaţa care vine mereu spre mine ; şi mă apasă greu, mă sufocă ; boabele de chihlimbar sclipesc ; nu, nu sînt boabe de chihlimbar, sînt picăturile galbene de răşină pe crucile albe, cu faţa brăzdată ; zorrrnn, zorrrnn – lovesc în timpanele mele bulgării de pămînt... „Cu profundă durere... “

— Ţi-e rău, Sigitas ? Ce-i cu tine ? Ţi-e rău de la stomac ?

E Petras, da, acelaşi Petras, pe care tare aş vrea să nu-l mai văd în clipele astea ; şi mă reazem de zid ; Petras se grăbeşte să mă susţină ; am impresia că-şi întinde mîinile spre mapa galbenă, pe care o strîng subsuoară : 13—41—V ; – trebuie să mă consult cu tine... hei, taxi'!... Ţine-te bine, ţine-te bine, Sigitas !

Mă ţin bine ! Da, mă degajez de Petras şi calm, cum se cade unui bărbat, iau loc în maşina „Volga” oprită lîngă noi ; micul bec verde clipeşte perfid şi se stinge ; ţine-te bine, ţine-te bine, Sigit**a**s ; şi totul se stinge – numai mîinile, mîinile strîns împletite ale aleii cu tei

îmi fac semn şi zboară, zboară cu o viteză infernală – zboară...

IV

PARCĂ ÎMI AMINTESC ceva aceste tablouri din perete – de cînd o fi atîrnînd aici ? Cred că nu doar înainte de intrarea mea în aceasta cameră, ci chiar Înainte de a mă fi născut ; tablourile acestea şi pala de lumină vibrantă, care pătrunde prin crăpătura uşii – pala galbenă şi lată, despicînd peretele şi tablourile : jumătate din faţa cuiva, jumătate din pieptul cuiva, un singur picior... Mă tem să fac şi cea mai mică mişcare, îmi pare că pala tăioasă care a despicat În două tablourile m-ar putea lovi şi pe mine, să mă despice în două : jumătate de faţă, jumătate de piept, un singur picior : lumina taie totul în două : negru – alb, alb – negru ; nu, mai este aici şi cenuşiul – un amestec şters, confuz, un fel de surogat derutant şi inutil, un amalgam omului şi al vieţii, făcînd ca fiecare să nu-şi vadă decît partea sa – de-i negru – negrul, de-i alb – albul ; e amestecul care mă absoarbe şi pe mine... Altfel, nu aş zace dracu mai ştie unde, pe o sofa necunoscută, ce-i drept, destul de confortabilă, într-o cameră, adevărat, destul de încăpătoare şi, cred, destul de bine aerisită. Zac cu genunchii la gură, cu braţele desfăcute şi capul lăsat pe-o parte şi mă uit la peretele verzui, cu reflexe aurii, dintr-o odaie mare ; pe perete stau atîrnate tablourile despicate în două de pala de lumină ; e ceva sublim şi întristător pînă la

lacrimi în ceea ce contemplu eu ; alb – negru, negru – alb ; dar nu un alb pur – bate-n galben, iar negrul – spre cenuşiu; pe

perete sînt trei tablouri şi o fotografie ; jumătatea chipului, o panglicuţă pnnsa-n par, un umăr... Panglicuţa... Sar de pe sofa, arunc pe JOS pătura groasă de păr de cămilă ; panglicuţa şi un ochi, un ochi mare, larg deschis ; parcă ar fi vie... Pornesc lipăind în picioarele goale pe parchetul rece, mă apropii de perete, să privesc mai de-aproape fotografia. „Cu profundă durere...” – da ? Da, înghiţi-m-ar pămîntul, da ! Bîjbîi, căutînd comutatorul ; da, din nenorocire, chiar şi în secolul nostru, al zborurilor cosmice, influenţa nu a fost studiată mai mult decît acum cincizeci de ani ; şi a trecut doar o lună... Nu, nu, asta nu ! Fără amintiri – mă sufocă ; fetiţa din fotografie parc-ar fi vie ; panglicuţa, ochii, mîna – mînuţa albă de copil sub pala de lumină ; iar pala asta nu despică-n două numai fetiţa, despică şi pianul – „trandafirul ce mi-ai dăruit” ; ce aberaţie ! Care trandafir ? ! Ochii fetiţei sînt larg deschişi – parcă-s vii ; din nenorocire, chiar şi în secolul nostru... influenţa... poate fi influenţa mîhnirii ; mîhnirea moştenită, transmisă de părinţi

copiilor ; oare chiar atunci, din prima seară a acelui octombrie, totul era înşelăciune, un amestec confuz şi încărcat cu minciună ? Influenţa – cine poate şti ? S-ar putea să fi fost într-adevăr o predestinare ; dar poate că nu ; nu, nu, nu ! Acum însă totul trebuie să se schimbe, cu tot episodul acela care durează înnebunitor de mult, care totuşi, mai devreme sau mai tîrziu, trebuie să se încheie odată, să mi se şteargă din amintire. Încet-Încet, acel episod începuse să nu-mi mai domine toate gîndu-

rile ; şi dacă nu era pala de lumină, dacă nu era fotografia şi panglicuţa din păr...

Nene, nene, ridică-mă, te rog, aud deodată un glas – un glas cristalin, de copilă – şi tresar ; nu, minuni pe lumea asta nu se mai pomenesc demult ; nici nu există, şi nu vor exista ; e alt episod – celălalt : iese la suprafaţa din- tr-un semiîntuneric tăcut ; se arată, şi pala de lumină nu are putere să-l reteze. Te rog, ridi- că-mă pe scenă, nu mă pot urca sin gură ...

Cînd oare-a fost acest moment ? Jn anul o mie
nouă sute patruzeci şi unu, la douăsprezece ianuarie. Secţia de votare de la periferia Kauna- sului, un ger de douăzeci de grade sub zero, o pîrtie de zăpadă, care scîrţîia sub paşi, şi sala de festivităţi a şcolii – un concert dat de pionieri . .. lume multă, spectatorii – ca scrumbiile puse la saramura . .. , spinări... grumazuri, grumazun... scena.. .

Nene, ridică-mă, te rog – acuşi îmi vine rîndul să cînt...

Să cînţi ? Poftim ! îmi zice „nene” – poftim ! Ia să mă uit bine la tine – şi mi-am încreţit fruntea, mi-am strîns buzele, să par om în toată firea ; m-am Întors cu faţa către ea : Ia uite ce libelulă ! Să tot aibă vreo zece ani ; ochii negri, părul negru cu panglicuţă albastră ; bine, te ridic – hopa-şa ! M-am aplecat, am luat-o de subsuori, cum fac

oamenii mari – mi-a zis „nene” adineaori, şi nenea nu o poate ridica decît dacă arată a om mare, nu ca mine, un băiat ceva-ceva mai rasant ; deşi „nenea” poartă la gît cravată pionierească – adevărat, peste haina lui taicăsu ; şi cînd „nenea” se încumetă să salte asemenea greutate, simte cum îi tremură genunchii, dar nu se lasă, pentru că alături, tot înghesuit lîngă perete şi leoarcă de năduşeală, stă prietenul său cel mai bun, Marius Maciulis, pistruiat şi cîrn, iar urechile lui ca două scoici, depărtate de cap, aud cum lui Sigitas Selis i se dă titlul de „nene” ; iar „nenea” nu roşeşte, nu se pierde cu firea – dacă n-o ridici acum, toată strada o să rîdă de tine ; hopa-sus !

Aoleu, parcă s-a rupt ceva în tine ! Mai bine, lasă – şi fetiţa începe să dea din mîini. N-am observat că şi tu eşti mic...

Mic ? A, nu, libelulă, acum te ridic cu siguranţă, de-s mic sau mare, „nene” sau nu ! Hopa-sus... Muşchii se Încordează ca nişte strune, fireşte, îmi tremură picioarele... Hopaşa ! Şi fe • tiţa se rostogoleşte pe scenă ; hop-aşa ! mă înghiontеşte straşnic în coastă Marius MaClulis, cîr- nul meu prieten ; cald salut de pionier – ai ridicat-o pe scenă pe Zelnyte, nu o fetiţă oarecare

Care Zelnvte ?

Fata dirigintelui Poştei. Să vezi că o să primeşti o telegramă de mulţumire. A mai urgentă. Fulger !

Găgăuţă ! am rîs eu şi m-am Întors cu spa-

tele la el.

y—O O O / ft£ O A 1 A * •

„Găgăuţă ! răsună în camera largă ; îmi iau ochii de la fotografie şi-mi rotesc privirile : oare unde mă aflu ?

Acolo unde sînt ; merg la fereastră şi trag de şnurul unei jaluzele străvechi, care, nu ştiu cum, îmi aminteşte de vremurile camuflajului ; jaluzeaua se repede în tavan ; dincolo de fereastră izbucnesc lumini îndepărtate şi confuze ; haloul lor mă atrage magnetic, mă absoarbe total – cu această cameră şi tablourile ei ; mă topeşte în înceţoşarea acestui octombrie prin care străbat rare sclipiri, înceţoşarea de care abia scăpasem ; acolo e gogoriţa horcăitoare, „Dieselul“ ; şi ochiul de mare al Kaunasului ; un ochi imens albastru .şi cu gene verzi – pinii ; nu, nu te încrunta, dacă nu-ţi scriam, nici nu te-ai fi gîndit să vii ; te-ai retras în tine însuţi ; doamna teribil de slabă şi teribil de scormonitoare, de la care mi-a rămas doar – pardon, SoCikas, pardon, Koro- liov ; fidelul bătrîn negru ; tangoul din „Casablanca” ; acorduri răzleţe, rătăcite în amurgul serii... aplauze...

Premiul întîi – Geda Zelnyte – „Moartea Lebedei” de Saint-Saens, anunţă prezentatorul – un bărbat cu mişcări degajate şi mustaţa cănită.

Am tresărit şi am ridicat privirea... Intră în scenă – nu, vine în zbor o fată plină de graţie, cu părul negru şi strălucitor prins Într-un

simplu cerc auriu ; subţire, purtîndu-şi albul *tutu* de balerină, a apărut dintre faldurile de pluş verde ale fundalului, ca lebăda din desişul trestiilor ; bate aerul cu braţele-i-aripi şi-şi mlădiază întreaga făptură ; ajungînd în faţa avanscenei, unde stau aşezaţi în şir membrii comisiei, întinde drept înainte un picior nespus de alb şi gingaş, şi cu braţele plutind înapoi, inspiră adînc şi îşi avîntă pieptul ; ochii îi strălucesc de bucurie – ochii mari, negri, atît de luminoşi şl cu- noscuţi parcă...

Cred că nu vă mai amintiţi de mine, zise ea cînd reprezentaţia s-a terminat, iar noi – membrii comisiei pentru încurajarea tinerelor talente (la care-l înlocuiam pe secretarul Comitetului municipal, atunci bolnav), Împreună cu gazdele şi toţi cei care ne-au oferit spectacolul de amatori – ne-am aşezat la masa festivă, împodobită de-a lungul cu tîrzii flori de ochiul-boului ; chipul tinerei continua să strălucească de bucurie, ca mai-nainte, pe scenă. Eu v-am mai văzut deseori ; dar sînteţi atît de mîndru, nu mă salutaţi pe stradă.

îmi vorbea şi îmi punea în farfurie piftie sau salată orientală, oricum, ceva foarte prozaic ; eu însă rămăsesem sub vraja lebedei de Saint-Saens ; furculiţa cu bucăţica de piftie nimeri pe la colţul gurii ; gîndurile mele goneau aiurea ; oare ce-mi spunea ?

Sînt mîndru, nu dau bună ziua ? ... Dar, iartă-mă, nu ne întîlnim deseori...

Aproape zilnic, răspunse ea, privindu-mă drept în ochi ; merg seară de seară la studioul de balet al Casei sindicatelor şi, în drumul meu, vă întîlnesc. E drept că rareori sînteţi singur...

Raminta ; şi aici, iarăşi ea ; am ocărît eu în gînd... Raminta s-a dus – un-doi ! – sunîn- duşi placheurile pantofilor, dar constat că umbra ei mă va urmări încă multă vreme.

Te referi la studenta aceea ?

Da, la Raminta ; compune versuri. ,

O ocupaţie, iară nici un sens, am răspuns cu, doar oi scapa o dată pentru totdeauna de umbra nefastă a Ramintei ; în orice caz, nepotrivita pentru o studentă a Institutului de medicină ; mai bine nu şi-ar irosi astfel timpul şi ar toci la anatomie.

Aşadar... şi dumneavoastră... sînteţi ca şi ceilalţi...

Ce-am spus acum nu are cine ştie ce semnificaţie, tovarăşă Geda – îmi îngădui să-ţi spun aşa ? – dar viaţa nu este o joacă ; poţi greşi uneori, dar nu să-ţi trădezi principiile.

Principiile ? Şi care sînt principiile la care ţineţi mai mult ?

Principiul meu de bază este : iubeşte libertatea, am răspuns cu emfază ; şi nici odgonul cel mai gros nu mă va lega de Raminta, nici de altcineva. Noroc !

Am ridicat paharul şi am ciocnit cu Geda; degetele ei erau subţiri şi albe, aproape transparente ; ochii mari şi negri mă priveau fără să clipească ; parcă Întrebau, reproşau

ceva ; am băut paharul pînă la fund cu ochii închişi.

Sigur că nu e om să nu iubească libertatea, am continuat eu, muşcînd dintr-un castravete murat şi clipind des (cam tare vodca pentru mine) ; dar nu oricine o merită. Libertatea ţine cu acela care aspiră la ea, care luptă pentru ea. Dacă un om nu se respectă, preţuindu-se pe sine... dacă se înjoseşte... niciodată nu va fi respectat... chiar dacă ar avea calităţi care să merite respectul...

Mi-am Încreţit fruntea („ ...un film tipic burghez, tovarăşe Selis, mi-am a.mi.ntit eu o re-

marcă lansată de şefa ori preşedinta comisiei – oricum i-am spune – înainte de a ne despărţi la poarta hotelului. Dacă te pasionează asemenea filme, atunci nu e de mirare că vei neglija şi mai mult evidenţa cadrelor. Mulţumesc şi la revedere.") ; da, întîi de toate, omul trebuie să se respecte ; cine m-a pus să merg la cinema cu Darguzaite ? Uite, cred că şi Geda m-a văzut în compania ei ; este cazul să pun punct acestui capitol !

Spuneţi, spuneţi, interveni Geda, văzînd că m-am oprit ; ce spuneaţi este foarte interesant. Cred că citiţi mult, aşa e ?

Mi se mai întîmplă, am răspuns fără entuziasm, n-am încotro.

O priveam cu nesaţ – atît de subţire, surîzătoare, cu bluza ei galbenă mulată pe mijlocul mlădiu – iar bluza palpita pe pieptul de copilă – cu fusta-i neagră, din care apăreau picioarele lungi şi drepte, parcă sculptate. Picioarele dispăreau iute sub masă, dar eu tot le vedeam în minte ; şi aveam o senzaţie de jenă că le admiram cu ochi de bărbat, dar era o plăcere să le contempli ! Deşi eram încă foarte tinăr, puteam spune că sînt bărbat ; iar cum picicra.- rele sînt mîndria balerinelor, îmi închipui că ele trebuie să se bucure – îmi ziceam – cînd sînt astfel admirate. Şi totodată gîndurile mele zburau departe, departe – mi se arăta altă sală şi mă munceam să-mi amintesc unde oare aş fi putut s-o văd întîi şi-ntîi pe fata aceasta ; cine ştie unde... nu la „Romuva" ; mă concentram fără nici un rezultat şi asta mă enerva nu mai e?

puţin decît toasturile în care se Întreceau membrii comisiei pentru încurajarea tinerelor talente ; în sfîrşit, s-a toastat şi în cinstea premiaţilor.

Pentru tine, am spus eu, privind-o pe Geda drept în ochii ce rătăceau cu bucurie prin sala zgomotoasă şi agitată ; pentru lebădă, dar nu pentru lebăda ce moare, ci pentru alta – veşnic plină de viaţă şi tînără !

E prea mult... se îmbujoră ea. Avea obrajii netezi, gingaşi, poate cam palizi ; şi această îm- bujorare îi sporea frumuseţea. Ce spuneţi... nimic nu e veşnic pe lume. Aşa zicea tata. Ştiţi, colecţiona timbre poştale, dar cînd cu incendiul i-a ars şi colecţia. Atunci a îndrăgit pescuitul. Necazurile mărunte, cotidiene, zicea el, sînt de preferat unei singure, mari nenorociri. Pe urmă, a ieşit la pensie, iar la un an după aceea a murit...

A murit ? Demult ? am Întrebat la întîmplare, din politeţe ; gîndurile mele continuau să gonească departe ; rătăceam prin labirintele trecutului, pipăiam nesigur pereţii memoriei ; eram ca un pasager grăbit, care şi-a uitat geamantanul în compartiment şi nu mai ştie numărul vagonului, iar trenul aleargă mai departe. Uite, stau de o oră întreagă alături de Geda, această lebădă a lui Saint-Saens, în bluza ei galbenă, şi nu reuşesc să-mi aduc aminte unde am văzut-o întîi şi-ntîi ; tata colecţiona timbre... pe urma, a murit ; a îndrăgit pescuitul şi a murit ; sigur că regret

că s-a dus şi acest om, dar cînd anume a murit tovarăşul Zelnis ?

Tata ? îndată după război. Nu mai lucra la oficiul poştal.

La oficiul poştal ? – şi brusc, pe peronul gol al memoriei, a răsărit faţa hazlie a prietenului meu pistruiat, Marius ; a apărut cît se poate de firesc ; o să primeşti o telegramă de mulţumire, a mai urgentă, fulger ! Ai ridicat-o pe fata dirigintelui Poştei – hop-aşa ! – şi totul mi s-a limpezit în minte – pe peronul gol al memoriei ; era un om cumsecade.

L-aţi cunoscut pe tata ?

Nu pe dînsul, pe dumneata. Pe tine. Hai sa ne spunem „tu“ – vrei ? Cum de nu te-am recunoscut pe stradă ?!... Dacă tu zi de zi...

Eram mică pe-atunci...

Erai o libelulă, da... Aşa mi-a trecut prin minte atunci, la şcoală – libelulă... Tu mi-ai 7is ,.nene ... era înainte de război...

Si dumneavoastră nu v-aţi supărat ?

Nu „dumneavoastră“, numai „tu“... ne-am înţeles ?... Dar cine ştie, poate că arăt şi azi a „nene ...

Ce idee ! A, nu... a „nene“ ! Atît de tînăr şi „nene“... nostim !... Pe atunci cîntam.

Ai cîntat foarte frumos, am asigurat-o eu, deşi, drept să spun, nu mai ţineam minte cum cîntase şi ce anume. Pur şi simplu, în acea clipă, credeam cu sfinţenie că orice-ar face ea n-ar putea fi decît admirabil ; ai cîntat grozav de frumos !

Păcat – asta aparţine trecutului, oftă ea ; ceva .mai tîrziu am răcit rău şi mi-am pierdut

vocea. Sau poate mi s-a traumatizat forţîn-

du-mi-o – pe vremea aceea nu existau microfoane.

Ba da, dar nu oriunde. Hai, bea puţin şi tu hai !

Pentru ce eveniment să bem ? Pentru că m-ai ridicat sus pe

Pen-

Nu, pentru a rămîne mereu sus pe scenă.

tru

Ea nu răspunse – ridică paharul şi, strîngînd din ochi, bău cîteva înghiţituri din vinul ieftin ; dar eu, fireşte, am golit pînă la fund paharul.

Se făcuse prea cald ; am scos batista şi mi-am şters fruntea. Cînd am privit din nou la Geda, ceva se 'schimbase în expresia ei ; o umbră vagă îi trecea peste faţă ; parcă devenise deodată mai rezervata, mai matură.

Poate că nu mi-am pierdut vocea din lipsa microfoanelor, spuse ea cu privirea pierdută departe. îţi poţi da seama că în timpul războiului nu am cîntat prea mult. Mai întîi, am înmormîntat-o pe mama şi am plîns... Ah, cît am plîns... Pe urmă, a murit şi tata... Nu cred că lipsa microfoanelor **a** fost cauza.

Hai să dansăm puţin, am propus eu brusc ; ceea ce era foarte deplasat – s-o inviţi la dans tocmai cînd îşi reamintea de moartea părinţilor ei ; mi-am dat imediat seama de gafă.

Nu, răspunse ea cu glas slab, eu nu dansez cu nimeni... Adevărat, au trecut cinci ani de atunci, totuşi eu... te rog să mă scuzi...

Ochii ei mari, întristaţi şi atît de frumoşi ;

părul negru, ochii negri şi trăsătura purpurie a buzelor ; acum îmi părea şi mai minunată decît pe

scena, cu o oră în urmă ; tristeţea o prindea la fel de bine ca şi veselia ; eram stingherit.

Te rog să mă ierţi, am spus. Şi tatăl meu a murit. A murit în Saxonia, dar eu dansez... Ce să-i faci ? Viaţa omului e una singură şi o singură dată ai parte de tinereţe.

O singură dată ? Spui că viaţa omului e una singură... şi o singură dată ai parte de tinereţe... ?

Da, am răspuns eu surprins, şi ce ţi se pare... ?

Nimic. Am citit nu demult Într-o carte... o carte foarte tare – se vorbeşte acolo tocmai despre lucrurile acestea... mi-am notat acasa...

Ce anume ?

Ei, acelaşi subiect... despre viaţă...

M-da, dar gustă şi tu ceva. Mie mi-e o foame de lup. Şi sînt convins că de acum încolo vom sta deseori de vorbă împreună.

Deseori ? Şi Raminta ? Ai uitat de ea ?

N-am uitat, deşi, recunosc, nu-mi prea surîde să-mi aduc aminte de ea. La urma urmelor, ce mare lucru ? Dintr-atîta nu mi se taie pofta de **A** mmcare.

M-am concentrat asupra farfuriei. Geda continua să mă privească ; îi simţeam privirea aţintită, ca un vîrf ascuţit de săgeată.

Dar Raminta nu a însemnat tin ace pentru „o singură dată" ? Întrebă ea.

Nu, i-am răspuns, deloc ; a fost cu totu alt-cunoştinţe, Numai bune cunoştinţe. l tot.

Iar de-acum încolo vom fi şi noi la fel, bune cunoştinţe ?

Nu cred, am clătinat eu din cap, noi vom fi *altfel* de bune cunoştinţe. Tu îmi placi foarte, foarte mult, Geda.

A roşit ; şi atît de violent, încît am regretat imediat declaraţia mea.

Dar nu-i nimic, mi-am zis eu repede, mai devreme sau mai tîrziu, cuvintele acestea trebuiau să fie rostite ; o vedeam pe această fată doar pentru a treia oară în viaţa mea, dar doream să-i spun că îmi place foarte mult ; şi uite că i-am şi spus-o – am scăpat de-o grijă !

Ce-ar fi să dansăm, totuşi, propuse ea, ridicîndu-se pe neaşteptate în picioare ; odată şi odată tot va trebui să încep.

Aşa şi este, am răspuns eu, ridicîndu-mă la rîn- du-mi şi oferindu-i braţul ; odată şi odată bineînţeles că va trebui...

Cu multă grijă, parcă temîndu-mă să nu se sfarme, atît de fragilă-mi părea, am condus-o pînă în fundul sălii de dans, unde se mai roteau cîteva perechi. Triumfam – în sfîrşit ! Dar totodată încercam să-mi domolesc bucuria, fiindcă îmi părea încă foarte, foarte iluzorie – oare acesta să fie minunatul început... ?

începutul, bineînţeles că este începutul, gîndeam eu, rotindu-mă în ritmul valsului, încurcînd paşii şi cerîndu-mi scuze la dreapta şi la stînga ; doamne – această Geda este imponderabilă !... Pe Raminta o simţeam concret, o cuprindeam pe după umeri şi-i simţeam fiinţa nu numai cu podul palmelor, ci cu tot trupul ; doamne cît este de uşoară şi delicată Geda ! Da, delicată, nu friabilă cum

avusesem impresia atunci, la cinema ; lîngă ea probabil că arătam mătăhălos – un tău- raş scăpat pe gheaţă şi care priveşte pieziş, cu neîncredere, la oamenii din jur, gata să înfrunte în orice clipă un eventual atac, un tăuraş agresiv ; Începutul, fără îndoială, acesta-i adevăratul început.

în sfîrşit, muzica a tăcut şi ne-am întors la masa.

Valsul este un dans pe melodie concertantă, zise ea, parcă scuzîndu-se ; poate fi dansat oricînd.

Toate melodiile de dans pot fi oricînd dansate. Pentru balerine, nu chiar toate.

Dar pentru fetele frumoase ?

Geda îşi Întoarse Încet privirea în altă parte.

Da, acesta-i începutul, gîndeam eu cu ochii la obrajii ei îmbujoraţi – radiau de tinereţe şi speranţe ; cît de mult vom mai dansa, Geda şi cu mine, cîte valsuri ca şi cel de azi avem înaintea noastră ? Nu ştiu cum, dar în aceeaşi clipă mi-am amintit de filmul văzut săptămîna anterioară, dar, nu, nu pentru un motiv fără importanţă, ci pentru că atunci o zărisem pe ea – Geda : părul negru, ochii negri şi trăsătura purpurie a buzelor ; În film era război şi Casablanca – oraşul alb ca în basme ; un oraş ca un ochi larg deschis pe ţărmul oceanului, o fereastră albă ca zăpada deschisă spre libertate ; oamenii fugeau pe linii punctate dum-dum, erau hărţuiţi ; *el* şi *ea,* palmierii tremurînd speriaţi parcă, pianistul negru şi jandarmii ; desigur şi împuşcături – un sfîrşit oarecare pentru nişte personaje oarecare, acolo, sub palmieri ; aeroportul şi un soţ

idealmente inutil pentru soţie, apărut din neant ca o vie Întruchipare a conştiinţei, rămas nemişcat pe scara avionului ; trebuie să ne despărţim, Joe ; un tangou pe teren explozibil ; o melodie tristă ; o iubire tristă ; prematur stinsă ; sau chiar înainte de a se aprinde bine – iluzorie ca un miraj în deşer- turi ; nu ştiu de ce, am simţit că ameţesc.

Mai rămîi mult aici ? am întrebat-o pe Geda.

Nu, e timpul să plec, a răspuns ea, cu ochii la ceasul minuscul ; şi aşa o să întîrzii...

Unde să întîrzii ?

Acasă, unde în altă parte ? Mă aşteaptă unchiul meu. Nu ţi-am spus că locuiesc la un unchi ?

Nu, nu mi-ai spus. De fapt, nu are importanţă la cine locuieşti. Sper doar să te simţi bine acolo.

Da, bine, răspunse ea pe un ton neconvingător ; sigur că mă simt bine... şi îşi plecă ochii ; dar eu continuam să-i văd – erau trişti.

Da, trebuie să plec, zise ea după o scurtă tăcere, iartă-mă. Îţi mulţumesc foarte mult pentru premiu. Doar eşti mare şef, nu-i aşa ? Da, da, ştiu eu că votul tău *.a* fost hotărîtor.

Ei, nu exagera ! Eu trebuie să-ţi mulţumesc. Pentru lebădă. Cred că o s-o visez toată noaptea. încotro te conduc ? Spre SanCiai... Aleksotas... Panemune... Lampedziai ?

În clipa aceea aş fi condus-o pe Geda pînă la capătul lumii, să fim mereu, mereu Împreună ; să stăm de vorbă şi să privesc în aceşti ochi negri ;

mereu ...

Mulţumesc, mulţumesc, dar nu e nevoie. Ajung eu foarte bine şi singură, spuse ea puţin stingherită ; nu e deloc departe. Pe-aici, pe-aproape. Mulţumesc.

Mi-a întins mîna ; mîna ei caldă şi uşor umedă, iar mîna, cine ştie de ce, îi tremura ; i-am strîns-o mai tare.

Atunci, măcar pînă jos, la ieşire, da ? Poate te răzgîndeşti...

Bine, pînă la ieşire, da' numai pînă acolo.

Ne-am ridicat de la masa în jurul căreia lărmuiau oaspeţii înveseliţi de băutură, am coborît treptele de marmură albă şi am ajuns în vestiar. I-am ţinut cavalereşte haina de stradă.

Şi totuşi, poate că îmi vei permite să te conduc. E întuneric...

Nu, nu, protesta ea insistent ; ţi-am spus că stau aproape. Hai, întoarce-te la banchet. Probabil se va toasta pentru tine.

Nu-mi trebuiesc toasturi, am răspuns ; şi-apoi, cui să-i treacă prin minte să ridice paharul în cinstea mea ? Dar, uite, mie nu-mi place deloc să ştiu că mergi singură pe asemenea întunecime... poate că totuşi...

Nu, nu, nu, nu e nevoie ! Ajung eu bine şi singură. Nu te supăra.

Se întoarse brusc spre uşa de sticlă şi porni aproape în fugă.

Prin sticlă vedeai afară noaptea încenuşată de octombrie şi umbrele trecătorilor grăbiţi, şi rămurişul înalt al teilor desfrunziţi ; casele picoteau somnoroase.

O clipă ! am strigat-o din urmă. Cînd ne mai

întîlnim noi, Geda ?

Nu ştiu, răspunse ea, încetinind pasul, iar ochii negri scrutau strada prin sticla uşii, apoi mă priviră : ştiu eu ?...

Cine să ştie dacă nu tu, Geda ?

Cînd vei dori, răspunse ea Încet. Cu bine !

Uşa se închise zgomotos – era începutul ? Cam mototolit început ; nici măcar n-am hotărît cînd ne mai întîlnim ; şi de ce s-o fi grăbind aşa ? încotro aleargă ?...

Stai puţin ! am strigat-o iarăşi, ajungînd-o din- tr-un salt în stradă. Notează-ţi, te rog, numărul meu de telefon ... Geda, mă auzi ?... Doi, zero, unsprezece... Geda !

Noaptea m-a lovit în faţă cu vîntul ei rece şi Întunericul ; trecu în viteză o „Pobedă“ ; lumina farurilor mă orbi, măturînd asfaltul umed şi lucios.

Ge-da-a !...

Ce răcneşti aşa ? se auzi o voce răguşită de bas. închide pliscu' !

Pliscu' ! Chiar aşa a spus – pliscu' ! Măgădăul ăla cu umerii arcuiţi înainte, răsărit ca din pă- mînt la intrarea teatrului ; oare unde l-am mai văzut ? La „Romuva“, da, numai acolo ; ţin minte cum şi-a proptit mîinile roşii de tocurile uşii şi a stăvilit puhoiul de oameni ; de unde-o fi răsărit ?

Nu face pe nebunul ! am replicat. Semaforul e pe verde – ia-o din loc ! N-am nevoie să am de-a face cu unul ca tine !

Dar de cine ai nevoie, mă rog ?

în orice caz, nu de tine ! i-am răspuns dur. Geda se făcuse nevăzută, parcă se topise...

Vezi să n-ai cumva nevoie tocmai de mine, îngeraş, mormăi el printre dinţi şi-şi săltă pălăria; ochii lui de bufniţă mă aţinteau prin întuneric : Am onoarea !

Am scuipat la picioare şi m-am Întors în sala banchetului. Eu să am nevoie de el ! Atunci mi se părea o absurditate ; a t u n ci; iar acum, uite, stau şi privesc luminile îndepărtate ale oraşului
— clipesc palid acolo unde odată, acum treisprezece sau cincisprezece ani, am dansat pentru prima oară cu Geda ; luminile înceţoşate mă atrag, mă ademenesc prin ceaţa rea, cenuşie, din care atît de greu mă desprinsesem, de care m-am ascuns în această cameră ; mă atrag, mă cheamă, vor să mă absoarbă ; iar deasupra capului meu tremură implacabil pala de lumină gata-gata să **se** abată asupra mea în
orice clipă, să mînă, un singur picior ; să mă
mă despice în pete negre şi alb-gălbui, care,
două ca pe culoarea de ansamblu a
tablourile din omului interioară : cenuşiul ;
perete : jumătate de cap, un ochi, o descompună în amestecate, dau
— exterioară şi
să fug, n-am să plec de aici, numai să mă încalţ, că mi-au îngheţat picioarele desculţe pe parchetul rece ; aici voi rămîne – în faţa acestui tablou, în faţa acestei fetiţe cu panglică în păr ; parcă îmi reaminteşte ceva...

Se aud paşi şi ridic capul ; pala de lumină vibrează mai tare şi se lăţeşte ; prin uşă trece un curent de aer ; cineva coboară scara interioară. Scara ? Da, da, îmi amintesc – ieri am suit pe o scară : eu, Petras şi şoferul „Volgăi“ ; pe treptele de piatră zăceau risipite frunze de arţar ; iar ele foşneau uşor sub paşii noştri ; şi încă o scară – de lemn, cu treptele

netede şi lustruite ca faţa unei mese, o scară interioară, alături de camera, unde mă aflu eu şi ducînd undeva sus ; acum pe scara asta coboară paşi greoi – pac, pac, pac – simt paşii drept pe creştet ; ma apropii încet şi privesc prin crăpătura uşii.

Ce întîmplare ! Nu degeaba simţeam eu confuz unde am nimerit ; da, nu-i altcineva decît conul, să am iertare, tovarăşul Vebeliunas în persoană ; chiar el... şi oare de cît amar de vreme nu ne-am mai văzut... ? Dar nici Înainte nu ne întîlneam deseori – ce să-i faci ! Şi-acum – poftim 1 Am fericitul prilej... ce să zic ! Dar nu mă trage inima să mă arat şi să-i strig „să trăieşti ! ... Nu, dimpotrivă, mai curind aş sări pe fereastra, decit să am de-a face cu omul ăsta. În definitiv, ce ne leagă ? Conul, să am iertare, tovarăşul Vebeliunas coboară tacticos treptele, cu paşi rari ; îi aud papucii – parcă-mi calcă pe creştet – nu departe de uşa în dosul căreia stau la pîndă – pac, pac, pac ; uşa se întredeschide ceva mai mult ; pe peretele verde-auriu pala galbenă se lăţeşte, se leagănă în ritmul paşilor – pac, pac, pac ; de cîţi ani nu ne-am văzut noi, Vebeliunas ?

Păi, e unchiul meu, îmi spunea Geda după o săptămînă-două, cînd iarăşi, cu totul întîmplător, ne-am întîlnit pe Aleea Libertăţii ; mă zoream spre brutărie şi era cît pe-aci să ne ciocnim ; de data asta era singură – cu **o** seară înainte o însoţea un bărbat Înalt şi ţeapăn, cu melon negru, palton negru pe talie şi guler de

pluş ; de sub melon îi apărea părul cărunt şi ceafa rubicondă. Este unchiul meu, Vebeliunas.

Conul Vebeliunas, sau tovarăşul Vebeliunas ? am întrebat eu.

Ce deosebire... ?

Cum adica – „ce deosebire” ? Pentru tine nu are nici o importanţă ?

Poate că tocmai pentru mine are importanţă ; dar unchiului îi este egal... Şi sper că şi ţie.

Nu cumva face parte dintre... „foşti” ? am continuat eu, susţinînd-o pe Geda de cot şi privind-o drept în ochi ; se întuneca, iar ochii ei sclipeau prin întuneric ca nişte scîntei vii... Vebeliunas, Vebeliunas... Parcă mi-ar fi cunoscut acest nume.

Cine nu-l cunoaşte ? răspunse Geda. Unchiul meu a fost campion de tenis.

Pe vremuri ?...

Ce-ţi Închipui ! Acum e prea bătrîn.

Nu-mi închipui nimic, am replicat eu şi am tacut ; ce-mi spusese Geda despre unchiul ei era suficient. Campion ! Bătea şi el acolo n mingiu- liţă şi mai trebuia sa i-o şi aduci la mînă. Pe vremuri am fost şi eu copil de minge pe terenul d
e tenis ; poate ajungeam şi maestru în sport, dar mai curînd la lupta corp la corp, fiindca, aşa se zicea, aveam forţă musculară corespunzătoare – ei ! – cu respiraţia însă nu stam apoi, cu munca mea, unde să mai chiar
atît de bine. Şi- răgaz şi pentru sport ? La asemenea muncă, n-ai voie să-ţi împrăştii atenţia, că altfel, te alegi cît ai clipi cu **o** mustrare ; uite, tot n-am apucat să-mi completez fişele de evidenţa ; nu mă îndoiesc că Darguzaite şi-a notat tot în blocnotesul ei, mi-a trecut prin minte ; ce-i pasă – şi-a luat comisia, blocnotesurile şi dusă a fost ! „Casablanca”, vedeţi dumneavoastră, este un

film tipic burghez – ei, fie şi-aşa ; cît despre mine, am pierdut-o pe Raminta, dar am cîştigat-o pe Geda ; oare am cîştigat-o ? Cine ştie ! Ieri abia ne-am salutat în treacăt şi ne-am văzut fiecare de drumul său, ca doi ocazionali parteneri la dans ; de fapt, nici măcar parteneri ocazionali nu ne putem spune ; bine era dacă o reţineam astăzi şi mai mult ; dar norii negri de ploaie acoperiseră cerul – parcă era un bolovăniş de plumb ; începuse să picure ; hai să ne adăpostim undeva ; să zicem, la cîr- ciumioara asta, ce spui ?

La cîrciumă ?

Ei, la barul-cafenea, m-am corectat eu ; uite-a- colo, la colţ. Ne mai încălzim, discutăm.

Ce spui ! se sperie ea. Sînt prea tînără ca să intru Într-o cafenea.

Asta-nseamnă că eu sînt bătrîn. Ba chiar un „nene ...

Ei, nu, aşa n-am să-ţi mai spun, rîse ea ; nu eşti nici bătrîn, nici „nene”, dar mie mi-e tare frică de beţivi. Mai bine respirăm aer curat.

Din păcate, aerul e şi umed, nu numai curat. Acuşi-acuşi o să-nceapă să toarne cu găleata, vezi **şi** tu.

Ne adăpostim noi, răspunse ea, întinzînd palma – şi pe palma ei sclipiră cîţiva stropi de ploaie ; uite-acolo, sub bolta porţii, de pildă, e foarte bine...

Haidem.

Am intrat sub boltă, într-una din acele intrări de catacombă, ce duc spre ramificate ganguri, pînă în subteranele oraşului, pînă-n adîncul lui ; din zidurile pivniţelor vine iz de cîrpe

umede, miros de dorură de calciu, lemne, mai mult poate de cartofi – rezerva de iarnă a locatarilor – miroase şi a castra veţi muraţi, ori a varză la

putină ; răzbeşte şi mirosul gogoşilor, dacă e-ntr-o sîmbătă mai ales ; sau vinerea, simţi sfară de scrumbie prăjită ; tot felul de mirosuri – de oţet, de grăsime arsă, de lacrimi, de scîncete de prunc, sau de pat conjugal, de certuri, de milă, de dragoste şi întîlniri sentimentale – într-un cuvînt, tot ceea ce constituie viaţa zilnică a omului de rînd din Kaunas, cînd se Întoarce de la fabrică, birou, şcoală, sau prăvălie, sau atelier ; de-aici, prin crăpături şi gaura cheilor, **se** strecoară suflul autentic al oraşului, care nu **se** simte sub teii ce se leagănă în vînt pe Aleea Libertăţii.

Pe noi, kaunasienii, nu ne sperie aceste mirosuri, după care poţi ghici şi cine şi ce anume mă- nîncă la cină Într-o zi oarecare ; şi chiar dacă nu ne-ar face plăcere, de ele tot nu scăpăm aşa de uşor... Ne-am lipit de perete, privindu-ne cu uimire, de parcă ne întîlneam

deasupra bolţii se reflectau în ochii şi părul Ge- dei ; iar eu mai mult simţeam decît vedeam cît este ea de frumoasă. Am pierdut-o pe Raminta – ei şi ! Dar aici, lîngă mine, e Geda, lebăda de basm a lui Saint-Saens. încet, parcă temîndu-mă să nu sperii această frumuseţe, i-am pus tăcut mîinile pe umeri. Tu eşti **cu** mine, gîndeam, ui- tînd în acea clipă şi de Raminta, şi de brutăria spre care mă grăbisem, şi de lumea-ntreagă ; tu eşti cu mine, libelulă, şi cu mine vei rămine cit doresc... poate veşnic. Gîndui acesta m-a tulburat, era atît de neaşteptat şi îndrăzneţ ; nici nu ştiam ce-nseamnă veşnic, d^i întîlnisem cuvîntul destul de des în romanele

pentru prima dată ; razele sărace ale felinarului care se bălăbănea

odată va veni către mine ; fără îndoială ! Şi iat-o aici, a venit la mine, această unică, mare iubire ; mîinile mele zăboveau pe umerii Gedei, care tresăreau ca doi porumbei ; în copilărie mi se întîm- plase adesea să prind porumbei ; ochii ei mari, negri, plini de lumină, mă priveau parcă aştep- tînd ceva ; nu, nu, nu... nu vreau... implorau aceşti ochi ; mergeam la studio să dansez ; nu sînt de vină că ne-am întîlnit ; nu, nu, nu... Şi totuşi ne-am întîlnit, gîndeam eu ; întîmplările urmează şi ele un fir tors firesc ; ne-am întîlnit, pentru că amîndoi am dorit-o ; şi de cîte ori vom vrea, iarăşi ne vom întîlni.

Te iubesc, Geda, am spus, strîngîndu-i umerii. Ea se cutremură sub strînsoarea prea puternică. Numai pe tine te iubesc, numai pe tine. Taci ! Am strigat, fiindcă da să spună ceva, poate să mă contrazică, sau să abată discuţia ; taci, taci ! Te iubesc, am repetat eu, şi atîta timp cît îmi va bate inima în piept...

Am atras-o şi mai aproape, am îmbrăţişat-o şi am sărutat-o – nu pe gură, pe obraz, lîngă ureche ; am sărutat-o tare-tare, parcă voiam să iau totul dintr-o dată, tot ce-mi lipsea mie – mîn- gîierea şi frumuseţea femeiască, să sorb cît se poate sorbi, pînă la ultimul strop.

Ascultă-mă, am şoptit, ascultă-mă, Geda – să mergem la mine... e aproape... haidem repede.

Singur nu ştiu cum mi-au venit cuvintele astea ; eram îmbătat de strînsa apropiere ; niciodată nu-mi fusese atît de aproape vreo fată, doar poate Raminta şi numai la dans ; dar la dans e altceva, nu ca sub o boltă Întunecoasă, într-o intrare de catacombă

kaunasiană, pierzîndu-se în

labirintele curţilor interioare ; dar îndată ce am spus **asta,** mi-am dat seama că făcusem o mare prostie ; Înţelegeam cît de mult greşisem – umerii delicaţi începuseră să tremure febril sub pardesiul roz şi subţire ; şi mi-au căzut mîinile de la sine.

Vezi, circulă pe-aici oameni, am îngaimat ceva mai calm, încercînd să repar impresia lăsată de cuvintele mele ; nu e bine sa atragem atenţia... Nici ţie cred că nu-ţi place să zăbovim în hruba asta infectă...

Infectă... şi parcă îmi repeta şi intonaţia... pentru tine, aici e o hrubă infectă ?

trivite; nu, sigur că nu, dar, vezi, aici în văzul lumii... Gîndeşte-te şi tu – de furăm, cînd să să împărtăşim...

Gata, s-a terminat ! M-am împotmolit... luăm” ... ! Adevărat, gura ţi-e cel mai mare duş man ; cînd n-ai crede, te trezeşti că spune tocmai ce nu trebuie – şi-apoi, mai drege-o dacă poţi ! Făcusem o mare prostie, mă purtasem pueril, huliganic chiar – amîndouă la un loc ; şi de ce-oi fi făcînd pe grozavul ? ! De ce parcă dinadins vreau să par mai rău decît sînt ? Ce diavol s-a cuibărit în mine şi mă trage de limba asta ticăloasă !

Nu, nu, **asn** Încercat iarăşi s-o dreg, dar mi se Încurca limba în gură ; nu găseam cuvintele po-

Ca arsă, Geda s-a smuls fulgerător şi s-a ghe-

muit în umbră ; eu mi-am încrucişat mîinile la piept, am clătinat timid din cap, implorînd din ochi iertare – dar parcă mi se lipise limba-n

gură, parcă amuţisem pentru totdeauna ; disperat, am făcut un pas spre ea. .

Nu, nu, nu ! şi Geda îşi agita mîinile cu palmele întinse înainte, ca două mici scuturi albe ; în întunecimea aceea, gesturile şi ochii ei strigau – să nu îndrăzneşti ! Îţi spun – de mine ! – să nu îndrăzneşti ! Îţi spun – nu te **apropia**

Geda, eu... atît de mult...

Foarte mult, da – şi prin ochii ei trecu **o** sclipire rece ; foarte mult... Atunci, ascultă – **tu** poţi lua ce vrei. Poţi lua, repetă ea încet, **dar** ferm, deşi glasu-i tremura ; tu poţi lua ce vrei... dar nu aici şi nu de la mine. Adio.

Şi răsucindu-se brusc pe călcîie, **se feri-ntr-o** parte ; abia am avut timp s-o prind de mînă.

Geda, îngăimat eu descurajat la culme, Geda, înţelege-mă, eu n-am vrut... voiam să **spun** cu totul altceva... Nu sînt dintre aceia care **...** să nu-ţi închipui asta... Geda !

Dar ea căuta cu îndărătnicie sa-şi **elibereze** mîna şi să fugă ; auzeam înăbuşite sughiţuri de plîns, ca dintr-o surdă mînie fără putere ; în sfîrşit, am ajuns la ieşire de sub bolta adîncă şi am dat drumul mîinii pe care o ţineam strîns. Acum era maimultă lumină, deşi ploaia măruntă ca o ceaţă deasă continua să cadă pe coroanele teilor ; un bec mic şi spălăcit lumina numărul casei – 17 ; aş fi dorit să fie beznă, să nu-mi vadă Geda faţa. Dealtfel, nici nu mă privea ; încet, de parcă ar fi dus o povară, înainta pe trotuarul ud şi privirea îi luneca spre vitrinele opace, spre copaci, doar spre mine nu

; iar eu, ca un vinovat, mergeam în urma ei. Ei, da... primul sărut... îmiziceam eu mohorît, uitîndu-mă pieziş

la trecătorii care, cu gulerele ridicate pînă la ochi, parcă treceau furiş pe strada întunecoasă ; şi ce frumos scrie-n cărţi despre primul sărut ! Vezi, am sărutat-o pe Geda... şi ea s-a mîniat rău ; uite cu cîtă mîndrie înaintează, nici nu mă bagă-n seamă, parcă nici n-aş exista, ori aş fi un necunoscut ; o secătură oarecare, iar eu merg în urma ei ca un cîine plouat şi nu ştiu cu ce să încep, cum să înnod iarăşi conversaţia ; totul se petrecuse ca într-o melodramă de prost gust ; privită din afară, probabil că aşa şi pare a fi, dar numai privită din afară ; în realitate, eram gata să dau tot ce am pe lume, doar, doar şi-ar întoarce Geda ochii spre mine – ochii ei mari, negri şi parcă veşnic miraţi. Desigur că nici nu îşi închipuie cît de des m-am gîndit eu la ea în ultimele două săptămîni, de la acel concurs aJ tinerelor talente ; dacă ar şti, cred că nu ar mai interesa-o vitrinele opace ale magazinelor mai mult decît acest Sigitas Selis... În sfîrşit, situaţia devenise insuportabilă – să tot merg în urma ei, aşa – m-am oprit.

Dacă vrei, am spus, strîngîndu-mi toată puterea de voinţă, dacă vrei, pot să nu te mai

conduc... cu atît mai mult cu cît se pare că sînt destui care să te conducă...

Geda se opri şi ea ; nu, vitrinele nu o mai interesau ; mă privea cu ochii ei negri şi miraţi – mă privea lung, atent ; nu ştiu cum, mi-a venit

moria mea – a şefei sau preşedintei comisiei – la fel de cercetător atentă.

în minte privirea – pînă atunci ştearsă din me

E vina mea... iartă-mă, şopti Geda. Vina ta ?

M-am mirat eu. De ce ?

Nu trebuia să mergem acolo... sub boltă... Ideea a fost a mea – o nesăbuinţă, ştiu. ..

Deloc, nu e aşa, m-am grăbit cu s-o liniştesc ce spui Geda ? ! Nu tu, eu sînt vinovatul pentru tot ceea ce... altă dată însă...

Aici m-am oprit, ştiam că nici o promisiune nu mă va Împiedica să încerc şi data viitoare să **o** sărut pe Geda ; buzele ei purpurii, gingaş arcuite mă atrăgeau irezistibil.

Nu, nu, nu promite nimic, spuse ea, intuind parcă la ce gîndeam ; promisiunile sînt umilitoare ; mai ales cele pe care nu le-ai putea respecta.

Eu îmi respect promisiunile, am replicat pe un ton grav şi hotărît ; de asta să nu te îndoieşti.

Din nou m-a privit lung, dar nu a spus ni^ic ; am pornit apoi mai departe unul lîngă altul, sub ploaia măruntă, de toamnă rece, melancolică, ce muia hainele trecătorilor, crengile desfrunzite ale teilor, casele mohorîte, înşirate la rînd, asfaltul de un luciu aburit, felinarele străzii şi maşinile care treceau în

viteză ; numai ochii negri ai Gedei erau vioi şi calzi în decorul acesta întristător ; am trecut pe Alee, apoi am cotit la dreapta – cred că intram pe strada Maironis sau 21 Iulie – mai încolo, am luat-o la deal, către strada Salomeea-Neris, pe urmă... Pe urmă, Geda s-a oprit şi mi-a întins mîna ; degetele ei erau calde, aproape fierbinţi ; simţeam cum pulsează sîngele în vine.

Mai departe nu mai trebuie să mergi, spuse ea.

Ba nu, de data asta voi merge, am răspuns. De ce poţi fi însoţită de unchiul tău... şi de sperietoarea aceea de roşcovan, şi de mine nu – de ce ? De ce ?

Pentru că unchiu' e unchiu' – la el locuiesc. În afară de unchiul Vebeliunas nu am alte rude. Aşa că, Sigitas...

Era pentru prima oară în acea seară cînd îmi spunea pe numele mic ; amorul meu propriu parcă suferea mai puţin ; totuşi continuam să insist :

Dar roşcovanul ? Acel Barbarossa al tău ?

Barbarossa ! şi izbucni într-un rîs deschis ; niciodată n-o mai văzusem atît de înveselită. Bar-- barossa ! RiCardas Bubnelis – Barbarossa !

Dar pe mine, cine ştie de ce, nu mă bucura deloc această veselie ; adică să nu cred că şi el te însoţeşte ?

Mai mulţi mă pot însoţi, Sigitas, răspunse ea cu gravitate – nu mai rîdea acum, devenind serioasă la fel de brusc cum izbucnise în rîs ; mai mulţi – unchiu', RiCardas, tu... Seara mi-e frică

să umblu singură, iar RiCardas locuieşte în casa unchiului... este croitor... a închiriat o cameră... aşa că, uneori... Înţelege şi tu.

Nu vreau să Înţeleg nimic ! am spus încruntat şi cu ochii în pămînt. Nu vreau să te însoţească nici un Bubnelis, nici un Barbarossa !

Da, îl ţineam bine minte pe ro^ovanul mătăhălos, care îşi săltase pălăria la intrarea teatrului ; „vezi să n-ai cumva nevoie tocmai de mine, îngeraş" ; să am nevoie ? Dacă vreodată aş avea nevoie de cineva, în orice caz nu vei fi tu acela, frumosule ! Uite, am să-i spun şi Gedei să nu mai umble pe stradă cu tine ; am să-i spun şi Geda mă va asculta ; Geda nu e Raminta ; de asta sînt sigur...

Înţelegi ce vreau să spun, Geda ?

înţeleg, răspunse ea, am înţeles perfect. Dar acum, du-te acasă, bine ?

Nu e bine deloc, ba e chiar foarte rău, Geda. Tu, pur şi simplu, vrei să scapi de mine cît mai repede. Dar eu sînt căpăţînos. Merg cu tine pînă la capăt.

Pînă la capăt ? repetă ea. Carn greu ...

Deloc, am protestat, susţinînd-o uşor de braţ ; ea nu se feri ; nu e deloc greu, crede-mă, Geda.

Nu răspunse nimic, dar mi s-a părut că i se umeziseră ochii ; poate era doar o impresie ; în ochii ei copilăreşte miraţi jucau licăririle oraşului mare, care sufla greu, licăririle îndepărtate şi înceţoşate prin noaptea ploioasă de octombrie ; şi deodată am simţit că fără aceşti ochi umezi şi negri viaţa mea ar fi fără sens şi cenuşie ca toamna pe sfîrşite.

Apoi paşii mei au început să urce treptele de piatră pe care foşneau frunze căzute de arţar ; de acolo, luminile oraşului se zăreau mărunte, dar mai vii. Scara suia mult la deal. Undeva, la dreapta, erau desigur zidurile de cărămidă ale vechiului Saule Gymnasium, iar la stînga, capela neterminată – ferestrele cetluite cu scînduri bătute cruciş ; dar nimic din toate acestea nu se distingea prin ceaţă. De două-trei ori am întors capul şi am privit îndărăt, în direcţia de unde venisem ; în întunecimea ce se întindea pînă jos, departe ; acolo, în prăpastia negurei, ciorchini de felinare gălbui radiau o lumină rece – mici şi tulburi nori scamoşi – sub un cer negru, poso- morît ; acolo

rămăsese centrul – străzi, case, bulevarde ; acolo to**tu**l era numai zumzet şi hurui

turi înnăbuşite ; oraşul vibra, clocotea, fremăta, trăindu-şi viaţa cotidiană. Iar aici, pe treptele de piatră – care parcă se rostogoleau valuri-valuri, căzînd din beznă, ori alergau în sus, tot spre beznă – totul era tăcut şi cenuşiu, ca lucruri dintr-o vreme demult apusă ; pînă şi vîntul parcă rămăsese pe Aleea Libertăţii, să hoinărească deasupra teilor negri şi goi şi prin gurile de catacombă ale curţilor ; pe acea scară era acum o atmosferă de linişte şi intimitate ; doar ici-cc'lo ferestrele învelite în iederă lăsau să se strecoare
rare fîşii de lumină, stîrnind culoarea frunzelor îngălbenite, căzute în straturi groase pe treptele de piatră, iar frunzele foşneau uşor, cu glas familiar.

Ne-am oprit în faţa porţii înguste şi încastrate în zidărie, îndată după ultima treaptă a scării – era o mică, dar solidă poartă de fier, ca o intrare de cetate inexpugnabilă ; aici vedeai şi soneria, şi deschizătura exterioară a cutiei de scrisori. mare şi una mică ; cu cea mare deschise
poarta, iar cu cea mică, cutia de scrisori, plasată pe faţa dinăuntru a porţii. Nu ştiu de ce, dar aş fi vrut să nu găsească nimic în cutie ; şi într-adevăr nu era nimic. Geda se întoarse spre mine :

Iată că am ajuns. Mulţumesc că m-ai condus.

Doar atît ? am întrebat-o.

Ce altceva ? glasul era vesel şi şăgalnic ; observasem cît de uşor trecea ea de la o stare sufletească la alta, uneori fără să poţi ghici motivul. Dar e mai bine să nu zăbovim aici ... s-ar putea să fim văzuţi.

De cine ? De Barbarossa ?

Ei, asta-i ! De unchiu', de pildă...

Nu mi-e frică de unchiul tău, i-am răspuns şi am îmbrăţişat-o pe neaşteptate ; ţineam s-o sărut, dar s-a ferit şi i-am sărutat doar părul umed ; nu mi-e frică de nimeni, Înţelegi ?

înţeleg, Înţeleg, şopti ea, dar uite, fereastra...

Şi ? D e ce... **?**

Uite-acolo, la fereastră...

I-am dat drumul Gedei şi am băgat capul pe poartă. Vîntul m-a izbit în faţă cu stropi de ploaie şi miros stătut de frunze moarte – **am** închis o clipă ochii ; în curte era o potecă cimentată, care lucea, şi un pîlc de arbori negri. Mai departe, la capătul potecii, se înălţa încremenită o casă cu etaj şi două ferestre luminate : una sus, alta jos ; în pătratul de lumină al ferestrei de sus se zărea, ghemuită, silueta unui om.

Oh, la revedere, la revedere, şopti Geda, strîn- gîndu-mi fugar braţul ; te sun eu la telefon...

Mai bine să stabilim chiar acum...

Nu, nu, te sun eu, repetă ea şi se strecură în gura de fier a porţii. Te sun eu, mai spuse o dată, înainte de a închide poarta.

Bine – nu uita ! am strigat eu şi **am** privit în urmă ; cineva urca treptele de piatră. Am dat

să cobor, dar m-am oprit în umbră ; se auzea sacadat un baston ; omul trecu pe lingă mine şi se opri la poarta dincolo de care dispăruse Geda ; palida undă de lumină a felinarului desprinse din întuneric figura unui bărbat care înainta ţinîn- du-se drept – avea un aer de sponiv ; deasupra gulerului de pluş îi lucea părul Încărunţit ; îşi agăţă de un nasture bastonul cu măciulie şi cureluşă, scoase cheiile tacticos – **o** leganira straş

nică de chei, care zăngăneau ; dar nu mă observase. E Vebeliunas, mi-am zis, conul sau – de !

— tovarăşul Vebeliunas – la ora asta, mi-e egal ; de-ar şti el ! Nu, nici nu visează aşa ceva acest campion de tenis, căruia nu este exclus să-i fi dus şi eu la mînă cîteva mingiuliţe ; de unde să ştie strigoiul ăsta cu melon că lîngă poarta-i inexpugnabilă abia i-am spus la revedere nepoatei lui ? Ba chiar am şi sărutat-o ! Eu, Sigitas Selis, şef de cadre comsomolist ţi-am sărutat nepoata

— puţin îmi pasă de tine ; zăngăneşte-ţi cheile, ia-ţi casa cu asalt, împinge bine, împinge afurisita asta de poartă ! Vai de mine – nu e încuiată ! Geda a uitat s-o încuie, de frica înălţimii -tale sau a lui Barbarossa... Ce te faci dacă vin hoţii şi-ţi fură toată casa, cu Întregul ei inventar – avere imobilă şi mobilă – cu arbori şi cu Barbarossa pe deasupra ? ! Vai

Hm, hm, tinere, mi se adresă Vebeliunas cu o duritate reţinută, sper că nu dumneata ai încercat să forţezi poarta as'ta**..**

Nu, se poate, tovarăşe...

Tovărăşia s-o lăsăm pe mai **tîrziu,** mă Întrerupse el, hîrşindu-şi bastonul pe treapta de piatră ; dar te-aş întreba ce cauţi la poarta casei mele ?

Am aici o întîlnire, am răspuns fără ezitare, chiar spre surpriza mea **;** da, o întîlnire ; dar ce doriţi, stimate domn ?

Ca altă dată să-ţi fixezi întîlnirile în altă parte. Asta doresc. E clar **?** Noapte bună.

de mine – cu cîtă furie loveşte bastonul în poteca cimentată – toc-toc ! Fluier voiniceşte şi uite că te-ai şi întors către mine...

Şi m-a măsurat din cap pma-n picioare (...vedeam şi eu o faţa prelungă, melonul, ochii lucioşi, părul lucios, şi-n mînă bastonul – altceva ce-ai mai distinge pe Întuneric ?), a trîntit poarta cu piciorul şi s-a făcut nevăzut.

Am răsuflat cu uşurare ; ce să zic, amuzant mod de a face cunoştinţa cu viitorul socru !**I** So cru ? Am zîmbit cu toată faţa – socru ! Nici prin gînd nu-i trece ! îmi ziceam ; cum să ştie conu-tovarăş că mai adineaori eram împreună cu nepoata sa Geda Zelnytc – uimitoarea, minunata, unica mea Geda ? Cum sa ştie ?...

Cum să ştie ? Pala de lumina se lăţeşte şi VI-brează ; cum ar şti ? Dar cu ş t i u. Ştiu preabine unde am nimerit, deşi mult aş vrea să numi amintesc de cele întîmplate ; da, ştiu, ştiu ; conu – să am iertare – tovarăşul Vebeliunas păşeşte iarăşi pe scară, dar nu pe scara de piatră presărată cu frunze foşnitoare de arţar, ci pe alta – o scară interioară de lemn, bine lustruită şi mirosind a răşină, scara din casa lui ; dar poate că nu mai este casa lui ; ba da, chiar a lui ; ţin minte că mi-a spus cineva, cred că Raminta, da, da, Raminta... că tot-tot – casa, copacii, poarta de fier – îi aparţin ca şi mainainte lui Vebeliunas, fost ministru sub regimul burghezo-fascist, fost diplomat şi fostul tutore al Gedei ; iar Vebeliunas cere, da, cere ca Petras să libereze odăile ocupate în lipsa domniei-sale ; iar acum, iată-l ca coboara tacticos treptele ; şi-l revăd !

De unde să ştie el că sub acoperişul casei

sale, în salonul cu portretul Gedei-copilă pe peretele

verde-auriu, am dormit cu azi-noapte, eu, Sigitas Seli^ ; au trecut treisprezece sau cincisprezece ani şi iata-ma din nou aici – trista ironie a soartei ! Aici locuieşte microbiologul Petras ; el m-a adus şi m-a culcat pe sofa ; el şi şoferul „Volgai“ ; m-a adus aici, m-a culcat şi mi-a dat o doctorie aromata, valocordin sau aşa ceva – pentru inima, a zis Petras... şi eu care aveam atîta nevoie sa ma consult cu tine, Sigitas ! Bubnelis demult nu mai sta aici, s-a mutat ; lat verde, în dungi – îl vad pentru a treia oara în viaţa mea ; uite-l, coboara scara şi se opreşte în dreptul uşii în spatele careia ma aflu eu ; pala de lumina da sa ma atinga şi ma retrag puţin ; ei bine, intra daca pofteşti ; într-un fel, m-ar interesa sa discut cu domnia-ta, tovarâşe – par- dion – coane Vebeliunas ; tovarâşia, se-nţelege, **o** amînam pe mai tîrziu, dar de discutat putem discuta şi acum. Despre ce sa discutam noi amin- doi dupa atîta amar de vreme ? Despre ce altceva decît de faptul ca nu eu, ci microbiologul Petras **a** uitat poate sa încuie poarta ; desigur, tot el poarta vina ca ma aflu aici – nu era deloc necesar, aveam camera reţinuta la hotel ; micul bec al „Volgai” clipea perfid ; teii îşi Întindeau mîi- nile negre împletite ; mie mi se învîrtea capul, simţeam **o** împunsatură în piept ; ţine-te bine, Sigitas,

Nimic, ştiu, absolut nimic – pentru ca domnia-ta nu ma vezi ; şi chiar dacă m-ai vedea, nu m-ai recunoaşte ; nu, sigur că nu ; şi chiar daca ma vei recunoaşte, nu cred ca ai fi

ţine-te bine ; şi oare ce-mi vei spune, Vebeliunas ?
discuţi cu mine – domnia-ta, fost ministru, fost diplomat şi fostul tutore al Gedei, iar eu – fost sudor, fost activist în Comsomol, fost... dar ce n-am fost în ăşti treisprezece sau cincisprezece ani !... Dar mai ales am fost prietenul Gedei. Toate acestea însă au rămas pierdute în trecut, cit despre prezent... prezentul dommei-tale nu-l cunosc, iar al meu... Dacă această mapă pe care am luat-o de pe scunda măsuţă ovală şi pe care o strîng iarăşi sub braţ ca pe o cemoară... dacă aş pierde-o, aş pierde în fond mult mai mult decît rezolvarea cazului 13—41—V ; aş pierde firul care m-a adus aici din nou – după treisprezece sau cincisprezece ani ; sub această lună de pe cer, umedă, Învăluită în ceaţa cenuşie-albăstruie... nu, nu mai vreau să văd panglicuţa izolată, nici un singur ochi şi un singur umăr al fetiţei pe care pala de lumină pătrunsă din vestibul le-a tăiat de restul imaginii ; fetiţa este Geda-copilă, nu este mica mea Giedre cu panglici albastre în păr şi ochii larg deschişi şi miraţi ; pala de lumină tremură şi e gata-gata să se abată asupra capului meu, fără să mai atingă peretele verde-auriu ; iar lacrimile nu pot fi de nici un ajutor.

Nu mă vezi, Vebeliunas, nici pe mine, nici lacrimile mele ; asta e bine ; nefiresc de ţeapăn, cu pieptul bombat, treci tîrşindu-ţi papucii pe lîngă salon şi te dai lunecuş pe parchetul vestibulului, ca un ştrengar, apoi deschizi uşa de vizavi. Se aude ţăcănitul Întrerupătorului ; şi iată că văd o cameră spaţioasă, zugrăvită în galben. Acolo este un

birou maron-închis, cu o călimară de marmoră şi un rastel cu şirul de cărţi ; deasupra biroului, iarăşi un tablou : un cavaler călare : Cavalerul roşu pe un cal alb şi cu spada ridicată [1]

— galopează spre un duşman nevăzut ; galopează frenetic, setos să reteze capete. Mă trece un fior : din camera de vizavi vine un curent de aer destul de rece, de vremuri apuse ; dar în cu- rînd se face şi mai frig – în spatele biroului, Vebeliunas a deschis o fereastră, şi a uitat să tragă uşa după el. Dar poate că nu-i uitarea... hi aruncă într-un colţ halatul verde, în dungi – pe-acolo trebuie să fie o canapea sau un fotoliu ; mai curînd o canapea de piele, neapărat de piele, mare şi rece ; rămîne numai în maiou, în poziţie de gimnastică, în mijlocul camerei, ridică braţele deasupra capului : un-doi, un-doi, sus-jos, sus-jos

— se mişcă braţele rigide ca nişte vîsle ; pe spate

— din spate îl văd – odgoanele muşchilor uscaţi se deplasează riguros ; un-doi, un-doi – cu mîinile în şolduri, se îndoaie din mijloc şi bustul lui descrie un semicerc ; apoi începe flexiunile pînă la duşumeaua pe care o atinge cu palmele ; muşchii se deplasează tot mai iute ; parcă simt cum prin aceşti muşchi veştejiţi se împrăştie sîn- gele şi forţa ; cavalerul roşu aleargă pe calul său alb deasupra capului lui Vebeliunas, salutîndu-l cu spada ridicată sus ; am sentimentul că m-am întors într-un trecut îndepărtat ; acesta-i sentimentul meu, dar nu e

1 *Stema statului burghez lituanian.*

vorba de trecut, nu ; totul se petrece în prezent ; iată şi cavalerul, şi exerciţiile de înviorare ale acestui om cărunt, care parcă nu s-a schimbat deloc în ăşti treisprezece sau cincisprezece ani ; un prezent izgonit de pretutindeni mai sta ascuns Între pereţii acestei case izolate ; casa mea – cetatea mea, parcă aşa spun englezii Casa-cetate, adică nu chiar toată casa, numai incaperea cu cavalerul roşu deasupra biroului ; mă îndoiesc că Vebeliunas îşi pofteşte musafirii în această cameră. Altfel, nu ar veni din- tr-acolo iz de mucegăit şi umezeală stătută, mai ales mucegăiala, cu tot curentul pe care-l asigură el în fiecare dimineaţa, la ora de înviorare. Dar stai, stai, Sigitas ! Vebeliunas şi-a terminat exerciţiile de gimnastică suedeză – şi-acum, interesant, ce urmează ? Oho ! exclam eu în sinea mea : ia uite – Vebeliunas ia o greutate de ridicat ! Da, o greutate în lege ! Nu pot aprecia cam cît ar cîntări, dar e de fontă neagră şi lustruită perfect – o greutate autentică ! A luat-o dintr-un colţ al camerei – te pomeneşti că are acolo o grămadă de biloaie (de la un kilogram pînă la zece, chiar şaisprezece kilograme – sigur că nu mă înşel !). Vebeliunas îşi îndoaie puţin genunchii, încordîndu-se, şi ridică greutatea ; parcă şi cavalerul şi-a oprit o clipă calul său alb şi priveşte încurajator către Vebeliunas, fost ministru sub regimul burghezo-fascist, fost diplomat şi – cum spune Geda – fost sportiv de elită ; cavalerul s-a oprit o clipă, a aprobat din cap, şi acum galopează mai departe ; „înainte,

înainte...” – imnul lor !... Mi s-a zvîrcolit ceva în piept, mă împunge drept în inimă şi mă răscoleşte ; nu realizez bine ce anume – ura, mînia, uimirea... poate toate laolaltă ; iată cum arată acest simpatic trecut, care părea îngropat definitiv încă de acum **un** sfert de veac, dar uite că tot mai duhneşte, îşi întinde din raclă mîinile 'lui scheletice şi ridică greutăţi ;

da, tovaraşia o vom lăsa pe mai tîrziu, tovarăşe, adică, nu – coane Vebeliunas ; mulţumesc pentru găzduire. Şi-mi iau iute impermeabilul, îmi îndes basca, traversez fără zgomot vestibulul, coridorul, şi deschid uşa de la intrare. Fug ? Nu, pur şi simplu – plec ; afară e frig şi umezeală, caiere de ceaţă de toamnă trec plutitor. Sub paşii mei, frunzele de arţar parcă se zbat ; nu, nu fug, Vebeliunas, să nu-ţi închipui aşa ceva ; doar verific dacă azi-noapte n-a uitat Petras să încuie poarta... M-da, **te** văd, **te** văd – stai la fereastra luminată şi întredeschisă, furios, cu gura căscată de uimire, stai şi mă priveşti cum ies din casa ta cetate, în care – precum bine ştii – îmi era interzis să calc ; eşti uluit, iar mîinile tale caută nervos greutatea de jumătate de pud lăsată pe p^az – ar vrea s-o apuce. Ştiu, ştiu, acolo, la fereastra întredeschisă eşti singur, hîrb bătrîn, care ţii să trăieşti o sută de ani ; şi nu numai tu, ci tot ce — şi-n realitate – mort, dar care tot mai mîini o greutate de fontă...

aparţine trecutului tău – acest trecut albit demult, cu chipul zbîrcit şi condamnat la moarte ţine în

V

,,DE FA^T, SITUAŢIA este clară...” Netezesc cu palma mapa galbenă, pusă pe postavul verde al biroului, şi totodată examinez figura femeii din faţa mea ; ne-a fost

dat să ne-ntîlnim aici, în biroul preşedintelui Comitetului sindical al fabricii ; **cu** sprîncenele negre, tînără şi frumoasă, vine di

rect din atelier ; poartă un halat albastru şi o basma roşie ; nu ştiu de ce, îmi reamintite de Geda... Cazul – ce-ar mai fi de adăogat ? – este clar ; a fost de-ajuns ca ea să-i respingă avansurile, şi imediat s-a şi tras concluzia că nu co-respunde obligaţiilor ei – obligaţiile pentru care o angajase şeful... ce-am mai adaoga ?

O privesc pe această femeie şi, dus pe gînduri, mîngîi mapa galbenă ; mapa rece şi lunecoasă – ca să fiu exact, nu e de piele adevărată, ci din obişnuitul material sintetic ; în ea se află dosarul 13—41—V ; un caz destul de vechi şi pe care nu l-am aprofundat ; de aceea **am** şi venit ieri la Kaunas ; s-ar părea că dosarul nu mai are nevoie de adăogiri.

Stau de destul timp aici, în biroul preşedintelui, stau şi reflectez ; nori de fum de ţigară circulă vălurit Împrejurul lustrei grele de alamă, ca norii de toamnă Împrejurul radiofarului portuar ; sînt năuc de atîta fum.

Sau poate nu-i de vină fumul ; reaminteşte-ţi de noaptea trecută : picături de răşină ca boabele de chihlimbar, cruci albe, ca lumînările, şi degetele Ramintei, plinuţe, ca nişte crenvurşti ; iar degetele acelea cîntau l'a pian un vechi tangou, demult uitat; şi glasul lui Petras, ca o muscă sîcîitoare ; şi Vebeliunas, ridicînd greutatea, pregătindu-se să trăiască cel puţin o sută de ani. Şi-apoi, cum mergeam, strîngînd sub braţ tălpile mele,

dosarul 13—41—V, *dosarul acesta,* şi frunzele de arţar sub şoptind în foşnetul lor amintiri de în fond, situaţia este clară.

Desigur că aşa şi este ; totuşi nu mă mişc de la birou şi netezesc cu palma mapa galbenă ; gîn- durile se perindă greoi prin mintea mea, lent ca şi trîmbele de fum Împrejurul lustrei, sau norii împrejurul radiofarului ; ştiu prea bine că situaţia este clară, ştiam asta încă de acum o lună, şi totuşi ieri am pornit din nou spre Kaunas ; motorul Diesel horcăia ca un monstru rănit, dintr-un film de aventuri fant3.1Stice ; şi, ca nişte alergători în plină competiţie, copacii şi casele treceau iute- iute prin dreptul ferestrelor autobuzului, sărind voiniceşte obstacole, pe traseul de o sută de kilometri al autostrăzii ; săltau la hopuri odată cu Dieselul, pe urmele lăsate de nenumăratele roţi
— lunecau şi fîşîiau, gonind, pe banda de asfalt presărată cu frunze de toamnă ; ochiul de mare
— ochiul albastru al Kaunasului – clipea din ge- nele-i de pini ; cred că moţăiam, răsturnat pe speteaza banchetei... Eu moţăi, iar el, şeful, tovarăşul Medinis, parcă îmi spune ceva de la biroul lui de stejar, în spatele căruia şade, aşa cum şed eu acum în faţa acestei femei... Şeful încruntă sever din sprîncene, părul i se zbîrleşte pe după urechi, ca două pelote de ace mărunte ; nu la mine se uită, ci la ochelarii săi cu ramă aproape neagră şi lentile patrate, pe care îi tot plimbă pe birou.

Aşadar, spune răguşit Medinis, strîngînd braţele ochelarilor cu degetele lui învineţite,

de bătrîn, aproape transparente, pleci imediat. Te duci la fabrică şi rezolvi problema aceea care ne-a dat atîta bătaie de cap... şi totul să fie în regulă... Cum de nu te-ai gîndit s-o rezolvi data trecută ?.. .

Data trecută, ştiţi...

Da, da, Înţeleg... pierderea cuiva drag... da, nu era un moment care să-ţi stimuleze spiritul de iniţiativă... Apropo, cum o mat duce vechiul meu prieten Tomas ?

Cred că bine.

Numai crezi ?

Nu îmi închipui **că** ar avea vreo legătură cu delegaţia mea...

Bine, bine... nu e om fără păcate... Iar în ce te priveşte, dacă are vreo legătură, trebuie să-ţi spun că problema ne priveşte pe noi toţi... Sînt destui amatori care să ne sape, să ne submineze prestigiul... Acum, din păcate... mai ales în ultima vreme... Printre altele, tu cum stai – tot nu te-ai decis ?

Da, mă gîndesc... mă gîndesc...

Atunci, de ce nu te înscrii ? Ce mai aştepţi **?** O recomandare o ai de la mine, iar celelalte două, sper...

Mulţumesc, tovarăşe şef, dar...

Ce – „dar" ? Ce mai aştepţi ? Eşti un cadru cu experienţă... Pricepi şi tu : dacă nu ne spnjinim reciproc, atunci...

Atunci... ?

Mai şi-ntreabă !**.** . La lada cu gunoi... !

Ce **e** pesimismul ăsta, tovarăşe şef. .. ?

Ţie Îţi dă mîna să fii optimist ; n-ai decît, zîm- beşte mînzeşte Medinis ; n-ai ajuns decît la jumătatea vîrstei mele. Fii optimist, dar

iluzii să nu-ţi faci. Imi stau în gît ! Nu pot suferi iluziile. Nu te lasă să trăieşti. Şi nici să mori 'liniştit n-or să te lase, fir-ar să fie ! Să **se** hrănească tinerii cu iluzii, au destul timp înainte. Eu m-am învăţat să fiu ascultat, cum ascult şi eu de ordinele primite. Mă supun fără discuţie – acolo, ştiu ei mai bine. Toată viaţa, numai aşa, Selis. Şi nu
prea am de ce mă plînge. Dacă ar fi să iau viaţa de la început... dar şi asta-i o iluzie, fir-ar să fie !... Iar astăzi... vezi şi tu ce se petrece... s-au dat toate peste cap... Dacă vrem să tragem luntrea la mal, Selis... nu mă gîndesc la vreun rezultat spectaculos... să păstrăm măcar ce-am obţinut mai-nainte... hm... înainte...

Statu-quo, adaog eu expresia preferată a lui Me- dinis, pe care totuşi mereu o uită.

Aşa, aşa ! Medinis tace şi mă priveşte lung cu ochii îngustaţi, parcă ar vrea să mă disece cu privirea ; două cute se adincesc vizibil pe fruntea joasă, căzută pe sprîncene ; faţa începe să-i semene cu un pumn vlăguit – obrajii uscăţivi şi zbîrciţi, fruntea brăzdată şi creştetul învineţit, noduros şi ras ca-n palmă ; cred că şeful se luptă în sinea lui cu cei care-ar ameninţa preferatu-i *statu-quo* ; încep să mă sucesc pe scaun.

Deci, principalul este să avem semnătura ei, spune Medinis, după o lungă şi stînjenitoare pauza ; cred că şi uitase de prezenţa mea, dar deodată îşi reaminti ; dă-i să semneze, şi cu asta – gata treaba... cum s-ar zice... ai scăpat de-o grijă.

Şi dacă nu semnează ?

Să nu semneze ?! Cum vine asta – cum să nu

semneze ? Degetele învineţite strîng tare braţele ochelarilor ; ochii clipesc des ; nu semnează ... ? Păi dacă ea şi înainte – ce mai ? – cu amicul nostru comun... cu stimatul administrator al trustului... Dar cine nu calcă pe de lături în secolul nostru ? ... Da, fir-ar să fie, se-ntîmplă, noi le-am făcut şi mai şi... dar toate astea, desigur, în tinereţe... hm...

Medinis iar cade pe gînduri. Pe faţa-i palidă şi uscăţiv::; trece un zîmbet fugar, un zîmbet juvenil ; da, pe această faţa care seamănă cu un pumn vlăguit ; dar îşi revine repede, reluîndu-şi expresia gravă, oiicial-autoritară, care nu lasă loc obiecţiilor ; fruntea greoaie cade i'lrăşi pe strîncene, deasupra ochilor neclintiţi ; intre timp, îmi adun şi eu gîndurile.

Tovarăşe şef, poate trimiteţi pe altcineva la Kaunas... ? intervin eu brusc.

Pe altcineva ? De ce pe altcineva ?

Din

ţi-ar fi comod ! Pentru care motiv

? motivele mele, ocolesc eu

anumite motive, nu mi-ar fi prea comod... Nu .....

Am pede.

.Nu .

niţe cumva ?... Ce mai **?**... Şi tu **?**!... l)e,

dintr- cuco-

astea – drăgălaşe – cîtă frunză şi iarbă !. ..

Cum vă închipuiţi, tovarăşe şef ? !... şi-mi amintesc deodată de biletul Ramintei („Aş vrea să stăm de vorbă, dacă vii la Kaunas – treci pe la mine"), bilet primit pe adresa mea de la serviciu ; poate că vreun turnător-periuţă a şi raportat ; cum vă închipuiţi, tovarăşe şef ? ! Toată luna asta eu...

Bine, bine, lasă, nu-ţi mai usca gura degeaba ; şi Medinis priveşte în gol ; şeful nu mi se mai adresează cu „dumneata – înseamnă că am scăzut în ochii lui ; nu vrei, poţi să nu-mi spui nimic. Poftim, nu-i e comod ! Dar cui îi este comod ? Mie ? Ai să te duci şi ai să rezolvi totul fără gălăgie... să nu se-audă nici pîs... Ştii per-

rect ca amorul ăsta de ia Kaunas, ne Sta tuturor... şi ţie nu mai puţin... ca un os în gît. .. Cică lumea a şI început să murmure – la munca de jos cu el ! Auzi, – la munca de jos ! Peste capul meu şi-al tău, i-au şi logodit... democraţie. Dar pe cine crezi tu că sapă ei ? Pune-ţi creierii în funcţiune ! Dacă din cauza unei muieruşti o să-mi dezbine cadrele... Intr-un cuvînt – cum ajungi... eşti omul nostru... în doi timpi şi trei mişcări...

Şi totuşi, aş fi dorit foarte mult...

Nu, nu ! Medinis scutură din cap. Lasă pretextele ! Dacă pe tine te interesează în mod serios postul pe care ţi l-am... acolo unde asemenea probleme aş putea zice că sînt cu sutele...

Da, asta – acolo, dar aici...

Aici, e u 1 t i m a ta misiune, Înţelegi ? Şeful îşi trage mai aproape ochelarii cu un gest larg, degetele lui albicios-vineţii bat nervos darabana pe cristalul biroului. E ultima ta misiune şi ultimul cuvînt în această problemă. De hotărîrea ta depinde nu numai soarta colegului nostru de la Kaunas... şi – cine ştie ? – poate a noastră a tuturor . .. Aşadar, pleci imediat... din păcate, nu-ţi pot pune la dispoziţie o maşină... cunoşti actuala situaţie... iei autobuzul, sau cum ţi-e mai comod... Sper că ai destul timp să-ţi iei rămas bun de la soţie... şi, în doi timpi şi trei mişcări...

Aşa, în doi timpi şi trei mişcări ; de la soţie mi-am şi luat rămas bun – foarte mulţumesc ; despărţirea a fost destul de reţinută, „analizează totul şi hotărăşte singur... te rog... a spus ea ; în , • • • • • •

1

9
P
.

doi timpi şi trei mişcări ; iluziile nu te lasă să trăieşti – ceva în genul ăsta ; este ultima mea delegaţie ; nu voi mai fi aici şi Medinis nu-mi va mai fi şef ; iar nu el este cel care vrea să mă trimită acolo, ci nişte oameni de omenie ; Jonas

Medinis ţine de vechea generaţie şi-i place să-i fim doar 1 ui recunoscători. -

Deci, ultima mea problemă aici ; privesc femeia aşezată în faţa biroului preşedintelui Comitetului sindical al fabricii şi, probabil ca şi şeful meu, mă Încrunt şi-mi îngustez ochii ; ultima problemă şi ultimul cuvînt ; da ; iar pe frunte probabil că mi se adîncesc cutele la fel de accentuat ; doar ochelari nu port şi, în lipsa lor, chinuiesc mapa galbenă de piele sintetică ; în ea e dosarul 13-41-V...

— Dumneata nu ai de adăogat nimic ? întreb eu pentru orice eventualitate.

— Nimic, răspunde femeia. Atîta doar – sînt aşteptată la atelier. Probăm azi nişte maşini noi, englezeşti.

îmi făcea impresia că ar fi dispusă să trecem la alt subiect, chiar prea dispusă ; da, sărmana, cred că e sătulă de atîtea întrebări ; şi uite că dă să se ridice, vrea să plece ; îi fac semn să rămînă pe loc.

— Englezeşti ? Nu e rău... chiar foarte bine, foarte bine, repet eu, aruncînd **o** privire pe fereastră ; afară s-a Întunecat ; s-au ;tprins felinarele ; perdelele de mătase subţire tremură mărunt, tremură şi apa din garafă – ne aflăm doar într-o fabrică. Deci, eşti grăbită ?

— Da.

— Atunci, răspunde-mi numai la o întrebare : cum ai proceda dumneata în locul meu ?

— În locul dumneavoastră ?!

— Ei, da, în locul meu. Să presupunem că dumneata eşti inspectorl de cadre. („în legitimaţia de serviciu scrie – inginer c3.drist...

hm...") şi trebuie sa rezolvi o problema care suna cam aşa : el îi ofeoră un post, promiţîndu-i o buna salarizare, muncă pe-ndelete, fireşte... Dar în culisele ofertei, cum arată şi articolul din ziar, este cu totul altceva... El începe s-o asalteze cu pretenţii amoroase... aproape ca o şantajeaza... şi-atunci, ea...

— Ah, încetaţi ! Femeia s-a ridicat în picioare ; ochii îi sclipesc de indignare ; ochii mari şi negri. Nu e adevarat !... Totul s-a petrecut altfel...

— Cum anume ?

— Altfel.

— Dar... asta ma uimeşte... Aici s-a ivit ceva nou în timpul acestei luni cît nu m-am ocupat de acest caz ; nici de el, nici de altul, de nimic : de-a lungul unei luni grele, tulburi, cenuşii, care-a durat atît de mult; cum adică „altfel" ? Dar de ce te aprinzi aşa ? Nu-ţi cer imposibilul. Să presupunem, pur şi simplu, ca ne inversam rolurile... dumneata eşti în locul meu, iar eu...

— E ceva imposibil !

— Totuşi, hai sa presupunem că ne-am inversat rolurile... De ce nu ? Cu un mic efort de imaginaţie...

— În locul dumneavoastra, pot să vă spun ca nu mi-aş mai pierde timpul. Mai ales ca toata această poveste nu vă interesează personal...

— Din pacate, noi sîntem trimişi în delegaţie independent de interesele noastre personale... Vrei să spui că în ziar nu s-a spus adevărul ?...

„Aşadar, te duci la fabrică şi rezolvi această poveste care ne-a dat atîta bătaie de cap..." ; degetele învineţite şi transparente strîng nervos braţele ochelarilor – acuşi-acuşi crapă

rama şi pe biroul de stejar se împrăştie cioburi ; cioburi de sticlă – mărunte, pînă la atom ; „să fie totul în regulă”...

— De ce taci, nu e adevărat ?

— E adevărat.

— Deci, te-a invitat...

— Da.

— Şi-apoi te-a dat afară din serviciu... ?

— Da, adică am plecat eu, la cererea mea ...

— Te-a concediat, sau ai plecat la cererea du- mitale ?

— Nu mai ştiu precis...

— În schimb, eu ştiu... Ţin minte că data trecută ai spus foarte clar că omul acesta... abuzînd de funcţia sa, crezînd că orice îi este permis...

„Statu-quo... şi fără gălăgie – parcă aud vocea răguşită care nu lasă loc contrazicerilor ... „ Dă-i să semneze, şi cu asta – gata treaba ! „ .. . „Dar dacă ...” „Nu semnează ? Cum adică, să nu semneze **?”**...

— Adevărat, am afirmat eu ceva...

„Dă-i să semneze, şi cu asta – gata treaba !”...

— Şi că nu ai acceptat... că i-ai respins avansurile...

Ce faci ? Ce faci, nefericitule ?! Aşa nu vei obţine niciodată semnătura acestei femei ! N-ai să izbuteşti decît să Încurci şi mai rău o situaţie, în fond destul de clară ; această poveste de dragoste de care sîntem sătui..., e ultima ta misiune şi ultimul cuvînt... Să greşeşti – oricine poate greşi, dar să nu-ţi trădezi principiile ; ce faci, ce faci ?!

Poţi greşi, dar să nu-ţi trădezi principiile...

care principii ? Despre ce principii s-ar putea vorbi în acest caz concret, dacă... Oare nu văd faţa răvă- şita a acestei tinere şi frumoase femei ? În ochii ei văd saclipiri reci ; ce principii ? ...

— Nu, nu din cauza asta... şi deodată stă cu capul plecat. Pentru că soţul meu, fostul meu soţ...

— Soţul ? ... Trebuie să recunosc că sînt surprins. Cine-i acest neaşteptat personaj ? Care soţ ? Dar cum nu cred că este cazul să-mi recunosc lacunele, încerc să las impresia că ştiu demult de el ; deşi nici nu m-am gîndit că această tînără şi frumoasă femeie a avut un soţ ; nici articolul din ziar nu pomeneşte nimic în aces-t sens. Soţul ? – Erau prieteni, nu-i aşa ? întreb eu calm, ca şi cînd nimic nu m-ar fi mirat. Dar, spune-mi, soţul dumi- tale şi acest... Spune drept, acum e totuna.

— E totuna, bineînţeles... şi femeia întoarce capul şi priveşte spre fereastra cu perdeaua tremurătoare ; tremură mărunt ca şi apa din garafă, ca tot ce răspunde aici trepidaţiilor fabricii ; dar poate că femeia priveşte felinarele ce oscilează dincolo de fereastră – nu ştiu ; cînd se Întoarce iarăşi cu faţa spre mine, în ochi nu mai sînt sclipirile acelea reci. înţeleg că în momentul acesta îi e totuna.

— Poate iei loc...

— Pot şi să iau loc.

— Spune-mi... şi îmi aprind o ţigară. Cei doi erau în bune relaţii ? ... Hm, administratorul şi soţui! dumitale...

— Nu, răspunde femeia. Cum să vă spun ? ...

Şi mă cîntăreşte din ochi ; la fel, îmi amintesc, m-au cîntărit cîndva, acum treisprezece sau cincisprezece ani, alţi ochi, tot negri, mari şi miraţi ; ochii negri, părul negru şi trăsătura purpurie a buzelor ; ochii aceştia seamănă într-adevar – aşa mi se pare. Oare prin ce anume ?...

— Aş dori să mă Înţelegeţi... într-adevăr, venea şi înainte pe la noi... dar e vorba de ceva care nu are nimic comun cu articolul acela... să nu vă Închipuiţi ... vă vorbesc ca de la om la om.

— Lasă să nu aibă nici o legătură ! zic eu cu un gest de plictiseală. În definitiv, ce-avem noi cu articolul ? Pentru noi adevărul contează, nu articolul...

Vorbeşti alandala, Sigitas ! îmi revin şi Închid gura. Vorbeşti aiurea, lua-te-ar dracu ! mă drăcui eu singur. Nu faci decît să te depărtezi de scopul urmărit ; „...şi fără gălăgie... dă-i să semneze, şi cu asta – gata treaba ! „ ...

Să semneze ? Din păcate, m-am aventurat cam prea departe ; să mă opresc, nu văd bine unde şi cum ; totuşi, să mă opresc, să nu mă mai gîndesc numai la această femeie, ci şi la viitorul meu personal... „dacă te gîndeşti în mod serios la postul pe care ţi l-am...” ; la un moment dat, am scăpat frînele acestei istorii, şi uite că se abate cu violenţă cînd într-o parte, cînd într-alta. ca un trăpaş ţinut prea mult închis în grajd ; dacă mai eşti în stare, adună-ţi toată energia, Sigitas !

De ce n-aş fi în stare ? Orice cuvînt spus de această femeie este sincer, dar în acelaşi timp

– bine gîndit, bine cîntărit. Nu, astăzi nu-şi va mai pierde cumpătul, nu va mai recurge la batistă, ca la prima noastră întrevedere; şi glasul lasă să distingi încrederea în propriile-i forţe ; a trecut **o** lună de zile, şi într-o lună la multe te poţi gîn- di ; acum înţeleg eu cum stăm, chiar din experienţa mea personală... Dar mai înţeleg, mai curînd intuiesc, că ea ştie mult mai mult decît declară ; tocmai acest lucru îi dă încrederea în proprtile-i forţe – forţa interioară şi speranţa ; nu am de-a face cu obişnuitele şiretlicuri muiereşti cînd folosesc prudenţa ; ea se ascunde sub zîmbetul melancolic al buzelor roşii dinadins schiţat ; cred că dincolo de această mască e ceva greu, amar, dar ce anume, nu pot ghici, din păcate. Nu sînt apt pentru meseria de cadrist ; da, şi mă îndoiesc că şefii mei mă vor felicita. Trebuie să-i pun sub ochi hîrtia – s-o semneze ; ca şi cum, adică, toată povestea cu concedierea a fost scornită, ticluită numai spre a-l compromite pe stimatul nostru administrator al trustului, sau – şi mai sigur – să ne compromită chiar pe noi toţi, întregul departament ; corspondentul ziarului trebuie tras la răspundere pe cale de drept penal ; „dă-i să semneze – şi cu asta, gata treaba ! Dar cum ma gîndesc 'la asemenea soluţie, simt că îmi este peste putinţă să mă hotărăsc ; mă apucă un fel de slăbiciune – cam aşa ceva ; parcă aş fi pe cale să săvîrşesc o infracţiune, ale cărei urmări sînt imprevizibile ; simt asta cu toată fiinţa, intuitiv, şi parcă aş vedea mîinile lungi şi rapace ale acelui om, cuprinzînd mijlocul cald, unduios, plin de farmec al acestei femei –

mîngîierile ce o mototolesc ; iar buzele crăpate nu sînt zgîrcite în promisiuni – promite şi luna de pe cer ; apoi aceleaşi buze o sărută – în acel depozit unde fusese repartizata ea ; el o sărută şi toată făptura ei tinără se revoltă – il respinge, vrea să se smulgă din ghearele lui... Şi intre timp, soţul ei, fostul soţ...

— Dumneata ai spus „fostul soţ" ?

— Da, a fost condamnat.

— Pentru faptul că l-a pălmuit pe celălalt ?

— A, nu – şi femeia zîmbeşte cu tristeţe. Pentru negoţ ilicit – vindea lucruri furate. Dar eu nu am ştiut. Pe atunci lucram Ja o şcoală.

— Deci, aşa stau lucrurile ! oftez eu uşurat. Şi atunci te-ai decis să-ţi schimbi profe.sia ?...

— Da. Cum mai puteam să le vorbesc copiilor despre morală... despre principiul superior al proprietăţii socialiste... cînd chiar în casa mea... fostul meu soţ... în trecut, şi el tot în învăţămînt... chiar fostul meu diriginte...

— Dumneata iubeşti copiii, am răspuns repede. Aşa cred, fiindcă alta în locul dumitale fi lăsat să se treacă sub tăcere situaţia asta. Cîte nu se petrec în zilele noastre ...

— În zilele noastre ? şi femeia ridică spre mine ochii plini de mirare. Ce vorbiţi ! În zilele noastre nu este permis să taci... nu este permis... Mai ales atunci cînd treizeci de ochi... ochii aceia încrezători...

— Da... şi trag adînc în piept fumul de ţigară. Nu este permis să minţi copiii. Mai ales copiii. Şi, mai departe.. .'

— Ce-ar mai putea urma ? Soţul meu a fost condamnat, eu mi-am părăsit şcoala... Nu aveam din ce trăi...

Da, da, eterna poveste, gîndesc eu, mai mult cu ochii la trîmbele de fum ce dau ocol lustrei, decît la tînăra femeie... Viaţa e grea, mai ales pentru o femeie tînără şi frumoasă ; o ducea greu şi se plictisise ; şi iată că el o invită la restaurant, îi face curte, e galanton, dansează cu ea, o tratează cu vinuri alese, iar apoi o conduce acasă cu maşina... Şi-acolo... sau poate în depozitul pomenit, printre vîlnicile de pînzeturi...

— Dumneata ai copii ? o întreb deodată.

O întrebare banală, pe care am pus-o de mii de ori în meseria mea ; Întrebare tipică din orice chestionar ; de aceea nu pricep de ce expresia interlocutoarei mele s-a schimbat atît de brusc. Parcă era tocmai Întrebarea aşteptată de care se temea ; oricum, faţa ei asta exprima – se îmbujorase şi colţurile gurii tremurau, masca prudenţei căzuse, odată cu pierderea acelui zîmbet de intelectuală melancolică.

— Nu, răspunse femeia, şi vocea i se frînse... O, ştiu eu foarte bine ce Înseamnă asemenea voce frîntă ;influenţa sau altă nenorocire anacronică, da...

— Se vede că aşa mi-a fost dat mie...

— Şi mie la fel, mă trezesc spunînd şi iarăşi amuţesc ; nu, chiar aşa, nu sînt apt pentru meseria de cadrist – pînă şi Într-un moment cum e acesta nu sînt capabil să uit de durerile mele ; trăncănesc ca o muiere care nu rezistă tentaţiei de a trînti netam-nesam cev<l despre ea însăşi ; la o parte cu ceaţa sălcie, cu lacrimile galbene pe faţa brăzdată a crucilor drepte şi albe, ca lumînările ! Gata cu atîta

vorbărie, care mă împiedică să-mi fac datoria ; gata cu iluziile stupide ! Eu trebuie să lucrez. E datoria mea, dar nu mă pot stăpîni, nu este atît de uşor să scapi de ceaţa sălcie, care se lipeşte de tine, nici de vocea groasă şi tonul oficial şi sec : *„ ...se întîmplă ca o banală influenţa.....*nu pot scăpa uşor de mine însumi**...** Şi copilul dumitale **a** murit ?

Nu, clătină din cap femeia. Al meu nu
Încă s-a născut.

— Cum să interpretez ce spuneţi ?

— Cum credeţi, şi începe să clipească ai
des, zice că o să izbucnească în plins ; o îi
umbră trece pe faţă ; dar această femeie,
care seamănă printr-un nu-ştiu-ce cu Geda, nu
plînge. Nu-şi caută batista prin buzunarele
halatului ; doar ochii mari şi negri au o sclipire
aparte ; se aprinde în ei hotărirea fermă –
încăpăţinare, spirit de sacrificiu... ? – Sînt şi eu
femeie, nu-i aşa ? Iar soţul meu, fostul soţ...
este condamnat la opt ani... medicii spuneau –
nici un fel de medicamente contra... Dar cum
de vă povestesc eu toate acestea ? Ce sens ar
avea ?... Doar nu sînteţi femeie...

Oftează şi priveşte în gol, fixează peretele şi
cine ştie unde-i zboară gîndurile ; ochii ei mari
şi umbriţi îmi amintesc de ochii Gedei; mă
încrunt şi ciocănesc maşinal cu creionul în
birou.

— Dar dacă şi dumneavoastră aţi avut o ade-
vărată iubire – se întrerupe o clipă – nu iubind
copilăreşte, cum m-am îndrăgostit eu de
dirigintele meu, la şcoală, ci cu toată fiinţa...
dacă aţi avut unică... adevărată, profund
o iubire ome- de care o singură dată în
neasca...
aceea ai brusc, tace şi-şi şterge buzele
parte...

Se întrerupe
batista, buzele, nu ochii ; fumez şi urmăresc
de fum dîra ce se ridică leneş deasupra
neşă ca biroului – le- şi gîndurile mele
îngreunate ; o singură viaţă – parcă

dată în

Mă ridic şi împrăştii fumul cu gesturi violente ; o singură dată...

— De ce nu mi-aţi spus mai demult acest lucru ? ... Acum o lună... Poate nu m-aş mai afla aici... Şi, în general, poate că...

— Acum o 'lună ? Acum o lună nici eu nu ştiam... nu ştiam nimic...

Şi iarăşi zîmbeşte melancolic, chiar trist-trist, dar fără umbră de vinovăţie pe faţă ; poate că, în fond, zîmbetul ei nu este chiar atît de trist... „Dă-i să semneze – şi cu asta, gata treaba !" ... Gata treaba ? Abia îmi stăpînesc rîsul ironic, mi-l sugrum în piept ; gata treaba ? Regret, dar nu pot rezolva problema, tovarăşe şef... „şi fără gălăgie...". Da, uite că nu pot rezolva acest caz, banal în aparenţă ; prestigiul nostru va avea de suferit, fără îndoială – sensibilă pierdere de prestigiu ; mă tem că însuşi stimatul administrator al trustului...

Dar de unde-am auzit eu aceste cuvinte ? Şi cînd ?.. O singură dată... ? Da, o singură dată...

„O singură dată ?... Spui că viaţa omului e una singură şi că o singură dată „Şi ce ' ţi se pare... ?" ... „Nimic, am citit... o carte ioane tare... acelaşi subiect... despre viaţă..." ... „Dar Ramin ta nu a însemnat pentru tine acea «o singură dată>> ?"...

Raminta ? Nu, ea nu înseamnă acea „o singură dată" ; nici ea, nici altcineva mai-n.:.inte... o însoţeam la dans... ne jucam de-a flirtul florilor ; eram doar prieteni... Trandafirul şi-a plecat capul şi s-a ofilit... nimeni nu l-a dăruit nimănui – nici măcar nu a fost luat din coşul florăresei ; braţele încărcate de plăpumi şi perne nu aveau aseară absolut

nici un haz ; poţi greşi, dar să nu-ţi trădezi principiile...

Pot pleca ? aud deodată ca din fundul Încăperii ; de undeva de departe. Astăzi probăm maşinile englezeşti....

...principiile...

— Maşinile... ? şi ridic Încet capul. Maşinile englezeşti ?... parcă mă trezesc dintr-un somn adînc şi greu. Mă Întorc din nefiinţă. – Le prob)lţi ?

...principiile... poţi greşi, dar să nu-ţi trădezi principiile... principiile...

— Stai, stai puţin – asta e neprincipial ! strig eu deodată cu energie, spre propria-mi surprindere. – Ascultă, e absolut neprincipial !

Văd cum tresare femeia în halat albastru şi cu basma roşie, femeia care-mi aminteşte de Geda ; ridică speriată o mînă, parcă s-ar apăra de vorbele mele ; mă priveşte uluită ; ochii ei sînt ca două faruri.

— Ce anume e neprincipial ?

Mai şi-ntreabă ! Pe mine mă-ntreabă !

— Dă-l dracului ! Mă auzi ?! Scutură-te de el imediat!

— Vorbiţi serios ?

— Dar ce se-ntîmplă... ?

— Nimic... şi tînăra se ridică Încet de pe scaun ; stă şi mă priveşte liniştit, fără să clipească – c foarte frumoasă, mai ales aceşti ochi mari şi negri... şi parcă atît de cunoscuţi ; şi buzele tremurînde şi roşii ca un fruct mustos – şi ele parcă atît de cunoscute ; şi bustul înalt, sub halatul de lucru – acolo se cuibăreşte şi strigătul, şi oftatul... dacă ai parte de această

iubire o singură dată... o iubire adevărată... omenească... vă vorbesc ca de la om la om ... – Nimic, ab-

solut nimic, numai ca, vedeţi ... copilul trebuie

— Un tată
sa aibă un tată...
— Da.
— Să admitem. Hm, de ce mă priveşti aşa ? Da, trebuie. Şi... ? Trebuie, trebuie... Dar în cazul dumitale...
— Şi în acest caz, trebuie... şi lasă ochii în jos, rămîne o vreme aşa ; nu ştiu de ce, dar am impresia că ar stingheri-o dacă m-ar privi. Nu mai este nevoie să continuaţi, dumneavoastră m-aţi înţeles foarte bine... numai că vorbiţi ca din carte... ca dintr-un manual şcolar... Şi uneori...
— Uneori, ce ?
— Uneori viaţa este altfel decît scrie în carţi... e uşor să recurgi la cuvinte, dar de înţeles... de înţeles simplu, omeneşte... pentru asta îţi trebuie puţină căldură sufletească... simţi nevoia să-ţi descarci sufletul faţă de cineva... să-ţi spui focul... uneori...
— Lasă, lasă asta ! şi mă ridic, făcînd cu mîna un gest de lehamite ; atîta îmi mai lipsea ! Te pomeneşti că acuşi-acuşi o să mă înmoi de tot, o să mă topesc ca untul la soare. Ajunge ! Parcă văd cum se adîncesc cutele pe fruntea lui Medinis, fruntea aceea căzută parcă pe sprîncene ; văd cum îşi mijeşte clipind ochii ; „cum să nu semneze ?!... Da-i să semneze – şi cu asta – gata treaba... Tuturor ne stă ca un os în gît”... Ah, cît de bine rezolv eu această problemă simplă – pri- viţi-mă şi bucuraţi-vă ! Acest amor de la Kaunas, în sectorul nostru de activitate ; adică eu aş as-

pira la un post acolo unde asemenea probleme sînt cu sutele... Sună-mă la hotel – miine, poimîine,.,

1
1
2

indiferent de oră. E clar ? Şi acum, pleacă la maşinile dumitale englezeşti. Imediat. Du-te !

Privesc spre fereastră. Constat că afară se luminează de ziuă ; dincolo de perdelele tremurătoare, lumina creşte ; în biroul acesta sub lustra de alamă mai stăruie încă semiobscurul – poate-i fumul ; se întinde, se înalţă ca norii ce se rotesc împrejurul radiofarului ; acum totul mi se conturează – nu e nevoie de lumină ; mă ridic şi o sting de la comutator ; femeia iese şi trage încet uşa după ea.

— Şi tu, la fel ! strig eu la mine însumi. Ce mai stai ?! Mişcă-te – pleacă de-aici !

Mă las greoi în fotoliu şi îmi strîng tare tîmplele între palme, mi le strîng ca într-o menghină, şi le aud cum zvîcnesc.

VI

EXACT LA FEL, cu tîmplele strînse între palme, amărît, demoralizat, într-un nor de fum, ce se strecura leneş pe sub sticla lămpii, şedeam acum treisprezece sau cincisprezece ani undeva, departe de această fabrică şi de acest birou, inexistente pe atunci ; şedeam aşa, şi poate pentru a suta oară reciteam foaia de hîrtie deschisă în mijlocul mesei rotunde şi şchioape. Masa asta îmi servea să mănînc la ea, să am pe ce scrie, să-mi calc pantalonii şi să-mi mai ţin acolo şi nu se vech

ustensilele de bărbierit – servea la toate ; iar ca să clatine prea rău, fixasem sub un picior o broşură – „Educaţia voinţei” ; odaia era necoasă şi îngustă ca o mînecă ; avea o singură fereastră ce dădea spre curtea ca un puţ secat, pe fundul căreia sta înghesuită o veche magazie de cărămidă şi se ofileau doi castani prăfuiţi ; de acolo, prin curţi şi grădini, puteai ajunge la Bulevardul Vytautas, pe strada Kestutis şi strada Mis- cas ; pe faţada casei unde locuiam vedeai o firmă ruginită cu pretenţii de importanţa intereuropeană – HOTEL CONTINENTAL ; . pe lîngă a mea, mai erau cinci-şase camere trăsnind a insecticide ; desigur, aş fi putut să locuiesc mai departe la maică-mea, la periferie, dar circulaţia autobuzelor era fantezista şi mă săturasem pînă peste cap de frecventele prelucrări după întîrzierile mele la serviciu ; şi-atunci, mi-am zis că mai bine plătesc o sută de ruble (nici mai mult, nici mai puţin – o sută !) baborniţei zbîrcite şi veşnic bodogănitoare, stăpîna acestei cotineţe de pe strada Gediminas, chiar pe lîngă Comenduire, decît să stau s-ascult zilnic sfaturile primului secretar (bune, dar nu totdeauna eficace), pomenindu-mi mereu de rolul disciplinei în societatea socialistă ; sigur că eram convins de cele ce mi se spuneau, dar mă îndoiam de spiritul civic al celor cu autobuzele, de care depindea aproape sută-n sută punctualitatea şi, în general, disciplina în munca mea.

Aşadar, şedeam în cămăruţa mea Întocmai ca şi acum, cu tîmplele strînse în palme, şi aşa cum mă uit acum la mapa galbena, de piele

sintetică, priveam fix fila pătrată de pe masa şchioapă ; adevărat, ar fi trebuit sa mă gîndesc mai-nainte la unele lucruri, dar cele petrecute în premergătoarele două săptămîni puteau zăpăci pe oricine. Dispoziţia Gedei era mereu schimbătoare ca cerul de martie, dar nu luasem încă în serios capriciozităţile ei ; ne împăcăm chiar Înainte de a fi apucat să ne certăm ; de patru luni încheiate ai fi zis că nimic pe lume nu ne-ar putea despărţi ; pînă atunci nici nu m-aş fi crezut în stare de atîta-fidelitate – în fiecare sîmbăta sau duminică – la dans, la patinoar, sau la cinema cu aceeaşi fată ; pur şi simplu, nu puteam respira fără ea şi, după toate aparenţele, nici ea fără mine. În ultima vreme nu ne mai ajungeau sîmbetele şi duminicile şi ne întîl- neam, ca din întîmplare, pe Aleea Libertăţii, sau pe Bulevardul Vytautas, şi ne plimbam pînă noaptea tîrziu, conducîndu-ne şi reconducîndu-ne spre casele noastre ; dar să ne întoarcem de-adevărat acasă, nu ne gîndeam mai mult decît la zăpada de anul trecut. Vorbeam despre orice – de vreme bună şi vreme rea, discutam balet, politică şi chiar ultimele cărţi citite, cu toate că multă vreme nu-mi rămînea pentru lectură. Orice cuvînt spus de Geda era pentru mine expresia deplinei sinceităţi, iar glasul ei – o muzică îngerească. Cerul care-ţi pişcă nemilos obrajii şi urechile devenise ceva neglijabil – nici nu-l luam în seamă, iar zăpada, zăpada de februarie prin care aluneci şi te uzi la picioare, ajunsese o plăcere, dacă o aveam lîngă mine pe Geda. Şi totuşi, niciodată nu izbutisem să o sărut pe gură ; pe stradă, nu se cădea să te îm-

brăţişezi, iar lîngă casa ei... Acolo, invariabil, Geda scotea din poşetă două chei – de la mica poartă de fier şi de la cutia de scrisori ; deschidea poarta, flutura mîna spre mine şi îmi şoptea : „te sun eu mîine” ; iar cînd eu, atins în orgoliul meu masculin, o prindeam de mînă sau de umeri, şi voiam să o sărut, buzele mele abia apucau sa

prindă vreo şuviţă din părul ei bogat,
scăpată de sub băsmăluţă şi jucîndu-i pe
îmi ziceam că parfumul părului ei o să mă dea
gata într-o bună zi !

Cu Vebeliunas, domnul respectabil şi ţeapăn ca un stîlp de telegraf, cu melon de modă veche, palton negru de croială englezească şi guler lucios de pluş, nu mă mai întîlnisem din memorabila seară de octombrie cînd mă sfătuise să-mi fixez întîlnirile în altă parte ; sincer vorbind, nu-i duceam dorul. Nu-i duceam eu dorul nici Ramintei, care îşi anexase, Între timp, un boxer din cartierul Aukstieji Sanciai ; se oferise cu elan să o însoţească la dans; „trandafirul ce mi-ai dăruit...” ; Ramintei totdeauna i-a plăcut să aibă o gardă personală cît mai sigură.

într-un cuvînt, totul se aranjase foarte bine, şi nu degeaba colegii ori alţi comsomolişti care treceau pe la cadre cu vreo treabă (sau fără) mă surprindeau deseori iredonind ; mai ales mă urmărea tangoul din „Casablanca” – aşa că, vedeţi dumneavoastră, nu todeauna am fost posac, aşa cum mă ştie lumea de cîţiva ani încoace ; pe atunci credeam că o iubire frenetică şi fericită ca iubirea noastră nimeni n-a mai trăit-o ; în definitiv, depinde de ce idee îşi face omul despre fericire.

Dar iată că Într-o bună zi, prezent la locul de întîlnire – şi alesesem simbolic Poşta centrală ! – zadarnic am aşteptat-o pe Geda ; a doua zi – eu, în acelaşi loc, dar Geda iarăşi n-a apărut. Mi-am zis la început că s-o fi îmbolnăvit şi nu am altceva de făcut decît să rabd pînă sîmbăta

următoare. Dar cînd am văzut că nici în acea sîm- bătă şi nici duminică nu vine, cînd timp de două
interminabile săptămîni nu mi-a telefonat şi nici vreo veste despre ea nu-mi parvenise, m-am alarmat şi am pornit s-o caut. Seară de seară ieşeam după orele şapte pe Aleea Libertăţii şi scrutam calea în sus şi-n jos – umblam, umblam în neştire, pînă nu mă mai ţineau picioarele ; dar nici urmă de Geda ! Parcă 'intrase în pămînt, parcă se evaporase ... da, pur şi simplu, dispăruse din Kaunas ; erau clipe cînd duetul nostru mi se părea un vis Într-un somn lung şi adînc, din care nu mă puteam trezi. Tot hoinărind pe Alee, nu o dată am întîlnit-o pe Raminta – toc-toc-toc pe asfalt şi la braţ cu boxerul ei, pe care-l mai zărisem şi mai-nainte, la dans sau prin piaţă, iar acum mă sfida cu zimbete lăbărţate şi obraznice... „Cum se face că eşti singur cuc ?" – mi-a strigat o data Raminta, dar boxerul de categorie semigrea m-a privit chindorîş cu ochii lui bulbucaţi, apoi cu gestul unuia care e stăpîn pe situaţie, a tras-o brusc pe Raminta de mînecă ; şi Geda – nicăieri !

La capătul răbdării, mi-am luat inima-n dinţi şi m-am dus pînă la poarta casei ei, să-i las cîteva rînduri în cutia de scrisori ; îmi dădeam seama la ce mă expuneam ; bileţelul meu putea să cadă în mîinile lui Vebeliunas ; aşa că mi-am dat toată osteneala să fie cît mai concis şi să pară o adresă oficială – folosisem chiar un formular tip de la Comiteu.il municipal... „Eleva Geda Zelnyte, ur- mînd cursurile de balet, este rugată să se prezinte de urgenţă la

Serviciul-cadre de la Comitetul municipal al Comsomolului, mîine 29 martie, în timpul programului de lucru, şi anume, Între orele 9 şi 19, în vederea reprezentaţiei ce se va da pentru copiii din orfelinate ; în caz de n e p r e z e n – tar ; am tăiat acest „în caz de neprezentare", dar atît cît să rămînă lizibil – să priceapă Geda că în caz de n e p r e z e nt a r e, prietenia noastră este ameninţată de o moarte tragică !. .. Ţin minte cit m-am chinuit să scriu faimosul bileţel – aproape două ceasuri Încheiate...

Am dat drumul plicului în cutie prin deschizătura exterioară şi, fără să privesc în urmă, am fugit înapoi pe treptele de piatră, ce răsunau sub paşii mei grăbiţi ; era o noapte de un albastru profund, licăreau stelele şi o lună-plină parcă sta atîrnată de cer ; de jos îi clipea din coada ochiului răsfăţata Kaunasului – Aleea Liberăţii, pur- tîndu-şi salbele de felinare ; pămîntul încă radia căldura solară, absorbită de-a lungul seninei zile de primăvară. Iar eu, amărît, cu capul plecat, coboram în goană treptele, cu inima bîntuită de o neînţeleasă nelinişte ; sau poate foarte ruşinat de slăbiciunea mea ; nu mai puteam aştepta încă o săptămînă... să nu fi scris bileţelul, care va fi interpretat desigur ca un gest ned^emn de un bărbat. **..** ? Dar nu-i chiar **a^,** îmi mai ziceam, noi doi nu ne-am certat, ultima dată ne-am plimbat fericiţi prin Dumbravă, unde pământul era aproape zvîntat ; ba chiar ne-am strecurat în Grădina zoologică printr-o spărtură din gard ; ne-am aşezat şi pe piatra comemorativă a lui Mickiewicz ; şi cu toate că mai stăruia zăpada

pe sub tufişuri, de-i simţeam răceala, printr-o crengile negre şi răsfirate ne privea un soare de adevărată primăvară ; clipocea pîrîul, ciripeau păsările ; ca nişte stropi de cer, ghioceii scoteau capul dintre peticile de zăpadă cenuşie ; salciile îşi întindeau către noi mugurii împliniţi ; ochii miraţi ai Gedei priveau la ei ca la un miracol ; ochii mari şi negri ; Ungă aceşti ochi şi mai minunate erau pentru mine sălciile pufoase, soarele şi ghioceii !

Ştii la ce mă g-îndesc ? zise deodată Geda, în- torcîndu-se către mine.

Nu, am răspuns, mîngîind o ramură de salcie plîngătoare.

Aş vrea ca ziua aceasta să nu se mai sfîrşească... să nu se termine niciodată...

Niciodată ? Nu uita că zilele de martie sînt scurte. Şi-abia sîntem la începutul primăverii, sau la sfîrşitul iernii, cum vrei s-o iei – în fond, este acelaşi lucru...

Acelaşi lucru ? Nu, clatină ea din cap. Totdeauna începutul e mai frumos ca orice...

Aşa crezi tu ?

Ştiu asta...

înseamna ca tu... tu te gîndeşti la un sfîrşit, Geda... ?

Ce spui ?! se spere ea. Eu... doar... uite-aşa.. . mă gîndeam că ziua de azi... soarele... ghioceii.. .

Cine vorbeşte astfel de început, înseamnă că se şi gîndeşte la 'sfîrşit, am răspuns, întunecîndu-mă.

Ce spui ? ! repetă ea şi 'SUrîse. Nici prin

gînd nu mi-a trecut... Sfirşitul vine de la sine, Sigitas ; nu trebuie să-l invoci.

Da, acum ştiu şi eu – nu trebuie să invoci sfîrşitul ; vine el de la sine, inevitabil, **ca** noaptea după ziuă, ca iarna după vară ; dar de ce să fie atît de absurd, de sumbru... ? Uite, vezi, am strecurat un plic prin deschizătura cutiei de scrisori de la poarta ei – iar acum mă simt ca un golănaş care a făcut o farsă prostească, **ca** unul care-ar fi băgat în cutia de scrisori o mîţă moartă... De ce sentimentul acesta de vină **?** Să fie sfîrşitul... ?

Da, chiar sfîrşitul ; clipele de fericire zboară repede ; acele gingaşe flori, primele flori, cu care ne-am întors noi doi din Dumbrava lui Mickie- wicz, s-au zgribulit pălite – sărmane tulpiniţe ce s-au ofilit, salcia şi-a scuturat puful mugurilor, uscat acum ; la fel se scutură ofilită iubirea noastră ; sfîrşitul...

Deodată **am** auzit voci şi am încremenit – parcă una dintre ele era vocea Gedei. Vocea ei ?... Mă aflam jos, lîngă scară, aproape de o clădire zugrăvită în roz şi supraînălţată cu o cupolă sub care şerpuia inscripţia JUSTITIA EST FUNDAMENTUM REGNORUM ; pe cupolă se căţăra ca un lunatic cherchelit o veselă lună de primăvară, dar nu-mi ardea mie de lună. Zgribulit, priveam **Al* *1 1**

***1TT 1* 1**

în direcţia de unde veneau vocile. Una dintre ele era cu siguranţă vocea Gedei – o şi vedeam acum : Înainta cu paşi mărunţi între Vebeliunas şi Barbarossa, pe seama căruia nu

1
2
1

demult făcusem haz cu Geda ; nu numai atît – Barbarossa i-a oferit braţul cînd au ajuns la scara de urcat ; uite, eu nu mă învrednicisem niciodată să fac acest gest cavaleresc.

Tremuram de furie, o transpiraţie rece îmi curgea pe şira spinării ; Barbarossa o conduce la braţ ! Asta-i realitatea, Sigitas Selis, activist com- somolist ; se vede că vlăjganul roşcovan îi este mai necesar Gedei decît tine ; fie şi numai faptul că te întrece cu un cap şi e mai lat în spete con-

tează destul în serile întunecoase ; aşadar, nu numai Raminta îşi alege pază de nădejde !

Geda ! – era să-mi scape strigătul ; deci aşa eşti şi tu, Geda ?... Dar mi-am înăbuşit strigătul ţîşnit din inimă şi gata să-mi scape de pe buzele întredeschise ; şi sfîşiat de geamătul lăuntric, nebun de durere, m-am

Iată deci cum stau lucrurile, îmi ziceam, trîn- tindu-mă îmbrăcat pe patul meu din fundul odăii -criptă – odaia mea de sub firma ruginită HOTEL CONTINENTAL ; deci, asta-i povestea – nu e primăvară pentru toată lumea. Numai cu două săptămîni în urmă priveam voios ghioceii şi cerul albastru ca un ochi inundat de soare, iar astăzi – singurătatea mea şi Barbarossa braţ la braţ cu Geda ! Barbarossa ! Da, n-am să uit niciodată cum huiduma asta de roşcovan s-a încordat ca un taur şi a oprit fluxul mulţimii la cinema şi galanton i-a făcut loc Gedei ; şi acum îmi răsună în ureche glasul lui răguşit : „Ce răcneşti aşa ? Închide pliscu' ! „... îmi amintesc perfect : „Da' de cine ai nevoie, Îngeraş ?" ... „Numai de tine nu..." „Vezi 'să n-ai nevoie tocmai de mine" ; dar cine să aibă nevoie de el ? ! Eu nu, fără îndoială – dar Geda, da ; mica balerină subţire şi elastică la trup ca o nuieluşe şi care face pe sfînta ! Ea are nevoie de el – şi încă cum ! De mine nu are nevoie ; nu e primăvară pentru oricine ; nici soarele nu

în seara aceea doar că nu urlam de durere ; şi în seara aceea, şi în următoarea ; dar în

lumineazã pentru toţi oamenii ; cine a spus cã iubirea face viaţa mai frumoasã ? Care a fost idiotul ? !

neaţa celei de a treia zile, am primit o scrisoare
— cum era de aşteptat, sosise pe adresa Comitetului municipal. Bineînţeles, Geda nu a venit ; şi tocmai scrisoarea asta, citită şi recitită la disperare, sta deschisă pe masa şchioapă, la care şedeam eu, cu tîmplele strînse Între palme ; aşa cum zăbovesc şi acum în biroul care e dearte de strada unde locuisem cîndva într-o cămăruţă ; firma de tablă cu pretenţii de importanţă intereuropeană
— HOTEL CONTINENTAL – a ajuns demult la fiare-vechi ; acum pe lîngă acea casă cresc flori ; de la un capăt la altul al curţii, noii locatari au întins scutecele pruncului nou-născut – pe-o sîrmă ducînd de la fosta mea fereastră pînă la castani ; şi desigur că nici nu bănuiesc ce dramă s-a petrecut acolo acum treisprezece sau cincisprezece ani. Iar eroul acestei drame era Sigitas Selis... Şedeam şi priveam fix la foaia verzuie acoperită de un scris rotunjit cu grijă, ca de liceană într-a opta, şi clocoteam, inima da să-mi spargă pieptul înfierbîntat ; fiecare rînd era otrăvit de cea mai sfruntată minciună :

,,T o v a r ă ş e S e 1 i s – spunea scrisoarea – ar fi trebuit ca eu singură să ştiu c ă n u sînteţi 1 i b e r, c ă a v e ţ i o s o ţie 1 a V i 1 n i u **s,** d e a **c** e e a i a u a s **u** p r a m e a î n t r e a g a v i nă. S ă n e s t r ă d **u** i m s ă u i t ă m **u n u** 1 d e a 1 t **u** 1. O r i **c** u m, e **u** n u p o t v e n i 1 a î n t î 1 n i r e a c e r u t ă, ş i n i c i n u d o r e s c a c e a s t a. O f e r i **c** i r e prea grabnic

trăită este înşelă- t **o** a r e t **o** t d e au n a. A c u m m – a m ş i c o n v i ns **c** ă **a** ş a ş i e s te. G.Z.

1
2
1

Şi eu sînt convins acum, Geda, gîndeam văzînd negru dinaintea ochilor şi muşcîndu-mi nervos buzele ; unde e aţa subţire, acolo se rupe ; cîtă nedreptate pe lumea asta ! Uite, vine toiul primăverii – flori, bogăţia înfrunzirii şi soare cît pofteşti, şi iubire, cît pofteşti, desigur ; iubire, dar nu pentru mine. Altfel este primăvara asta a mea – aspre mustrări din partea secretarului : ,, ... ai negrijat îngrozitor evidenţa cadrelor !" ... şi ocări usturătoare din partea baborniţei care-mi e gazdă : „ ...atîta ar mai lipsi, să te urci şi cu cizmele în pat, barosan de şatră !" ... ; în semiîntunericul fără leac, în aerul cu miros de mucegăială... cu asemenea scrisoare pe masa mea... Şi cu legăturica de rufe murdare, pe care de trei zile îmi tot zic s-o duc la periferie, la mama, să mi le spele, să mi le calce... da, cu urîta asta de husă dungată, legată la gură, ce zace lîngă uşă, şi-i atîrnă capetele roşii ale nodului ca nişte urechi pleoştite, ca o evidenţă a tristeţii şi stupidităţii existenţei mele. Geda nu poate şi nu doreşte (n u d o r e ş t e !) să mă revadă, pentru că „aş avea o nevastă la Vilnius"... ce sfruntată minciună ! Geda preferă să se plimbe braţ la braţ cu Barbarossa, cu deşteptul de „în-

(că doar nu era să mă mănînce gentlemanul cu melon şi baston de promenadă – n-aveam nimic de-mpărţit) ; şi nici s-o sărut în lege nu m-a lăsat – nu ca Raminta ; se păstrează intactă, domnişoara, pentru huiduma de roşcovan ; iar eu – clar – am fost dus de nas !

chide pliscu'" ; şi încă locuiesc sub acelaşi

acoperiş ! Ei, da, au toate atuurile ; acum pricep de ce nu m-a invitat Geda niciodată să intru în casă

Prea era umilitoare concluzia ! Dar ea a pus stăpînire pe toată fiinţa mea, parcă îmi circula prin artere şi capilare : Geda m-a dus de nas, ca pe un prostănac ! Vrea să mă ducă şi-acum de nas, iar Barbarossa o conduce la braţ ! Veselă viaţă, Sigitas Selis !

„Aşa-ţi trebuie, «Îngeraş» ! mă autoflagelam eu. Nu trebuia să te scuturi de Raminta ! Ce, poate nu dansa bine ? Da' de unde ! Nu ştie oare cum să se poarte în lume ? Ei, asta-i ! Poţi zice orice, dar că Raminta habar n-are de «bonton», nu ; şi e studentă, viitoare doctoriţă, nu o mucoasă de liceană... Atunci, de ce-ai dat vrabia din mînă pentru cioara de pe gard ? ! De ce te-ai repezit orbeşte după fata unui diriginte de poştă, după o libelulă neagră, care nu se pricepe la altceva decît să dea din picioruşe pe scenă... iar seara, să meargă la promenadă cu Barbarossa... ?! Şi cu ce talent ciripea – „primăvara, ghioceii, începutul , s fî rşitu 1 ...“ ... Ei, uite ca s-a sf'rşit ! Şi te-ai făcut de rîs, Sigitas ! Cum o să te mai poţi uita acum în ochii Ramintei ?”

„Nicicum, mi-am răspuns. Am terminat pe to- deauna şi cu Raminta, şi cu Geda ! Asta-i tot – punct, am pus cruce ! Dacă-şi închipuie ea că sînt o cîrpă, că am să alerg după dumneaei... Te-nşeli, fetiţo ! Eu plec de-aici... Salutări dădacei !”

Ideea asta bruscă – plec de-aici – m-a lovit ca maiul în creştet, m-a năucit; şi-apoi s-a lipit de capul meu ca o frunză udă în zi de toamnă – nu

mai scăpam de ea. Da, am să plec, îmi ziceam ; orice-ar fi, nu mai am ce căuta la Kaunas ; m-oi muta şi la Silute, la Rokiskis, la Lazdijai, Klaipeda, Birzai – că lumea-i mare ! Aici nu mai am ce căuta ! Aici triumfă minciuna, infamia, care s-a abătut asupra-mi ca trăsnetul din cer senin. Geda **se** plimbă la braţ cu Barbarossa şi-mi scrie scrisori otrăvite de înşelătorie ; secretarul este furios – nici că vrea să-şi mai amintească de concluziile recentei comisii, care – contrar temerilor mele – mi-au fost chiar foarte favorabile, cu toate prevenirile severe ale DarguZaitei, şefa sau preşedinta comisiei, oricum i-am zice ; aici a venit primăvara – dar nu şi pentru mine...

Hotărîrea mea de **a** fugi din Kaunas – cu cît mai repede, cu atît mai bine – era atît de fermă, încît am şi pus mîna pe hîrtie şi stilou, cu intenţia să adresez următoarea cerere către secretarul Comitetului : ,.A vînd în vedere un Întreg complex de Împrejurări, vă rog să binevoiţi a aproba ca de la 1 aprilie a.c....” Dar tocmai în acea clipă umbra cuiva trecu prin dreptul ferestrei mele.

Cine să fie ? mă Întrebam posomorît; Marius ? Recunosc – nu aveam nici uh chef să văd pe nimeni, nici măcar pe Marius, prietenul care continua să locuiască la periferie – vechiul meu vecin – şi lucra tot pe şantier ; flăcăiandrul nostru pistruiat şi urecheat urma acum liceul la seral, iar cînd se întîmpla să întÎrzie prin oraş, rămînea la mine peste noapte ; aşa aveam şi noi prilejul să trăncănim pînă-n zori.

Dar nu era Marius ; Marius, de-al casei, n-ar fi zăbovit în antreu, printre lemne şi vechituri

(unde mai pui că gazda nu se îndura să înşurubeze şi acolo un bec) ; m-am grăbit să deschid uşa şi am înmărmurit : Bubnelis ! Numai el. Barbarossa, mai lipsea în seara asta de martie, ca să fiu pe deplin fericit ! Şi iata-l aci – Bubnelis – ce bucurie ! Şi s-a Împiedicat şi de legatura de rufe...

Frumos îţi mai primeşti musafirii, n-am ce zice, îngeraş ! a-nceput el, clatinînd din capul său cu chică roşcată ; înalt, spătos, într-un pardesiu albastru-închis – croială de mîna-ntîi – şi cu o pălărie gri în mînă ; de data asta era tip-top, altfel decît îmi aparuse la cinema şi la intrarea teatrului ; era chiar ca o reclamă dintr-o revista de mode ; bineînţeles, puţin îmi pasa mie de prezentarea lui vestimentară.

Pot să iau loc ? spuse el şi se aşeza, instalîndu-se ca la el acasă pe scaun şi fără să-mi fi aşteptat invitaţia.

O, dar văd ca eşti ocupat – şi privi pieşiz la scrisoarea Gedei, pe care, învăpăindu-mă la faţă, am luat-o repede de pe masă ; asta m-a necăjit şi mai rau – parcă nu eram destul de necăjit şi-na- inte ?

Ce doriţi ? Despre ce e vorba ? am Întrebat eu încruntat.

Despre ea, desigur, Îngeraş, răspunse Bubnelis cu un zîmbet infatuat ; dinţii lui albi, bine îngrijiţi, 'sclipiră în semiîntuneric ca nişte clape de pian ; despre doamna inimii tale. Ce altceva am avea de discutat noi doi ?

La xuvintele lui, am simţit pornirea să sar în sus de pe patul pe care abia ma aşezasem,. dar m-am stăpînit eroic, privindu-l pe sub

sprîncene... Nu numai că Bubnelis mă întrecea cu un cap înalţime, şi era în plină forţa, dar avea şi vreo cinci ani mai mult decît mine, ceea ce-i şi dădea sentimentul de superioritate ; altfel, nu s-ar fi lă- făit aşa, la mine în odaie, nici nu m-ar fi sfidat cu „Îngeraşul“ lui ; ce-o fi găsit la el libelula... ?

Stai şi-aecultă, nu te burzului, îngeraş, continua Bubnelis, cu ochii ţintă la mine ; ştiu totul... sigur că nu mă priveşte cum de te-a apucat pa siunea asta, dar pot să-ţi spun sigur un singur lucru : nu-ţi face iluzii ! Geda nu e pentru tine.

Nu-rni fac nici un fel de iluzii, i-am răspuns, continuînd să-l fixez cu ochi răi ; dar mă îndoiesc că Geda te-a trimis aici ca avocatul ei pledant.

Pe mine ? Geda ? O clipă, Bubnelis îşi pierdu siguranţa, dar numai o clipă. Nu, nimeni nu m-a trimis, am venit, cum s-ar zice, din proprie iniţiativă. Şi cu atît mai puţin mi-e la-ndemînă sa discut cu tine ; poţi sa-ţi închipui dracu ştie ce...

Eram cu răbdarea la capat ; ca să vezi...

Păi, ce să-mi închipui – am răspuns – ochi n-am ? Te plimbi cu ea la braţ, şi-mi mai şi vii în casă, să-mi ţii predici !

Bubnelis zîmbi plin de sine şi-şi privi mîna – laba lui cu cinci degete răşchirate pe masa mea ; în contrast cu masivitatea lui şi umerii arcuiţi Înainte, degetele lui groase erau boante.

Am venit la tine, ca la un comsomolist ce eşti. Şi Bubnelis lovi în masă cu toata palma

deschisă ; mie, ce-mi pasă ? Sînt fara de partid, croitor... deşi au fost vremuri cînd am studiat şi eu cîte ceva... am citit mai mult, hm, decît alţii... De pildă, zi-mi : ce ştii tu de India şi yoga ? Eu, vezi, citit, de pildă, că stau trei zile îngro- paţi ca morţii şi totuşi aia.. .

N-am mai rezistat; nu din cauza indienilor care practică yoga, nu ; la ora asta mă interesau mai puţin decît buclele străbunicii ; pe o falangă a

inelarului gros şi înroşit al lui Bubnelis, vedeam acum două verighete – două verighete noi şi puse una peste alta.

Ce doresc ?... Şi Bubnelis tăcu cîteva clipe, fără să mă slăbească din ochi ; cîteva clipe extrem de lungi. Spre ruşinea mea, trebuie să recunosc că eram gata să scap caii sub privirea acestor ochi injectaţi, care mă fixau... Ce dore9C ? Nu cine ştie ce ; atît : să nu te mai ţii de Geda Zelnyte... Să-ţi intre în cap că ai greşit cărarea – altfel, ai să vii în bot... Cum adică ? Un comsomolist şi nepoata unui fost ministru burghez ! N-am ce zice, frumos exemplu pentru tineret...

Asta nu te priveşte ! i-am tăiat eu vorba. Sînt cazuri cînd ar putea fi chiar un exemplu... iar dumneata ai face mai bine să-ţi vezi de treburile personale... că dacă în definitiv, ce doriţi ?! am răcnit eu, clocotind de furie. Ce vă aduce la mine ? !

Buzele lui Bubnelis tresăriră imperceptibil... tocmai da să mai zică ceva, dar se răzgîndi şi, cu un zîmbet ironic, îşi plimbă palma pe masă.

Las-o mai moale, tovărăşelule, spuse el în sfîr- şit. Toţi ştim ce-i frica... şi dacă **am** venit... fără multă vorbă, e spre binele tău, cap sec...

Cap sec ? !... M -a făcut „cap sec" ? !... Mi s-a urcat sîngele la **cap ;** îi simţeam fluxul fierbinte în umple, mai să-mi spargă vinele ; „cap sec ... ! Dar mă sileam să nu-mi pierd cumpătul ; **şi l-**am răspuns:

O sînt profund mişcat ! Totuşi, o să te rog ca

de-acum înainte 'să nu te mai preocupe viitorul meu. Mă descurc şi singur.

Cap sec, minte scurtă ! Şi Bubnelis trînti iar cu palma în masa, cu verighete cu tot... Am tresărit : pailma lată, degetele groase şi boante (cum de-o fi ţinînd acul cu degetele astea ? îmi trecu prin minte).

Ce faci pe nevinovatul ? Ştii a ce miroase asta ? Pentru tine zic. Mie, ce-mi pasă ? Un croitoraş fără de partid, dar tu... Dacă ai să faci pe ne- bunu'... dacă te mai ţii de fustia fetei... atunci înseamnă că trebuie să te dezvăţ cu altă metodă...

Mă ţin de fusta... ? ...Cu altă metodă ?... Mă dezvaţă el... ? ...Nici cu vitele nu te porţi aşa, darmite cu un om !... Fiecare cuvînt pe care-l rostea mă lovea ca o măciucă-n cap, ca o palmă în obraz !. .. Cum îndrăzneşte să-mi vorbească cu atîta neruşinare ? ! Cuvintele lui Bubnelis nu vădeau numai infatuarea neruşinată, dar şi totalul dispreţ faţă de mine ; cred că Barbarossa ăsta habar n-are că există şi reguli de bună-cuviinţă. Cu atît mai rău pentru el ; să nu-şi închipuie că are de-a face cu un papă-lapte ; nu-i nici să- mînţă de aşa ceva prin mahalaua mea ! Şi-i arăt eu lui numaidecît !...

Arcurile scîrţîietoare ale somierei parcă singure m-au proiectat şi-am pornit-o ca un bolid spre Bubnelis şi masa şchioapă, şi-ndată, spre uşa pe care am deschis-o violent.

Afară ! am urlat eu cu glas schimbat – şi într-adevăr mi s-a părut străin, ca venind de departe. Tu ! Tu ! am repetat eu, văzînd că Bub-

nelis continuă să şadă, cu mîinile lui groase şi Încordate pe masă, holbîndu-se la mine cu ochii mijiţi şi strîngînd din buze. Afară !

Afară ! Afară şi cu tine ! Afară de aici !... Ridic capul şi privesc în jurul meu – parcă m-am trezit dintr-un somn adînc ; da, trezit din amintiri, din trecut; „du-te !” ; dar ea s-a dus demult de-aici – femeia frumoasă, cu basma roşie ; s-a dus şi ea şi clipele din trecut... „Cum să interpretez... ?“. „Cum credeţi”... Ce-ar mai fi de interpretat în cazul acesta ?... Valuri de fum se rotesc alene în jurul lustrei de alamă înverzită, ca norii în jurul radiofarului ; şi-o mintea mea gîndurile se rotesc şi mai alene ; nu, tovarăşe Medinis, nu – deocamdată nu putem avea semnătura; dar cine să fie la uşă... ?

Sar în picioare şi dau uşa de perete – exact ca şi acum treisprezece sau cincisprezece ani...

Bubnelis tuşi scurt şi ieşi fără o vorbă ; l-am văzut cum îşi punea pălăria tocmai în curte. Nu departe, sub pretenţioasa firmă – HOTEL CONTINENTAL – sta-n loc, cu gulerul ridicat pînă peste urechi, Petras, studentul în medicină ; nici pe el nu-mi ardea să-l văd ; adevărat, atunci am crezut că întîmplător se află pe sub fereastra mea... Atunci... astăzi am altă părere ; atunci întreaga lume gravita doar în jurul Gedei şi a iubirii mele respinse...

S-au Înţeles amîndoi, mormăiam eu, măsurînd cu paşi mari camera-criptă, ca un încarcerat ; s-au Înţeles între ei – el şi Geda... Ea-mi scrie, acuzîndu-mă naiba ştie de **ce,** iar el joacă scena croitorului cu principii... ba îmi mai şi plimbă pe sub nas verighetele ! Bestia !... Ducă-se pe pustii amîndoi !

1:
!8

Eram gata-gata să alerg la secretar acasă : ier- taţi-mă, pohiţi cheile de la sed, eu plec... dar m-am stăpînit şi mi-am pus iar pardesiul în cui ; întîi să trag un somn fără vise, pe urmă...

M-am trezit cu noaptea-n cap şi m-am grăbit către Comitetul municipal ; am şi dat comanda pentru o convorbire urgentă cu Vilniusul, am cerut-o la telefon pe tovarăşa Darguaaite ; nu ştiu de ce, îmi ziceam că ea m-ar ajuta mai repede decît oricine; Darguzaite lipsea din instituţie ; un instructor, necunoscut mie, 'm-a Întrebat **ce** să-i comunice; i-am transmis pe nerăsuflate rugămintea mea, de parcă citeam cererea ; şi telefonul s-a închis.

Apoi, îmi amintesc, iarăşi mă cicălea cineva, spunîndu-mi că evidenţa cadrelor este într-o stare de plîns – probabil, îmi vorbea secretarul ; altcineva cerea noi imprimate – cred, secretarul organizaţiei comsomo.Iiste a Institutului Politehnic ; zbîrnîia telefonul, scîrţîia uşa, auzeam voci şi paşi ; doar eu şedeam mut şi impasibil la masa cu o călimară în chip de buturugă şi scriam obsesiv pe o hîrtie : GEDA, GEDA, GEDA... şi mereu tot aşa ; bine că nimeni n-a observat ce mîzgăleam. Geda ! Ochii îmi rătăceau pe strada scăldată în soarele de primăvară („primăvara asta nu e pentru mine... „) – şi, da, este totuşi strada pe care trecea ea atît de des, ca să ne întîlnim „întîmplător”... (atunci, pentru cine-i primăvara asta, pentru cine ?!...) ; Geda... ?

Da, Geda Zelnyte, repetă cu intonaţie egală o voce sonoră, ce-mi părea cunoscută – o voce de femeie la capătul firului ; da, da, Geda Zelnytc, da. Chiar adineaori a adus-o salvarea la secţia

de chirurgie ; accident, sau ceva de acest gen. Stare- gravă. Vă cheamă urgent.

Continuam să privesc hîrtia de pe masă, hîrtia şi creionul care scrisese în majuscule – GEDA ; cum... Geda – chiar ea ? Chiar ea, Geda Zelnyte ; telefona o doctoriţă – nu i-am reţinut numele ; de la secţia de chirurgie ; accident sau ceva de acest gen ; îl cheamă urgent pe Sigitas Selis... Pe mine ? Urgent ? Ea mă cheamă pe mine ?! A fost primul gînd **ce** mi-a fulgerat, trezindu-mi conştiinţa ; primul şi unicul gînd ; Geda Zelnyt.e, ea care mi-a adresat acea scrisoare – hai să zi' cem, cam prea ciudată – este acum în stare gravă şi mă cheamă pe mine, nu pe Bubnelis ; poate că nici pe Vebeliunas – nu pot să nu mă duc ! Nu am dreptul, nu ; deşi s-a plimbat la braţ cu Barbarossa ; accident, sau ceva de acest gen ; cine ştie – dacă sînt ultimele-i clipe... ? ... O, nu, nu !... Am mototolit în pumnul strîns foaia mîzgălită şi am aruncat-o la coşul de hîrtii ; mi-am tras pe mine pardesiul abia pe scară.

Sigitas, o telegramă ! mă striga din urmă cineva, dar nimic nu mă mai putea opri ; Geda, Geda, .Geda ! Am coborît în goană -scara, am trecut strada lergînd, drept prin faţa unui camion în mers, şi am intrat ca o vijelie pe poarta secţiei Urgenţă ; Geda... Şi-aici m-a prins de mînecă Raminta ; îi sclipeau ochii de satisfacţie.

Prima aprilis! strigă ea, dar şi Înţelesesem totul din prima clipă – destul să-i fi văzut expresia feţei. M-am făcut roşu ca racul, poate şi mai şi, m-am fîstîcit, nu îndrăzneam să ridic

ochii... Pentru întîia oară fusesem păcălit atît de uşor. M-au prostit şi au rîs de mine ! Era al douăzeci şi unulea întîi aprilie din viaţa mea – năstruşnica dată cînd fiecare ţine să păcălească pe cineva, şi cu cît mai absurd, cu atît mai reuşit ; dar cine să-şi Închipuie că Raminta... Da, uite că mi-a pus o barbă cît toate zilele din post, ca barba gnomului de pe ilustratele anume difuzate pentru „felicitări“ de această zi ; mi-a pus barbă, m-a împodobit şi cu un nas de carnaval, nici de coarne nu m-a lipsit, fir-ar să fie ! Vezi-o cum stă şi chicoteşte fără jenă pe sub gulerul ridicat al pardesiului. Fier- beam de necaz ! De n-ar fi întîi aprilie, aş şti eu ce-ar merita această Raminta !

Asta-i povestea... am zis, revenindu-mi cît de cît şi smulgîndu-mi mîneca din mîna Ramintei, care mă ţinea straşnic, de parcă aş fi fost gata să scap prin fugă. Recurgi la reminiscenţele trecutului, stimată duduie-boxeră ! Dacă-ţi închipui cumva că prin aşa ceva am relua vechile relaţii, te previn că degeaba te-ai ostenit, fetiţo. La noi, la periferie, nimeni nu şi-ar permite aşa ceva ; sincer să-ţi spun, sînt sătul de mofturile tale, aşa că, pe viitor, păstrează-le pentru tine şi nostimii tăi copilaşi, cînd vei avea plozi. Respectele mele !

Stai, stai, îmi tăie ea iute calea, n'u fi bădăran ! Mai degrabă cască bine ochii !

Cum... ce ?!

Ia uite-te pe-aici mai atent, ascultă la mine ! Intr-acolo, într-acolo. Nu observi nimic ?

M-am întors şi am zărit-o pe Geda ; e totuşi aici ; fireşte, vie şi nevătămată ; într-un

pardesiu gri ; da, e acolo-n curte, stă rezemată de un arţar cu trunchiul negricios ; şi parcă nu privea la mine, şi la Raminta ; era cu capul descoperit şi vîntul

1
3
2

îi flutura părul negru şi lucios ; concentrata, scormonea nisipul cu vîrful pantofului. Tivul roz al fustei apărea din pardesiu, punîndu-i şi mai mult în valoare graţia picioarelor ; involuntar, am închis ochii.

GEDA, GEDA, GEDA – îmi revenea, în majuscule, numele ei ; n-o mai vedeam decît pe ea, deşi ma sileam să n-o privesc ; mă atrăgea magnetic, şi puţin a lipsit sa nu alerg spre Geda ; dar mi-am reamintit de ce-mi 'scrisese şi m-am oprit, frămîntîndu-mi pasul pe loc, ca un cal împiedicat ; Raminta hohotea acum şi mai obraznic, cu faţa în gulerul ridicat – parcă necheza – şi m-a scos din sărite :

Ascultă, ştii...

Nu cumva crezi serios că ţi-am făcut farsa în interesul meu ?!

încetase cu rîsul şi ochii ei erau larg deschişi ; îmi mai aduc aminte că gropiţele din obraji, atît de binecunoscute, începuseră să-i tremure şi parcă deveniseră şi mai cu haz în ultimele luni. Personal, am nevoie de tine ca de a cincea roată la căruţă... I-am spus-o şi Gedei – eşti un aiurit ! Dar ea – fraieră... Ei, ce stai ca de lemn ? Ţi-ai înghiţit limba ? !

Şi-a şi început să mă împingă în curte, spre arţar ; cu greu m-am smuls din mîinile ei.

Ştiţi bine ca nu sînt liber... toţi o ştiu... soţia mea e la Vilnius... am spus eu cît mai tare, să mă audă şi Geda. Cînd s-a mai pomenit ca o fată atît de cuminte, de inocentă... şi un bărbat însurat... Ca să vorbim deschis...

Ca să vorbim deschis – e?ti un mare nătărău ! şi Raminta m-a plesnit pe spaţe. Necioplitul-nş-

ciopliţilor !... M-a luat energic de mînă şi m-a dus ca pe un ţînc la arţarul sub care Geda scormonea nisipul cu vîrful pantofului ; împăcaţi-vă numaidecît !

În sfîrşit, Geda a ridicat ochii la mine şi mi-a întins mîna. Era foarte stînjenită şi roşise. Am zîmbit ironic, mi-am umflat pieptul şi mi-am înnodat mîinile la spate, afişînd o atitudine gla • cială – sa vadă cît de puţin mă interesează persoana ei.

Ascultă-mă : toate astea se tra.g de la Petras, ştiu precis, a intervenit Raminta, ca să ne scoată din situaţia penibilă în care ne trezisem – Geda şi cu mine; de fapt, stupidă mai mult pentru mine, decît pentru Geda ; tot nu ma puteam lămuri ce-am mai avea de discutat după scrisoarea primită şi vizita din ajun a lui Bubnelis ; măgarul ăsta, insistă Raminta, le face uneori şi mai gogonate... Ştii, o dată, la un colocviu... scrisoarea asta-i floare la ureche... ştii ce mi-a spus ?...

Lasă, Raminta... lasă... şi Geda întoarse către ea **o** privire rugătoare ; am să-ţi explic eu totul, Sigitas.

Ce-ai putea să-mi mai explici ? Nu merită osteneala, am răspuns eu. Constat că pentru tine mai multă -greutate au spusele lui Petras decît ce ţi-aş spune eu. E<l îţi inspiră încredere şi mai ales Barbarossa !

Am să-ţi explic totul, repetă Geda într-o şoapta.

Am ieşit toţi trei în stradă. Mergeam tăcuţi. Soarele arunca mănunchiuri de raze gălbui – peste case, în ferestre, pe copaci şi feţele oamenilor ; iar vîntul şăgalnic de primăvară ai fi

Zis că-I rostogoleşte pe asfalt ca pe o minge ; era un vînt subţire, ce te mîngîia, dar şi ciupea de obraji ; odată cu el venea şi mirosul de gudron dinspre portul de iarnă – acolo se gudronau navele. „Primăvara asta nu e pentru mine”, mi-a trecut prin minte şi m-am simţit prostul -proştilor ; abia cu o zi mai-nainte îi blestemam pe amîndoi în tot felul – şi pe Geda, şi pe Bubnelis ; totuşi, nu, n-am uitat încă nici de scrisoarea ei, nici de verighetele lui, nici de invectiva „cap sec r' ... Şi-atunci, de ce o urmez ca un cîine cu coada-ntre picioare, pas cu pas, pe malul Nemanului ? S-ar părea că mi-a spus cam tot în acea scrisoare, iar eu... Nu, nu mai avem ce ne spune ; Geda „nu doreşte” să mă vadă ; şi chiar această scenă de împăcare – n-o fişi ea tot păcăleală de întîi aprilie ?... Că de toată înscenarea asta Raminta s-a ocupat...

Eu nu vă însoţesc decît pînă la Institut, zise Raminta, de parcă-mi citise gîndurile ; m-oi fi uitat cine ştie cum la ea, altfel – de ce precizarea asta ?... Şi continuam să mergem pe strada Mickiewicz, atît de liniştită, invitîndu-ne ospitalier cu arhitectura ei veche şi cuprinzînd centrul oraşului, de la funicular pînă-n port, cu cmgă- toarea ei de asfalt cenuşiu ; la capătul acestei cingători se şi zărea catarama – contururile înnegrite ale atelierelor de reparaţii navale, care semănau de departe cu un şlep demult nevopsit, atacat de rugină şi brăzdat de zgîrieturi. Şi aşa am flecărit destul cu voi, şi am colocviu, continuă Raminta.

O privi pe Geda cu **o** şiretenie tipic feminină ; apoi făcu un gest de încurajare către mine – asta mai lipsea ! Apatic, mi-am mutat privirea aiurea ; iar ea, ciocănind tenace cu tocurile pantofilor, porni iute pe trepte-n sus ; acolo, în gura întunecată a porţii, se profila mîndru, ca o statuie, boxerul de categorie semigrea : cu picioarele depărtate, în pantalonii lui verzi de sportiv, strînşi pe pulpe, cu bărbia colţuros-relietată, taurin repezită Înainte ; ba încă, sfidînd trecătorii, îşi suflecase mînecile şi îşi masa cu orgoliu bi- cepşii ; scîrbit, am scuipat peste umăr.

Bine jucat, nimic de zis. Reuşită reprezentaţie teatrală pentru tineret, am spus eu cînd poarta **s-a** închis în urma Ramintei şi a boxerului ei, şi am rămas pe cheu singur cu Geda ; la ce-ţi serveşte oare toată comedia asta ?

Care comedie ?... şi Geda se Întoarse încet spre mine ; avea ochii umezi ; care comedie, Sigitas '

Hm, să zicem, jocul de-a scrisorile...

Tocmai ce-a fost cu scrisoarea voiam să-ţi ex plic... ; vorbea nesigur, cu o voce uşor răguşită ; de ce-o avea glasul atît de schimbat astăzi ? Dar, spune-mi dinainte : poţi să ierţi ?

Pe cine să iert ? Pe tine ? Nu ştiu, Geda.

Dar pe Bubnelis ?

Pe Barbarossa ?!

Da, pe Ricardas. Spune-mi sincer.

Un mic remorcher înnegrit, trepidînd zgomotos şi scoţînd fum negru şi gros, trăgea în rada portului un şlep lung, cafeniu ; în urma şlepu-

lui venea un stol de pescăruşi gălăgioşi ; coca şlepului era zgîriată de gheţuri şi pe-alocuri tur-

tita ; semăna cu un animal rănit de moarte, deasupra căruia se rotesc păsări de pradă ; altceva mai vesel nu mi-a trecut atunci prin minte... Bubnelis ! Asta e, Sigitas – iarăşi Barbarossa ! Nu poţi face nici un pas fără el ; Geda mă imploră să-l iert ; ce-aş mai zice – e clar. Am aruncat Încă o privire către şlep şi am scuipat furios în apa pe care pluteau întinse cercuri violacee.

Ce amestec ar avea aici Bubnelis ?

Păi... nu a fost pe la tine ?

A fost, dar ce-are una cu alta ?...

Are, şi încă destul... şi Geda oftă din greu. Nu fi supărat pe el, bine?... Şi nici pe mine.

Bine, am răspuns – doar de voi doi e vorba... că sînteţi inseparabili acum...

Sigitas, cum poţi... ?!

Şi ce ? Nu-ţi face plăcere ? Ar mai lipsi să-mi porunceşti să-i sărut mîna... mîna cu verighetele de aur...

A, nu, nu, nu ! scutură din cap speriată. Tu eşti bun, ştiu eu... ai să înţelegi totul. Altfel...

Altfel, ce ?... am început eu, dar mi-am înghiţit vorbele, amintindu-mi de acel „în caz âe" tăiat în scrisoarea mea imperativă, dar descifrabil ; şi totuşi Geda nu venise ; în schimb, am văzut-" la braţ cu Bubnelis, cu Barbarossa „închide pliscu' !"... Atunci, ce-s mofturile astea ?!

Nu pricep, am răspuns strîngînd din buze, nu pricep de ce **as** fi obligat să-l iert ; şi de ce îl aperi **cu** atîta foc. A venit la mine, mi-a servit o mulţime de... şi-acum : o, iartă-mă, nu e lupul,

e un mieluşel nevinovat... te rog să-l iubeşti şi sa-l stimezi... Va sa zică, dumnealui mi-a inventat soţia ? !

Poate şi el, răspunse Geda roşind, dar eu cred că nu... Nu, nu el... Petras... el a fost limba rea... Am fost o dată cu Raminta la cinema şi Petras...

Si tu, fireşte, gata să-i dai crezare !

Cînd iubeşti... şi iarăşi îşi plecă fruntea.

Cînd iubeşti, Geda, nu iei în seama ce **spune** un oarecare Petras, nici nu flirtezi în taină cu alţii... Pentru că atunci cînd iubeşti, Întreaga viaţă, pînă la ultima suflare... dar tu, ca o cochetă din filmele franţuzeşti, imediat...

Sigitas, tu nu ştii...

Ştiu totul şi tocmai de aceea...

Nu, nu, tu nu ştii că Bubnelis... Dar n-ai să te superi ?...

Ba sigur că o să mă supăr. •

Atunci, mai bine nu-ţi spun.

Spune ! şi am strîns-o tare de încheietura mîi- nii ; de durere, Geda îşi încreţi fruntea şi cred că şi-a oprit ţipătul ; spune, am repetat eu, ajunge cu jocul ăsta de-a v-aţi ascunselea. Şi cu jocul de „al treilea în plus". Pentru că ştii, eu...

Bubnelis mi-a cerut mîna...

M-am oprit brusc – parcă mi se lipiseră tălpile de asfalt ; parcă mă pocnise cineva cu parul în cap ; revedeam cu ochii minţii sclipirea verighetelor ostentative din ajun – aşa, una peste alta, pe degetul bont şi Înroşit al lui Bubnelis.

Ti-a cerut mîna ? am repete,t eu cu glas schimbat.

Da.

Şi tu ?

Prostuţule ! şi Geda Începu. să rîdă. Crezi ca aş fi aici dacă...

Dar unchiul tău ! Ce spune unchiul tău ? ma frămîntam eu ; îmi păruse cam forţat rîsul ei ; şi oare era momentul să rîdem – Doamne !

Unchiu' ?... Geda tăcu o clipă. Asta nu-l priveşte pe unchiu'. Pentru el, singurul lucru important este să nu intru în Comsomol...

Atît ?

Oare e puţin ?

Hm, nu e deloc puţin, totuşi...

De aici se trag toate – vezi... şi tu, şi cărţile, şi prieteniile mele... Toate astea i se par unchiului ca şi ireale... pentru el realitatea noastră nu este decît o fata-morgana... ceva iluzoriu... Imi spune : ,,e un miraj, o iluzie"...

Dar pentru tine ? am Întrebat-o ferm ; pentru tine este o realitate ?

Geda nu răspunse, doar ce se lipi strîns de mine, cu sfioasă feminitate ; nu m-am tent, ba chiar îi iertasem totul în acea clipă : şi cele două săptămîni de inimă neagră, şi scrisoarea, şi verighetele de pe inelarul lui Bubnelis ; singura mea grijă era ca Geda să nu se dezlipească de mine, să nu se depărteze ; dar pentru tine este realitate ? Realitate, realitate, realitate ! am răspuns eu în locul ei. Trebuie să fie

de-a lungul cheiului şi privim cum se dă soarele, ca un ştrengar vesel, acolo, dinelevator, pe clinele Aleksotasului ; poate ireal ? Nu, realitate ; iată cum stăm amîndoi lîngă şenilele

ce se Întind ca o barieră lunecuş colo de fi ceva

pe Geda de mînă şi cred ca i-o strîngeam destul de tare ; o ţineam lîngă mine, îi strîngeam mîna şi o p11iveam în ochii ei parcă mai minunaţi decît oricînd ; poate pentru că se scăldau în acel soare liber, descătuşat de primăvară, dar poate şi de altceva – simţeam dorinţa irezistibilă de a săruta acei ochi ; fata-morgana, fata-morgana... se învîrteja în mintea mea această stranie denumire întîlnită prin cărţi ; nu ai impresia uneori că în cuvintele bătrînului e şi un grăunte de adevăr ? Nu demult Geda era pentru tine o fata-morgana, rătăcitoare ca surîsul soarelui printr-un mare oraş, un miraj, o iluzie, iar acum, Sigitas, eşti gata să o săruţi şi chiar o poţi săruta ; sarut-o ! I-am cuprins uşor umerii, dar Geda aplecă repede capul ; am fost foarte dezamăgit.

Tu nu mă iubeşti, Geda, i-am spus – deloc nu mă iubeşti. De ce nu mă laşi să te sărut ? Poate ţi-e silă de mine ? ... 4

Nu vorbi aşa, Sigitas ! ... Dar nu trebuie...

Pentru mine, trebuie ! Şi dacă tu mă iubeşti cît de puţin...

.Nu este obligatoriu, Sigitas.

Să iubeşti ?

Să te săruţi, prostuţule !... Mai ales ziua-nă- miaza-mare, de faţă cu lumea... înL centrul oraşului...

După părerea ta, oamenii fac numai ce este obligatoriu ? Şi-apoi, tu crezi că oamenii din obligaţie se sărută ?... N-am născocit noi sărutul, Geda. Este o experienţă seculară a ome

mrn.. Bubnelis... şopti Geda şi începu sa tremure toată ; uite că vine Bubnelis... Ne-o ti

observat ?

Am întors ochii într-acolo unde privea Geda şi l-am văzut pe Bubnelis. înalt, lat în spate, în pardesiul albastru-închis lăsat descheiat, mergea pe partea opusă a cheului, conducînd la braţ o temeie blondă şi grăsulie, căreia-i vorbea cu însufleţire, legănîndu-şi în mînă pălăria gri ; femeia rîdea zgomotos ; şi în cîteva clipe au şi dispărut pe după colţ.

Să plecăm, zise brusc Geda ; îşi scutură pletele risipite pe umeri, şi le netezi, apoi îşi concentră atenţia asupra unei scame de pe gulerul parde- siului ; mi se păru că incidentul o indispusese.

Aşa, am oftat eu, liberîndu-i cu regret mina, nu cumva eşti geloasă, libelulo ? Ia spune-mi, de ce te-ai schimbat la faţă aşa deodată ?

De ce să mă schimb ? şi Geda roşi. M-am schimbat ?... Ştii, era cu doamna Palmira... prietena unchiului... Ea lucrează la muzeu... şi se zice că este o f^rte bună parteneră la tenis.

Unchiul tău are o prietenă ? Nu mi-aş fi închipuit.

Acasă la noi fiecare îşi are prieteniile lui... Uneori am impresia că numai eu... sînt o străină pentru toţi...

Tăcu îndelung. Mergeam alături pe cheu şi priveam la soarele care cobora dincolo de fluviu : Casa pompierilor, şi aşa roşie, se tăcuse văpaie În lumina soarelui-apune ; rîul vălurea în unde mărunte, întunecîndu-se treptat-treptat, pînă ce culoarea lui se contopi cu pietrele înnegrite ale malurilor ; apoi s-a topit şi soarele în înceţoşarea ce venea dinspre

vărsarea Nerisului în Neman ; atmosfera se răcea repede.

Trecînd de Oraşul-vechi, care se liniştise odată cu uliţele sale Înguste, acolo unde fleşele bisericilor se înfigeau ca nişte stilete în perdeaua de ceaţă, am ieşit în Piaţa Armata Roşie, semănînd cu o uriaşă palmă deschisa, trecînd şi pe Aleea Libertăţii, am urcat la deal şi am suit treptele scării de piatră. Jos, licăreau tulbure luminile micşorate : parcă se înveliseră în ceaţa brumă- ric, ruşinate acum de goliciunea lor din timpul scrii ; era greu să distingi unde se sfîrşesc luminile oraşului şi unde încep stelele ; dar pentru mine ochii Gedei învingeau strălucirea tuturor luminilor din oraş şi a stelelor de pe cer 1

Atunci, pe mîine, spuse ea ca de obicei, deschizînd mica poartă de fier şi cercetînd cutia de scrisori ; şi aşa ţi-am răpit o zi întreagă. N-am putut altfel... iartă-mă.

Nu-i aşa... nu mi-ai răpit nimic... Numai ei, aceşti... Barbarossa... ei ne-au răpit două săptă- mîni pline... ne-au prădat pe amîndoi... Iar acum – gîndeam eu, *trebuie, trebuie să-i spun!* – de-acum încolo, Geda, nimeni şi nimic nu ne va mai despărţi, nu-i aşa ? Vom trece m ină-n mînă prin foc şi apă...

Prin foc şi apă, repetă ea. Ce frumos ! Insă...

însă ce ? Pentru noi doi nu există nici un „însă“. De-acum încolo, niciodată...

Tu prea te grăbeşti cu făgăduinţele...

Oare nu mi le respect ?

Ştiu şi eu ? răspunse ea. Pînă acum. n.-ai tăgăduit nimic serios.

Nimic ?!

Nimic serios,, Sigit^s,,

Am dat să răspund, dar am tăcut, nici eu nu-mi explic de ce ; poate pentru că şi aşa se petrecuseră prea multe într-o singură zi. Cuvinte şi momente trăite intens se amestecau în mintea mea ca într-un caleidoscop, jocul de culori şter- gînd conturul realităţii ; şi iarăşi am simţit că mă pierd, descompus în două jumătăţi – una din ele nu putea uita încă nici stupida scrisoare, nici verighetele vulgare pe degetul lui Bubnelis, iar cealaltă vibra de emoţie şi nu-şi putea lua ochii de la Geda. Bineînţeles, trebuia să spun ceva s e r i o s, dar ce anume, nu prea ştiam ; nu prin cuvinte scapi de Încurcătură în asemenea situaţii... Durerea sufletească ce mă stăpînise timp de două săptămîni fusese prea profundă ca să mi-o descînt cu vorbe obişnuite, s-o lecuiesc cu cine ştie ce cuvinte spuse cu uşurătate.

De aceea rămîneam tulburat, tremurînd de emoţie, fără să găsesc un răspuns potrivit. Geda, tăcută, aştepta ; Marius ! – mi-a trecut prin cap ; trebuie să mă sfătuiesc cu Marius. Acum „ăd limpede că Geda nu este vinovată ; o şantajează Bubnelis, acest Barbarossa „Închide plis- cu' !”... poate că ar fi bine ca fata să schimbe climatul moral... „Climatul moral” – o altă tor- mulă prinsă din zbor cine ştie cu ce pnlej ; şi tocmai modul în care ar putea ea să-şi schimbe acest climat trebuia bine cîntărit, vorbindu-i lui Marius – prietenul meu pistruiat şi urecheat care judecă uneori cu mult bun-simţ !. .. Şi doar n-a intrat timpul în sac, mi-am mai zis eu ; a putut să aştepte două săptămîni, mai poate **aş**tepta ea încă o zi, hm, cel mult două ; chiar mîine dimineaţă îi telefonez lui

Marius şi..._.

H
2

Spui – „nimic serios”, am îndrugat eu în sfîrşit, bine... mîine la ora şase seara, lingă Poştă... Să nu mă faci să aştept...

Cum ?!... La şase seara sînt la studio...

Nici un studio... avem preocupări mai importante... Poate că te mai sun eu la telefon... Intre orele două şi trei... ■ cînd vii de la liceu...

Nu, nu! protestă Geda agitată, întărindu-şi cuvîntul prin gesturile iuţi ale mîinilor. Nu mă chema tu. De obicei unchiu* ridică receptorul. , Iar dacă mă cheamă la telefon un străin...

Eu sînt un străin ?

Pentru unchiu', da, răspunse Geda cu glas moale ; pentru unchiul, toţi ai noştri sînt nişte străini... ceva iluzoriu, fata-morgana... De cînd i-am spus că aş dori să intru în Comsomol...

Şi, aplecîndu-se din pragul porţii, m-a sărutat pe obraz – atît de repede şi neaşteptat, încît o clipă am rămas fără suflare, iar cînd mi-am revenit şi am Întins braţele spre ea... ma sărutase şi se făcuse nevăzută, dincolo de poarta închisă.

Uluit, nu mă puteam clinti din loc, ascultam cum i se depărtau paşii – ascultam nemişcat şi eram numai surîs ; sunetul paşilor ei îmi mîngîia urechea ca o muzică ; mi-a venit în gînd melodia din „Casablanca” – atunci o văzusem prima oară : părul negru, ochii negri şi trăsătura purpurie a buzelor ; pe însoţitorul ei roşcovan mă sileam să-l uit definitiv ; pe mîine, Geda !

Geda plecase, dar paşii ei continuau să răsune pentru mine şi-i simţeam căldura

buzelor pe obraz – fata-morgana ; fata-morgana, tata-mor- gana, mereu aceeaşi formulă sonoră, parcă lipsită de sens ; în fond, o meşteşugită îmbinare de sunete şi-atît ; am alungat-o ca pe un ţinţar sîcîitor ; da, da – un ţînţar încăpăţînat, dar fără consistenţă, ca şi cele două săptămîni de chinuitoare îndoieli ; n-o să-mi strice el buna dispoziţie şi bucuria pe care le iau cu mme odată cu primul sărut al Gedei ; fata-morgana, tata- morgana, mă urmărea încă obsedantul răsunet, venind după mine, care coboram scara în tugă – o vorbă din gura lui Vebeliunas... da, dar des- îiinţată prin cuvintele Gedei : „cind iubeşti... , parcă aşa a spus... Crezi că aş ii aici dacă... A venit, a venit, a venit ! jubilam eu. Ai venit totuşi, Geda, pentru că mă iubeşti – nu puteai să nu vii ; şi sigur că nici eu nu puteam sa nu vin ; noi amîndoi – tu şi cu mine ; pe miSne, Geda !

Pe mîine, şi mă simţeam întraripat – zburam ca pasărea pe treptele de piatră ; pe mîine ! JUSTITIA EST, cu cele opt colonade şi cupoia sa parcă mă aproba dînd din cap ; pe mîine ! clipeau cu veselă complicitate felinare!": Aleii Libertăţii ; pe mîine ! semnalizau „Pobedele" şi „Moskviciurile" sprintene ; pe mîine !... Mîine, mîine, mîine... îmi făceau semn stîlpii de telegraf şi copacii, îmi surîdeau vitrinele şi ferestrele luminate ; vilele elegante ca nişte miri îşi săltau pălăriile de ţiglă roşie : pe mîine !

Doar pînă mîine... şi am aruncat o privire spre fereastra mea – lumina ardea în odaie ; pe mîine !. .. Mă-ntîmpină cu **o** mutră acră ba-

borniţa şi-mi întinse o telegramă ; iar mîine...

„C E R E R E SAT I S FĂCU TA – STOP
— ÎNSCRIS CURSURI DE TREI L U N I LA V I L N I U S – STOP – A PREZENTA B U LET I N I D E N T IT A TE – VIRGULA – L I VRET MIL IT AR ŞI CARNET COMSOMOL
— VIRGULĂ – MI INE DOUA A P R ILIE – VIRGULA – ORA ZECE FIX
— STOP – I N C A Z D EI N T 1 R Z I ERE D I SC UT A T B I R OU – STOP – CU SA LUT C OMS OMO LIS T – EXCLAMARE – DARGUZAITE – STOP.

Mîine... Cu salut comsomolist ! ... Zăpăcit, nu realizam despre ce este vorba – am recitit de mai multe ori telegrama, am întors-o mecanic pe-o parte şi pe alta, parcă voiam să-i apreciez greutatea ; apoi mi-am recapitulat toată această zi lungă şi împestriţată, am Înţeles, în sfîrşit, rostul misivei şi am aruncat-o furios pe masa şchioapă şi – pentru a cîta oară în aceste zile ? – mi-am strîns tîmplele în palmele fierbinţi ca piatra încinsă ; pînă ce m-a doborît somnul.

VII

ŞI IATĂ CĂ pentru mine nu mai există nici femeia cu basma roşie, nici biroul directorului, nici amintirile – nimic ; doar eu şi noua fabrică în construcţie, vuindu-mi pe-aici, pe-alături ; eu ş! complexa reţea a carcasei de oţel gri, zăbre-

lele ce se unesc, împletite ca degetele unor mîini împreunate sau întinse ca strunele ; eu şi, undeva deasupra mea, floarea albăstruie a flacării orbitoare. O viorea uriaşă de foc se aprinde la talpa superioară a fermei, acolo unde se încheie ultimele degete sau ultimele strune ; vioreaua îşi scuturǎ petalele în curtea fabricii – sînt roz, portocalii, sau de un galben-pal. Petale ? Zîm- besc involuntar ; petale *?* Parcă n-aş ti văzut În viaţa mea petale de viorele timpurii ! Nu-s nici roz, nici galbene, nici portocalii, sînt de un albastru cu transparenţe violete, ca cerul sau ochii profund albaştri, dar flacăra din vîrful fermei sonore îmi aminteşte de o viorea din valea pîriu- lui Girstupis, în Dumbravă ; poate chiar dintre cele pe care eu şi Geda... Nu, nu mai vreau amintiri ! Potolite şi tăcute ele au rămas acolo, în biroul cu perdele tremurătoare, sau poate în frunzele de toamnă aşternute pe scara de piatră, în Dumbravă, şi pe tot drumul meu către noua fabrică ; frunzele aurii, de arţar, . şi arămii,, de plop ; dosarul 13—41—V este închis, iarăşi stă pus bine în mapa cu fermoar „optima“ ; e-nchis odată cu durerea de cap şi amintirile ; nu-s bune amintirile ; acum sper că s-au potolit şi-s prea leneşe ca să mai urce pe zăbrelele fermei de oţel gri ; zăbrelele care, sudate la flacără intensă, alcătuiesc scheletul de nădejde al noilor construcţii ; carcase ce vor dăinui încă mulţi ani după ce eu nu voi mai exista, nici flăcăul vioi şi bucălat, care se caţără pe ferma avîntată sgre înalt, ca o veveriţă pe crengile brazilor ; se caţără ca şi

trecutul meu... Dar iată Încă un voinic – încă un trecut ; s-a instalat nu departe de mine ; stă călare pe o zăbrea şi mînuieşte cu îndemînare aparatul de sudat ; lumina flăcării îmi biciuieşte ochii ; parcă voinicul ăsta ar ţine în mînă soarele orbitor. Cobor instinctiv pleoapele şi mă retrag- cîţiva paşi ; aparatul mîrîie 'ca un cîine ţinut la post lung ; mîrîie şi împrăştie scîntei – parcă-i ploaia de stele din luna august ; şi deodată :

— Sigitas ! Omul – trecutul meu – stinge flacăra şi îşi ridică viziera de pe faţă ; o faţă rumenă, rotundă, ochi albaştri ca flacăra ce se aprinde mereu sus, deasupra noastră ; o faţă Încă foarte tînără, ieşind dintr-un ungher al trecutului ; zîmbindu-mi, omul sare la talpa inferioară a fermei. De cînd nu ne-am văzut, bătrîne !

E Marius, cine altul decît Marius MaCiulis ; scoţîndu-şi mănuşile groase de pînză cauciucată, îmi strînge lung mîna ; nu m1. aşteptam ca strîn- gerea sa de mînă să fie atît de viguroasă ; acum $i el e viguros – nu mai e flăcăiandrul cu claviculele ascuţite şi gîtul subţire, ci un bărbat voinic Într-o salopetă straşnică ; şi-mi amintesc că eu nici nu pomenisem asemenea salopetă, nici n-aveam o cască serioasă, cum are Marius – şi-o poartă trasă pe frunte, ceea ce-i dă un aer şmecheresc '; nasul pistruiat, urechile ca două radare şi şuviţa de păr roşcat, ce-i scapă de sub cască ; oare el n-a mai coborît de pe ferme în toţi aceşti treisprezece sau cincisprezece ani ? Nu-i chiar aşa ; seară de seară, Marius a

urmat cursurile liceale pentru tineretul muncitor, apoi a intrat

la Institutul politehnic, tot la seral ; cu timpul, a mai frecventat şi alte cursuri ; iar în aceşti ani ne-am întîlnit destul de des – cînd la Kaunas, cînd la Vilnius ; dar nu toate revederile noastre au fost la fel de plăcute. Şi aceasta nu pentru că Marius nu mi-ar fi drag, nu ; niciodată nu voi uita prietenia noastră ; dar aveam sentimentul ca el, ca şi Petras, îmi iese-n cale tocmai cînd nu mi-ar fi trebuit deloc ; apare şi de la sine mă sileşte să mă gîndesc la ceea ce demult a fost şi gîndit, şi hotărît ; dar Marius nu are nimic comun cu o umbră sau cu o rămăşiţă a vremurilor apuse, cum este cazul microbiologului Petras, pe care tot nu-mi amintesc unde şi cînd l-am cunoscut ; îmi Marius mi-a fost vecin şi prieten din copilărie ; nu-i de mirare, deci, că mereu iese-n cale ca propria-mi primă tinereţe – un fel de virtual *alter ego* al meu din vremea aceea ; astăzi nici mie nu-mi pare totul ireproşabil, drept şi luminos în viaţa-mi de tînăr ; oare nu tocmai acesta este motivul că uneori prezenţa lui Marius mă indispune ? Mă supără însă Într-adevăr ? Cum să te superi pe oglinda care-ţi arată primele fire de păr alb şi ridurile feţei, chiar dacă preferi s-o ignorezi ? Sau te-ai putea supăra pe ceasornicele care merg implacabil înainte ? Chiar aşa, cînd mă întîlnesc cu Marius totdeauna mă gîndesc la oglindă şi la acele ceasornicului ; şi-a- tunci, de ce m-ar supăra ?... Acum iată-l iarăşi în faţa mea – trecutul meu – coborît din grinda cu zăbrele şi la fel de pistruiat şi urecheat ; Imi zîmbeşte şi-mi strînge mîna. atît. de tare. că-m.

vine să ţip. ’

— Ei, ce mai faci ? Tot în inspecţie ? Tot cu cadrele ?

— Cadrele-s temeiul.

. – E o axiomă. Şi încă al naibii de cunoscută. Vechi cuvinte.

— Vechi, dar adevărate.

— Nu te contrazic.

)i totuşi mă contrazice, văd prea bine ; mă contrazic ochii lui albaştri şi plini de entuziasm, care mă cercetează cu multă curiozitate, mă contrazice nasul lui pistruiat şi cîrn, ca de ştrengar, şi urechile lui ca nişte radare, şi şuviţa de păr rebel scăpată din casca de sudor.

— Nu te contrazic, repetă Marius şi-mi liberează mîna ; simt cum din nou începe să-mi circule sîngele prin degetele amorţite ; iar el continuă să mă privească zîmbitor – îi zîmbesc buzele, ochii, toată faţa lui pistruiată – mă contrazice, afurisitul ! Se vede de la o poştă... Vechi cuvinte ? Sigur că pentru el s-au şi învechit, ca tot ce a fost şi a trecut; dar pentru mine ?... Cu asemenea cuvinte, îmi amintesc, m-a întîmpinat Medinis, acum treisprezece sau cincisprezece ani, cînd am deschis şovăielnic uşa cabinetului său – era pentru prima oară ; parcă a trecut o veşnicie pînă ce am izbutit să fac cei treizeci de paşi neauziţi pe covorul verde, desfăşurat pînă la biroul de stejar băiţuit În negru ; pe birou sclipeau o pereche de ochelari cu lentile pătrate ; degetele albsinilii ale şefului strîngeau rama ochelarilor, o

ramă de os aproape maron-închis.

— Dar tu te exprimi doar cu cuvinte noi ?

— Eu ? Cu tot felul, şi Marius mă priveşte lung, cercetător. Ştii – viaţă de şantier ; se mai întîmplă să scape careva o vorbă, de nu-i prea cade nici lui bine la stomac, pînă la urmă... De ce-ţi închipui că mă tot caţăr pe ferme ?... Uite, aici, un deştept n-a avut altă treabă decît să susţină că aparatul ăsta nu-i bun – că dă o sudură prea lată, că împrăştie particule de metal... Dar la verificare, s-a constatat că nu aparatul era cu hiba – sudorul îl regla la o intensitate exagerată. Cred că n-ai uitat că la sudura verticală... Ce-ar fi să încerci şi tu ?

îmi arătă spre zăbreaua unde se vedea ciocul aparatului – chiar ca un cioc de pasăre pe un gîtlej de cablu lung şi răsucit – corpul, transformatorul, aşezat jos, iar picioarele – nişte rotile cauciucate ; cum îl împingi, o şi ia din loc... simţii mîncăriciul palmelor... dacă aş încerca şi eu ?... Dar nu, nu – n-ar mai avea nici un haz bietu-mi sac de amintiri legănat pe zăbrelele grinzii, iar eu – cu atît mai puţin ; gîndurile, oricît de lenevite, sînt libere să urce pe carcasa de oţel gri, chiar şi fără centură de siguranţă – lor, ce le pasă ? Oricum, amintirile nu-s totuna cu mine însumi ; sînt mai greu de urnit decît ele şi stau aici, cu picioarele lipite de pămînt ; nu are importanţă că trecutul meu a coborît de sus, şi-a scos mănuşile de protecţie, şi-a ridicat viziera de pe faţă şi rîde vesel, încercînd să mă îmbie : „Ce-ar fi să încerci**...** ?” ...Ce rost ar avea, Selis ? Astîmpără-te ; nu te copilări, stimate tovarăşe ;

demult palmele tale s-au deprins numai cu stilourile, creioanele, liniile de plastic şi cristalul neted al biroului ; nu cred că ti-ar reuşi nici cea mai simplă sudură... ,,Ce-ar fi să încerci şi tu ?“ parcă aşa mi-a spus Marius ; crezi că vorbea serios ?

Serios, neserios – lui ce-i pasă ? O vorbă-n vînt, şi-atît – parcă nu l-ai şti pe Marius ! Citi ani au trecut... ? Nu are importanţă ; el a rămas neschimbat, dar eu...

Privesc în ios, la picioarele lui încălţate cn ghete solide ji legate nu cu şireturi, ci cu fir albastru, izolant, iar tălpile groase sînt de cauciuc cum este şi cazul ; mocasinii mei subţiri şi bine lustruiţi par străini de şantier, deplasaţi. ,,N-ai vrea să încerci... ?“

— Ia lasă-mă-n pace ! protestez eu. Au trecut atîţia ani de cînd...

— Nu chiar atît de mulţi, mă contrazice Marius. Deşi s-au schimbat multe în tehnica sudurii... De ce-ţi închipui că m-am ambalat asa ? La ora asta, intensitatea flăcării poate fi bine reglată de un simplu elev... iar transformatorul este nou, fabricat la Vilnius... Şi uite, că lăudărosul ăsta îmi bagă sub nas certificatul de absolvenţă ; măre-Doamne are şase etape de specializare... Şase !... Cu hîrtie la mînă, dar la un asemenea fleac nu se pricepe... a fixat un electrod ruginit... şi, vezi bine, aparatul era cu hiba ! Rgret că poimîine trebuie să plec, altfel, îl scuturam eu !

— Pleci ? Unde ?

— La Jonava.

— Mergi la „Azot“ ?

— Ai ghicit! şi Marius îmi face cu ochiul. Ce-ar fi să vii şi tu ? Iar o ia de la-nceput cu : ,,Ce-ar fi să... ?”

— Ar fi ridicol...

— De ce ? E ne voie de sudori peste tot**.**

— Ar fi ridicol... şi-mi mut privirea în altă direcţie. Flacăra nu mai apare deasupra noasiră : poate că flăcăul schimbă electrodul, sau verifică legătura cu pămîntul, sau se odihneşte. Da, asta-i – se odihneşte călare pe o zăbrea straşnică ; se odihneşte şi-i zboară gîndul la cum îşi va petrece orele libere diseară. Dar nu, m-am înşelat ; iată că sus iarăşi scînteiază – s-a aprins o flacără mare şi albă ; clar – a schimbat electrodul. se cunoaşte după culoarea flăcării.

— Mînă de meseriaş, zice Marius cu ochii la flăcău – tălpile de cauciuc roşu ale ghetelor lui se leagănă deasupra noastră.

— Ce-ai zis... ?

— De băiatul de la şcoala de meserii – să tot fie un an de zile de cînd a luat în mînă aparatul ăsta. da-i **o** plăcere să-l priveşti cum sudează ! Nu ca deşteptul cu şase etape de specializare... o dată ăla a venit şi cam pilit... i-aş fi dat eu o papară !...

Nici nu mă îndoiesc că i-ar fi dat o papară s-o ţină minte ! Destul să fi simţit cum vibra vocea lui Marius cînd vorbea de tembelul cu pricina. Marius a fost totdeauna foarte disciplinat. S-au împlinit patru ani de cînd este inginer în producţie, dar parc-ar fi ieri cînd ne căţă- ram alături pe fermă, din zăbrea în

zăbrea ; chiar de atunci, de acum treisprezece sau cinci-

sprezece ani, Marius spunea sus şi tare că va ajunge inginer ; şi avea la mînă doar adeverinţa de absolvenţă a şase clase elementare. Cam pe atunci am plecat şi eu la cursurile de care mare" nevoie nu simţeam, deşi chiar eu cerusem să fiu trimis altundeva, mai departe... Geda nu răspundea la telefon ; vagonul trăsnea a mahorcă, îm- bîcsit ca şi mintea mea ; trenul – arhiplin de ţărani în cojoace, iar bagajele lor, mai mult nişte saci grohăitori ; îmi amintesc că unul din oameni cînta, altul trăgea sălbatic la armonica lui şi un beţivan îşi ocara nevasta, zicîndu-i „căscată" şi „bună de nimic" ; m-am trezit deodată că am ajuns la Vilnius, spre seară – tocmai la ora cînd ar fi trebuit să mă întîlnesc cu Geda, la Kaunas, lîngă Poşta centrală. Pe-acele vremuri, instituţiile funcţionau şi seara ; ba chiar mai mult âu- pă-amiaza şi seara decît dimineaţa. Darguzaite se afla într-o încăpere nu prea mare, dar foarte luminoasă, şi scria ceva. Razele soarelui în asfinţit ochii de împurpurau un perete, colţul biroului picioare şi faţa Darguaitei. Cum m-a văzut, şi- într- a luat la maldărul de hîrtii şi s-a unul le ridicat în place

Aşadar, iată-te, zise ea şi se aşează din fotoliile pentru vizitatori ; şefilor uneori să-şi sublinieze astfel spiritul tic, dînd o nuanţă ceva mai amicală unei convorbiri oficiale – o ştiu din propria-mi experienţă. Deci, Darguzaite şedea în faţa mea cu mîinile-i albe şi frumoase pe genunchi ; se pieptănase lins, cu cărare la mijloc, purta o rochie de stofă verde şi cercei de

aur ; ai fi luat-o drept o studentă în litere, n-ai fi zis că este o activistă cu muncă

de răspundere la Cadre, şi tocmai cea care, începînd de astăzi, va dispune de soarta mea ; haina ei elegantă de piele atîrna în cuier. Ştii, mi-ai dat destulă bătaie de cap ! Parcă dinadins, anul acesta s-au îmbulzit candidaţii la cursuri... cîte trei pe un loc... Dar, după cum vezi...

Vă mulţumesc, am răspuns ; telegramaI dum neavoastră a fost o surpriză pentru mine...

O surpriză ? Mai curînd cererea ta a fost o surpriză pentru noi. Mi s-a comunicat că ceri urgent transferul în orice muncă, numai să nu fie la Kaunas. Motivele, trebuie să recunosc, nu-mi sînt clare şi dacă nu e secret...

Nu, am răspuns eu – pur şi simplu doream să schimb climatul... Nici un secret...
tea fi ?

Climatul ? Dar prin ce tc supără mă despart de Geda ! Pînă şi acolo, în biroul

IJarguzaitei, continuam sa simt caldura sărutului din ajun, prezent ca şi raza purpurie de soare ce-mi mîngîia obrazul ; şi vocea ei continua să-mi sune în ureche : „Cînd iubeşti...” ; nu mă atrage nici un curs ! mă revoltam eu. Dar nu te joci cu C.C.-ul ! Nu este o instituţie unde-ai putea spune azi una şi mîine alta ; şi nici Darguzaite nu e tipul omului maleabil ; şi... la urma urmelor, trei luni de zile nu-s o eternitate...

Uite-aşa, Sigitas Selis, gîndeam eu cu tristeţe, ai fi vrut ca Geda să schimbe climatul... şi ai făcut în aşa fel de s-au potrivit lucrurile în ce te priveşte chiar pe tine... ! Cum se poate ? Nu ce-ar cel de la Kaunas ?

Acolo e cam prea multă umezeală, am Îngai- mat eu şi mi-am Întors privirile spre fereastră. Soarele îşi rostogolea discul peste acoperişurile afumate ale Vilniusului, cobora în apus, dar razele sale purpurii zăboveau Încă pe tabla murdărită de păsări a pervazului ; e primăvară, nu însă pentru mine... Acum regretam că m-am repezit orbeşte, plecînd din Kaunas. Cînd, în ajun, mă întorsesem acasă, după întîlnirea cu Geda, şi citisem telegrama Darguzaitei, mi-a venit în minte povestea fericitului care se bucura de toate plăcerile vieţii, uitînd că îşi vîndu

cumva ai zburat spre Vilnius ca să nu-ţi baţi capul tău cel prost cu salvarea Gedei ? A, nu, asta nu ! m-am cutremurat eu ; oricum : alsciplina-i disciplină... Nu aveam de ales... Şi-apoi – timpul este cea mai sigură măsură în verificarea sentimentelor ; dacă Geda îmi rămîne credincioasă...

Spui că e o climă umedă la Kaunas, am auzit eu glasul Darguzaitei şi m-a trecut un fior (prea mă lăsasem furat de gînduri, fir-ar să fie !). Totuşi se zice că, în ansamblu... climatul de-acolo nu-ţi displace chiar atît de mult... Am auzit că te pasionează dansul şi că, în general...

Oare nu este permis ?...

Să dansezi ? Nu, de ce ?... Fetelor le plac bunii parteneri la dans... adevărat, uneori se mai în- tîmplă ca de aici... ştii ce vreau să spun....

Ştiu, am răspuns eu roşind ; Darguaite zîmbi doar din colţul buzelor ; dar zîmbetul îi rotunjea faţa prelungă, dîndu-i un anumit farmec. Ştiu... dar îmi închipui că nu pentru asta am fost chemat aici... ca să discutam despre dans... şi, în general, eu...

Ei, fireşte că nu e vorba de serile de dans – am zis şi eu aşa... O asociaţie de idei şi-atîta tot... toate acestea sînt aspecte secundare... Şi Darguzaite clatină din cap. Dar fiindcă este cazul să vorbim deschis – trebuie să ştii că de la Kaunas ţi-ai luat rămas bun, tovarăşe Sigitas.

Pentru totdeauna ? !

Nu asta doreşti, sau... ?

a ma mtorc ?... Ş tiţi, eu...

Bine, bine, rămîi aici... După cîte am Înţeles eu din cererea ta...

Nu... adică... ştiţi, după o vreme,' poate... nu ştiu, am răspuns eu, poticnindu-mă la fiece cuvînt.

Aşa nu merge, asemenea lucruri trebuie să le hotărăşti din capul locului... şi ochii DarguZaitei se întunecară. Ne-am bătut capul ieri toată ziua pînă să-ţi asigurăm un loc printre cursanţi... am refuzat un instructor din Mel.eikiai...

Da, da, înţeleg... dacă este ceva atît de serios...

Foarte serios, tovarăşe Sigitas, deosebit de serios, întări, dînd din cap, Darguaite ; zîmbetu-i dispăruse, luînd cu el şi rotunjimea feciorelnică a obrajilor ; de fapt, orice-ai avea cu Kaunasul... Trei luni de studii şi – repartizarea... Iar dacă va fi cazul unei caracterizări pozitive... eu cred că -şi în aparatul central s-ar putea găsi ceva...

Ei... – şi am avut un gest de indiferenţă – nu are importanţă. Acum nu mai contează.

Acum ? De ce acum ? şi ochii Darguaitei s-au Întunecat şi mai mult ; dar poate doar pentru că se întunecase Încăperea ; soarele hi desprinsese ultimele-i raze de pervazul ferestrei şi cobora tot mai departe ; în birou se strecura amurgirea deplină. De ce ? mai întrebă Darguzaite, şi-mi păru că-i tremură glasul.

Pentru că, aici, la Vilnius... sînt oarecum în grija dumneavoastră... pot spera... să am loc la cămin ?

Sigur că da – şi Darguhite se ridică din

fotoliu şi luă în mînă receptorul – asta s-a aranjat chiar de ieri.

Vă mulţumesc mult, am răspuns.

Iar ea, fără grabă, parcă analizînd în minte ceva foarte important, formă un număr de telefon şi, uşor înclinată, îşi lăsă capul pe umăr
— apoi ascultă îndelung apelul, la fel de absorbită în gînduri ; iar eu o cîntăream din ochi fără sfială : sportiv-zveltă, graţioasă, cu umerii frumos rotunjiţi, cum observasem dinainte, era desigur mult mai puţin tînără decît Geda, mai puţin tînără decît Raminta, şi poate chiar decît mine ; dar o întinerea o caracteristică aproape insesizabilă, o trăsătură totuşi deosebit de vie
— palpitaţia unui suflu lăuntric, ce-i atenua severitatea expresiei şi o făcea atrăgătoare, plăcută la vedere, într-un fel cu totul aparte ; dar în clipele cînd devenea iarăşi gravă, figura ei te domina printr-un dur autocontrol – mai bine-o prindea surîsul.

Nu răspunde nimeni, zise ea, după ce încercase mai multe numere la rînd, şi se întoarse către mine, tot cu receptorul la urechea sub lobul căreia sclipea cercelul de aur ; cercelul îşi legăna palid<l-i lumină în semiîntunericul pro

nunţat ; sclipeau şi dinţii tinerei care-mi vorbea ; fără discuţie, de data aceasta Darguzaite era mult mai interesantă decît atunci, în octombrie, venită cu o comisie de verificare a evidenţei cadrelor – atunci cînd eu, spre indignarea Ramintei, o condusesem la filmul „Casablanca“ ; garajul nu răspunde, zise ea, punînd receptorul în furcă ; nici secţia administrativă... altfel te-am fi putut trimite cu un mijloc rapid de locomoţie la cămin...

O, nu e nev&ie... ! m-am ridicat repede din fotoliu, mi-am luat geamantanul ponosit de atîta folosinţă şi care mă aştepta modest lîngă uşă ; nu e nevoie, doar e aproape.

Atunci – succes ! şi Darguzaite mi-a Întins mîna, privindu-mă iarăşi foarte atent, ca în octombrie trecut : Acum o să ne vedem mai des, tovarăşe Selis. Nu scapi de mine atît de uşor... şi zîmbicolţul buzelor, ca de obicei, doar dinreal obrajilor ; cîştigîndu-şi farmecul feminin ieşit din biroul ei. — parcă aşa-mi

N-ai să scapi atît de uşor zicea şi Raminta ; da, la fel ; Raminta – ieri, Darguzaite – acum treisprezece sau cincisprezece ani ; şi amîndouă zîmbeau, spunîndu-mi aceleaşi cuvinte ; cu cît femeile caută să fie mai deosebite decît celelalte, cu atît mai mult se aseamănă în manifestări ; decolteul *en-coeur* al Ramintei se ridica şi se lăsa în respiraţia adîncă – ispititor ; Darguaite te ispitea cu degetele-i lungi şi albe ; daroch dincolo de ele' străluceşte o pereche dei focoşi : ochii negri ce-i cunosc aşa desta

u

bine ; în curtea fabricii şi privesc la ferma de –
fără voia mea, îmi apar mereu acei

negri, în care parcă citeşti mirarea ; îi văd şi în curtea fabricii şi în biroul baracamentului vopsit în verde, ce-mi aminteşte de un mărfar şi unde Marius a intrat să se schimbe, poftindu-mă şi pe mine înăuntru ; ochii negri mă urmăresc şi cînd Marius mă poartă cu „Moskviciul" pe străzile oraşului, mai largi astăzi.

— îţi aminteşti de fata cu ochi negri ?... şi Marius clipeşte, şi se întoarce către mine – mai mult de-o clipă-două nu poate sta cu capul întors – e la volan ; mai bine-aşa, îmi zic eu ; e ora prînzului, joi – zi de tîrg, multă lume pe stradă, iar Marius conduce maşina... Hm, balerina... tatăl ei era dirigntele Poştei...

— îmi amintesc, răspund cu inima strînsă ; părul negru, ochii negri şi trăsătura purpurie a buzelor ; ochii, ochii, ochii ; cum de-şi închipuie Marius că i-am putut uita ?... Şi aşa te-ai hotă- rît definitiv să lucrezi la „Azot" ?

— Sigur că da ! şi Marius iar mă priveşte cu coada ochiului. Hotărît şi iscălit. Geamantanul făcut. Ce-i drept, Gruodis nu prea vrea să-mi dea drumul – cînta-n struna lui... greu l-am convins... în fond, aici treaba e pe sfîrşite... mie-mi place acolo unde-ncepe...

"Gruodis ? Care Gruodis eram gata să-l treb, dar am tăcut ; n-oi fi auzit eu bine.

— Şi-acolo, bine-nţeles, o să termine...

„Gruodis... ?"

— Atunci, începem în altă parte – la Jubarkas, sau unde-o fi să fie.

— Ia stai – ai spus : Gruodis ?...

— Da, scretarul de partid de la noi... „Mu te scot din evidenţă”, zicea el.

„Secretarul de partid... “

— Dar tu ce crezi – chiar ca poate sa nu te scoată din evidenţă ?

— Ba uite că m-a şi scos .r îi zic : la „Azot“ nu-i tot partidul nostru ? Aşa că...

-- Şi el ?

— Ce-i cu el ? Ţi-am spus : m-a scos din evidenţă.

— E bătrîn ? Întreb eu.

— Bătrîn ? Naiba ştie cum o fi. Da-i cărunt, deşi nu-i chiar bătrîn... da' nici printre tineri nu-l poţi număra. Are părul perie. Aşa că, vezi, nu-ţi prea poţi da seama... Nu, nu-i un bătrîn.

— Cu părul perie, zici ?

— Tuns scurt... şi ce-i cu asta ? Zice că aşa n-o să-i cadă uşor părul. Igiena şi aşa mai departe... Dar ce-ţi pasă ţie dacă-i tuns scurt sau nu ? Frrr !

Marius frînează brusc, maşina scrîşneşte deodată, ne-a zgîlţîit, nu glumă – ca pe scaunul electric. Un cetăţean beat s-a împiedicat şi era să zboare pe capota „Moskviciului” ; acum strîn- ge-n braţe trunchiul unui plop, nici nu se clinteşte ; Marius îi arată pumnul.

— Vezi cînd te iei cu vorba ? Cu ăsta nu mai vedeam eu „Azotul“... Zît ! îl mai ameninţă încă o dată pe beţiv, arătîndu-i pumnul, dar i a trecut furia şi accelerează iarăşi.

Circulăm pe Şoseaua Radvilenai, tocmai pe lîngă locul unde Girstupis ţîşneşte spumegînd din conducta betonată şi-şi duce apa mai departe, la vale ; în acea vale, ţin minte, era o

spărtură în gard, iar Geda şi cu mine am pătruns pe- acolo... apoi am stat şi pe lespedea pe care zăbovea odinioară Adam Mickiewicz cu Marila sa ; dar se pare că lui Marius îi place să sim- tă-n palme volanul – nu prea se grăbeşte spre casă şi o ia pe drum ocolit ; şi-a cumpărat, probabil, de curînd „Moskviciul" şi se bucură sa-şi arate faţă de vechiul său prieten talentele de conductor-auto ; în fond, nici eu nu mă prea grăbesc. Mă las în voie pe speteaza banchetei şi-mi scot din buzunar pachetul de ţigări ; prevenitor, Marius îmi întinde bricheta şi-mi aprind ţigara. Urmează Dumbrava, aleea Vidunas, colina şi strada Expoziţiei ; şi în sfîrşit, Aleea Libertăţii – case, copaci, vitrine. Şi oameni ; mulţime de oameni în forfotă prin faţa vitrinelor ; printre ei nu se poate să nu fie şi cunoştinţe de-ale mele ; Marius tot salută la dreapta şi la stînga.

— Se pare că lucrează la Combinatul de ţesături pluşate, sau la Fabrica „Drobe" – şi iarăşi mă priveşte cu coada ochiului. Am venit o dată împreună de la o şedinţă a activului de partid... aşa cum merg cu tine acum...

— Despre cine vorbeşti ?

— Despre cine... ! De Geda...

— Este comunistă ?...

— De ce mă întrebi ?...

— Nimic... pur şi simplu, aşa... Opreşte, am treabă pe-aici.

Marius opreşte „Mosk viciul". S-a posomorît.

— ?i eu care ma gindeam ca pnnzim impreună ; avem la masă găluşte cu carne gătite ca la mama-acasă.

— Ehei !... Pe altă dată, Marius. Treburile...

— Treburi avem toţi. Dar pe la maică-ta ai trecut ?

— O să trec, răspund eu şi-i întind grăbit mîna, neapărat trec. Dacă nu azi, mîine, sigur. îndată ce termin cu obligaţiile.

Of, pedant mai e şi Marius ăsta ! Greu de discutat cu el ; greu, şi parcă mi-ar fi şi frică ; de cîte ori ne întîlnim, trebuie neapărat să mă justific... Oare de ce ? Singur nu ştiu bine. Şi sînt cam de mult major, mi-au ieşit şi peri albi – era şi timpul ; demult am coborît de pe grinzile cu zăbrele şi-am luat-o pe calea mea ; amîn- doi ne-am croit un rost în viaţă, fiecare în felul său ; şi totuşi încă nu mă simt deloc în largul meu cînd discut cu Marius, nu reuşesc să mă-nvăţ să discut cu el ; îmi ies din fire, mă dezvinovă^sc, tremur de enervare – ca un şcolar în faţa dascălului, ca un curier în faţa ministrului ; cum mă întîlnesc cu Marius mă şi simt vinovat – de ce, cine ştie de ce ? Cine altul decît însuşi Marius – această conştiinţă a mea, pistruiată şi cu urechi-radar ! Numai el – am permanent sentimentul că Marius îmi cunoaşte intenţiile chiar înaintea mea ; dracu ştie cum vine asta ! Şi totuşi Marius mi-e necesar ; nu pot trăi fără Marius ; îmi spune totdeauna adevărul în faţă – oricît ar fi de crudă situaţia (calitate prin care se deosebeşte de toţi cunoscuţii mei) ; da, şi mi-l spune tocmai cînd e nevoie... Da, la mama, bineînţeles !

— Nu demult se plîngea – continuă Marius – „rar îl văd pe Sigitas", zicea ea...

— Nu-ţi spun că mă duc pe la ea ?!

— Fii atent – mă ameninţa Marius cu degetul – omul nu are decît o singură mamă, chiar de-ar fi el şeful-şefilor !

— Ei, ştii... Trec pe la ea neapărat. Spune-i, dacă te-ntreabă.

— Şi de nu mă-ntreahă, tot îi spun.

Portiera se Închide, motorul mîrîie ; a plecat. Oftez cu uşurare. Da, Marius MaCiulis este pentru mine însuşi trecutul ; şi arătîndumi calea cea dreaptă, acest trecut porneşte cu „Moskvi- ciul" de culoare deschisă spre căsuţele Înverzite de la periferie ; merge acasă, o să se aşeze la masa lui rotundă şi va mînca lacom găluştele-n sos de smîntînă, va povesti, cred, alor săi despre întîlnirea noastră ; iar eu – mă duc la hotel. Era şi timpul – camera a fost reţinută de la Vilnius ; acelaşi număr ca de obicei, nouăsprezece ; cei de la hotel mă cunosc demult.

— Bine te-am găsit, ' Aniceta – schimb pe scară salutul cu femeia de serviciu, o femeie pli- nuţă, dacă nu chiar grasă – obrajii-i sînt învăpăiaţi ca doi sori. Ce mai nou ?

— Mă mărit, tovarăşe Selis.

— Nu mai spune ! Serios ?

— Da, cu bufetierul.

Obrajii ca doi sori strălucesc de mîndrie ; Ochii ei mă fixează cu curiozitate – Ce ziceţi... ? Probabil că a uitat, sărmana, că abia cu o lună Înainte se lăuda cu un „grav or", iar şi mai-nainte, cu un „contabil-şef"...

— Îţi urez o fericită noapte de mireasă, îi zic eu Anicetei. Cheia e la dumneata ?

— Poftiţi. Şi toată faţa i se topeşte într-un zîmbet de mulţumire : urarea mea şi-a făcut efectul ; Aniceta îmi înmînează o cheie mare cu tă- bliţa-i de alamă – nr. 19. – Vă aşteptăm încă de ieri. Am aşternut de-aseară şi lenjeria de pat, am călcat-o bine...

— Ieri n-am putut, Aniceta.

— N-ăţi fi sosit chiar acum ?

— Vin direct de la autobuz.

De ce-o mint ? Habar n-am – oricum, Aniceta tot nu mă crede : se cunoaşte după ochi...

— Au telefonat de la Vilnius.

Ce oameni, zău aşa ! N-apuci să te urneşti din Vilniusul ăsta, că şi-ncep să zbîrnîie telefoanele în toate părţile... Poate că v-aţi împiedicat, le-am zis, în gînd, de vreo buturugă... !

— Şi cine a telefonat ?

— Ce ştiu eu ? De la Vilnius. Au dat ordin să luaţi urgent legătura...

— Cum, ce ?...

— Au dat ordin să sunaţi... să luaţi urgent legătura cu dumnealor... Acum Aniceta mă priveşte consternată ; dau să-i iasă ochii din cap, privindu-mă ; unul care lucrează la Vilnius şi nu înţelege ce-nseamnă „a lua legătura” ; păi, toată lumea nu face altceva decît să „ia legătura”, să „facă apelul”, să „aştepte pe fir”... rar ci ne mai „sună”...

— Aşa au dat ordin...

— Numărul l-au spus ?

— De telefon ? Sigur că da. E pe masă. Era un glas răguşit şi aspru... Şi bufetierul meu vorbeşte cam răguşit, dar nu e aspru deloc. Chiar v-aş ruga să treceţi o dată dinadins, să

staţi puţin de vorbă cu el... O să vedeţi că nu e un om aspru...

Glas răguşit – am priceput !... Nu o voce de femeie... Nu mă sperii eu de vocea aceea răguşită : se pare că am făcut tot ce-a fost posibil ; „îi dai să semneze – şi gata treaba !”... „Să nu se audă nici pîs... fără gălăgie ; de fapt, ce atîta grabă din partea şefului ? Dar uite şi numărul pe masă – 2-02-02 ; mai simplu nici că se poate ; şi dosarul 13—41—V pare uşor rezolvabil – e clar – dar uite că pe Medinis tot nu-l pot suna ; n-am ce-i raporta deocamdată. Arunc mapa pe masă – scrumiera sare-n sus cu un zgomot care sună a dojană – mototolesc în pumn bucăţica de hîrtie de împachetat pe care e notat numărul atît de simplu – 2—02—02 ; o mototolesc încet şi o arunc la coş. Ce-aş putea să-i comunic şefului ? A trecut o lună – o lună plină de ceaţă sălcie, de ceaţă ce-ţi ridică un nod în gît ; 'picăturile de răşină sclipeau ca lacrimile pe crucile cu faţa brăzdată, în urechi mi-a sunat ne-ntreruptul zgomot al bulgărilor de pămînt – răsunau ca alicele, ca grindina, ca răpăitul tobei ; cineva a spus : „Acuma, gata” şi cineva a suduit surd, dar lămurit ; iar din ziua aceea simt cum o mînă nevăzută des
pinde încet-încet, un văl nevăzut, îl desprinde dureros, cu migală, metodic, fără grabă, dar şi rara oprire ; cu fiece zi ce trece, raza de vizibilitate se lărgeşte şi vad tot mai clar – nu numai trecutul meu, dar şi oamenii ce mă-ncon- joară acum ; a trecut o lună, o lună întreagă, şi femeia cu basma roşie – frumoasă,

încă tî- nără şi zveltă – nu mai plînge, nu mai suspină ca rîndul trecut ; atunci nu ştia încă nimic ; iar acum vede clar şi ne învinuieşte pe toţi de lipsă de omenie ; sigur că nu va spune asta cu glas tare.

Şi chiar dacă ar spune-o – la ce bun ? Viaţa nu-şi opreşte cursul : astăzi ea nu mai este cea de ieri, iar mîine nu va mai fi cea de azi ; cine nu Înţelege această realitate rămîne în urmă, da ; aşa că n-ai de ce să zvîrli încolo trecutul tău ; pentru că vei afla ceva bun în el, ceva aparte, oricît de efemer ar fi fost ; ceva a 1 n o s t r u ; da, asta în primul rînd ; şi asta fără o cîntărire subiectivă a trecutului...

Poftim, iarăşi şi iarăşi ! Zîmbesc cu amărăciune şi întorc spatele uşii cu oglindă a dulapului ; nimic mai acătării ! Obraji scofîlciţi, ochi căprui duşi în fundul capului ; iar nasul şi bărbia parc-au fost ascuţite cu cuţitul ; părul înspicat, rărit deasupra frunţii, doar la ceafă se mai ondulează puţin ; trecutul, prezentul – de ce nu mă gîndesc şi la viitor ? Să se fi-ngropat acolo, sub colina unde stau drepte crucile albe ? În groapa în care s-a repezit fără milă avalanşa de bulgări de pămînt ; oare nicicînd nu voi scăpa de ceaţa salcie şi aderentă, care continuă să mă sufoce, atingîndu-mă cu tentaculele ei reci şi vîscoase ? Nici de amintirile ce mă împre

soară şi se rotesc în jurul meu ca muştele atrase de o biată gloabă biciuită pînă la sînge ; oare aşa mi-e hărăzit mie, să duc pe umeri pînă la sfîrşitul v i eţ ii povara lor ?

Ahia acum simt oboseai a – o mare oboseală fizică, şi îmi dau seama că nu am pus nimic în gură cam demult – de aseară ; dar chiar şi-aseară, mai mult am lîncezit sub **a**păsarea aceloraşi amintiri ; n-am prea mîncat şi nici n-am băut ca oamenii ; „Dieselul" urla ca o fiară rănită ; ca **p**rin ceaţă, Raminta îşi acompania la pian romanţa cu Jamaica şi trandafirul ofilit, iar eu şedeam tăcut şi parcă pluteam în stare de imponderabilitate, ca o **o**înză de păianjen în ceata sălcie şi mă sileam să zîmbesc. A **n**oi – exprimarea compasiunii…Cu profundă tristete...",
acolo, lîngă „Romuva" ; şi tovarăşul – să am iertare – conul Vebeliunas. care se înviorează şi ridică greutăţi, pregătindu-se să trăiască o sută de ani cel nuţin ; nu am
avut nici cînd să mănînc, nici; şi pala de lusă mă odihnesc mină galbenă, care m-a trezit mai-nainte de a fi dormit cît trebuia ; îmi ghiorăie maţele. Să mă duc la restaurant ? Mai Încolo ; totul mai tîrziu ; acum nu-mi arde de nimic ; o să mă descalţ şi-o să mă culc ; să mă odihnesc şi să se odihnească şi dosarul 13—41—V, din cauză căruia, şi nu din alt motiv, am ajuns iar la Kaunas ; cît mă odihnesc eu, se odihnesc şi ceilalţi – Petras, Geda, Marius, Raminta ; chiar şi femeia aceea cu basma

roşie, femeia frumoasă şi încă tînără ; se odihneşte şi activista Darguzaite... Toţi vor avea parte de odihnă, dormind odată **cu** mine, cu capul pe perna asta rigid-scrobită, cu numărul de inventar 1374 **;** să mă odihnesc şi să uit de toate – fără nici un gînd ! La urma urmelor, n-am şi eu dreptul să mă odihnesc ? Nici măcar atîta nu merit ? Iar de m-or fura visele – să fie duioase...

,,O tovarăşul Sigitas vrea odihnă ? De cînd oare ?"

„Mi-am dorit-o totdeauna."

„Ştiu, ştiu, dar nu tocmai prin aceasta am cam greşit ?" ~

—)i asta-i o greşeală ? ! Sînt obosit. Ai priceput ? Sînt foarte singur... Dar ţie ce-ţi pasa – şi ce mai vrei ?"

„Nimic. Vream doar să te-ntreb : te-ai gîndit vreodată de ce ţi-a fost viaţa mereu aşa ?"

„N-am avut timp să mă gîndesc."

„Timp de cincisprezece ani ? O să-ţi spun... Ţi- ai risipit forţele, Sigitas Selis. Ţi-ai risipit viaţa în fărîme, în picături, şi n-ai ştiut să te dăruieşti unui mare ideal.... Cu mulţi se petrece acelaşi lucru, iar în acest sens, tu... "

„Nu simt nevoia să mă justific !

„Dar nici nu mă gîndesc să te dezvinovăţesc. Uneori e mai uşor să-ţi justifici inerţia, decît să realizezi ceva temeinic. Şi în general, să fii în acţiune susţinută".

„Stai... stai... Chiar nu am realizat nimic ? Am muncit din răsputeri. În toate întreprinderile din raza noastră mă cunosc

oamenii ca pe un cal breaz, şi cred că şi eu cunosc oamenii aceia, pe fiecare în parte”.

„Pc fiecare În parte ? Ei, frate, ai memorie scurtă. Atunci cum stăm cu femeia cu basma roşie ? Ori nu este dintre cei pe care trebuie să-i cunoşti ?...“

„Nu ţii minte ? Cu problemele trustului de la Kaunas, eu...”

”Ţin minte, ţin minte... cum să **nu** ... doar nu ne despărţim niciodată... pretutindeni, cot la cot... pretutindeni şi în toate... eu – eşti tu, sau tu – sînt eu... ca să fim precişi – noi amîndoi facem un singur tu... un Sigitas Selis real...” Scuză-mă, zău că nu

„Tu. Eu. Real. Ireal...
mai pot... am obosit... şi mi-e teamă... de tine ma tem.”

„Hai de-ncearcă totuşi să pricepi. Gîndeşte-te bine, gîndeşte-te ! Zi-noapte ; cînd lucrezi ori mergi pe stradă ; cînd bei şi mănînci ; cînd vorbeşti cu oamenii ; ba chiar şi-n somn...”

„Şi-n somn ?”

„Da, ne-ntrerupt ; pretutindeni ; cît eşti viu pe lumea asta ; de fapt, un om este viu numai atunci cînd gîndeşte, gîndeşte...”

„Dar dacă eu...”

„A, nu, nu te eschiva... stai şi gîndeşte-te, gîn- deşte-te : ce, cum, de ce ; mai ales – *de ce.* Vezi, de exemplu, de *ce* tu, abia venind la Kaunas cu unele probleme, devii deodată altul, nu cum eşti la Siauliai sau Klaipeda ? Nu-s peste tot cam aceiaşi oameni ? Nu-s aceleaşi fişe de evidenţă a cadrelor” ?

„Ştii tu ^ea bine de ce... şi nu este cazul să mai scormoneşti... Ţii minte – ziceai că trecutul

nu trebuie uitat... că dacă nu cunoaştem valoarea trecutului, nu avem dreptul să vorbim de viitor ?... Că povara trecutului..."

„Chiar aşa ! înseamnă că eşti de acord cu mine... Admiţi că trecutul ţi-a fost o povară, pe care ai fi vrut poate s-o laşi de pe umeri... asta ai şi vrea, dar nu îndrăzneşti... \i-e frică... Şi este atît de simplu !"

„Ce anume este simplu !"

„Să renunţi la persoana ta trecuta, să devii alt om... "

„Simplu ?! Ştii – nu fi absurd !... Simplu... E chiar imposibil !"

,.Ai încercat cumva ?"

„De ce tocmai eu ?... Aşa ceva nimeni nu va reuşi – pricepi ?!... Niciodată !"

„De ce ?"

„Pentru că trecutul nu-i funingine de care să scapi spălîndu-te pe mîini, nu-i o pată pe care poţi s-o faci să disoară, şi nici măcar nu-i vorba de pete... Pentru că din trecutul tău personal ră- mîne totdeauna ceva bun, ceva ce-ţi este drag, absolut necesar... "

„Nu renunţa la ce-i bun. Nu renunţa la ce ţi-e drag şi necesar. Renunţă la ceea ce te stîn- jeneste inutil".

„Dar cum aş putea face disocierea asta ?..."

„Cu inima..."

„Cu inima ? În secolul raţiunii ?..."

„Şi ce-i cu asta ? Nu cumva Îţi imaginezi

că numai cei care nu raţionează, că numai proştii sînt oameni de inimă ?”

„Vorbe-n vînt, vorbe goale... trecutul însă, nu

— trecutul unui om nu-i făcut din vorbe. Altfel, totul ar fi mult mai simplu... este uşor să treci de la o vorbă la alta, scnimbînd sensul Înlănţuirii lor, dar faptele întîmplate...“

„Poţi greşi, dar să nu-ţi trădezi principiile...”

„Taci ! Nu-ndrăzni ! Nu mă lua-n bătaie de joc !

„Nici prin gînd nu-mi trece. Dar cugetă şi tu puţin : cine te obligă să schimbi trecutul ? Da, aşa ceva ar fi absurd şi imposibil... Istoria nu se-ntoarce înapoi – nu poţi prin nimic schimba cele ce au fost... nu le mai poţi reface, dar poţi aprecia valorile trecutului... te poţi decide să pui punct şi să începi o pagină nouă, încă nescrisă, unde... “

„...unde şefii mei mi-o vor deschide, da ! Acel Medinis, care m-a trimis ieri la Kaunas, iar azidimineaţă mă şi suna aici... îl interesează această problemă în mod deosebit... ultima mea misiune... am impresia că îl interesează chiar exagerat de mult... Şi, ce crezi, Medinis şi-o fi apreciat trecutul, aşa, din proprie iniţiativă, singur cum este el ? ... Crezi că şi el a deschis o pagină nouă, unde... “

„Nu fi ridicol ! Un a-i şeful tău, alta eşti tu...”

„Şi-atunci, ce mai vrei de la mine ? De ce vă legaţi cu toţii de mine ? Am fost totdeauna un funcţionar disciplinat. N-am avut de făcut decît să execut dispoziţiile primite – le-am executat,

le-am executat – repetarea *ad litteram* a dispoziţiei primite, corectă, corectă... copia originalului, mereu copia... că doar el îşi pune parafa ... Şi atunci, ce mai vrei de la mine ? !”

„Să fii om, un adevărat om... sa-ţi revii, **m** sfîrşit, şi să deschizi bine ochii la ce se petrece în jurul tău. Oamenii nu sînt fişe de dosar... Nu vezi asta ? Nu pricepi ?"

„Stai, stai ! Nu mă zăpăci, te rog, nu mă deruta. Iarăşi îmi vii cu vorbe mari – vorbe, vorbe şi iar vorbe ! Iar Medinis a spus : «Dacă pe tine te interesează în mod serios postul pe care ţi l-am...» **...** Tovarăşul şef personal, ai priceput ?"

"Dar nu este exclus să-ţi şi pună-n palmă pagina gata „Asta să nu- formulată..." să- mi spui ! Să nu te mai aud vorbindu-mi aşa !"

„Atunci, cum crezi... Deşi, în noul post, lucrul de care ţi-am vorbit îţi va fi şi mai necesar..."

„Adică *ce* anume ?"

„Conştiinţa. Acea însuşire fără de care nu poţi face un pas... nici astăzi, nici mîine... "

„Dar potoleşte-te odată ! Drept cine mă iei ? ! Nu, nu – taci, te rog ! Nu mă stigmatiza iarăşi cu... acel cuvînt... e o minciună... un neadevăr... eu nu vreau, nu vreau să fiu un fric... un la'... Si niciodată n-am să fiu ! N-am să fiu ! Nu !" '

„Ei, lasă... potoleşte-te şi tu... poţi şi sa nu Iii ! Dar bagă de seama : în postul care te aşteaptă.. . "

— Acest post te aşteaptă pe tine, aud de undeva, de la celălalt capăt al firului ; şeful stă întors pe jumătate 'către **uşa,** lasindu-se **co**mod

pc spatarul fotoliului rotativ ; întors pe jumătate sau poate chiar pe trei sferturi, parcă izolîndu-se astfel de celelalte treburi şi de ceilalţi oameni, care intră încet şi ies repede din birou, sau, pur şi simplu, se uită prin crăpătura uşii, aşteptînd să-şi termine el convorbirea telefonică. – Te aşteaptă, şi dacă data trecută m-ai Înţeles bine... auzi ? Tu m-auzi ?

— Aud.

— Auzi – oameni de Încredere mi-au comunicat... dar să nu sari în sus...

— Spuneţi...

— Eşti singur în cameră ?

— Singur, bineînţeles... Cu **cmc-aş** putea fi... ?

— Mai ştii... am fost şi eu tînăr şi-nţeleg... Ei, dacă eşti singur, chiuie de bucurie : vei fi numit şef. Nu adjunct – direct, şef. Ştii cît te apreciez eu. Deci, omul potrivit la locul potrivit. Un cadru al nostru la control... eu sper... cred... Alo, mă auzi ?

— Aud.

— Ei, vezi – veşti bune !

Văd, sigur că da ; îmi rotesc privirile prin camera în care domneşte un amurg cenuşiu ; la fel era amurgul şi ieri – acolo, în casa lui Ve- beliunas, unde m-a dus Petras ; oare de ce nu-mi amintesc deloc unde şi cînd l-am cunoscut ? De fapt, nu are nici o importanţă ; dar de văzut, văd bine ? Da, văd foarte clar ; mă aflu aici, la o sută de kilometri de Vilnius şi de şefi,

sleit de puteri, transpirat, zdruncinat de acel dialog chinuitor – dar cel puţin am evitat să-mi arun- ce-n faţă blestematul cuvînt, de care mă temeam, pe care nu voiam să-l mai aud... îi pot mulţumi lui Medinis, m-a sunat exact la timp ; dar mă îndoiesc că s-a deranjat numai în legătură cu numirea mea, mă îndoiesc ; cum să nu văd : stau întins pe patul cu pernă ştampilată – „înv. Nr. 1374“ – zbîrlit, împresurat de semiîntuneric, nu-mi dau seama cît o fi ceasul, nici da- că-i seară ori dimineaţa : amurgul e amăgitor toamna ; sînt aici, şi de Medinis mă despart mulţi kilometri, case şi ziduri, dar tot îl văd clar – stă răsucit, cu spatele către uşă – la 270 grade- rotaţie, nu-i nevoie să fiu la Vilnius ca să-l văd : chip uscăţiv, galben la faţă, ochii ascunşi sub fruntea coborîtă, ţeasta noduroasă şi cu nuanţe vineţii, că e ras proaspăt ; da, văd perfect !

— Ei, de ce taci ? aud eu de la capătul firului. Ce, nu te bucuri ?

— Cum de nu. Mă bucur mult. Vă mulţumesc.

Sigur că-i mulţumesc ; şi chiar mă bucur – dacă nu mă suna el chiar acum, cu siguranţa auzeam iarăşi fatalul cuvînt !... Dar ce se petrece ? De ce s-a posomorît brusc faţa gălbejită a lui Medinis ?

— Ei, da' zi şi tu ceva .. . Cum merg treburile ? Ai fost la trust ?

— încă nu.

— Nu ai fost ?

— Nu.
— Ei, dragă...

O lungă pauză, foarte lungă ; o pauză la celălalt capăt al firului ; o pauză abisală, din care nu răzbeşte nici un cuvînt ; între timp, apuc să-mi şterg fruntea transpirată şi privesc pe fereastră ; nu-s Încă lămurit – e seară, e dimineaţă ? Iar eu nu numai că nu m-am dus la trust, dar nici n-am prînzit ; am zăcut aici, între vis şi trezie ; de ce nu mă ispiteşte deloc vizita asta la trust ?

— Regret – pauza de la capătul firului a luat sfîrşit ; o avalanşă de cuvinte se rupe dintre stînci şi cade şuierînd în prăpastie ; o groază de cuvinte.

— Regret mult că tu... da... administratorul trustului poate să-şi închipuie cine ştie ce.. : ca tu... că noi... pactizăm cu intriganţii, cu cei care... pe omul nostru de nădejde... şi pe noi toţi...

-am avut timp, tovarăşe şef. Am zăbovit la fabrică.

— Ce-mi spui mie de fabrică ? !... Ce-ai de făcut tu pe-acolo ? îi dai să semneze şi – gata treaba !...

Tresar violent ; să-i spun ? Femeia cu basma roşie nu a plîns, nu ; de data asta nu a plîns ; pentru că acum ştia ; ştia şi ne învinuia pe toţi de lipsă de omenie ; una e să faci plîngere împotriva amantului şi alta Împotriva tatălui copilului tău, al viitorului tău copil ; în realitate, soţul ei i-a fost

amantul, iar omul acesta, administratorul trustului, ar avea rolul de soţ... Şefului nu-i va intra niciodată în cap asemenea situaţii. Dar eu am priceput chiar acolo, în biroul preşedintelui Comitetului sindical al fabricii ; am priceput şi cred că am roşit ca o liceană. Nu, un om nu încape integral într-o fişă de evidenţă a cadrelor ; şi niciîn dosarul 13—41—V ; uite, femeia aceasta a şi coborît din fişă şi m-a făcut să-mi fie ruşine ; şeful n-ar Înţelege nimic din toate astea...

— De ce taci]

Nu va Înţelege ; se pare că se luminează, întunecimea de dincolo de fereastră se destramă, începe o nouă zi, iar Medinis e încă în pijama, încă la el acasă ; de ce oare-l vedeam mai-adi- neaori la serviciu, pe trei sferturi întors în scaunul său rotativ ; nu, şeful e încă în papuci şi în halatul dungat din care-i ies picioarele strîm- be şi păroase – picioare învineţite, de om îm- bătrînit, sacoul cu o pată închis-cenuşie pe rever, atîrnă de speteaza scaunului, iar ochelarii cu lentile pătrate sînt încă în bucătărie, pe măsuţă, lîngă paharul de ceai şi pesmeţi ; e dimineaţă.

— Taci ?... strigă el şi mai tare şi iarăşi tresar. Ce... **şl** tu ? ! ... Şi eu ? Ce ? Cum – eu ? De ce – eu ! Ce, cum, de ce ? D e c e ?

— O să fac cum m-oi pricepe, tovarăşe şef.

— Ai să faci totul – ai înţeles ? ! se aude de la celălalt capăt al firului ; de undeva de departe ; dinspre apartamentul din Zverynas ori Anto- kolnis ; pietrele se rup şi mai violent

din stînci şi se rostogolesc în prăpastie – o adevărată avalanşă de cuvinte : Alo ! Alo ! N u c u m m – o i p r i cepe – ci totul ! Ca să salvăm reputaţia noastră a tuturor, ai înţeles ? ! Prestigiul nostru ! Toate sînt strîns legate... şi atît de încurcate, fir-ar să fie !. .. Un singur pas greşit şi ... tu m-auzi ? ... Sau ne ducem la fund cu toţii, sau ieşim la suprafaţă. .. ai înţeles ? Tu mă auzi ?!...

Aud, da ; totul este foarte complicat ; aud : sau ne ducem la fund, sau ieşim la suprafaţa ; aud ? !...

— Alo ! Alo ! Alo !

— Timpul dumneavoastră s-a epuizat ; intervine o voce melodioasă de femeie ; e telefonista – respir uşurat şi pun receptorul În furcă ; Începe să se lumineze de ziuă : timpul dumitale, tovarăşe Medinis, s-a epuizat, iar al dumitale, tovarăşe Selis, abia începe ; nu tu ai spus că oamenii sînt nişte pagini ? Aşa că, du-te la trust şi citeşte – citeşte aceste pagini ; desigur, toate sînt atît de complicate şi Încurcate, şi dacă vrei să salvezi bunul nume al şefului tău...

VIII

CUVÎNTUL SEÎNFIGE uneori în memorie ca glontele Într-uncopac – nu-l mai scoţi de acolo !... Oare nu btot despre rolul n u m e 1 u n îmi vorbise Darguzaite acum treisprezece sau cincisprezece ani, cînd – după cîteva săptămîni – în ajun de Intîi mai, am revazut-o la cursuri ? Ne ţinuse o lecţie asupra metodicei în evidenţa cadrelor, iar la sfîrşitul orei se apropiase de mine, întrebîndu-mă dacă aş putea s-o conduc.

Pot, am răspuns, încercînd să înţeleg repede de ce are nevoie de mine ; sigur că pot, am repetat eu mai tare, deşi pe coridor năvăliseră cursanţii – tinerii aceia cam nebărbieriţi şi în

costume bleumarin destul de ponosite, şi care

incepuseră să caşte ochii la noi ; ştie omul ce uea, plasă unul o remarcă ; noii mei colegi priveau cu suspiciune asemenea intimităţi cu profesorii, oricît de inocente ar fi fost ele.

Gura ! m-am răstit eu la grupul în costume de o curăţenie îndoielnică şi dinspre care, printre altele, venea un miros de cremă de ghete şi ţigări ieftine „Priboi“ ; ia uită-te la ei – cuvioşii călugări ! Tu, ăla de colo, lasă lătratul ! am adăogat, luînd-o la braţ pe Darguzaite ; şi tot eu : priviţi şi vă săturaţi ! Ea însă îşi liberă braţul cu un gest degajat, dar destul de energic, şi ridică a mirare din sa- ntîmplat ? am spus lită, mă plimb cu cine ţesa Siamului !

umeri ; dar ce mare lucru eu cu voce joasă, poto- vreau. De ce fi ca şi prin au nnjit, dezvelindu- şi bine şi ultimele mele cu- îmi amintesc rasise vie

Sacourile bleumarin dinţii albi – auziseră vinte, iar Darguzaite, lent (acum era chiar frumoasă !) şi mărea pasul.

Eşti pur şi simplu fără pic de minte, zise ea, respirînd greu, cînd am ajuns pe o ulicioară cenuşie, schilodită de război ; Darguzaite încă nu reuşea să se liniştească, îi sălta pieptul de agitaţie, iar bărbia devenise şi mai pronunţată, şi-i tremura puţin ; gîndeşte-te în ce situaţie mă pui pe mine !

în ce situaţie ?

Apreciază şi singur.

De ce să-mi bat capul, am răspuns eu voit impertinent ; m-aţi tras după dumneavoastră să vă urmez, eu v-am urmat. Ce altceva ar mai fi ?

Nu te-a „tras" nimeni... ca nu e>ti viţel, sa fii tras de funie.

Atîta ar mai lipsi !

Selis, te porţi ca un badăran !

Asta era ! am exclamat ; oare m-aţi chemat doar ca să-mi ţineţi o prelegere despre viţei ?

Nu pot să-mi explic nici astăzi de ce ţineam cu tot dinadinsul să fiu mojic cu Darguzaite ; cred că mă enerva sentimentul slăbiciunii mele ; şi-apoi, îmi era indiferent dacă-i sînt sau nu pe plac şefei ; mai ales că eram sub imperiul gîndului că ar fi trebuit să rămîn la Kaunas, cu Geda ; şi dacă mă tulbura ceva atunci, era incertitudinea ce stăruia în relaţiile mele cu ea : făceam eu pe viteazul în vorbe categorice, dar în realitate nu hotărisem nimic concret.

Am scuipat maşinal la picioare.

Atîta te rog, nu te ambala, zise Darguzaite, iar ochii ei cenuşii îmi aruncară o privire severă ; m-a privit o clipă şi mi-a întins mîna ; de data aceasta eu m-am eschivat ; de ce te superi ; te-am rugat să mă conduci pentru că voiam să-ţi spun cîte ceva... era incomod faţă de atîta lume... Sâ vii cu mine, sau nu – asta de

tine depinde... dar să fii nepoliticos cu un tovarăş mai mare sau o femeie... s-o iei demonstrativ la braţ... faţă de toţi... dacă vrei să-ţi păstrezi prestigiul – şi-al tău, şi poate şi-al meu... bunul nume... La urma urmei, îţi sînt profesoară, trebuie să înţelegi că... '*

Ah, iată de ce este vorba ! şi-am privit-o printre gene. Morală ? Ei, am dansat împreună la deschiderea festivă a cursurilor („se zice că

dansezi grozav ...” – disciplinat, ai sa vezi singură cum !) ; ... o ei bine, am răspuns la chemarea C.C.-ului – să iau cunoştinţă de unele probleme din Kaunas ; sigur, ei, cursanţii, au dibuit ceva – fie din tonul meu degajat, fie din cine ştie ce (dar ce-am eu de pierdut ? Pot să mă întorc imediat la Kaunas !) ; băieţii, da, sînt invidioşi... ei, poftim, priviţi, săturaţi-vă...

Ce să înţeleg, tovarăşă Darguzaite ?

Că eu sînt activist C.C. şi lector la cursuri. Să-ţi pierzi autoritatea este uşor, dar să ţi-o creezi...

Da, parcă aşa a spus – cam acelaşi lucru pc care mi-l spunea mai tîrziu Medinis – după treisprezece sau cincisprezece ani ; îmi închipui că ar mai fi argumentat ea şi altele pe aceeaşi temă, dar...

Ah, mi-e o foame de simt că mor ! m-am grăbit eu să parez continuarea dăscălelii. Ce zici, am găsi aici crenvurşti calzi ?

Întorsesem capul spre o firmă – BAR – deasupra unei uşi căptuşite cu tablă ; prin crăpături venea miros de bere şi varză călită ; for- năia un patefon ; Darguzaite strîmbă din nas.

Nu ştiu, răspunse ea, privindu-mă cu dojană (i se năruise toată pedagogia !), mie personal nu-mi plac crenvurştii. Mai totdeauna mănînc la mine acasă.

Mie însă mi se mai întîmplă.

Ce ţi se întîmplă ?

Să mă hrănesc cu crenvurşti, am răspuns eu, şi să frecventez barurile. Doar n-o am pe mama aici.

Am aflat.

Ce-aţi aflat ?

Că şi acolo, la Kaunas, frecventai tot felul de localuri. Acum va trebui să te lecuieşti. Tot pen tru prestigiu.

Ca să vezi ! am exclamat eu iarăşi. Pentru prestigiu ? Ce năpastă mă paşte ? Parcă s-au înţeles cu toţii să se ocupe de prestigiul meu !

Deocamdată nu este, cred, nici o năpastă, răspunse Darguzaite cu vocea ei calmă şi uniformă, care dădea o nuanţă de intimitate convorbirilor oficiale, iar celor intime o nuanţă oficială ; intr-un cuvînt, asta era maniera ei caracteristică în discuţii ; se pare că n-ar fi nimic deocamdată, repetă ea încet, dar au ajuns la noi unele veşti... Cînd se va discuta cererea ta ?

Ce fel de veşti ? m-am alarmat eu.

Stai, mai întîirăspunde-mi : cînd va disse cu ta cererea ta de primire în partid ? strins

Ce fel de veşti au ajuns la voi ? şi-o am de braţ. Am strîns-o prea tare, probabil, că Darguzaite se opri brusc şi mă privi surprinsă, ochii i se măriseră şi erau mai întunecaţi, iar buzele avură o scurtă grimasă de durere ; în sfîrşit, •.mulsesem valul acela de dulceagă şi cenuşie placiditate !

Eşti un sălbatic ! protestă ea, eliberîndu-şi braţul, şi după o pauză adăogă : Tot mai ai caş la gură... mucea !

Desigur că în vocabularul ei aşa ceva repre**zenta** cea mai vulgară şi teribilă

insultă, că îndată după ce rosti aceste cuvinte, grăbi pasul ; involuntar, am zîmbit.

Trecu«em de BAR şi ne apropiasem de BODEGA – venea şi de acolo miros de bere „Jiguli“ şi de varză călită ; de foame, mi se lipise burta de spinare ; Darguzaite mergea lîngă mine, strîn- gînd în mîna-i ^prelungă şi albă poşeta de import, marcă maghiara.

Ei, vezi. Selis, acolo, la Kaunas intrai ici şi colo, prin tot felul de localuri – acum va trebui să te laşi Înţărcat de asemenea obiceiuri, îmi ziceam, privind distrat la firmele Îngălbenite şi monotone ale prăvăliilor ; şi numai de dragul prestigiului... Care prestigiu ? Şi de cînd bunul meu nume este pus la îndoială ? Înainte de a o fi cunoscut pe Darguzaite nu se interesa nimeni de prestigiul meu – poate doar Raminta ; dar ea s-a dus în ţăcănitul tocurilor, s-a dus şi s-a pierdut în noaptea cenuşie, în întunecime, şi nu s-a mai întors ; un-doi, un-doi, un-un, un-un... ca mai apoi s-o văd cu boxerul ochi-bulbucaţi ; pe Geda am impresia că nu o preocupă acest faimos prestigiu. Geda – şi am simţit ca un cuţit în inimă ; cu Geda desigur e cu totul altceva ; am primit aici de Ja ea două scrisori : .....sînt bine, Învăţ, salutări... ; şi nici un cuvint despre plănuita noastră întîlnire lîngă Poştă, nimic despre întîl- nirea ratată ; nu, niciodată Geda nu m-ar fi făcut „sălbatic“, ,.mucea... cu caş la gură”, deşi nici ea nu a acceptat să intrăm în cafenea,

să ne adăpostim de ploaie şi să ne încălzim puţin ; oare ce-o fi făcînd ea acum ? ...

Furat de gînduri, nici n-am simţit cum am ajuns în artera centrală a oraşului, pe Bulevardul StaJin, şi-am cotit la stînga. Era mare animaţie – din faţă veneau bărbaţi şi femei cu cumpărături pentru ziua de sărbătoare ; la intersecţii, se înşirau vînzătorii de răcoritoare, cu cărucioarele lor albastre, proaspăt vopsite, şi în halatele relativ curate ; un ins beat criţă trona pe o grămadă de moloz, rămas încă acolo din timpul războiului, în dreptul unei clădiri afumate şi cu ferestrele oarbe ; bolborosea pe sub nas şi strîngea pe-o cărămidă monede albe, grămăjoare, grămăjoare ; alături îi zăceau cîrjele ; cum ne văzu, întinse . mîna. Darguaaite întoarse capul în altă parte – pe toţi n-ai să-i poţi mulţumi cu asemenea generozităţi ; ologul ne sudui printre dinti ; şi ne-am văzut de drum. Tuşind, hîrîind şi, sîsîind ca nişte bolnavi de bronşită cronică, înaintau greu de-a lungul străzii autobuzele „Diesel" fabricate în Ungaria ; treceau în goană „Pobedele", claxonau „Gazurile" şi „Moskviciurile", radiatoarele erau pavoazate cu steguleţe. Vilniusul se pregătea de sărbătoarea de întîi mai.

Se spune că demonstraţia va fi grandioasă anul acesta, zise Darguzaite, dorind probabil să îndul-c^că impresia lăsată de apelativele – sălbatic", „mucea" ... : ne apropiam de Piaţa Lenin, iar eu încă nu aflasem ce fel de informaţii ajunseseră la stimata-mi profesoară în privinţa mea. ; dar nici chef n-aveam s-o mai întreb ; şi-o aud : vouă, cursanţiior, cînd vi s-a spus să vă întruniţi ?

În jurul orei şapte şi jumătate.

Cam devreme.

Sîntem obişnuiţi. Dar voi cînd defilaţi ?

Noi ? şi Darguzaite ridică din umeri. Purta un taior de stofă cafenie şi cu umerii vătuiţi – parcă era uniformă militară. Noi ? repetă ea, întorcîndu-se către mine. Adică, la cine te referi ?

La instituţia voastră... la colectivul de care...

Noi nu defilăm.

De ce ?

Avem locuri rezervate la tribună.

Toţi ?

Da, aproape, răspunse ea.

Nu ştiu cum, aveam azi un viermuş – s-o şicanez pe Darguzaite, pc această şefă de cadre a noastră, cu umerii taiorului vătuiţi ; i se mai iscă omului şi asemenea nărozii. Dar se pare că ea nu era dispusă deloc să ne ciondănim.

Iar am cotit la stînga, am ocolit HANUL BIRJARILOR (nu mai există birjari, dar hanul a rămas ; dinăuntru, veneau voci învălmăşite, se auzea şi-un cîntec despre un „brav şofer şi cîte drumuri străbătu pe front) ; şi iată că ne-am pomenit într-o ulicioară nespus de liniştită – copaci străiuitori de-o parte şi de aha – pe undeva, pe lîngă strada Sierakauskas ; aici domnea o căldură plăcută ; în copaci şi boschete se desghiocau primele frunze atît de gingaşe ; Într-un loc, printre tufe de liliac, Darguzaite deschise o portiţă.

Voiam să-i spun la revedere.

Stai, zise ea, luîndu-mă de mînă şi nelăsîndu-mă să plec ; o să stai la masă cu

noi.

Cu cine – care „noi“ ?

Cu mine şi cu tata. Ai auzit de Tomas Dar- guzas ?

Hm... s-ar putea... cred că da...

S-ar fi putut .şi să nu auzi de el, nu-i nici o mirare. Lucrează *acolo.*

Unde... unde *acolo ?*

Securitate. Tata e colonel la Ceka.

Oho !

Accst acolo nu ma impresionase cine ştie ce ; lucrînd la evidenţa cadrelor comsomoliste, am avut deseori prilejul să întîlnesc băieţi de la Direcţia Securităţii statului ; îi vedeai veseli, dar şi disciplinaţi ; activitatea lor am considerat-o totdeauna eroică, îmi impunea respect ; aproape toţi erau comsomolişti pe c**a**re-i cunoaşteam direct – lucraseră p**î**n**ă** nu demult în **p**roducţie ; de obicei, aveau gradul de sublocotenent, locotenent, cel mult locotenent-major ; cred că nici nu visau încă la epoleţii de colonel.

Nu te teme – şi Darguzaite zîmbi în curaj **aw** r – tăticu' e om bun. Să intrăm.

N-am apucat să declin invitaţia (**a**devărul este că burta mea **g**hiorăit**oa**re n-ar fi refuzat-o) şi Darguzaite mă trase de mînă, şi închise, surîza- **toare,** portiţa – ce alta puteam face decît s-o urmez ... ? Darguaai te mă conduse de-a lungul unei poteci pavate cu cărămidă şi ducînd pînă în fundul curţii, unde sta lipită de un zid înalt, tot de cărămidă roşie, o casă joasă, învelită în hamei volubil.

Curaj, curaj, zicea Darguaaite, căutînd cheia în poşetă ; poţi să te simţi la noi ca la tine acasă.

Mulţumesc, am răspuns, şi-n gînd mi-am zis : am să-mi dau toată silinţa.

)i chiar că mă sileam să-mi birui o subită sfială, care-mi stînjenea atitudinea firească, şi-n gesturi, şi-n conversaţie.

Imediat mi-a părut rău că nu făcusem cale-n- toarsă de la portiţă – mai bine-mi vedeam de drumul meu ; în schimb, mă aştepta deosebita cinste de a face cunoştinţa cu „tăticu – nu-n van e vorba din bătrîni că prostul mănîncă bătaie pînă şi-n biserica ; nu te eschiva, Selis, rabdă cuminte ; fie şi numai titlul de „colonel" este important, frăţioare ; locotenenţii-s locotenenţi, trebuie să recunosc totuşi că doar de la distanţă apucasem să văd colonei.

Colonelul apăru în ochii mei după cîteva secunde – nu purta uniforma, era-n papuci şi cu bretelele peste cămaşă ; **asta m-a** mai liniştit niţeluş ; sta în hol, în faţa unei oglinzi ovale, montate în perete, şi hi pieptăna tacticos părul rar şi încărunţit.

A, tu eşti, Alvina, zise el, întorcîndu-se la scîrţîitul uşii ; era roşu la faţă – o faţă proaspăt rasă şi plată ca o carte ; pieptenele verde, de damă, pe care-l ţinea în mînă colonelul, nu prea se potrivea cu figura sa unghiulară, iar eu eram nerăbdător să mă aşez la masă.

Vezi, am sosit tocmai la vreme, Sigitas ; DarguZaite îmi surîse iarăşi încurajator, tot din colturile buzelor ; hai, faceţi cunoştinţă : iată-l pe Sigitas Selis, colaboratorul meu, iar dînsul...

Bătrînul cekist, Tomas Darguzas, se

recomandă singur, întinzîndu-mi mîna : mai că mi s-au îndoit genunchii la energica lui strîngere de mînă – o mînă osoasă ; îmi face plăcere să cunosc bravul nostru tineret.

Plăcere-neplăcere, gîndeam eu, în momentul de faţă, oricum, este inevitabil ; printr-o uşă deschisă. văd o femeie Între două vîrste, în halat alb şi trebăluind (., ...mi-a fost dădacă, nu te iena... am crescut fără mamă...", îmi şopti Darguzaite) ; iată-l şi pe colonel bine pieptănat şi cu pantofi, dar tot cu bretelele peste cămaşă – mă pofti cu

un gest larg în sufragerie şi îmi indică un scaun tapisat în bordo ...

M-am aşezat la masă şi chiar că m-am simţit în lagul meu ; Darguzaite servea supa şi pîrjoalele în farfurii ; ' colonelul sorbea şi mesteca, plescăind ca orice muritor, ba chiar întrecea aşteptările cu mîncatul zgomotos ; pendula îşi legăna ritmic discul de a-lamă ; din străvechiul bufet stăteau cu faţa la noi adevărate baterii de pahare, garafe şi sticle cu băuturi ; din perete ne privea un foarte cunoscut portret, dar nu comuna reproducere tipografica, ci o fotografie lucioasă, încadrată într-o ramă aurită ; colonelul se ridică în picioare.

A, văd că te interesează fotografia, zise el, observîndu-mi privirea aţintită intr-acolo ; e un dar de preţ. Mi-a înmînat-o

M-am făcut mic-mic pe scaunul bordo – acest colonel, cu faţa plată, pantofi şi bretele, creştea vertiginos în ochii mei. Ce să mai zic ... ? I-a strîns mîna – uite, frate !. .. Şi-aşa, creştea, creştea în prestigiu, iar eu mă făceam mic-mic, tot mai mic ; de ce m-o fi adus pe mine aici Darguzaite ?...

Da, da, desigur, m-am grăbit eu, este un dar de mare preţ. Dacă o asemenea personalitate, cu propria-i mînă... o, înseamnă că dumneavoastră a veţi merite cu totul deosebite...

Ei, să nu exagerăm, şi colonelul schiţă un gest de modestie. Dar zîmbea cu

chiar el şi a semnat-o... cu propria-i mînă, nu a pus aghiotantul parafa... da, m-a felicitat personal şi mi-a strîns mîna...
putem admite, bineînţeles, că nu orişicine primeşte darul acesta... mai uşor ţi se acordă un ordin clasa-ntîi, decît asemenea fotografie ...dar... Tăcu brusc, se întinse spre bufet şi, fără să mă mai întrebe, îmi umplu paharul : Cîte un păhărel pentru faptul că făcut cunoştinţă. Pentru ti- năra generaţie ! îmi place tineretul !

Am privit lung paharul, am privit lung la DarguZaite ; în clipa aceea fără îndoială că moralitatea şi prestigiul meu nu prea erau la înălţime ; dar tocmai atunci şefei noastre de cadre puţin îi păsa de lipsurile mele şi de principii ; nu citeam în ochii ei nici umbră de reproş.

Nu, nu, am replicat eu, să bem în cinstea dumneavoastră. Aţi cucerit totul pentm noi... iar noi... S-ar putea ca şi noi să devenim adevăraţi oameni într-o bună zi...

Colonelul nu răspunse, duse paharul la gură şi-l goli dintr-o sorbire, fără să clipească măcar ; apoi trecu la ciupercile marinate.

Am dat şi eu de duşcă paharul ; dar îndată m am trezit scuturînd din cap cu disperare – spirt curat ! Omul ăsta cu bretele îmi umpluse ochi paharul cu spirt curat, iar eu, fraier, îl şi dădusem pe gît şi acum scuturam din cap, trăgînd aeml în gura căscată, ca peştele pe uscat... şi tu-sea, imposibil să mi-o potolesc !

Cu tusea, tot am reuşit pînă la urmă ; dar mă ardea tare beregata, mă ustura nasul, mă supărau gîdilăturile din nări pînă-n gît, noroc că scăpa- sem de tuse... clipeam, mă străduiam să-mi ascund starea tulbure şi lacrimile ce-mi împînzeau ochii, apoi, cu un aer de om atent, am început să pescuiesc cu furculiţa ciupercile înrourate şi cu parfum de mirodenii ; doar nu era să fac o mutră de bleg şi de necioplit – să nu mă ia dumnealor drept unul care habar n-are ce se serveşte la asemenea spinoasă. Şi, în sfîrşit, limbile s-au dezlegat, discuţia s-a legat mult mai natural.

Dumneavoastră multe cred că aţi văzut de-a lungul vieţii, am spus eu, înfruptîndu-mă din ciuperci şi simţind cum mi se răspîndeşte prin tot trupul o căldură plăcută ; fireşte, luasem un ton cît mai solemn şi vorbeam ceva mai gros : nu oricine cucereşte gradul pe care-l aveţi.

Aşa şi este, tinere.

Desigur, am continuat eu, prinzînd curaj, aţi trecut şi prin momente dificile. Colonelul r\dică furculiţa cu ciuperca înfiptă-n vîrf ; ciupercuţa sclipi rouros ; sprîncenele colonelului se împreunară.

Momente dificile, ai zis ?

Oricine se poate lovi de ele.

Oricine, da, însă nu şi cekistu.l. Nu există probleme dificile pentru un cekist ; şi nici momente dificile. Ei, pot spune că în Siberia este mai frig decît pe la noi, Jîngă Baltică... în schimb, colţunaşii siberieni...

ehei !...

Aţi lucrat şi în Siberia ?

Zece ani. Dar ce-i, poate-ai vrea să lucrezi şi tu la noi ? Probabil, vei primi o bună recomandare de la Comsomol... şi privi cu coada ochiului către Darguzaite, care nu participa la conversaţie. Mă , pot interesa.

A, nu, ce spuneţi ! am clătinat eu din cap ; *acolo* este o muncă foarte necesară, numai că... am auzit... mi s-a povestit...

Vorbele astea mi-au scăpat fără voie ; aş fi vrut să spun că sînt încă la învăţătură şi că, pe urmă, vreau să mă întorc la Kaunas, că... Dar vorba-i ca pasărea – ai scăpat-o, n-o mai prinzi ; ciuperca din furculiţa colonelului tresări ca vie – cel puţin a^ mi s-'a părut ; faţa lui plată ca o carte se înăspri – şi mai colţuroasă ; numai ochii, ochii pătrunzători ai colonelului nu-şi schimbară expresia : rămîneau la fel – cenuşii, privind cu răceală, indescifrabili.

Zvonuri, spuse el, ducînd încet ciuperca tre- murîndă la gură ; zvonuri care dăunează şi vorbe goale...

Să nu mă credeţi cumva slab de Înger, am adăugat grabnic ; altfel nici nu s-ar putea, e nevoie şi să bagi puţin frica-n unii oameni. Ordinea este o problemă serioasă.

A fost un timp cînd şi eu aveam revolverul la mine, şi dacă-mi pica bandit vreun

N-a picat ?

Nu, am răspuns, pînă acum – nu. Dar cînd voi absolvi cursurile, am de gînd să lucrez pe undeva în judeţ... acolo unde toate acestea îmi sînt mai cunoscute... mai apropiate...

Toate acestea sînt apropiate şi la Vilnius, şi colonelul dădu scurt din mînă. Şi ce ziceai că ţi s-a povestit ?...

Ei, flecăreli fără importanţă...

Nu tocmai, şi colonelul clătină din cap. Pentru unii-s flecăreli, pentru alţii, nu.

Bunul nostru , nume e ponegrit adesea în mod intenţionat. Pornind de la cazuri izolate... fără de care, să zicem, în munca noastră nu e posibil... Dar spune-mi, cine difuzează asemenea chestii ? Vorbeşte deschis, fără ocolişuri.

În tren... ştiţi, noi am făcut o dată o excursie la Moscova, am răspuns eu. Un individ – nu-l cunoşteam – zicea că Lenin nu ar fi Îngăduit asemenea lucruri, pentru că...

Colonelul se întoarse brusc spre mine.

Lenin ? Ce-ar putea avea comun aşa ceva cu numele lui Lenin ? Cine anume vă strecoară asemenea aiureli cu inten ţii contrarevoluţionare ? şi îşi privi fiica. Pe la cursuri ? Am aflat că pe-acolo circulă unele idei...

V-am spus – în tren...

A, în tren... Bun loc pentru educaţia politică... **Î n** tren...

Colonelul zîmbi acru ; faţa dreptunghiulară se lăţi ; dinţii sclipiră („are cîţiva lipsă", am observat eu) ; cred că mai voia să adaoge ceva, dar renunţă brusc – înghiţindu-şi evident cuvintele (mărul-lui Adam îi sălta) şi privi fix în gol ; eu scormoneam cu furculiţa prin ciuperci.

Mai bem cîte unul **?** rupse tăcerea Darguzas, şi duse mîna la garafă.

Vai de mine ! Şi aşa cred că m-am ameţit. Vorbesc alandala.

Nu prea se vede, şi colonelul îşi umplu ochi paharul, dîndu-! repede de duşcă, fără să clipească ; situaţia nu este atît de simplă ' cum ne-am imagina-o uneori... sau vrem să dăm

impresia că este simplă, ceea ce, de fapt, revine la acelaşi lucru... Da, nu numai retragerea strategică – N.e.p.-ul sau altceva în acest sens – poate crea panică, ci şi paşii Înain te... ba, aceasta În şi mai mare mă-

sură... Acum s-a văzut că sistemul capitalist e ameninţat de moarte, plămada mic-burgheză a unor pseudocomunişti a şi ieşit la iveală... Şi doar îmi amintesc că nu de mult ţipau de la tribună, dîndu-ne *nouă* lecţii de viaţă... Şi tocmai acolo unde socialismul părea că şi-a întărit bine rădăcinile... iar aici... Am terminat cu bandiţii ? Am terminat. Am instaurat sistemul colhoznic ? În ansamblu, da. Asta-i totul ? Nu, încă nu e to tul. Oare de aceea slăbeşte lupta de clasă ? Din păcate, nu, tinere. Precum în cer, aşa şi pre pă- mînt – parcă aşa zice rugăciunea. Aste se poate aplica şi în ce zicem noi – cum e acolo, aşa e şi aici : cu cît devenim mai puternici, cu atît mai mult se ascute lupta de clasă, tinere. Eh, cum s-ar spune, baza teoretică. Crede-mă, nu eu am inventat-o. E un paradox ? În viaţă sînt multe paradoxuri, iar dacă noi, cei de la Ceka, ne-am bate inutil capul cu ele —' niciodată nu ne-am face toată datoria. Hai să presupunem că resortul, arcul, este turtit acum, comprimat ; da ? Dar crezi că asta va scădea forţa de şoc a saltului posibil ? La prima ocazie, acest resort comprimat... ştii...

Indiscutabil, colonelul nu-mi amintea deloc de cekiştii mie cunoscuţi – de acei locotenenţi voioşi de la Direcţia municipală ; el, colonelul, semăna cu un resort comprimat ; şi-mi trecu prin minte că n-ar fi exclus să vadă şi în mine în un

criminal ascuns ; instinctiv, am lăsat ochii
Ei, încă unul, propuse el.
Mulţumesc, nu mai pot.
Şi nici să nu mai poţi – nu e să te bine prinzi... Iar în ceea ce de-
priveşte munca

Zbîrnîi telefonul – undeva, într-o cameră învecinată. DarguZas tresări, lăsă furculiţa şi se >răbi într-acolo. Reveni, îmbumbîndu-şi vestonul.

E timpul să plec, copii, spuse el pe un ton oarecum familiar, >- de parcă voia să treacă cu I- bure tele peste ceea prea discutasem mai-nainte, peste plăcute fi momentele care poate că nu fuseseră pentru nici unul dintre noi ; aş mai voi, dar serviciul...

Sînteţi chemat *acolo ?*

DarguZas se întoarse miratmin către Tinere, şi-şi lăsă pe umărul meu mîna-i uscăţivă şi vînoasă, o mînă foarte grea, ca de plumb, tinere, nu-ntreba

Cekistul se duce totdeauna la munca lui la muncă... ne-am

niciodată un cekîst unde se duce – ai Înţeles ? Nici ce treabă are. E regulă bine stabilită. şi numai

M-am grăbit să dau aprobativ din cap.

Bravo. îmi placi, dar pleacă mai puţin urechea la ce se vorbeşte prin trenuri... o să-ţi fie cu folos, tinere... Ei, Alvinka...

Darguzas se aplecă şi i*şi sărută fiica pe frunte ; ea sări în picioare şi-şi conduse tatăl pînă la uşă.

Involuntar, am oftat cu uşurare.

Nu prea lua în seamă vorbele tatii, spuse Dar- guzaite, revenind la masă. Dacă l-ai vedea cît de obosit se-ntoarce de la munca lui... toată viaţa aşa şi-a petrecut-o, şi-a

fost acelaşi... Adevărat, pe cei care gîndesc mai altfel decît el nu-i simpatizează.

Dar tu – îi simpatizezi ?

Nici

Ei, vezi – defectele altora le observi uşor... Da, da – voi doi v-aţi înţelege bine, zîmbi ea.

Cum să-ţi interpretez cuvintele ?

Cum îţi convine. Nu mai vrei şi-un ceai ? Un ceai tare-tare ?

Nu, nu simţeam nevoia să beau ceai – acum eram cuprins de o blîndă căldură lăuntrică, liniştit, maţele nu-mi mai ghiorăiau ; pendula de perete îş imişca placid pataca din capătul tijei, aşa cum îşi mişcă şi calul coada, să alunge muştele. Darguzaite şedea lîngă mine pe sofaua largă, cu arcurile slăbite (trecuseră peste ea anii) – răsfoia un album mare de tot şi cu o copertă scumpă, de piele fină.

Uite-mă – a treia din stînga... susura glasul ei îndulcit şi cu o intonaţie parcă prea familiară ; era aci' o DarguZaite încă necunoscută mic – cu totul alta decît cea de la Secţia-cadre ori de la cursurile activiştilor comsomolişti ; eram elevă la şcoala medie... acolo e un băiat – Jura – se îndrăgostise dramatic de mine...

Se îndrăgostise... ?

Da. Şi ridică spre mine ochii ei cenuşii. Dar ce-1... **?**

A, nimic, am răspuns.

Darguzaite se înclină iarăşi asupra albumului, iar eu o priveam din profil, de parcă o vedeam pentru prima dată.

A iubit-o ? Ia uite !. **..** Un băiat, pe nume Jura, a iubit-o pe DarguZaite ! Cam cînd o fi fost asta ? O, demult ; da, pe-atunci ea nu lucra încă la cadre ; sub fotografie era notată data – 1940. Pe-atunci eu habar n-aveam de amor ; chiar în acel an intram în

rîndul pionierilor. Dar ea ştia ce-i amorl ; era abiturientă – candidată la absolvenţa şcolii medii – şi secretara organizaţiei

comsomoliste din acea şcoală ; acolo – în Siberia. Da, probabil era la vîrsta cînd te-ndrăgos- teşti... Dar poate că ea tot nu putea iubi frenetic, ochii ei cenuşii prea sînt calmi. Şi toată faţa – prea calma... şi vocea, şi felul de a vorbi... Oare nu va fi avut niciodată parte de un şoc ? De nici o durere ? Am impresia că ochii aceştia la fel ar plînge, la fel ar rîde... Iar un oarecare Jura s-a îndrăgostit de ea... şi încă – „dramatic”... Şi unde-i el acum ? am întrebat-o.

Jura ? A murit pe front.

Şi tu ai rămas...

Sigitas ! Darguaaite ridică dezaprobator din umeri.

M-am fîstîcit şi m-am sculat de pe sofa. Darguzaite se sculă şi ea, punînd deoparte cu grijă albumul deschis ; din album mă priveau ochii blînzi ai unui băiat blond ; ne priveau pe amîndoi ; acum mă ruşinam de ce spusesem.

Iartă-mă, te rog, am Îngăimat eu cu voce schimbată, parcă străină, e timpul să plec. Mi-a făcut plăcere...

Plăcere ? Cine ştie ?! Ochii Darguaaitei mă ocoleau ; i-am urmărit privirea colţul camerei, pe care, dintr-o ramă mă privea tot băiatul blond ; privea ochii lui buni, larg deschişi ; iată de că în acea cameră îndreptată spre mă suţa din sculptată, mirat, cu ce aveam era

cineva, nu numai eu şi Darguaite – era şi un a! treilea ; tînărul din colţ ; tanchistul în uniformă nuu-nouţă îşi umfla bărbăteşte pieptul pe care vedeai ieşind stiloul din buzunarul cu in

signă Osoaviahim [2] ; probabil nu a mai apucat să cucerească decoraţii. Cine ştie dacă ţi-a făcut plăcere, repetă ea şi zîmbi iarăşi cu zîmbetul ce-i rotunjea faţa atît de plăcut – zîmbetul ei din colţul buzelor ; în schimb, mîine – Îţi promit – va fi mult mai vesel. Să vii.

Mîine ?

Da. îndată după manifestaţie. Se Întrunesc la noi prieteni şi prietene. Mi se pare că acolo, la Kaunas, nu ocoleai societatea prietenelor, nu-i aşa ?

M-am făcut roşu ca racul.

Cred că această Întrebare...

O, nu mă priveşte ! Absolut deloc ! Nu intră în cadrul preocupărilor şefei de cadre. Şi nici în obligaţiile lectorului. Aşa că, fără supărare...

De ce m-aş supăra ?

Atunci, e bine. Da, iar tata mi-a spus că l-ar interesa să discute cu tine.

Cu mine

Da ; ce-i de mirare ? Trăieşte cam prea smgu- ratic, crede-mă.

Te cred, te cred, am spus eu, luîndu-mi grabnic rămas bun şi închizînd repede uşa în urma mea ; băiatul blond de pe măsuţă mă conduse, pri- vindu-mă cu ochii lui mari şi blînzi ; nu, nu semăna a erou inspirînd balade. Toată înfăţişarea lui – de la stiloul ieşind din buzunar, şi pînă la ochii

anul întîi ;

2 Asociaţia pentru sprijinirea apărării şi dezvoltării **avia**ţiei şi chimiei.

larg deschişi – era a unui simplu şcolar sau, cel mult, student în

cum de s-o fi îndrăgostit el de această Darguzaite ?

„Dar tu – de Geda – de ce... ?”

De Geda ? Zău că nu-mi dau seama ; de unde să ştiu eu ?... Pînă la portiţă, ducea poteca lungă, pavată cu cărămidă roşie ; şi seara era lungă ; de ce o iubeam pe Geda – nu, nu ştiam... cre- de-ţi-mă ; nemaitrecînd pe la cămin, nici prin altă parte, de la portiţă am pornit drept spre gară ; mi-am luat biletul de tren şi după două ore eram la Kaunas ; păşeam iarăşi pe Aleea Libertăţii, trăgînd în piept cu emoţie şi lăcomie parfumul dulceag al teilor în floare ; părul negru, ochii negrii, trăsătura purpurie a buzelor ; ştiam prea bine că după ziua festivă mă aştepta o discuţie neplăcută cu organizatorul de partid al cursurilor („...ai fugit de la manifestaţie – cum se poate !... „) – şi nu este exclus, şi cu DarguZaite („ ...te-am aşteptat cu toţii... prietenii, prietenele....”), dar, vă rog să mă credeţi – nu am putut altfel : G E D A...

IX

— GEDA ? Dar cine o caută ? cuvintele tonul metalic, căderau din reci, receptor ca monede de aramă ; mi se părea, nu numai că aud, dar şi văd această voce : paltonul negru, pe talie, gulerul de pluş tot negru, melonul, bastonul de promenadă cu bareta prinsă-ntr-un nasture ; „altă dată,

tinere, fixează-ţi întîlnirile în altă parte” ; da, domnule, domnişoara Geda a ieşit la plimbare.

------Dar nu cumva s-a şi Întors . .. ? Nu cred... - Vă vorbesc pe Înţelesul omului : Geda nu este... Iar altă dată, vă rog, nu mă mai deranjaţi, e clar ? – Cum să nu deranjez ? – În nici un fel. Noapte bună.

Noapte bună, tovarăşe – pardon – coane Vebeliunas ; mi se pare că v-am văzut exersîndu-vă cu greutăţile ; dar asta – mult mai tîrziu, după treisprezece sau cincisprezece ani ; atunci însă, în ajun de Intîi mai, v-am văzut nu pe dumneavoastră, ci vocea asta rece, metalică, doar pe ea am văzut-o ; palton negru, guler de pluş negru, melon ; noapte bună – voi fi la dumneavoastră chiar mîine ; vin cu siguranţă – n-aveţi decît să vă-nfuriaţi, trimiţîndu-mă la toţi dracii ! Noapte bună – şi bună dimineaţa – iată-mă, iarăşi aci ; bineînţeles, vom avea o discuţie agreabilă ! Acum sînteţi în vestibul, între scara ceruită, cu trepte netede ca masa nouă, şi camera în care, după treisprezece sau cincisprezece ani, am avut onoarea să vă privesc înviorarea de dimineaţă – ce şansă pentru mine ! Acolo, în fund, am zărit un birou maron cu rastelul de cărţi şi o canapea de piele – rece, iar pe perete, cum galopa cavalerul roşu cu spada avîntată ; ţin minte, halatul verde, în dungi, era neglijent zvîrlit la un colţ al canapelei, parcă spre a sublinia indiferenţa ascetică a bătrînului sportiv ; celălalt colţ al canapelei nu se vedea ; stăteaţi cu picioarele mult

depărtate, în papucii roşii cu vîrfuri ascuţite – binefăcut, impozant, de invidiat ; muşchii umflau maiou! galben gata să plesnească ; se rostogoleau sistematic pe sub piele, demonstrînd forţa şi sănătatea posesorului lor ; dar mîna lui era mai rece decît clanţa pe care am apăsat, adunîndu-mi tot curajul, şi m-a întîmpinat în uşă o privire la fel de rece – ca o spadă avîntată spre mine. Da, iată-mă aici – îmi amintesc – aşa mi-a trecut prin minte atunci : s-ar prea putea ca discuţia noastră să nu fie dintre cele mai plăcute, dar de mîncat, n-o să mă mănînci !

Nu, nu se gîndea să mă mănînce, conul – să am iertare – tovarăşul Vebel iun as – sportivul cărunt, cu melon negru şi palton de croială englezească ; doar ce şi-a încrucişat braţele la piept (pe pielea lui jucau iute contururile bicepşilor), fruntea înaltă, dominată de părul cărunt şi lăsat să crească lung ; s-a înroşit şi s-a încruntat, iar privirea iarăşi m-a împuns.

Cu ce vă pot fi util ? Întrebă el după o scurtă pauză, în timpul căreia am putut cerceta din ochi vestibulul, şi chiar să **anine o** privire, prin uşa întredeschisă, în biroul conului Vebeliunas ; acolo, ceva mi-a atras atenţia; parcă văzusem aUrnînd pe marginea canapelei un picior de femeie, alb şi plinuţ... Dumneata, domnule, m-ai sunat la telefon toată noaptea ?

Da, eu am sunat, am răspuns cu o cît mai gravă intonaţie ; aici locuieşte tovarăşa Geda Zel- nite ?

Vreţi să spuneţi – domnişoara Geda... ? Părul cărunt se zbîrlise deasupra frunţii înroşite şi

în- crun tate.

Am spus ce-am vrut să spun. O caut pe tovarăşa Geda Zelnyte.

Pi**c**iorul plinuţ – observat – se mişcă pe marginea canapelei, lîngă halatul verde, în dungi ; lulius, se auzi dintr-acolo ; trimite-l la un curs de de politeţe, lulius... cu asemenea necioplţi...

Palmira ! am ghicit eu îndată ; cuconiţa Palmira de la muzeu ; zice-se că e bună parteneră la tenis ; i-oi fi adus şi eu la mînă mingile – zece centi la un set; acolo, în Parcul Vytautas, în spatele vilelor în stil italian, albe ca lebedele ; „la noi acasă fiecare îşi are prieteniile sale – mi-am amintit – numai eu singură parc-aş fi o **s** trăină...” ; drace – dar unde-o fi Geda ? !

Conul – să am iertare – tovarăşul Vebeliunas parcă nici nu auzise ce spusese Palmira ; rămînea, din creştet pînă-n tălpi, întruchiparea calmului, a stăpînirii de sine.

Scuză-mă, zise el, dumneata de unde eşti ?

Din Kaunas, am răspuns.

Mă bucură faptul că ţii minte numele oraşului. Lăudabil ! Iar acum, poate-ţi vei aminti şi unde-i uşa pe care ai intrat... ?

Am văzut roşu dinaintea ochilor. Mă dă afară ?! Pe mine, Sigitas Selis ?!

Eu nu la dumneata am venit ! i-am strigat în faţă ; eu trebuie s-o văd pe Geda ! Geda 2elnyte – e limpede ? ! Şi te-aş ruga să fii mai politicos, cucoane campion, pentru că la noi, la periferie, fiţi atent, procedăm altfel !. .. Mai ales acum cînd clasele exploatatoare sînt definitiv...

Dar înainte de a fi apucat să-l lămuresc cum

se procedează la noi, ăştia de la periferia plină de proletari, acolo unde m-am născut şi am crescut, conul – pardon – tovarăşul Vebeliunas m-a prins ca-n cleşte cu mîinile lui ca nişte gheare de pasăre rapace, şi – urlînd : Afară ! Clasele ! Acum îţi arăt eu ţie periferia ta ! îţi arăt eu ţie

clase ! Afară ! – m-a smucit din loc, m-a Întors cu spatele la el şi, pur şi simplu, m-a zvîrlit afară ; nu-mi rămînea decît să mulţumesc că nu mi-a dat şi-un picior la partea locului !

Ruşine şi ocară ! M-a zvîrlit afară ca pe un derbedeu oarecare ; iar eu, ca un derbedeu oarecare, abia m-am stăpînit să nu pun mîna pe o piatră şi să i-o arunc în fereastră – drept în biroul acela cu canapele, cavaleri şi cucoane Palmire ; clocoteam de ură, infernală ură ; niciodată, ştiam bine, nu-i voi ierta asta lui Vebeliunas !

Abia tîrîndu-mi picioarele, am luat-o pe potecă, spre poarta îngustă ; poteca era netedă, bine cimentată, dar mă tot poticneam, de parcă mergeam pe proteze de infirm ; treceam pe lîngă arţarii cu mugurii trandafirii gata să se deschidă, pe lîngă tufele de liliac clipind vioi din ochişorii primelor flori ; peste acoperişurile de ţiglă se rostogolea şi surîdea generos un soare ca o portocală galbenă, stîrnind parfum de primăvară – soarele dimineţii de Întîi mai ; dar toată această frumuseţe nu mă mişca ; Vebeliunas m-a zvîrlit afară – în drum !! Inima-mi bătea dureros ; acest bătrîn cărunt, dar cu grumaz taurin m-a aruncat ca pe o zdreanţă !. .. Unde s-o caut eu acum pe Geda ? La telefon – nu avea nici un sens s-o mai chem ; după asemenea întrevedere cu unchiul ei, să aud iarăşi aceeaşi dezgustătoare voce... nu, mai uşor mi-ar fi venit să torn în mine o stacană de ricină ; şi ar

fi fost absolut inutil ; dar nici să mă întorc la Vilnius fără să o fi văzut pe Geda... ; atunci, de ce-am mai venit eu aici ?

De ce am venit... dibuiam prin curte ; de ce am venit... deschideam poarta de fier ; de ce am venit... ajunsesem la scara de piatră cu trepte late... ; de ce ? Atîta ştiam – că am nevoie de Geda, numai şi numai de ea... dar unde s-o aflu ? Nu, nu ştiam... şi neajutorarea asta mă dobora mai mult chiar decît faptul că fusesem dat afară din casa lui Vebeliunas.

Zdruncinat pînă-n străfunduri, cu capul plecat, am coborît scara şi am luat-o la dreapta ; oare nu-mi era egal încotro o apuc ? **.**.. Şi aici oraşul era în sărbătoare ; oamenii se bucurau în ziua aceea de veselă primăvară ; clădirea cu inscripţia JUSTIŢIA EST FUNDAMENTUM R E G NORU M, ca toate celelalte clădiri, arborase steagurile ; mi-am dat capul pe spate ca să desluşesc bine totul ; da, acum aveam timp berechet de privit încoace şi-ncolo ; şi totuşi n-am văzut cînd Geda s-a apropiat de mine ; dar am intuit brusc prezenţa ei – uşoară ca o umbră mi s-a alăturat ; am recunoscut-o după respiraţie, după unda înmiresmată, după privirea . aţintită asupra mea ; Geda e lîngă mine ; tocmai cînd pierdusem speranţa de a o întîlni atît de uşor şi de repede ; m-am întors în clipa cînd îşi potrivea părul, netezindu-şi-l cu palma.

Am venit în urma ta, spuse ea, parcă răspunzîndu-mi la muta întrebare; am auzit tot.

Tot ?

Tot.

Clipeam des, îmi părea că ceva nu e în

ordine. Deci, erai acasă ? am întrebat-o.

Da, confirmă ea, dînd din cap ; tocmai îmi s trîngeam lucrurile.

...Lucrurile ?...

Da, Sigitas, lucrurile. Mai devreme sau mai tîrziu tot trebuia s-o fac.

Şi rămase cu ochii în jos, parcă ar fi căutat ceva pierdut – un cuvînt poate, sau trecutul ; am simţit o adiere de toamnă, ca răcoarea venind spre mine de pe scenă ; în tîmple îmi vibră melodia lui Saint-Saens ; „mai devreme sau mai tîrziu tot va trebui...". Dar odată cu „Moartea Lebedei îmi apăru în amintire şi mutra obraznică a măgădăului plin de sine, ivit din întunecimea nopţii, dincolo de uşa de sticlă ; mutra roşcovanului şi cele două verighete pe degetul lui înroşit ; „închide pliscu', îngeraş !" – aşa zisese ; acum şi eu lăsasem ochii în jos.

Bubnelis ? am întrebat eu, după o pauză.

Da, răspunse **ea,** fără să ridice privirea către mine. Ricardas mi-a propus să mă mut la el.

La el ?...

Da, Bubnelis locuieşte ca chiriaş într-o cameră de sus, Ungă dormitorul unchiului... însă unchiu' îşi petrece timpul mai mult în biroul lui.

Dar... dar, Geda, asemenea lucru... Înţelege bine...

Înţeleg, răspunse ea încet, atît de Încet, încît abia am desluşit răspunsul ; îi tremura glasul ; Înţeleg totul, Sigitas... De aceea te-am şi ajuns din urmă...

M-am răsucit brusc şi am prins-o de mînă.

Haidem ! am strigat eu şi singur nu-mi recu-

noşteam vocea ; niciodată nu-mi sunase atît de aspră, stridentă, spartă *; să* ne întoarcem acolo !

Unde, Sigitas ?

În deal ! La Vebeliunas ! Şi la blestematul de Barbarossa ! Le arăt eu lor, diavolii... le...

Furia strînsă în mine se revărsa deodată ca un torent ; firbeam, clocoteam ca un crater de vulcan activ, sau ca un gaizer violent, nu mai ştiu cum... În clipa aceea eram gata să alerg în sus pe scară, să dau de perete uşa biroului unde zăboveşte conul – să am iertare – tovarăşul Vebeliunas şi să-i trîntesc în faţă tot ce gîndesc despre el : naţionalist-şovin, mincinos şi intrigant ; poate şi-o-nchipui că mai sîntem pe vremea negoţului cu sclave albe ! Vă înşelaţi amarnic, stimate domn ! Iar cu Barbarossa – alt capitol : o să-l pocnesc drept în obraz, să-l fac afiş albastru, din roşcat ce este ! Sau afiş

Mai că am dus-o tîrîş pe Geda către scară ; mă urma în silă, cu ochii în pămînt ; nu-i surîdea deloc perspectiva scandalului, poate şi cu încăierare. O ţineam strîns de mînă şi simţeam cum degetele ei subţiri şi flexibile îmi transmit o dulce căldură ; şi această căldură mă încingea mai tare decît soarele ce radia peste acoperişuri şi decît criza mea de furie – o furie ce începu să se consume brusc, să se resoarbă înăuntrul meu, dar şi aşa, mînîndu-mă imperativ în sus, pe treptele de piatră. Şi desigur că pornirea mea era mai tare decît vuietul polifonic al mulţimii, care ducea steagurile, portretele conducătorilor şi panourile de defilare, ajungînd pînă la noi dinspre cotitura străzii Donelaitis. Manifestaţia începuse, iar coloanele se scurgeau din zona Muzeului militar către Ora- şul-vechi ; puteai oricînd

întîlni vreun cunoscut printre participanţi ; şi-aşa a şi fost.

A, uite pe cine văd ! aud eu. Sărmanii porumbei ! Duet sentimental la poalele vulcanului în erupţie !

M-am oprit şi, involuntar, am liberat mîna Gedei ; pe cine mi-o fi scos diavolul în cale ?... Strecurîndu-se prin mulţime, venea către noi mi- crobiologul Petras, nemernicul mutră-strîmbă ; strîmbă-i era şi cărarea trasă-ntr-o parte prin părul lui sărac şi spălăcit; Petras ne zîmbea – parcă prea cordial şi familiar – întruchiparea dulcelui tătic ce priveşte Îngăduitor la ştrengăriile copiilor ; adevărat,

mai mult la Geda se uita, de- cît la mine.

Dacă ar fi să-l ascult, aş fi bănuit că Petras ar fi observat o schimbare în mine, în ochii mei, în glasul meu, ceva ce-l făcea să-şi îndrepte atenţia mai mult către Geda, decît către mine ; dar, daţi-mi voie să-mi fie frică de oameni, de ochii lor, de lumea asta plictisitoare, în care nu doar orele, pînă şi secundele sînt programate şi supuse unui singur şi general ţel, sentimentele inutile nu au un rol pozitiv. Dacă e să-l credem pe stimatul meu profesor, al cărui ultim articol – Încă nepublicat, l-am citit doar în manuscris – se intitulează : „Inima nu este sursă de sentimente, ci o pompă , trebuie să acceptăm logica concluzie că iubirea nu este decît un simplu *libido,* o dorinţă instinctivă, a cărei poetizare, alimentată de cinematograf şi literatură, este, hai să

zicem, nociva...

Scuză-ne, am repetat eu morocănos, ne-om în- tîlni altă dată, şi-atunci – liber să-mi luminezi mintea mea obscură...

O, cu plăcere ! şi Petras înclină capul, zîmbind tot cam suspect şi ducînd mîna la inimă ; îmi închipui că la ora aceea nu considera inima doar o pompă ; atunci – da, nu o considera aşa (îmi amintesc că odată i-a adus Gedei o invitaţie la balul microbiologilor ; în colţul stîng era desenată floarea de portocal a mireselor şi clasicul şarpe încolăcit pe cupa hipocratică, iar în colţul din dreapta – o inimă străpunsă de săgeată ; Geda îmi arătase, rîzînd de Petras, această invitaţie) ; da, ştiţi, astăzi şi eu mă grăbesc să vizitez o cunoştinţă comună de-a noastră...

Salută galant şi pomi cu mers deşurubat în sus pe scară ; am observat că Geda îl urmărea cu ochi dintr-o dată tulburaţi, chiar cu spaimă.

La Bubnelis, gîndii, se duce la amicul său Ricardas Bubnelis, care locuieşte în casa conului – să am iertare – a tovarăşului Vebeliunas ; atunci, ce să mai caut eu acolo ?

Nu, n-aveam de gînd să-l urmez pe Petras, care, după spusele Gedei, numai el inventase povestea aceea stupidă cu soţia de la Vilnius ; şi tot mă întrebam dacă Geda nu păstra o umbră de îndoială în această privinţă ; la urma urmelor, întîl- nirile mele cu Darguzaite...

Dar ce-ar avea de-a face Darguzaite cu asemenea lucruri ? Nici o tangenţă – nici cu Petras, nici cu Geda ; doar nu-mi aleg singur şefii sau profesorii ; şi uite că nu mai aveam ce căuta acolo sus – unul contra trei... Vebeliunas,

baba- lîcul dracului, are cleşti, nu mîini ; iar prezenţa

Gedei, presupuneam, mi-ar fi fost de prea slab ajutor în discuţia mea cu unchiul ei ; da, iată
— auzise totul, tăcuse chitic, pitită ca un şoricel, aşteptînd să se întîmple totuşi ceva....

Am aruncat o privire spre Geda – of, cu totul altfel îmi imaginam eu, acolo la Vilnius, întîlnirea noastră de astăzi ; şi uite că nici nu ne salutasem de fapt ; cine n-ar fi ştiut că nu ne mai văzusem de o lună de zile – o lună-ntreagă !

— şi-ar fi imaginat că abia ne-am zis la revedere în ajun, şi că tot în ajun ne spusesem tot ce-aveam de spus, iar azi ne străduiam să nu ni se facă lehamite unul de altul ; nu, nu eram deloc încîn- tat de situaţie !

Aici s-a petrecut ceva în cursul acestei luni, în timp ce eu lîncezeam la Vilnius, studiind principiul şi sistemul evidenţei cadrelor, sau mai schim- bînd din cînd în cînd cîte o vorbă cu Darguaaite ; se petrecuse ceva de care n-aveam idee şi nici de ghicit n-aveam cum ghici. Aşa rămăsesem noi, sub cupola cu J U S T I TIA EST ...stăteam aşa, mici, abătuţi, copleşiţi de îndoieli şi necunoscut ; şi amîndoi tăceam.

De ce n-ai scris ? întrebă, în sfîrşit, Geda, cînd intram din strada Tolstoi în Aleea Libertăţii (renunţasem definitiv la suitul scării) şi ne-am trezit în aglomeraţia marii artere. Ai

Am primit... una...

Eu ţi-am scris două...

Ai scris două, dar una am primit, m-am zbîrlit eu ; pînă astăzi nu pot Înţelege de ce mă agăţasem cu încăpăţînare de un fleac, de o minciună ce-mi scăpase fără voie ;

primit scrisorile mele ?

asemenea forme absurde te zgîndăre ; nu-ţi închipui cumva că acolo, la cursuri, am timp berechet ! Iaca vezi ! Tocesc cu turbare şi-n plus – sănătatea...

Suferi de ceva ? se alarmă ea, uitînd de scrisori, sau nemaidorind să amintească de ele ; am eu o cunoştinţă – e medic... vine pe la unchiu'...

aş putea...

Am şi eu, răspuns, mulţumesc, şi mi-am amintit de Raminta, care-mi spunea că mă va trata prin cele mai moderne metode, atunci cînd va fi doctoriţă – prin aplicarea autosugestiei, sau aşa ceva ; un-doi, un-doi, un-un, un-un – s-a pierdut ea în noapte ; uneori mai simţeam încă în tîmple sunetul paşilor ei ; nădăjduiesc că boxerul o curtează aşa cum am

Dar nu ar fi trebuit să spun atît de scurt şi lămurit – şi eu, mulţumesc – idiot răspuns ! Chipul Gedei trecu de la expresia de îngrijorare la adîncă posomorîre.

Ştiu, se auzi vocea ei ca de sub pămînt ; nu e nevoie de amănunte...

curtat-o şi eu, îmi ziceam.

Era prea mult pentru ziua de astăzi ; m-am simţit prost.

Ce ştii ? am Întrebat, tot cu o voce surdă.

Că tu... acolo, la Vilnius... Dar – spune – n-ai să te superi ?...

Om vedea. Hai, spune !

E adevărat că la Vilnius... aşa mi s-a povestit... ai fost văzut cu DarguZaite... aceea care... atunci, la cinema...

Deci, asta era – trebuia să-mi închipui că Pe-

tras şi Bubnelis nu şi-au pierdut vremea degeaba – ba chiar şi-au dat toată osteneala... i s-a povestit !

M-am oprit în loc şi mi-am dat nervos în lături părul căzut pe frunte.

Ei, da, are ochi vultureşti cine m-a văzut ! Dar te-ntreb pe tine : eu îmi aleg şefii ? Profesorii ? Darguaaite ne ţine un curs despre bazele evidenţei cadrelor şi uneori se mai întîmplă ca... Şi cum nu afli uşor un RiCardas cu fustă, cu toate că eu, de, om însurat...

Sigitas ! protestă ea rugător.

Da, da – eu sînt, Sigitas în persoană, am continuat ; Sigitas Selis, cel cu nevastă la Vilnius şi care – nemernicul ! – e seducător de minore... cel care... fără urmă de... care...

Sigitas ! E oribil !...

...Şi căruia tu, după cum văd, nu-i acorzi nici cea mai mică încredere... care nu merită... care...

Şi deodată m-am înecat şi am început să tuşesc în pumn, privind pieziş la Geda ; poftim, iată că iarăşi ne-am întîlnit... şi foarte frumos, nimic de zis...

Ei, lasă, lasă, nu te supăra aşa, şi Geda zîmbi stînjenită ; asta am spus-o dinandins... tu nu-mi scrii nimic despre tine, iar eu... doar ştii că sînt singură aici în oraş, şi că pot să-mi fac tot felul de gînduri... şi acasă tot singură sînt... şi pretutindeni, ştii bine...

Ştiu, cum să nu ! am răspuns eu. Numai că tu, am impresia, nu te prea gîndeşti la mine, ci la...

La cine ?

La persoana ta – iată la cine ! Dacă m-ai pu-

tea Înţelege... că doar la tine... toată luna asta lungă... Nici măcar la manifestaţie nu m-am dus... am şters-o... crezi ca o sa fiu primit cu alintări ?... Nu, tu nu mă poţi Înţelege, te gîndeşti doar la tine... uite, chiar şi acum...

Dar omul mai poate şi greşi, nu ? oftă ea ; apoi iarăşi mă privi cu coada ochiului – trist şi totodată şegalnic, cum numai ea ştia ; eu priveam tacut de-a lungul largei Alei.

„Poţi greşi, dar să nu-ţi trădezi principiile" – da, deveniseră demult ale mele cuvintele astea. Dar despre ce principii puteam vorbi eu, cînd făceam greşeală peste greşeală ?... Cum greşisem ? De pildă, cine m-a pus – poftim ! – să mă duc la acele cursuri ? Puteam foarte bine să rămîn la Kaunas, cu Geda ; cred că m-am speriat ca un prost ; una la mînă. Apoi, scrisorile Gedei – greu mi-ar fi fost să răspund la ele ? Cinstit vorbind, nu erau capodopere ale genului epistolar, sau n-aş spune că exprimau debordante sentimente – aş exagera (oricum, aşa mi se părea pe atunci) ; de asemenea, nici eu nu eram mare amator de corespondenţă ; dar de răspuns, tot puteam să răspund – nu mi-ar fi căzut mîna ! Pe urmă, acum nu ar fi fost cazul să ne bosumflăm şi să roşim – ce sîntem noi, însurăţei la prima ceartă ? Da, da, de data aceasta eram foarte nemulţumit de mine – mai mult de mine, decît de Geda ; ea, desigur, nu va pricepe niciodată starea asta a mea ; dar de ce mă-nţeapă cu „principiile" ? Tocmai azi ? De ce ?

în clipele acelea se pare că uitasem cu desăvîrşire şi de Vebeliunas şi de coniţa (tovarăşa ?) Palmira – blonda de la muzeu ; te

pomeneşti că le duceam mingile amîndurora ! ... Ce, poţi să-i ţii minte pe toţi ?... Uitasem şi de microbiologul Petras cu „teoriile lui", pescuite cine ştie de pe unde ; chiar şi de măgădăul roşcovan – de RiCardas Bubnelis, Barbarossa „închide pliscu' !" – cel care-i propusese Gedei să se mute la el în în cameră (ce simple-s lucrurile !) ; mă gîndeam doar la mine. Geda se schimbase vizibil în această lună de zile, cît nu ne mai văzusem ; ia uite – ea *ştie* ! Ce ştie ea ? Ce poate şti ea, dacă nici eu însumi n u ştiu mai nimic ? Sigur că tot micro- biologul ăla cu părul lins şi cărarea strîmbă şi-a băgat nasul... Dar data trecută îi explicasem Gedei totul, foarte limpede ; oare Geda nu mă crede încă ? Atunci, Sigitas, stai prost, pentru că fără încredere în celălalt om, fără credinţă şi sinceritate reciprocă... nu există, nu poate exista**... şi...**

Mă chinuiam să-mi continuu raţionamentul, dar prea jalnice-mi erau concluziile. Şi nu ştiu cum aş fi scăpat de ele şi cît timp m-aş mai fi strecurat aşa prin mulţime, alături de Geda, pe marea Alee fremătînd de sărbătoare, dacă nu-mi reapărea Marius. Prietenul meu din copilărie – Marius MaCiulis, pistruiatul şi clăpăugul, care păşea acum pe trotuar cu paşi mari – salvatorul meu, un fel de Jeanne d'Arc cu steag roşu **pe** umăr ; flamura roşie era strîns înfăşurată pe lancea ei de lemn, iar în vîrf strălucea steaua aurie, dupa care am recunoscut drapelul fruntaşilor în producţie – brigada lui îl cucerise, pe şantierul noii uzine ; deşi drapelul era strîns, Marius îl purta

solemn, în pas egal, strunit; l-am strigat • Marius !

Se opri brusc, rezemă drapelul de zidul unei case şi deschise larg braţele, de parcă tocmai pe mine mă aştepta.

A, călătorul nostru ! rîse el. Va să zică, nu eşti la Vilnius ?

Precum vezi, am răspuns, strîngîndu-i mîna – avea o mînă grea şi aspră, de sudor, călită-n foc ; purta la reverul hainei o rămurică de liliac timpuriu. Păi, unde-aş putea fi de sărbători decît la Kaunas ? Vă pot părăsi, să vă las orfani ? !

Lasă vorbele mari, răspunse zîmbind Marius ; nu-i prea ardea să zîmbească acestui Marius-Jeanne d'Arc ; lasă, lasă, ai Întins-o la Vilnius fără să-ţi iei măcar rămas bun... Zbori din copac în copac, ca vrabia de frica pisicii şi – adio şi n-am cuvinte !... Cu mine, fie, ne-om răfui noi cîndva. Dar... maică-ta...

Am dat ieri pe-acasă, m-am apărat eu, roşind. La ea am dormit!... Dracul ăsta de Marius e în stare să spună cine ştie ce... Geda, să nu crezi o vorbă din ce-nşiră el !

Lasă, Sigitas, nu mai comenta, zise Geda, surîzîndu-i lui Marius ; se vede că apariţia lui îi convenea şi ei În situaţia noastră de-a dreptul caraghioasă, după burzuluiala de mai adineaori. Las că te ştim noi ! Ai fugit fără să-ţi iei rămas bun – ai reapărut, fără să dai măcar bună ziua. Şi mai consideră că dacă ar scrie şi el o scrisoare, şi-ar călca mîndria de bărbat... Ei, vezi ? Te-am ţi pîrît !

Mulţumesc, am răspuns eu, nu-i greu să

foarfeci omul. Mai greu e să te poţi afla în două locuri deodată la aceeaşi oră.

2
3
2

Ei, lasă necazurile ! şi Marius mă plesni vesel pe umăr ; ştii lozinca : „trăiască solidaritatea şi prietenia ! ... aşa ca, hai s-o confirmam, tntrind ia cea mai apropiată berărie. Cîte-o halbă – ce ziceţi ?

Cu drapelul ? ! ridică Geda din umeri.

Păi, ce să-i fac ? Doar n-o să-l părăsesc. Odată ce l-am luat, Înseamnă că merge pretutindeni cu mine. La urma urmei, azi e sărbătoare.

Am intrat în prima berărie întîlnită în cale – Marius – înainte cu drapelul, eu – în urma lui, iar în ariergardă – Geda, pe care trebuia s-o trag de mînă ; clipea des, săraca, de atîta damf de bere şi fumăraie plutind deasupra meselor. Cu greu am găsit un loc ; masa era învelită cu muşama ieftină, împestriţată şi udă de bere ; Geda scutură firimiturile de pîine, şterse muşamaua cu o hîrtie ; căuta să nu privească la mesele vecine ; nici nu se atinse de berea pe care Marius o adusese de la tejghea, după ce aşezase într-un colţ ferit drapelul. În acea berărie Geda îţi părea un fluture fragil, pudrat cu polenul florilor, oprit o clipă doar pe un ciulin ; aripioarele se strîngeau, să nu se înţepe ; cu ochii în pămînt, Geda arunca sfioasă cîte o privire, cînd spre Marius, cînd spre mine ; parcă acuşi-acuşi avea să-şi ia zborul şi să dispară pe uşă.

„Odată şi odată tot va trebui să încep”, mi-au venit în minte vorbele ei din prima noastră seară ; am căzut pe gînduri.

Am luat în tăcere cîte o înghiţitură.

Şi brusc m-a cuprins o mare milă de Geda ;

îmi reproşam c**a** m**ă** apr**i** nsesem **î**naîn te **şi**

2
3
4

ţoisem la ea fără motiv Întemeiat, cînd i-am zis că numai la ea se gîndeşte ; „ce spui – mi-am amintit eu – sînt încă prea tînără ca să intru într-o cafenea...” ...E prea tînără pentru o cafenea, pentru o berărie – cu atît mai mult; doar de dragul meu a intrat aici ; „sărmanii porumbei !” ... Şi-apoi, atunci, toamna, o condusesem acasă ; picături reci şi lucioase ca mercurul ni se scurgeau pe sub guler ; catacombele Kaunasului emanau prin gurile porţilor toate mirosurile vechiului oraş ; umerii Gedei tremurau în mîinile mele ca doi porumbei ; ochii umezi străluceau şi mă priveau fără să clipească, parcă implorîndu-mă trist ; nu, nu, nu eu sînt de vină că noi doi ne-am întîlnit ; nu, nu, nu... nu găseam ; poate că nici nu există ; cîţi ani îmi Dar eu te iubesc, Geda, şi atîta timp cît îmi va bate inima în piept... aceleaşi cuvinte ca şi atunci – altele mai potrivite va bate inima în piept; nu contează că mi-am ieşit din fire şi am vorbit cum nu trebuie ; dacă nu te-aş fi iubit de atunci, nici nu ne-am fi aflat acum la berărie ; cred că astăzi, la Darguzaite... Mi-am aprins o ţigară.

Stai, stai puţin, şi Marius privi spre Geda : poate vrei o prăjitură ? Sau o ciocolată ?

Nu, nu... deşi eu... ca să vă spun drept, nu am dejunat încă... nu am avut vreme – şi Geda îşi plecă ochii. Poate, o prăjitură, de ce nu ... ?

Iar am roşit (ce podoabă de cavaler sînt !) ; m-am dus la bufet şi am adus gustarea – ficat rece şi pîine ; iar pentru Geda şi o prăjitură, şi o sticluţă de limonadă ; îmi închipuiam că ceva mai „şic” nici că s-ar putea !

Am băut, am mîncat şi ne-am ridicat de la masă. Afară era un adevărat furnicar de oameni
— fiecare îşi ducea firicelul, mica-i contribuţie. Manifestaţia abia se terminase şi mulţimea, cu baloane, flori, copii, venea val pe asfalt, ca o revărsare de ape primăvăratice ; unii îşi purtau Încă travestiurile carnavaleşti – satira la adresa imperialiştilor şi acoliţilor acestora : vedeai măştile – Truman, Franco, Salazar, sfrijitul de Cian Kai-Şi ; la intersecţii începuseră să huruie camioane cu motorul ambalat – şoferii erau zoriţi ; bărbaţii aşezau în camioane panourile, portretele conducătorilor, machetele cu care defilaseră diferitele întreprinderi ; în dreptul unuia dintre camioane, un Churchill grizat, împresurat de un grup de curioşi, juca un original cazaciok ; tot pe-aici se învîrteau cîteva ţigănci ; lumea aplauda amuzată.

Marius găsi camionul trustului său de construcţii îşi sui steagul şi sări lîngă el ; ne-am înţeles să ne întîlnim chiar a doua zi. Camionul începu să huruie şi mai tare, şi porni ; am oftat uşurat
— aproape ca adineauri lîngă scară, cînd scăpasem de microbiologul Petras... ; nu ştiu cum, dar tare doream să fiu lăsat în pace de toţi – de toţi ! – pînă şi de vechiul meu prieten Marius ; totdeauna mi-a displăcut profund să-mi dezvălui sentimentele intime – există, fir-ar să fie, un colţişor al inimii mele ce-mi aparţine doar mie ! Iar în acest colţişor scump domnea desigur Geda ; iat-o acum liniştită, cu gîndurile

la lucruri mai plăcute, altfel decît cu o oră în urmă ; merge lîngă mine cu paşi repezi şi uşori, de balerină, de-a lungul străzii Expoziţiei, către Dumbrava ; iat-o radioasă, veselă, săltînd sprintenă ca o veveriţă, alergînd ca-n zbor la vale – pe lîngă tufele de carpeni, care o prind de fustă ca nişte ştrengari ; pe lîngă stejarii îngînduraţi, ce-şi foşnesc frunzişul sfărîmicios, de anul trecut ; iat-o lăsîndu-şi capul pe spate ca o căprioară şi trecînd în fugă pe lîngă tufele de măceş şi de dracilă sălbatică ; iată...

Iată din nou în faţa noastră Valea lui Mickiewicz ; un ochi viu de primăvară pitit Între dealuri, fundul văii adînci, cu o şuviţă argintie, sclipitoare la mijloc – pîrîul Girstupis ; clipocind şi făcîndu-şi loc, aleargă peste prundiş, taie şoseaua şi împarte întregul peisaj, brodat cu proaspăta verdeaţă abia născută, în trei fîşii divers colorate – Dumbrava, valea propriu-zisă, purtînd amîndouă numele poetului, şi cartierul Aukstieji Sanciai ; şi ce profunzime de mărgăritare pe po- vîrnişuri ! Numai că nu avem timp să culegem flori ; vîntul de primăvara ne cheamă mai departe, la deal ; iar ochii Gedei cheamă şi ei ; aici cerul este atît de albastru ! Şi pajiştea atît de verde, cu iarba-i moale, netezită de vînt ; un ied alb, ca dintr-o poză, saltă vesel pe pajiştea orbitor de verde ; ah, un ieduţ, Sigitas ! Aş vrea să-l iau în braţe... cred că nu ştie încă să împungă... şi nu zvîrle, aşa e ? Ia-l, ia-l – caprele miros grozav ! **...** Ba am să-l iau în braţe – miros caprele, nu

iezii ; dar ce poţi pricepe tu din toate astea **...** ? Geda s-a aplecat şi a luat iedul în Oraţe – cu un gest atît de matern, ca pe un copilaş ; capra cenuşie şi zbîrlită venise alături de noi şi

se uita fix la Geda cu ochii ei bulbucaţi şi, fireşte, căprii. Scena era înduioşătoare pînă la lacrimi. Dar, oricum, nu se cade ca un bărbat să lăcrimeze ; am simţit asta, am scos o ţigară şi mi-am aprins-o.

Dar iată că în faţa noastră a apărut şi panglica albastră a Nemanului, întinsă intre calea ferată, pădurea Panemune şi plaja galbenă, inundată de soare ; mai jos, pe firul rîului, apa trece din albastru-n cenuşiu, şerpuind pe lingă clădirile roşii ale uzinelor, şi căsuţele plăcute, de lemn, ce-ţi par de departe nişte cutii de chibrituri împrăştiate la întîmplare în jurul uzinelor ; undeva, pe acolo, locuia şi mama.

În mijlocul acestei naturi idilice a văzut lumina zilei preasupusul dumneavoastră servitor, *mademoiselle,* am debitat eu în stilul romanelor ieftine (că nu degeaba le-am citit!), uite, acolo chiar, preafrumoasa mea prietenă, lîngă zidul acela de cărămidă. Ar fi interesant de ştiut ce-o fi făcînd acum aceea care m-a adus pe lume... ?

Geda, care stătea în picioare, rezemată de trunchiul unui stejar bătrîn, se întoarse brusc spre mine :

Sigitas, cum poţi vorbi aşa de propria ta mama **?**! ...

Bine, bine, nu mă certa — şi am luat-o de mînă – altă dată nu-mi mai permit asemenea glume. Poate crezi serios că sînt un prost şi un fluşturatic ?...

Nu, Sigitas, asta n-aş crede-o.

Fii atentă, libelulo, niciodată să nu gîndeşti rău despre mine. Nu-mi place. Şi i-am cuprins uşor mijlocul ; Geda nu mă respingea ; cît este de mlădie ! Dar şi viguroasă şi frumos rotunjită – ca un măr copt, drăcoaica ! Atingerea pieptului ei, pe care se mula rochia de stofă roşie, m-a ars pînă-n măduvă ; dar n-o lăsam pe Geda din braţe ; şi faptul că porumbiţa mea nu se zbătea, nu încerca să se depărteze de mine, îmi stîrnise o stingherealâ greu explicabilă, pe care, vitejeşte, mă străduiam s-o înving ; prea strînsa apropiere mă legăna şi mă îmbăta ; atît de aproape unul de altul încă nu... niciodată Încă...

Priveşte, i-am şoptit, strîngînd-o atît de tare, de mă temeam să nu-i aud trosnind oasele – uite-acolo, în spatele copacilor acelora... dincolo de biserică... o casă mare, albă.. o vezi ? ... Este şcoala unde noi doi, pentru prima oară.. hm... unde...

Unde m-ai ridicat pe scenă, da ? Ţin minte – mulţumesc. Măcar acum – îţi mulţumesc !

Vorbeşti serios ?

Cum altfel, Sigitas ? răspunse ea. De nu era acea îndmplare... poate că noi...

Asta nu-i adevărat ! Noi doi tot ne-am fi întîlnit ! Neapărat... cînd doi oameni au parte de o iubire...

Geda îmi astupă gura cu palma.

Nu spune lucrurile astea. Să nu pomenim de ele – bine ?

Dar de ce ? am îngînat eu. Te iubesc cu ade-

varat **. .. şi** daca...

Nu, nu trebuie ! insistă ea şi, involuntar, braţul ce-o cuprindea pe Geda căzu în jos ; şi-mi păruse că prin umerii ei a trecut un fior rece, de neînţeles. Să nu rostim cuvinte – toate sînt la fel...

Toate ? Şi pentru toţi ?

Nu ştiu – şi Geda îşi plecă ochii – încă nu cunosc această... Mai bine să nu vorbim despre asta – vrei ? Hai să coborîm în vale. Să trecem pe la mama ta. Ce surpriză o să-i facem...

Da, da, aşa e, am răspuns, dar... Poate trecem altă dată ?

Ce-i cu tine ?... Te temi ?... şi ochii Gedei scli- pira.

De ce m-aş teme ? am spus îndată. Dar mamei nu-i prea place neaşteptatul... şi-apoi, poate că e plecată undeva... doar e sărbătoare... Şi-n afară de asta (Geda mă privea întrebător), noi doi nu ne-am văzut de atîta vreme, iar ziua este atît de scurtă... Vreau ca ziua de azi să fie numai a noastră... doar eu şi cu tine... O fi egoism, dar trebuie să mă înţelegi...

Te înţeleg, spuse Geda şi iarăşi tăcu, privind panglica cenuşie a Nemanului.

Am tăcut şi eu. La mama ? ... Ei, da, într-un fel... altă dată. Ceva mai încolo – altă dată, cînd voi fi terminat cursurile ; atunci eu şi Geda vom avea pentru noi nu numai o zi-două ; şi pe urmă, înainte de a-i „prezenta nora" (mama aşa va vedea lucrurile, dacă-i vin cu o fată ; mama are vederi învechite), înainte de a

merge cu Geda la mama, n-ar strica să-mi amintesc că vila lui Vebeliunas din Dealul Verde nu prea seamănă cu casa lui Selis de la periferia muncitorească ; întîi trebuie să dreg gardul – e căzut, de cînd cu viscolul din iarnă... să văruim cuptorul şi să împrospătăm pereţii cu un tapet nou... să pun ochiuri de geam la geamlîc, pe unde s-a spart... să repăr uşa... Da, mai bine mai tîrziu, altă dată ; ce rost ar avea noi emoţii şi discuţii... o prezentare solemnă ?...

Tăcută, Geda începu să coboare la vale, spre ienupăr, dar i-am luat-o înainte şi iarăşi am cuprins-o în braţe ; nu, nu... protesta ea, scuturînd din cap ; am ridicat-o de la pămînt, ca şi atunci, la şcoală, şi am aşezat-o pe iarbă ; jenată, şi-a acoperit genunchii cu mîinile.

Apoi iarăşi ne-am căţărat pe panta abruptă, ar- giloasă – culegeam flori, ne strecuram printre aluni, prindeam fluturi, făceam ţiuitori, strigam şi rîdeam ; în rezumat, zburdălniciile oricărei perechi de tineri Într-o zi însorită de mai, şi ale tuturor tinerilor fără griji ; uneori aveam impresia că Geda se răsfaţă şi face nebunii intenţionat, doar ca să-şi uite necazurile ; eu tot mă sileam să nu mă gîndesc la Vebeliunas şi Bubnelis.

Dar seara se lăsa cu Întunecarea-i crescînd neoprit asupra văii ; ce păcat – aveam pentru noi **o** singură zi, atît de scurtă ! Soarele mai lumină Într-o ultimă învăpăiere pădurea, apele Nemanu- lui şi pajiştile prin care trecusem pînă aci ; mai stărui foarte puţin deasupra

Dumbravei ; apoi se rostogoli peste acoperişurile de ţiglă şi coborî pe celălalt mal al Nerisului ; dinspre rîu porni ceaţa, topind ultimele raze de soare şi învelindu-ne ca într-o mantie cenuşie ; şi dealurile erau acum cenuşii, reci.

Ne-am întors în oraş. Mergeam ca doi copii, ţinîndu-ne de mînă, cercetînd din privire străzile

pustii, tot mai întunecate, străzile nu demult inundate de panouri, cîntece, forfotă sonoră ; sub paşii noştri foşneau hîrtii aruncate la-ntîmplare ; probabil oamenii s-au adunat acum pe la cluburi, în săli de dans, ori în jurul mesei sărbătoreşti de acasă ; prin ferestrele deschise veneau valuri de căldură şi lumină ; iar noi treceam pe pătratele luminate, cu capul plecat, ca doi pribegi.

Sarmanii

— mi-am amintit cuvintele lui Petras, cînd ne apropiasem de scara ce suie la deal, spre casa lui Vebeliunas ; nu, viscolul iernii nu a clintit măcar gardul lui Vebeliunas, iar tencuiala casei parcă-i proaspătă – tencuială aşternută solid încă dinainte de război ; şi geamurile sînt toate Întregi, şi uşile ţin bine ; totuşi scara de piatră e întunecată, mohorîtă ; ca la comandă, ne-am oprit la prima treaptă, uitîndu-ne unul la altul.

Poate ne mai plimbăm puţin, zise Geda, lipin- du-se de mine.

Bine, am zis eu, dar nu-ţi vor observa lipsa ? Lipsa mea ? şi sprîncenele Gedei se ridicară a mirare ; ochii îi sclipiră prin întuneric ca două luminiţe... Ce mai contează, Sigitas ? Doar ţi-am spus că îmi strîng lucrurile.

Dar unde ai să te duci, fetiţo ? am vrut să în-treb, dar am tăcut ; nu-mi plăcea subiectul ; puteam s-o ajut cu ceva ? Cu nimic... Să discut problema asta cu Marius, n-am apucat încă... Şi-a- tunci, în loc de cuvinte, i-am strîns mîna cu putere.

Nici să hoinărim prin oraşul pustiu nu-mi

era plăcut ; să tot păşim pe aceste pătrate luminate de ferestre străine ; pe urmă, abia mă mai ţineau picioarele de oboseală. În această stare am rt:"ers, am mers, pînă ce ne-am pomenit deodată în faţa firmei HOTEL CONTINENTAL – în faţa casei unde-mi aveam locuinţa – cripta aceea lunga şi igrasioasă, pentru care proprietăreasa mă jumulea de o sută de ruble pe lună ; fără să mă gîndesc, fără o vorbă, am cotit şi am intrat în curtea cu cei doi castani de lîngă magazie ; am pipăit cheia din buzunar – mai era încă la mine... doar tot voi reveni la Kaunas, orice-ar zice acea Darguzaite ; am descuiat uşa şi am intrat în colivia mea, trăgînd-o după mine pe Geda. Ea tăcea, intimidată de întunecime şi neprevăzut ; îi auzeam i'oar respiraţia accelerată, înăbuşită ; avea mîna fierbinte şi-i tremura în mîna mea. Şi eu tremuram ; cu greu m-am stăpînit să n-o îmbrăţişez şi să n-o sărut pe întuneric – în sfîrşit ! Aici nu-mi mai poate scăpa ! Dar m-am stăpînit ; am găsit pe pipăite comutatorul şi am aprins lumina. Şi deodată amîndoi ne-am simţit foarte stingheriţi – parcă becul nu ne lumina numai feţele şi ochii, ci şi tot ce tăinuiam în sufletul nostru ; ca şi cum am fi vrut să ascundem unul altuia un secret ; Geda cerceta camera cu ochii larg deschişi, negri, strălucitori ; chipul îi era voit liniştit, dar ochii îi trădau spaima.

Ascultă, şopti ea, dar nu-i nimic dacă eu...

Ce anume – nu-i nimic ?

Ei, că sînt aici cu tine... aşa...

Nu-i nimic. Dar simţeam că ameţesc ;

apropierea ei, am gîndit ; după **ce** simţisem atingerea pieptului Gedei, acolo sub stejar, simţeam totul

faţă de ea mult mai altfel decît înainte ; rîdeam, vorbeam, mă mişcam, ca Într-o ceaţă verde, legănătoare, în centrul căreia plutea Geda ; plutea odată cu toată pajiştea de un verde transparent şi cu ieduol. alb în mijloc ; doar ochii negri, mari şi speriaţi rămîneau pe deplin reali, concreţi ; acum mă priveau printre gene şi mă întierbîntam .mai mult; doar

Nu, nu mă gîndeam la asta – şi tresări – la cu totul altceva... o recomandare mai putea să-mi dea o prietenă... una mi s-a şi dat... dar a doua aş dori ca tu, cu mîna ta...

Sigur că ţi-o dau, mi-am auzit eu glasul ca foarte de departe ; fără discuţie că da ! Tu, libe- lulo, vei fi mereu cu mine – totdeauna şi pretutindeni... nu numai în Comsomol... pretutindeni... totdeauna...

nu ai intrat în camera oricui – eşti la mine.

„Iar eu... nu la... gîndeam, cufundîndu-mă tot mai adînc în ceaţa verde, în care pluteau ca o viziune ochii negri, strălucitori şi iedul alb ; totul se rotea, mă îmbăta, mă orbea – la cu totul altceva... “

Am întins braţul care a şi cuprins-o pe după umeri ; umerii erau reali – frumos rotunjiţi şi calzi ; Geda nu-şi întoarse faţa de la mine, nu-se feri şi feţele noastre erau atît de aproape, încît simţeam învăpăierea obrajilor ei, îi simţeam respiraţia, vigoarea trupului tînăr, căruia îi duceam dorul nu mai puţin decît ochilor ei mari şi negri ; dar îmi ceruse o recomandare – bine ; e chiar foarte bine că a venit la mine să-i dau o recomandare – aşa,

nimeni nu ar putea zice că
aş fi adus-o aici cu sila. Sigur că ar fi obţinut recomandarea de la o prietenă, dar ea mi s-a adresat mie, fiindcă cuvîntul meu îi era scump ; iat-o
— Geda e aici, în această cameră-criptă, obrazul ei s-a lipit de obrazul meu, genele-i lungi joacă pe faţa mea, ca nişte mici ace de pin ; închid ochii. Iat-o – Geda e aici, e Geda mea ; a mea şi numai a mea ; Barbarossa ar fi vrut ca ea să se mute în camera lui ? Ha, ha ! Barbarossa şi tovarăşul – iertaţi-mă – conul Vebeliunas ; al care are de gînd să trăiască o sută de ani ; dar el stătea cu picioarele larg depărtate, sănătos-zdra- asta va fi mai tîrziu ; cînd am revenit acolo şi văn, deşi complet încărunţit ; bătrînul sportiv îşi încrucişase braţele la piept, iar muşchii toracelui, bine antrenaţi, şerpuiau ; piciorul Palmirei – alb ca zahărul şi plinuţ – atîrna cu dezinvoltură pe marginea canapelei poate-ţi vei aminti acum şi uşa... „Poate că am să-mi amintesc ; noi doi
— eu şi Geda mea; poţi greşi, dar să nu-ţi trădezi principiile ; lasă, asta să-mi fie greşeala ! Ce greşeală ? Noi doi o să ne căsătorim, se Înţelege de la sine ; oare nu ştiu eu de ce am venit la Kaunas ? Ştiu – obrazul Gedei s-a lipit de obrazul meu ; ştiu – genele negre şi ascuţite îmi frig faţa ; ştiu – buzele ei sînt fierbinţi şi umede ; buze voluptuoase şi dragi ; şi ochii – negrii şi umeziţi, ochii d r a g i ; şi tot acest vîrtej transparent-verde, care se roteşte, se roteşte, cu ochii Gedei în centru ; se roteşte, se

roteşte, îmbătîndu-mă şi orbindu-mă cu totul ; ştiu – îi cuprind umerii şi-i strîng tare-tare, dureros de tare – parcă aş răpi-o unei lumi... lui Barbarossa, Vebeliunas... poate şi de la un nu-ştiu-ce, cu totul necunoscut mie ; ştiu – o ridic pe Geda în braţe, închid ochii şi nu mai văd nimic, purtat de vijelia sîn- gelui, care clocoteşte în mine – ştiu, ştiu, ştiu ! O port pe braţe pînă-n capătul camerei şi o aşez cu grijă pe patul vechi, de fier – parcă nu aş fi sigur că Geda e reală... poate-i vis, basm/... o fata **m** o **r** g ana, imaterială, imponderabilă.

Şi mai ştiu – şi acesta-i importantul ! – Geda nu ţipă, nu mă respinge ; nu scoate o vorbă ; doar ce deschide larg ochii, sorbindu-mă în adîncul lor – întreaga-mi fiinţă, cu toată neliniştea mea, şi mă cuprinde pe după gît cu feminină putere

...Şi-apoi, mi-a venit în minte brusc Darguzaite, severa mea şefă ; dar nu toată persoana ei, ci doar privirea – atent-neclintită, Întunecată – privirea cu care nu mă fixase nici o femeie pînă toamna trecută ; privirea şi vocea ; bunu **1** n u m e este esenţialul pentru un om ; iar ochii cenuşii, severi, ca un bisturiu ce sclipeşte rece în negură şi parcă mă taie şi caută în inima mea agitată ceva tainic şi necesar doar lor ; toată fiinţa mea simţea privirea cu sclipiri reci, care pătrunsese în camera- criptă, tăind Întunericul speriat parcă, nesigur şi cu un vag

gust sălciu, dulceag... Privirea aceasta şi respiraţia Gedei mă treziseră probabil din somn ; se ivi şi soarele şi aruncă o privire şăgalnică prin singura fereastră îngustă ; domol, să n-o trezesc pe Geda, m-am sculat, m-am aşezat la masă, mi-am

sprijinit bărbia în palme şi am rămas mult timp aşa, silindu-mă să nu cuget la nimic. Apoi am tresărit : bătea cineva la uşa mea cu ochiuri de geam şi brizbiz de tifon ; am sărit de la masă şi am văzut-o pe proprietăreasă ; cu o enormă scufie albăstruie pe capul ei cărunt şi ciufulit – adevărată claie de fîn răscolită – într-un capot roşcat, ce-i servea de ani şi ani, cu papucii ei uriaşi pe piciorul gol, era leit o zgripţuroaică din poveştile de speriat copiii ; instinctiv, faţa mi s-a crispat, am impins-o pe babă în antreiaş, am închis cît mai încet uşa în urma mea...

Aşa, deci, se răţoi proprietăreasa, măsurîndu-mă din cap pînă-n picioare cu ochii ei mici, înecaţi în grăsime ; va să zică, ai deschis stabiliment...

Cum „stabiliment" ?! am ripostat, trăgînd cu ochiul la uşa camerei mele – era bine închisă ; da, Începutul acestei discuţii nu prevestea nimic bun ; la ce vă referiţi ?...

La ce duci tu lipsă... şi dacă îţi Închipui că proprietăreasa e o proastă bătrînă şi chioară, nu observă ca

Eu ştiu că plătesc pentru camera asta o sută de ruble pe lună, am răspuns tăios ; o sută – bani grei – şi, după cum bine ştiţi, toată luna asta nu am dormit aici decît azi-noapte...

Scufia albăstruie săltă pe capul şi mai zbîrlit ; pe acea claie de fîn muced ; ochii cotoroanţei mai să-i iasă din orbite.

Ce-e-e ? ! horcăi ea. Ce ? ! Poate ai de gînd să aduci aici noapte de noapte femei stricate...

Mai domol ! am intervenit eu, strîngînd din dinţi... asemenea cuvinte despre Geda ?! Mai domol şi vorbiţi mai Încet, am insistat eu aproape rugător. Nu vă daţi seama ce spuneţi... nici nu ştiţi despre ce este vorba şi v-aţi şi repezit cu ţipetele... poate că este soţia mea... viitoarea soţie... la urma urmelor, sînt om în toartă firea şi nu am nevoie de morala dumitale !

Ce ? Soţie ? Fluturele ăsta de noapte !. ..

Tăceţi din gură, pentru Dumnezeu !

Dumnezeu ? ! Mai pomeneşti şi de Dumnezeu în treaba asta ! Bravo, huliganule, păcătosule !. ..

Terminaţi odată ! şi am bătut din picior atît de tare, de au zbîrnîit geamurile uşii mele ; vă plătesc bani grei şi pot...

Scufia se umflă în sus, tremurînd ameninţător, făcînd praf biata-mi speranţă că i-aş putea închide gura zgripţuroaicei ; claia de fîn parcă sta să se risipească în descompunere, violent scuturată ; buzele uscate au început să clămpăne ca un xilofon dezacordat :

Bani ! Bani !... Mare lucru-mi plăteşti ! Mie, doctorul de femei mi-a oferit deunăzi o sută cincizeci... ba chiar mi-a promis că o să mă trateze pe gratis... Şi tu... tu – plăteşte-i ei !

Ei ! şi pro- prietăreasa îmi flutura pe sub nas mînecile capotului – cîrpele acelea cafeniu-roşcate şi slinoase ; îmi aduci aici tot felul de tîrîturi şi mai... ssstri- catule !...

Bătrîno ! am gemut eu, încercînd cu disperare s-o potolesc, lumea doarme, cel puţin, fie-ţi milă de ceilalţi ... şi să te ia naiba cu odaie cu tot... dacă aşa vrei... cu toate avantajele ei...

Ce ? Ce ?!

Plec de la dumneata, asta e ! şi m-am repezit la uşă ; uf, ce să zic... mare lucru pierd... un cuibar de ploşniţe... şi poate că nici nu mă mai

ca lumea... nu ca
Întorc de la Vilnius... acolo mi se va da o locuinţă

începetasem să mă mai uit la cotoroanţa furioasă cu scufie albăstruie şi halat răpănos – nu-i mai ascultam nici ţipetele ; cred că am mai apucat să prind : „ ...doctorul... **o** sută cincizeci...” ; mi-am astupat urechile cu palmele şi am intrat la mine. Se îndmplase tocmai ceea ce mă îngrijora mai mult : Geda se trezise şi se pieptăna grăbită în faţa oglinzii ; după cum îi tresărea năsucul drept şi frumos modelat, auzise totul ; m-am apropiat şi am încercat să o cuprind pe după umeri ; Geda m-a îndeoărtat şi s-a ferit de mine.

Ascultă-mă, i-am spus, străduindu-mă să-mi ascund starea de confuzie, eu nu sînt de vina de cele întîmplate acum...

Of, încetează, mă întrerupse ea şi-mi întoarse spatele.

Dar, Geda, înţelege-mă, libelulă, doar nu sînt răspunzător de scandalul acestei zgripţuroaice blestemate... de limba ei spurcată...

Taci !...

Cum – «taci” ?!... Cum ? m-am supărat eu. Aici nu mai. pot trăi ! S-a terminat !

Geda se întoarse către mine – avea faţa palidă şi ochii roşii ; era foarte tulburată ; dar şi aşa era superbă !

Tu nu mai poţi trăi ? Tu ?... spu.se ea foarte încet. Dar eu ? încotro s-o apuc ?

Nu pot spune că întrebarea era neaşteptată, totuşi am tresărit. Încă din ajun, cînd Geda îmi spusese că îşi strînge lucrurile, îmi pusesem în treacăt întrebarea : dar unde oare va locui ? Şi cu ce mijloace poate trăi o fată care studiază baletul, nu are nici un serviciu, nici o meserie ? Sincer vorbind, nu-mi trecea prin cap că îţi poţi cîştiga viaţa cu baletul. Dar iată

stîlp de beton în calea fericirii mele, iar eu încă nu mă simţeam în stare să răspund la ea.

Încotro ? repetă Geda, privindu-mă drept că venise întrebarea – nudă, inevitabilă – se ridicase ca un

Nu te necăji, am răspuns, chinuindu-mă să trec peste stinghereai mea profundă ; nu mai lipsea decît să roşesc !... Totul se va aranja.

Trebuie să se aranjeze, Geda, am raspuns slab. Tu vei pleca iarăşi – aşa este ?

Am oftat.

Cum ?

Ştii bine, am spus, luînd-o de mînă, sînt obligat să mă gîndesc şi la viitor, nu numai la azi... la viitorul nostru, al meu şi al tău... Pe lume nu-s toate aşa cum am dori noi. Încă două luni tot va trebui să-mi tocesc ziua de

gînd la cursuri... deşi asta nu încîntă mă deloc...

Geda îşi muşca buzele ; şi am că m-am grăbit să-i vorbesc astfel, golindu-mi tot sacul ; genele lungi şi ca nişte ace de pin au

început să clipească des-des ; credeam că acuşi-acuşi va izbucni în lacrimi.

Nu te teme, am adăogat eu zorit, blestemîndu-mi în gînd nesăbuinţa ; găsim noi o soluţie... Dar uite-l pe Marius, el o să ne ajute...

Da, era Marius, Jeanne d'Arc pentru mine – îmi zărisem salvatorul în stradă ; iar puţin mai tîrziu şi orbecăia bombănind prin antreu ; răsturnă ceva, o găleată, probabil ; şi ca un om de onoare, îndată ce intră, o salută mai întîi pe Geda, apoi pe mine ; mi-a strîns cam prea lung mîna, zîmbindu-mi înţelegător ; eram gata-gata să-i arăt pumnul...

Ei, ce mai faceţi, puişorilor ? zise el, privind cu interes prin camera-criptă ; abia acum observam că Geda nu numai că făcuse patul, la care nu puteam privi fără să roşesc, dar şi ordine prin odaie ; mi-a mai venit inima la loc. Cum o duceţi cu viaţa ?

Precum vezi, am răspuns scurt.

Văd, aveţi nişte mutre de parcă aţi veni de la înmormîntare...

Cam aşa şi este, am replicat, străduindu-mă să nu mă uit la Geda ; simţeam că asemenea vorbe nu-i plăceau deloc. Păi, uite, ne dă afară pro- prietăreasa...

Pe voi doi ?...

Da, pe noi doi, am zis, şi pe mine, şi pe Geda. Ce nu e clar pentru tine ?

Totul e foarte clar... şi Marius îmi făcu iar cu ochiul ştrengăreşte. E clar ca bună ziua... şi aruncă o privire discretă spre Geda. Dar tu, Sigitas, dacă nu mă înşel, mai ai în faţă două

luni de patimi...

Întocmai, am confirmat eu. Aici e toată dificultatea... Deşi, în general, situaţia nu este deloc disperată ; termin cursurile – o să mi se dea un post... şi-atunci, cred, şi o locuinţă. Mi-a spus Darguzaite că...

Ah, încetează, încetează ! şi Geda începu să dea cu disperare din mîini, de parcă o asaltase un roi de albine ; ce rost au toate acestea, Sigitas ? Mai pot rămîne şi la unchiu'...

La acest Vebeliunas ?!

Ei, pentru moment... pînă...

Asta s-o crezi tu ! Cum o să te las acolo ? eram gata să protestez, dar îndată mi-am zis : ei, pentru momnet, tot acolo e mai bine, la unchiu', la conul – hm ! – tovarăşul Vebeliunas ; doar două luni... apoi, fireşte, vin la Kaunas – cum altfel ? Mi se dă un serviciu, locuinţă ; şi ne prezentam la ofiţerul stării civile ; iar zilele noastre vor fi Însorite, şi nopţile... Furat de vise, am surîs şi am mîngîiat drăgăstos umărul Gedei ; ea lasă ochii în pămînt.

Atunci, eu mă duc, zise încet Geda ; şi nu m-am simţit deloc în apele mele – vocea îi suna surd, atît de îndepărtată... sper că proprietăreasa n-o să-mi facă necazuri...

Cum îţi Închipui ? ! şi mi-am luat grabnic impermeabilul din cui ; cum s-ar putea, Geda ! lar- tă-mă că s-a întîmplat aşa... baba asta turbată... am să-i arăt eu ei ! ...

Ah, mai bine să tăcem, şi-şi duse degetul la buze, iarăşi eu sînt... numai eu... nu trebuie sa

învinuim pe alţii, pe nimeni altcineva... nu !

Tăcu şi nu mai scoase o vorbă pînă la poalele dealului, pînă la scara de piatră, spre care o conduceam Împreună cu Marius ; eram bucuros că îl aveam pe Marius cu noi şi eram scutit de explicaţii cu Geda ; ce i-aş mai fi putut spune ?

Geda mi-a Întins mîna în tăcere ; Marius, delicat, privea în altă parte ; am îmbrăţişat-o pe Geda şi am sărutat-o pe gură.

Nu te teme, i-am şoptit eu, totul va fi bine... dacă de data aceasta s-a întîmplat aşa...

De data aceasta ? **...**

Da, dar ce este...**.** ?

Nimic, Sigitas, în general, omul trăieşte o singură dată... şi iubeşte... şi...

Fără să-şi termine vorba, îşi dezlipi deodată obrazul de umărul meu. Atunci am observat şi eu – sus, tocmai în vîrful scării, se desprinsese de zid o siluetă neagră ; conul – pardon – tovarăşul Vebeliunas, sprijinit în bastonul cu măciulie, plecase în recunoaştere. O căutaţi pe Geda, *mister* campion, i-am zis în gînd, dar să discut cu domnia-ta chiar astăzi... hm... îmi aminteam de vizita din ajun, de privirea tăioasă a ochilor cu sclipiri metalice – ca o spadă avîntată înainte, de muşchii ce se rostogoleau încet sub piele şi cum m-a lovit vîntul în faţă cînd omul acesta mă zvîrlise afară ca pe un derbedeu care a-ntre- cut măsura – simţeam furnicături în toată fiinţa ; dar pentru douăzeci şi patru de ore ar fj fost cam prea mult, gîndeam ; şi privind-o pentru

ultima oară pe Geda, i-am strîns mîna în tăcere şi am plecat.

M-am dus direct la gară ; îmi amintesc ca Marius m-a certat tot drumul ; mă dăscălea, vor- bindu-mi de datorie, bărbăţie şi de viitorul pe care eu nu numai că nu ştiu să-l preţuiesc, dar poate nici nu-l merit ; mai că nu-l ascultam ; mi-am luat biletul şi am ieşit pe peron. Şi-abia aci, cînd Marius, ţinîndu-mă încăpăţînat de un nasture, începuse să-mi turuie că nu e prea tîrziu să mă întorc îndată şi s-o iau pe Geda la Vilnius cu mine, m-am trezit, în sfîrşit, încotro bătea el.

Ce vrei ? ! am strigat scos din sărite şi plesnin- du-l peste mînă – bietul nasture abia se mai ţinea de ultimul fir. Să ne căsătorim ? Acum, imediat ?

Marius dădu afirmativ din cap.

Dar unde s-o duc ? La asta te-ai gîndit ? La cămin ? În patul meu de campanie ? Sîntem opt inşi într-un dormitor, stimate cavaler al mortalităţii !

De-ar fi şi opt sute, ce are-a face ! trînti Ma- rius, smucindu-mă, şi rămase cu nasturele în palma-i lată ca un talger ; de-ar fi şi opt sute – totuna-i... Să locuiască o vreme la maică-ta... tu m-auzi ?! La maică-ta... Numai la Vebeliunas, nu... înţelegi... înţelegi, diavol împieliţat, înţelegi sau nu ?!

înţeleg, am răspuns, muşcîndu-mi buzele ; nu-i de-ajuns că mama nu-şi vede capul de grijile ei, ar mai lipsi să i le pun şi pe ale mele în cîrcă !...

Sigitas ! Marius mă prinse furios de mîna avea putere – prea destulă... Sigitas, drac ce eşti, eu te credeam bărbat, om întreg la minte... pînă acum... Sau poate crezi că ţie îţi este permis orice, chiar şi asta... lasă, lasă... vom vedea... ai să plăteşti tu ! Şi ia seama, diavole, că atunci...

Uu-uuuu ! – şuieră locomotiva, împroşcîndune cu aburi ; Marius se feri în lături ; am sărit pe scăriţa vagonului.

Mai gîndeşte-te ! am mai desluşit eu, strecurîn- du-mă printre oameni în vagon ; o să mă mai gîndesc – mi-am răspuns mie însumi ; sau poate lui Marius... nu mai ştiu bine ; sigur că o să mă mai gîndesc, şi nu e treaba ta, Marius, să-mi dai mie lecţii, chiar dacă-mi eşti prieten ; şi i-am făcut cu mîna de la geam, atît.

Marius a rămas pe peron – o să ne mai gîndim ; nimic nu-i definitiv şi nici ireparabil – o să ne mai gîndim ; în curînd Marius va veni la Vilnius, la congresul fruntaşilor în producţie ; sigur că mă va căuta, înarmat cu toţi „diavolii“ lui, şi atunci vom analiza totul în linişte, iar deocamdată... Trenul zbura, clănţănind pe sine. mi se învîrtea capul la legănările vagonului şi în întunericul tunelului ; sau poate tot de viielia verde – cînd am trecut prin dreptul stejarului nostru din ajun, ce-şi întindea deasupra colinei coroana cu ramuri viguroase ; stăteam la fereastra deschisă, cu privirea aţintită în întunecimea tunelului ; acea întunecime îmbîcsită de fum, cu miros de ars, şi scîntei, apoi mi-am oprit ochii la viielia verde, ce se rotea dincolo de fereastră,

purtîncb-mă tot mai deoarte, tot mai departe – simţeam aproape fizic golul sonor ce începuse să mă stăpînească de cum intrasem în vagonul vechi şi prăfuit ; părăseam Kaunasul cu sentimentul că trădez pe cineva şi-l pierd pe totdeauna.

Ei, lasă, încercam eu să mă liniştesc sihgur. Totul se va aranja de la sine. Timpul rezolvă. Rezolvă, rezolvă, rezolvă ! îmi şopteam, conjurînd parcă clemenţa unor nevăzute spirite rele ; re-zol-vă... re-zol-vă – mă acompaniau surd roţile ; da, ele mă Înţelegeau şi cu glasul lor sacadat se rostogoleau Înainte ; dar un gol rece, o stare de adîncă mîhnire creştea mereu în mine, odată cu refrenul sacadat ce-mi lovea timpanele ; m-am ghemuit într-un colţ, am închis ochii după ce mi-am acoperit faţa cu impermeabilul.

X

„DACĂ VREI să salvezi bunul nume al şefului tău... îmi sună-n urechi ; cred că nici nu am dormi; de fapt, nu am delirat şi nici la telefon nu am vorbit – de unde-or veni aceste cuvinte ? De acolo unde este şi Geda, şi vagoanele, şi vîlcelele din preajma Kaunasului, cu miresmele lor îmbătătoare, primăvăratice, cu vîntul lor verde şi movilele ierboase, presărate cu romaniţă înflorită, ca Într-o ilustraţie banală ; toate de acolo sînt. Ridic capul, mă trezesc – nu mai este nici vagonul, nici peronul ; nu mai este nimic – doar ploaia cenuşie, plicticoasă, şi

curgerea timpului ; picăturile de ploaie şi curgerea timpului – aici, cu mme, la hotel ; o curgere lentă, dar perceptibilă ca pulsul ; în definitiv, nu mă aflu aici ca să mă las pradă gîndurilor inutile ! Am o sarcină precisă : salvarea bunului nume al şefului meu ; dar ce i-o arde lui Medinis de această menţinere a *numelui bun ?* De douăzeci de ani conduce sectorul nostru şi niciodată nu i-a păsat de acest *nume bun;* II ştiam tronînd la biroul său negru, pe care se odihnesc ochelarii săi cu rama de os înnegrit ; trona ca un aisberg lucind în lumină şi privea leneş spre uşă, sau vorbea la telefon, invariabil întors pe trei sferturi către această uşa, către cei primiţi în audienţă şi poate chiar spre lumea-ntreagă ; iar cînd punea mîna pe receptor, parcă oficia o ceremonie sacră întru slava unor zeităţi doar lui cunoscute ; nu, nu cred să se ti gîndit vreodată la bunul său nume ; însăşi prezenţa sa acolo, în acel cabinet, însemna că. se bucură de un n u m e b un, pe care RU noi sîntem în măsură să-l j udecăm.

Toate acestea sînt desigur chestiuni importante ; îmi vin în minte îndată ce mă gîndesc la activitatea mea, alungînd gîndurile la acea primăvară cu Geda ; nu poţi trăi din trecut şi nici cu visuri deşarte. Aleea Libertăţii mă întîmpină deschizîn- du-şi braţele ude, grele de ploaie – cele două şiruri de tei ; teii, golaşi, desfrunziţi ; doar în vîrful lor mai tremură ecoul verzui al verii – frunza mea ; pagina mea ; a mea ? De ce – a mea ? Sînt doar un executant – copia ordinului transmis este corectă, corectă, corectă ; parafa o pune

Medinis ; iată-mă tîrîndu-mi picioarele pe bulevard, cu gulerul impermeabilului ridicat ; la subsuoară – mapa galbenă de material plastic, cu dosarul 13—41—V ; în dosar, bunul nume al şefului meu şi poate chiar şi cariera mea ; doar el – acest caz – m-a adus aici, la Kaunas, pe Aleea Libertăţii ; frunza din vîrful unui copac tremură toată, ca **o** vrabie cu penele ude şi atît de singurică ; sărmana, tare îi este frig acolo ; dar

tot se mai agaţă de ramura neagră şi rece şi nn cade încă : nu vrea să cadă ; şi atunci ploua – picături reci, abia vizibile, şi fiecare picătură îmi pătrundea în inimă ; răşina lucea ca lacrimile pe crucile Înşirate la rînd, ca boabele de chihlimbar lucea ; ceata sălcie şi aderentă mă sufoca. îmi suoăra g-îtleiul, iar „Dieselul" horcăia şi urla ca o fiară rănită de moarte ; Raminta cînta la oian un tango vechi, umflîndu-şi pieptul cu decolteul *m-coeur,* cînta din gură despre trandafirul ofilit ; eu stăteam într-o cameră în care se înstapî- nise semiobscurul şi priveam la acel trecut al meu, croit şi el *en-coeur,* dar mă gîndeam la...

Nu. nu. nu-mi mai trebuiesc amintirile : sînt otravă, alcool curat, nicotină, poate chiar

omului, nu-ti poţi face datoria... Cine a spus că din trecut rămîne şi ceva bun ? Depinde care trecut şi nentru cine ; nu pentru toţi trecutul a fost bun. Nn pentru toţi şi nu totdeauna ; văd asta şi dună fata haşiş : nu-mi trebuiesc amintirile – Împiedică munca

care s-a zbîrcit, brusc îmbătrînită, îndată ce am deschis mapa galbenă (fermoarul se înţepenise – proastă închizătoare, „Optima" !) şi am scos

ele acoln dosarul 13—41—V; acel dosar; iar femeia cu basma roşie e în^ tînără şi frumoasă ; aceasta este ultima mea sarcină, tovarăşe Medinis ; ştiu că v-aţi ronţăit pesmeţii şi aţi băut ceaiul ; acum staţi la biroul dumneavoastră, întors pe trei sferturi spre măsuţa neagră cu telefonul roşu şi strîngînd receptorul cu degetele Învineţite – mormăiţi ceva pe sub nas, sau poate îmi verificaţi din nou sîrguinţa ; eu **mă** aflu la trust ; am ajuns aici şi am pus dosarul 13—41—V pe masă ; a c e 1 d o s a r ; administratorul trustului este în faţa mea ; s-a mutat demonstrativ, „de-mocratic“, din fotoliul său adînc, pe un scaun pentru vizitatori, lîngă o mică masă scundă ; nu-şi dezlipeşte ochii reci şi ficşi de la dosarul din faţa mea ; 13—41—V – scrie pe coperta verde ; la- să-l să se holbeze !)i la mine, desigur. Are faţa grasă şi rotundă, nările dilatate, doar buzele. sînt subţiri şi crăpate – aşa mi le şi amintesc ! Şi acelaşi gît gros, acum cu riduri adînci, stacojii, şi părul roşcat, ţepos ca şpanul de oţel, rărit simţitor, dar încă vîlvoi ; aceiaşi umeri arcuiţi Înainte, sub o haină elegantă de culoare albastru-descfiis : şi degetele boante şi grase bat darabana în măsuţa lucioasă – cum să nu le ţin minte... şi răsuflarea lui, şi acest miros dulceag de muşeţel... ?

Oare nu la fel Ricardas Bubnelis mă străpungea cu privirea acum treisprezece sau cincisprezece ani, cînd la scurt timp după sărbătoarea de Intîi mai alergasem iar la

Kaunas ? Oare nu acelaşi miros dulceag de săpun de muşeţel – sau poate de lichior – mi-a izbit nările, cînd, cu sufletul la gură, urcasem în fugă scara de piatră şi sunam la butonul soneriei tovarăşului – pardon – conului Vebeliunas şi în prag a apărut blonda coniţa Palmira de la muzeu ? Poate că şi ei i-am adus cîndva la mînă mingile de tenis... mai poţi şti ? Şi dinspre dumneaei venea un miros de lichior sau de săpun de muşeţel ; am strîmbat instinctiv din nas şi m-am dat un pas înapoi.

RiCka, cred că pe tine te caută cineva, am auzit eu, şi de după umerii coniţei Palmira (rotunzi şi tari ca mingile de tenis) a apărut un chip ciufulit şi roşcovan, parcă lipit direct de umerii aduşi înainte şi bine vătuiţi – acelaşi Barbarossa, cu care atunci – mult mai puţin decît acum – doream .să mă văd... atunci, în urmă cu treisprezece sau cincisprezece ani...

A, nu, nu eram deloc atît de sigur de minţ pe cît voiam să par în dimineaţa zilei de două mai ; instalat în trenul KAUNAS—VILNIUS, cînd repetam ca un descîntec : totul se va aranja – da, da, da ; iar golul sonor şi rece îmi apăsa tîmplele ; „diavole !“ – ţipa în acel gol vocea lui Marius ; da, aveam sentimentul că trădasem pe cineva. Şi starea asta de nesuferit nu mă părăsea nici cînd încercam să mă liniştesc, spunîndu-mi că mă voi căsători cu Geda – neapărat, peste două luni ; şi nici cînd o întîlneam pe stradă sau pe coridor pe Darguzaite şi mă prefăceam că n-am observat-o – ce-aş fi discutat cu ea ? Situaţia devenise insuportabilă ; profitînd de faptul că profesorii

fuseseră trimişi pe neaşteptate la ţară, să ţină conferinţe, m-am urcat în autobuz şi m-am pomenit la gară. Am prins expresul de dimineaţă, care ai fi zis că-i un personal nenorocit – se tot oprea, ca un căţel, la fiecare stîlp... Socoteam să mă înapoiez a doua zi după-prînz. Peste două zile – joi – trebuia să aibă loc adunarea organizaţiei de bază, la care urma să fiu primit în partid. Procedura mi se părea mai mult sau mai puţin formală : primirea cursanţi- lor se făcea de obicei fără probleme ; pe lîngă aceasta, printre primii care-mi dăduseră cîtp o recomandare era chiar tovarăşul Gruodis, secre-

tarul organizaţiei noastre de partid. Desigur, prezenţa candidatului la această adunare era obligatorie ; dar pînă atunci, speram să pun capăt ezitărilor şi să clarific situaţia cu Geda ; deocamdată, va locui la mama ; nimic extraordinar („dia- vole – îmi suna în urechi) ; deocamdata – asta, pentru primele două luni ; iar mai încolo, totul se va aranja de la- sine. Dar ce-nsemna „totul" nu încercam să aprofundez ; desigur – „schimbarea climatului" ; în definitiv, aveam înaintea mea timp berechet. După zilele de sărbătoare, trimisesem la Kaunas două scrisori – două deodată ! – pe adresa de la liceu a Gedei ; se apropia examenul de bacalaureat şi trebuia s-o încurajez ; şi-apoi, nu voiam să-mi repet greşeala din trecut; singurul răspuns primit fusese o ilustrată Într-un plic prelung : era Valea lui Mickie- wicz – nu ştiu de ce, pe vreme de toamnă – iar pe verso, cîteva rînduri scrise la repezeală. Ultima frază o am pînă şi azi dinaintea ochilor : „Şi fie ca ilustrata aceasta să-ţi vorbească despre ce nu ţi-am spus şi cred că niciodată nu-ţi voi putea spune... „Ilustrata ? Ce taină mi-ar dezvălui ? Peste două-trei ore voi fi la Kaunas, gîndeam eu, şi-i voi cere explicaţii ; ce anume ar ti trebuit să mai aflu eu de la ea ? Desigur – nimic grav ; mă voi căsători cu Geda ; Nu putea ti nimic neplăcut pentru mine ; dar ce era nevoie de asemenea aluzii ? Şi mai ales de o tristă toamnă, dacă noi doi vom fi mereu împreună ? Mi-am găsit loc la fereastră, în vagonul ticsit de lume, dar nu mă interesau nici peisajele ce se

perindau afară, nici pasagerii cam prea agitaţi, şuşotind tot

drumul între ei ; aruncau priviri îngrijorate spre garniturile de tren, ce treceau gonind pe lîngă fereastră şi tot şuşoteau – mai mult din vîr'ful' buzelor îşi comunicau cine ştie ce ; abia am deslușit : ,, ...la Papariciai – trei... la Zasliai – cinci, din tîlharii de prin păduri... La Kaunas, se zice că pe cumătrul... Lasă, lasă să-i prindă pe toţi, gîndeam eu, să-i împuşte sau sa-i aresteze – nu-mi pare rău deloc de soarta lor ! N-o să ne mai bage beţe-n roate ; n-o să mai bîntuie pădurile şi n-o să-i mai jefuiască pe oameni, n-o să-i mai prăpădească ; îmi părea bine că tovarăşii mei de compartiment mă lasă în pace, nu mă atrag în discuţiile lor ; şi aşa mi se învîrtea capul. îmi păstram o mină perfect calmă, dar de fapt m-aş fi repezit afară din vagon, să împing din spate garnitura noastră, care pufăia leneş şi clănţănea ca-n somn la schimbări de macazuri ; ilustrata aceea misterioasă, pe care o aveam în buzunarul sacoului, îmi ardea pieptul ca tabla Încinsă ; odată ajuns pe peronul gării Kaunas, am luat-o la goană, ca urmărit de dulăi feroci ; şi azi mă mir cît de iute, ca-n zbor, alergam în sus pe scara de piatră, trezindu-mă într-o clipită deasupra cupolei roşii, scăldate în soare, cu inscripţia J U S TITIA E S T.. ; deasupra capelei cu ferestrele bătute cruciş în scînduri ; atît de lung şi înverşunat am apăsat pe butonul soneriei de la uşa tovarăşului – iertaţi-mă – a

Pe mine ? – ai întrebat, tovarăşe administrator al trustului, scoţînd la iveală capul roşcat conului Vebeliunas, că aş fi trezit şi morţii ;

RiCka, te caută cineva...
umerii largi, aduşi înainte ; atunci, cu treisprezece sau cincisprezece ani în urmă – nu erai decît un biet croitoraş din Dealul Verde ; dar emanai acelaşi miros dulceag de muşeţel (cine va fi născocit acest lichior, săpun, sau parfum ? !) ; ai scos capul roşcat şi ciufulit de după umărul coniţei Palmira şi m-ai săgetat cu ochii tăi ficşi şi reci – da, Întocmai ca şi acum, îndată ce am trecut pragul biroului tău ; faţa ta ovală – pe atunci nu se rotunjise – mă privea cu sinceră curiozitate. Nu, nu mi-ai întins mîna – te şi îndoieşti că aceste degete ar fi putut să se deprindă cu acul ; m-ai întrebat ce doresc, şi cu ce el, Ricardas Bubnelis, îmi poate ti de folos – exact ca şi astăzi ; numai că pe-atunci faţa ta nu se zbîrcise, nu era atît de brusc îmbătrî- nită şi îngrijorată ; mai curînd ?ice că era
invers.

Ce doresc ? – îmi amintesc că am repetat întrebarea ; cred că îmi tremura vocea ; simţeam gîdilături supărătoare în gîtlej – îmi era greaţă – la fel, şi acum, după treisprezece sau cincisprezece ani. Am venit s-o iau pe Geda.

Pe Geda ? – repetă Bubnelis, şi prin ochii- lui trecu ca un fulger **o** umbră întunecat-roşcată. Atîta tot ? Regret, dar nu te pot ajuta cu nimic. Au şi luat-o.

L-am măsurat cu privirea.

Ascultă, am spus îngroşîndu-mi glasul, ajunge cu balivernele ! Să nu ne pierdem vremea degeaba. Te rog s-o chemi îndată pe

Geda Zelnyte, dacă este acasă. '

Da, desigur, mă ţineam tare ; mai devreme sau mai tîrziu, omul trebuie să întreprindă totuşi ceva, să ia o hotarîre fermă ; în acea clipă nici nu-mi pasa de sclipirile sumbre din ochii de bufniţa ai lui Bubnelis, nici de umerii lui destul de impresionanti (ajunge sa ne amintim cum era moda la sacouri pe atunci), nici de ceafa stacojie, bine hrănită a acestui găligan ; presupun că atitudinea asta a mea şi-a făcut efectul asupra lui Bubnelis.

Intră să discutăm, zise el. dregîndu-şi glasul ; deschise mai larg uşa ; poftim în salon. Pe-aici, pe-aici, la dreapta.

Avea o voce calma, uniformă, voce ide stă pîn al casei, nu de locatar provizoriu ;; m-am posomorît şi am intrat fără chef.

Ia loc, esti musafirul meu, şi-mi indica un taburet moale. pătrat, lîngă o măsută scundă ; parcă unul identic văzusem şi la Darguzaite ; rn-am aşezat şi taburetul se lăsă aproape pînă-n duşumea – adică pînă la parchetul acela galben şi bine ceruit ;prins involuntar, m-am marginile taburetului. iar el

Bea ! şi Bubnelis îmi turnă un luă de oe masă unul mai mic ; paharul era plin cu un lichior galben... Pînă la fund ! pahar,

Aşa deci, Selis, se vede că erai aşteptat aici, m-am gîndit cu amar sarcasm, cercetînd salonul spaţios în care nimerisem ; casa Gedei – pe pereţi atîrnau cîteva tablouri... simple triunghiuri verzi, nu acoperişuride case, cercuri verzi, nu pomi în grădină... *Simonis* – am citit eu

numele autorului ; prin geamul altor rame sclipeau foto

grafii de familie ; una dintre ele înfăţişa o fetiţă la pian ; gustos mai e lichiorul ăsta, Selis ; scapără, nu alta, îţi gîdilă plăcut nările cu parfumul lui dulce – prosit !

Si dacă nu vreau să beau ?

Bea, îti spun ! şi Bubnelis lovi cu palma în masă... Da, da, el e stăpînul aici ; cu degetele lui boante şi rosii... dar verighetele parcă dispăruseră... Nu mai purta verighetele acele? dt> aur – pierduse partida ; dar tonul – la fel de obraznic ca şi atunci. în camera-criptă... : san ca şi atunci, neşti... Închide pliscu' !" ... Bea şi nu te mai holba la mine. îngeraş – eu nu-s duduită. S' afla că în viaţă lucrurile nu se petrec întocmai c"fTI ai vrea... Cred că nu doreşti să se ia măsuri de represiune Împotriva Gedei ... şi poate că nici eu nu vreau ... desigur...

împotriva Gedei ? Ce vrei să spui ?!

Nimic. îngeraş... nimic extraordinar... **pe** Geda 7elnite au ridicat-o odată cu unchiul ei... cu Vebeliunas... şi cu tot acest cuib de naţionalişti...

Dar Geda... în Comsomol...

Viaţa e treabă complicată. îngeraş... nimeni nu-ţi caută în coarne... te avînţi spre rai şi nimereşti la talpa iadului... Mai ales cînd prea faci pe grozavul... cînd umbli cu nasul pe sus...

Mîna mea, Întinsă spre pahar, rămase suspendată şi golită de vlagă ; oare nu m-a înşelat auzul ? Odată cu... a zis Bubnelis... Şi

pe Geda ? ... Dar încercam să nu-mi pierd firea, mă ţineam tare cît mai puteam, deşi vestea se abătuse năprasnic, din cer senin, asupra mea, nici nu Înţelegeam bine încă... „La Kaunas, se zice, pe cu- mătrul. .. „, îmi trecu prin minte ; dar acelea erau cuvinte departe de mine, străine ; nu mă priveau ; iar aici – Geda ; nu i-am răspuns nimic lui Bubnelis ; în primele clipe, nici nu reuşisem să încheg un raţionament propriu-zis ; abia mai încolo mi-au trecut prin minte cuvintele surprinse în tren ; priveam ca hipnotizat la RiCardas Bubnelis, care răsucea cu preţiozitate, între degetele lui boante, păhărelul fin, cu lichiorul aceia gălbui, atît de dulceag parfumat (da, verighetele nu mai erau pe deget !) ; priveam ţintă la acest Barbarossa „închide pliscu' ! “, cel care, !ară să clipească măcar, îmi servise groaznica veste ; cred că îl priveam cu ochi ficşi şi sticloşi de fiinţă sortită pieirii – cu ochii iepurelui fascinat de şarpele boua care a căscat gura să-l înghită...

Nu ştiu cît timp am tăcut astfel, neclintit ca **o** mumie, ca mumia pe care o văzusem la muzeu ; nu ştiu cu ce erau ocupate atunci mîinile şi ochii mei ; ştiu doar că m-am trezit lîngă **o** fereastră – o fereastră mare cu patru canaturi, care lumina salonul tovarăşului – nu, nu ! – al conului, conului Vebeliunas ; îmi turtisem nasul de geam – eram epuizat, înstrăinat de mine Însumi, şi mă uitam prostit la treptele de piatră, cum coborau în zigzag la vale, spre covorul de verdeaţă brodat cu roşul acoperişurilor Kauna- sului ; încă nu realizam nimic precis, nu ; stăteam aşa, priveam şi strîngeam un pahar în mînă – paharul golit.

Apoi m-am întors iarăşi cu faţa la Barbarossa şi l-am văzut pe acest RiCardas Bubnelis, pe care nu ştiu ce-aş da să nu-l mai văd, am văzut-o şi pe coniţa Palmira de la Muzeul Militar – unde este expusă mumia ; RiCardas stătea la măsuţa rotunda şi joasă, stătea picior peste picior, avan- sîndu-şi genunchii ascuţiţi în pantaloni dungaţi ; nu se mai uita la mine, privea spre blonzuria coniţă Palmira, care apăruse în uşă, alişînd un zîmbet larg ; asemenea zîmbet văzusem prin revistele germane ; Barbarossa îi spuse ceva Pal- mirei, nu am desluşit ce ; ea dădu afirmativ din cap şi uşa se închise la loc.

$i tu, tu cum de-ai rămas ? am întrebat eu pe neaşteptate şi nici eu nu-mi recunoşteam vocea. Tu şi această Palmira ?

Reveneam încet-încet la realitate, simţeam cum treptat-treptat se trezeşte în mine revolta contra acestei nedreptăţi, ce s-a abătut cu greutatea unui munte prăvălit asupra Gedei şi asupra mea ; gîndurile roiau stîrnite în capul meu încins ; mi^n zis că arestarea Gedei ar putea avea urmări şi asupra mea, deşi preferam să nu mă mai gîndesc deloc la asta ; cea mai bună apărare tot atacul îmi rămînea.

Dar nu era chiar atît de uşor de atacat.

Ha ! şi Bubnelis rînji, dezvelindu-şi dinţii albi, regulaţi şi lustruiţi ; coama roşcată şi ţepoasă a lui Barbarossa se zbîrli ca la un curent electric ; Drept cine mă iei, îngeraş ?!

Dar tu, drept cine mă iei ? !

Drept un mucea. Drept un mucea oarecare, cu carnet de comsomolist. Stai jos.

Şi ca o bucată de plumb, mîna lui se lăsă umărul meu ; iar înainte de a fi putut scutura de el, apăsă cu atîta forţă, mi se genunchii – parcă aveam îndoiră de lăsat să cad pe taburetul de lut ; m-am ñelis se aşează

Uite-aici ! zise el, scoţînd din buzunar o foaie de hîrtie împăturită în două. Am dat să-i iau hîrtia. Ai puţintică răbdare ! şi-mi înlătură mîna.

Asta ce mai e ? am îngăimat eu, cu ochii ţiriltă la hîrtia pusă pe măsuţă şi peste care Bubnelis ţinea palma ; arată-mi-o imediat !

Oho ! Grăbit mai eşti !

Dar – ce-nseamnă asta ?

Ştii foarte bine ce-i aici, zise el şi, după o clipă de gîndire, o strînse iarăşi bine, în buzunar ; e tocmai recomandarea pentru Geda Zelnite, scrisă de mîna ta... recomanzi să fie primită în Comsomol nepoata unui ministru fascist... tutelată de acest reacţionar înrăit... pe această nepoată a lui, şi poate... hm... într-un cuvîn^ îngeraş, mulţumeşte-mi mie că acest document a nimerit în mîinile mele, chiar în ultima clipă, şi nu în alte mîini... comsomolist sau nu... n-ai fi fost iertat... în cursul unor operaţiuni atît de importante...

M-am făcut alb la faţă ; o simţeam cum albeşte şi se face aspră şi rece ca o mască ; am lăsat capul în jos şi mi-am acoperit faţa cu palmele.

Cea mai bună metodă este atacul, da ; dar iată că eu nu mai puteam ataca...

Ai spus ,,ş i p o a te...“, am îngăimat eu ; dacă acest p o a t e se referă la Geda... spune-mi scurt şi lămurit ce-ai vrut să spui...

Vrei să-ţi spun scurt şi lămurit ? Poftim :

liunas... a trăit cu Geda... Înainte de a fi fost poate că unchiul ăsta al ei, fascistul ăsta bătrîn, Vebe

a

Minciună !... Şi parcă arcurile taburetului ta... s e p **r e** a p o a t **e .. .**

proiectat singure, ca o catapultă, drept spre

mira... cu această mumie de zeu... dar Geda... niciodată... cu nimeni... Bubnelis. Minciună ! Bătrînul trăia cu coniţa Pal- ştiu... ştiu...

închide pliscu' ! şi Bubnelis făcu un gest dispreţuitor cu dosul palmei ; cu palma lui lată şi grea. Ştie ! Şi-ţi Închipui că alţii nu ştiu nimic ? Parcă n-ar şti nimeni pentru ce i-ai dat tu recomandarea ? Unui element străin de societatea... unui pui de cuc în cuib de bandiţi... Oare nu pentru acea noapte petrecută cu tine... ? Asta n-ai s-o poţi tăinui... „Sotia ! Sînt soţia lui Selis... să nu cutezaţi !”... Totul se ştie, îngeraş ! Iar dacă n-ai să te astîmperi cumva, hîrtiuţa asta o să ajungă ştii tu bine unde...

Işi vîntură pe sub nasul meu pumnul lui gros, pătrat şi roşu ; nu, pumnul acesta nu e de croitor (încearcă să ţii acul cu asemenea

degete boante !) ; m-au trecut fiorii şi m-am zgribulit. Cea mai bună metodă de apărare este atacul, da ; dar acum totul se învîrtea în faţa ochilor mei ; îmi simţeam trupul moale, ca de vată, şi inert ; aveam senzaţia că am **să** cad inevitabil pe taburetul-catapultă, sau pe sofaua cu tapiţeria în pătrate roşii ; m-am rezemat cu spatele de perete... Minciună ! Nu de aceea, recomandarea ! am vrut să strig eu ; este o minciună murdară şi o provocare ! Dar limba şi ea îmi era ca de vată şi inertă, ca şi mîinile, atîrnîndu-mi ca nişte cîrpe, acolo, la perete ; gîndurile – bo- lovăniş greu – se rostogoleau în ţeasta încîntată ; eram cu totul dezarmat în faţa acestei minciuni. Deodată, cu totul pe neaşteptate, mi s-a conturat Întreaga-mi tragică situaţie ; nu a Gedei – a mea ; minciuna ce răsunase acum cîteva clipe, această sfruntată minciună putea uşor să fie luată drept adevăr – nu mai puteam nici să mă apăr, nici să atac ; m-au durut brusc ochii... Lacrimi, am realizat eu, cînd prima picătură sărată mi-a ars obrazul ; m-a ars ca un glonte cu pulberea fierbinte ; am vrut să-mi şterg lacrimile cît mai repede, să mi le ascund de ochii iscoditori ai lui Bubnelis ; dar mîinile refuzau să se ridice, continuau să-mi atîrne ca nişte cîrpe ; şi am rămas nemişcat mai departe, ca iepurele în faţa şarpelui boa...

Nu-mi dau seama cum am ajuns în coridorul îngust şi verde, lîngă treptele galbene şi bine ceruite ; din camera de lucru a lui Vebeliunas – îmi amintesc ! – au apărut buclele înfoiate ale

Palmirei – ca şi prima dată ; buclele blonde şi zîmbetul ca din revistele germane, numai că tovarăşul – iertaţi-mă – conul Vebeliunas nu mai era acolo, nu era şi, probabil, nici nu va mai fi vreodată ;”... fixează-ţi întîlnirile în altă parte, tinere...” ; nici Geda nu mai era... Eram doar eu, Bubnelis şi lacrimile mele ; Bubnelis mă apucase de mîna **şi** ma trăgea spre el, iar eu, cu capul plecat, ca boul în jug, mă smuceam spre ieşire ; în sfîrşit, mi-a dat drumul, dar a strecurat printre dinţi :

Bagă de seamă, mucea, să nu-mi bagi beţe-n roate... iar dacă-mi stai în cale – te strivesc !... Te fac praf ! ... Ia seama !

Nu, nu i-am stat în cale ; nu i-am pus beţe-n roate, nici nu am vrut să-l mai văd pe acest om, care stă acum în faţa mea şi se străduieşte să afişeze indiferenţa ; dar i se citeşte neliniştea pe chip, pe chipul brusc îmbătrînit – s-a îngrăşat la obraji, dinspre el vine acelaşi miros de muşeţel – săpun, sau lichior, sau mai ştiu eu ce, – mirosul dulceag, moleşitor, ce-mi supără nările ; şi iată că de treisprezece sau cincisprezece ani această persoană conduce un trust la Kaunas, iar în tot acest timp nu am avut prilejul să-i adresez un cuvînt ; ştiu de ce – din cauza acelor blestemate lacrimi ; m-am jurat să-l evit pe acest Bubnelis, Barbarossa „închide plis- cu' !”, deşi facem parte din acelaşi sector, sub aripa aceluiaşi şef ; pînă astăzi acele lacrimi îmi ard obrazul ; bucuriile se uită, durerile – nu... niciodată : am citit asta undeva, într-un roman, cînd eram licean ; şi cu atît mai mult cînd e vorba de durerea

sufletească a unui bărbat ; dar cin.e m-ar putea Înţelege ? Medinis, nu, în nici un caz ; ca un aisberg sau ca un bloc de piatră neagră, stă instalat la biroul său, pe trei sferturi întors către uşă, către cei ce vin în audienţă şi poate chiar spre întregul univers ; chiar şi numai faptul că există constituie pentru şef siguranţa acelui b un n u m e, despre care-mi vorbea odinioară Darguzaite ; fruntea zbîrcită îi cade pînă pe ochi ; faţa – cît un pumn ; din surcelele adunate de noi, subalternii, el îşi construieşte o clădire uriaşă, numită autoritate ; cu fiecare zi – o nouă grindă, cu fiecare an – un nou etaj ; noi cărăm, iar el „tot înalţă" – principalul este că fie păstrat bunul nume, bunul nume al lui Medinis al nostru, pe care îl şi ameninţă această poveste de dragoste, ce a stîrnit vîlvă, acest amor de la Kaunas, aventura protejatului şefului nostru – administratorul trustului, tovarăşul Bubnelis ; „dă-i să semneze – şi gata treaba" ...

Eu nu am pus beţe-n roate mmanui ; nu i-am stat niciodată în cale ; pur şi simplu, m-am străduit să nu am nici o legătură cu problemele kau- nasiene ; Medinis susţinea că administratorul trustului de acolo este om de nădejde, o m u 1 n o st r u, în care poţi să te încrezi pe deplin şi asta-mi era suficient ; ştie şeful mai bine ; am încercat să-l radiez pe Bubnelis din „amintiri" ; din acea cartotecă invizibilă unde figurează prietenii, simplele cunoştinţe şi, fireşte, duşmanii ; Bubnelis nu figurează ; începusem să cred că efortul ăsta mi-a reuşit ; oricum, pînă acum totul mergea bine în acest sens ; atunci de ce i s-a boţit şi i-a îmbătrînit brusc faţa ? Doar nu-s aici din proprie iniţiativă ; „Dieselul horcăia ca **o** fiară rănită ; casele şi copacii

alergau voiniceşte pe autostradă, străbătînd distanţa de o sută de kilometri ; copacii şi casele, eu şi timpul ; părul negru, ochii negri şi trăsătura purpurie a buzelor ; nu poţi garanta de nimic, Raminta, de nimic şi pentru nimeni. Nici pentru tine, tovarăşe llarba- rossa, nu putem garanta : 13-41-V – este ultima mea misiune şi ultimul cuvînt; desigur, daca toată această poveste se va termina cu bine ; m doi timpi şi trei mişcări ; Medinis are nevoie peste tot de oamenii 1 u i. Şi eu sînt al lui, pricepi, Barbarossa a 1 1 u i ; femeia aceea e tmara, frumoasă ; femeia aceea nu e de une, chiar daca ea poartă halat albastru de muncitoare, iar tu ai un „fluturaş“ la gît ; părul de culoare închisă **al** temeii a ieşit rebel de sub basmaua roşie, uc: un roşu ca focul ; în ochii ei străluceşte feminitatea – ca şi în ochii Gedei – în acea seara cînd am adus-o eu în camera mea criptă şi am aprins lumina ; ochii negri, umezi şi speriaţi ; te- meia nu s-a plîns de nimeni şi nu a condamnat pe nimeni ; „interpretaţi cum credeţi”.

Dar faţa ţi-e îngrijorată, îmbătrînită, Barba-rossa, deşi-i parfumată ca şi altădată cu -muşeţel – lichior sau altceva ; o faţă arămie, grasă de funcţionar îmbuibat ; tu nu-ţi iei ochii reci, înecaţi în grăsime de la mapa galbenă ; urmăreşti cum deschid eu fermoarul – proastă încuietoare. „Optima” ; în mapă se află dosarul 13-41-V ; îl scot fără grabă şi îl pun pe măsuţa dreptunghiulara, destinată vizitatorilor ; sihn- dute să-ţi ascunzi neliniştea, îmi urmăreşti atent mîinile, faţa mea, fiecare mişcare ; nu, tu nu ştii

încă ce atitudine trebuie să iei – să zîmbeşti sau să rămîi în continuare oficial, rezervat, strîngîndu-ţi buzele subţiri şi crăpate ; am să te ajut. Dar lasă-mă să-ţi mai privesc încă **o** dată figura sătulă. faţa rotundă, degetele astea boante, ca[r],. hat darabana pe măsuţă, părul roşcat, încreţi' ca şpanul de oţel, sensibil rărit : niciodată nu ti-am **pus** beţe-n roate, R îCardas Bubnelis – ştii foarte bine – nici nu ţi-am stat în cale : ştii şi de ce mă aflu aici – atunci, de ce m;l fixez.i cu privirea ta rece şi calculată, autoritară. ca o cange de fier gata să agaţe... am impresia că ti-ar nlace grozav să mă iei în primire şi să mă legi fedeleş : îmi 'amintesc că o dată ţi-a reusit – acum treisprezece sau cincisprezece ani ; a doua oară. însă, n-o să-ţi mai meargă.

— La douăsnrezece am şedinţa. arunci tu o vorbă, soărl!înd tăcerea, acest zid mut ridicat între noi demult ; o tăcere ce ne însoţeşte, izolîndu-ne, de treisprezece sau cincisprezece ani ; .. eşti musafirul meu ... dar dacă-mi stai în cale... ia seama !" **..** O să ne putem Încadra în timpul util ?

— Ne încadrăm, răsnund eu, şi vocea mea iese de dună zidul tăcerii, ce împlineşte treisprezece sau cincisprezece ani, tăcere surdă şi veche : ştiu, ştiu, Bubnelis ; dar de data asta nu mai există nici un iepure, deşi, după cum văd, şarpele boa a rămas ; ştiu – vocea dă la o parte perdeaua timpului, aruncă în lături bolovănişul anilor ; ai anilor cufundaţi în trecut ; ştiu. Ne vom încadra cu siguranţă.

Problema e limpede – nu ne va răpi nici zece minute.

— Atunci, te rog – raportează.

Zice „raportează", de parcă **aş** fi omul lui de legătură ; şarpele boa a rămas în viaţă ; administratorul trustului, bineînţeles, este mai suspus decît un oarecare inspector de cadre („inginer cadrist" – cum scrie în legitimaţia de serviciu) ; iepurele nu mai există demult ; cum îşi permite să-mi vorbească pe asemenea ton ? Raportează, îngeraş – Îţi permit... Cuvintele dau la o parte perdeaua timpului, aruncă în lături bolovănişul anilor ; cuvintele rostite şi cuvintele nerostite ; cuvintele rostite mai puţin decît cele nerostite ; dosarul se află în faţa noastră, pe măsuţă – ultima mea misiune şi ultimul Cuvînt. Auzi, Bubnelis ? Mă auzi ? ! Nici nu-i nevoie ; demult nu mai există iepurele, iar Medinis de mîine nu-mi mai este şef... are nevoie şi în control de o a- menii 1 u i, iar postul ce mă aşteaptă...

— Te temi ? îl întreb eu pe Bubnelis.

— De cine ?

— De mine.

— De tine ? în ochii roşcaţi ai lui Bubnelis se aprind două sclipiri pe care le cunosc demult ; „... în calea mea... ia seama"... De ce m-aş teme eu de tine ? Doar nu eşti procuror („îngeraş" – îmi sună în ureche).

— Depinde pentru cine.

— Ha ! Oricum, nu pentru mine („închide pliscu' !").

— Astăzi, chiar pentru tine.

— Dar mîine ?

— Mîine – pentru mine însumi, îmi scapă vorbele astea şi mă grăbesc să-mi pun lacăt gurii ; prostii ! Iarăşi spui prostii, Sigitas Selis, ia stăpîneşte-te – ai uitat oare pentru ce te afli aici, la Kaunas ? Te satisface ? Mîine – pentru mine însumi... dacă îţi închipui că totul e-ngro-

pat în uitare... Că omul poate să scape de el Însuşi...

— Ia mai termină cu introducerile tale ! E clar ? Buzele-i crăpate zîmbesc mînzeşte. Să lăsăm deoparte asemenea adevăruri înscrise cu majuscule. Ştiu de ce eşti trimis... să iei o semnătură : ai luat-o ? I-ai dat să semneze ? Răspunde.

Fac ochi mari ; să semneze ! „Dă-i să semneze – şi gata treaba", îmi amintesc cum mă dăscălea şeful ; şi fără gălăgie ; doar atît – să semneze, declarînd că ziarul a difuzat o minciună ; clocită cu scopul de a submina autoritatea conducerii locale şi, totodată, a Întregului nostru sector de activitate această stupidă încurcătură amoroasă de la Kaunas este, dragi to varăşi, o pură născocire ; absurda, presupusă po veste de dragoste ; amatori de a submina auto ritatea cadrelor vechi afli azi cu carul ; dar să le meargă.

— Ai fi vrut ? Nu-i aşa ?

— Nu te prosti – şi Bubnelis trînteşte cu palma în masă – ca atunci, cu treisprezece. sau cincisprezece ani în urmă. De data asta problema este foarte clară şi dă-i drumul repede – pe scurt – la douăsprezece trebuie să fiu la şedinţă**.** .. ai Înţeles ?

„Scurt şi lămurit" – se aude prin perdeaua jnSiUBAojoq i4 inyndmii oo-opuad nud 'inyndwp anilor ; „mucea"... Mă izbeşte sîngele-n obraji – da, ăsta-i cuvîntul – ca o bombă, ca o palmă ; şi tot prin perdeaua timpului reapar umerii arcuiti înainte,

Probabil că tovarăşul Medinis numai mie mi-a telefonat azi-dimineaţă.
pîrîie, şi degetele boante (fără verighete), degetele care nu cred că au ţinut vreodată acul'; mutra roşie şi de individ Încrezut, buzele crăpate şi privirea arogantă, biciuitoare – repede, repede ! Mă ridic în picioare.

— Am Înţeles, zic eu, punînd dosarul în mapă ; dosarul 1.3-41-V. Aşa că reclamaţia aceasta...

— Nu există reclamaţie – pricepi ?!

— Din păcate, există, şi dau să plec. Din păcate, da, Bubnelis.

— Aşteaptă ! Bubnelis se îndreaptă şi el din spate ; aud cum îi trosnesc încheieturile. Noi doi sîntem cei mai vechi colaboratori în acest sector – nu-i aşa ?

— Ce contează asta, Bubnelis ?

— Tovarăşe Bubnelis, rînjeşte el.

— Ce contează, tovarăşe Bubnelis, repet eu. Lipseşte semnătura.

— A refuzat ? peste faţa lui Bubnelis trece o umbră ; o umbră Întunecat-roşcată pe faţa roşcovana.

— Nici nu i-am cerut-o.

— Nu i-ai cerut-o ?! Nu i-ai cerut semnătura ?!

— Chiar dacă i-o ceream, cred că tot n-ar fi semnat...

— Nu te prosti ! Nu putea ea să refuze, ştiu asta. Singură mi-a promis.

— Ţi-a promis ? şi cad pe gînduri ; „se vede că aşa mi-a fost dat mie”... Şi mie „Sînt şi eu femeie, nu-i aşa ? Iar soţul... Medicii spuneau –

nici un fel de medicamente...” .....De ce nu mi-aţi spus acest lucru... Acum o lună ?”... ,,Acum o luna ? Acum o luna nu ştiam nici eu... nu ştiam nimic” ; nici eu nu ştiam nimic ; acum o lună – ceaţa rea, bulgării de pămînt şi lacrimile – acum o lună ; ceaţa aceea ce mă învăluia şi mă purta în neştire pe străzi, prin parcuri, birouri, acum o lună ... Deci, ţi-a promis ? Întreb eu. Dar tu ? Tu ce i-ai promis ?

Pe fruntea administratorului se adînceşte o cută sinuoasa.

— Asta nu are tangenţă cu problema.

— Părerea mea este că tocmai aici e problema.

— Nu fi naiv. Ce puteam să-i promit ? Doar sînt însurat. Soţia este candidată în ştiinţe ... Specialistă, cu funcţie importantă... iar această.. .

— Această mamă a copilului tău... zic eu.

— Copilul cui ? !

— Ştii foarte bine al cui. Viitorul tău copil. Bubnelis mă fixează cu o privire inexpresivă. Buzele-i tresar, schiţează cu dificultate un zîm- bet ; cu dificultate şi condescendenţă.

— Ascultă, Selis, aud vocea-i asurzită. Să nu te crezi mai deştept decît toţi ceilalţi. Nu te prinde deloc. Deloc.

— Ce vrei să spui cu asta ?

— Exact ce-am spus. Noi doi nu sîntem Gagarini, Selis... Hai să coborîm din înalturi ... să fim pur şi simplu nişte pămînteni, oameni obişnuiţi...

— Chiar aşa – oameni, nu...

— Da, oameni, oameni... nu sfinţi... e regretabili, desigur, dar asta-i situaţia... Noi, Selis, nu mai sîntem tineri comsomolişti, din vremea luptei de clasă, ce să-i faci ... aşa e viaţa... Şi nu face să despicăm firu-n patru – pentru ce, de ce, şi dacă-i bine, dacă-i rău... Eu vreau să trăiesc. îmi

— Închipui că şi tu. Pur şi simplu să trăiesc – **şi** basta ! Se mai întîmplă – greşeşti uneori, cine-i fără vină ? Ei bine, greşeşti, şi-apoi – te îndrepţi. Dar dreptul de **a** trăi ... pur şi simplu să trăieşti
— şi basta !. .. acest drept de toată ziua, omenesc, cred că îl am şi eu, şi tu.
— Eu nu am nici un amestec în treabă asta. Vorbeşte petru tine.
— Pentru mine şi vorbesc. Iar tu-mi serveşti drept exemplu...
— Drept exemplu ?
— Ei, da' ce te holbezi lă mine ? Nici eu, nici tu nu sîntem îngeri, iar tu şi mai puţin îmi aminteşti de ăl cu **a**ripio**a**re.
— Discutăm doar despre tine, auzi ?! nu mă pot stăpîni eu. Despre tine ! Trădezi princi piile care...
— Ia nu te prosti iar. Principiile ? La tine, şi vorbele-s de împrumut. La ultima modă, luate de prin ziare. Cui îi trebuiesc vorbele astea mari ?... Cînd zilnic, ceas de ceas, eşti nevoit să-ţi croieşti drumul cu dinţii, dacă vrei să ajungi cineva, să obţii ceva. Nu, Selis, eu nu aspir să devin star... unul care face pe eroul şi încearcă să salte mai sus decît îl ţin balamalele...
— Tu. desigur, preferi – mai jos...
— Eu nu sînt deloc potrivit pentru rolul de erou, Selis. Şi, crede-mă, nici tu... Şi Bubnelis cade pe gînduri cîteva clipe, îşi trece palma prin păr
— palma roşie şi groasă ; iar eu îmi plimb privirea prin birou – caut din ochi scrumiera ; simt nevoia să fumez. Dar nu se vede nici o

scrumieră ; zdrobesc ţigara şi o bag În buzunar. Sau poate că tu gîndeşti că unii... erau din ăştia... şi Bubnelis
vrei acum, să-

cap ? Să mă bat cu pumnu-n piept : am greşit, am greşit, mă căiesc... ? Să înalţ o rugăciune autocritică spre iertarea păcatelor... cel puţin la comitetul raional ?...

— Ei, nu, şi clatin dezaprobator din cap. Cu rugăciunea nu prea cred că o să scapi.

— A, pricep – la strung ! în uzină... acolo unde se produc şi asta se poartă şi **c** foarte înduio- valori materiale... în producţie... am auzit... sător...

— Şi de ce nu ?

Bubnelis îşi saltă bărbia şi se holbează la mă întrece mine ; cu cel puţin jumătate de veşte de sus în jos ; dar nu mai are aceeaşi privire glacială – privirea şarpelui boa, care-mi înfrînsese odinioară voinţa, nu ; şi astăzi nu mai există iepurele încremenit de atunci, paralizat de frică ; cei treisprezece sau cincisprezece ani cufundaţi în trecut se perindă în acolo, din spatele zidului rece ochii minţii al huit în urechi atîţia ani. mele, dînd la nu ? repet eu. Dacă, fireşte, te o parte perdeaua timpului ; glasul meu explodează de undeva de tăcerii ce mi-a

— Şi de ce primi acolo.

— Hm ! Bubnelis îşi drege glasul – cu răceală, reţinut ; motive de veselie nu are, desigur. Oricum, asta-i părerea mea ; dar se pare că nici nu este dispus să capituleze ;

masiv, cu spatele arcuit înainte, împlinit de-a lungul anilor, şi nu numai la faţă, ci şi la umeri – stă pe picioarele-i lungi, larg desfăcute, ocupînd parcă tot spaţiul biroului ; nu-i uşor să-l urneşti de aici ; uite-l – bagă încet mina în buzunar, scote batista (ma izbeşte mirosul de colonie binecunoscut), o scutură să se desfacă şi se şterge cu grijă la gură, parcă ar fi terminat de mincat ceva gras şi nu prea plăcut la gust. Poate că nu a fost destul de atent adineaori şi a spus mai mult decît trebuia – posibil ; dar acum faţa lui şi-a reluat calmul ; aruncă o privire spre ceasul mare, de aur, de la încheietura roşie şi păroasă a mîinii, îl duce la ureche, ascultă.

— Scuză-mă, cît arată al tău ? mă întreabă liniştit – tema a fost epuizată, o temă destul de neplăcută, din domeniul moralei ; pot să bifez la alineatul „Dosarul 13-41-V", în nota mea de lucru. E douăsprezece, fără cît ?

— Fără un sfert, sau fără paisprezece minute, răspund eu... De fapt, nu, îmi zic, ar fi prematură bifarea. Bănuiesc că ţi-ai şi întocmit declaraţia... **?**

— Declaraţia ? şi iar cască ochii la mine – şi aşa-s destul de bulbucaţi.

— Da. Declaraţia. Am s-o duc la Vilnius.

— Declaraţie ?... se pare că din clipă în clipă ochii ăştia o să iasă din orbite, de marea-i uimire – declaraţie, el, Ricardas Bubnelis, mîndria departamentului... nădejdea lui Medinis – el şi declaraţie ! ... Ha !

Dar nu rîde, nu – insul cu ochii roşiatici şi fioroşi scoate din gîtlej doar un „ha !" şi se opreşte brusc, speriat parcă de acest „ha !"

inutil, lipsit de orice sens ; faţa i se încordează şi păleşte ; buzele-i tremură mărunt.

— Aşa deci...

— Da, aşa, răspund eu. Ceasul tău, Bubnelis, rămîne iremediabil în urmă.

— Să lăsăm alegoriile.

Să le lăsăm. Dar dacă tu al de gînd să trăieşti şi mai departe ca în ziua de ieri, cînd totul îţi era permis... chiar şi astfel de lucruri...

— Muncesc bine... Nimeni nu se va lega de mine...

— Dar cum trăieşti ? Cum ?

— Selis... Cu faţa spre fereastră, Bubnelis cugetă la ceva anume, apoi iar se-ntoarce către mine ; observ că îi tremură o clipă buzele, dar redevin îndată rigide – Selis, repetă el, ce rost ar avea tot bîlciul ăsta ? Ce-o să cîştigi ? Ce-a fost, a fost, trecutul nu-l mai reînvii. Şi la ce naiba e nevoie de trecut ? Doar Medinis se mai agaţă de el cu amîndouă mîinile, el nu are şi nu va avea vreodată altceva decît trecutul, pe cînd noi doi... noi trebuie să trăim... De fapt, bătrînul m-a săpunit cît trebuia... Nu m-a felicitat, te asigur. Dar nici în pămînt nu m-a îngropat. Şi pe cine Încă – pe el însuşi... ? Are dreptate, de o mie de ori dreptate bătrînul : e timpul să terminăm cu tără- găneala asta – altfel, pe noi toţi... unul, cîte unul – pe toţi la rînd... n-o să lase pe nimeni... pe unul, pentru o fustă, pe altul şi pentru... ai Înţeles ? Strînge-o bine cu uşa pe femeiuşca asta, iar eu zic că... n-am să-ţi rămîn dator... Ce-o costă pe ea să semneze ?... Doar ea nu are nici un fel de platformă socială... Iar eu, după posibilităţi, voi compensa... nu te teme... nu ca alţii... care ţin predici despre principii, în timp ce ei...

— Ei ? Care ei ?

— E, veni vorba – şi parcă habar n-ai avea ! ... Crezi că Geda nu mi-a povestit...

— Ce ţi-a povestit ?

— Hai, nu mai face pe prostul, Selis. Nu mai Întreba. Şi de fapt, îngeraş, mai bine – închide pliscu' ! Altfel... altfel... pot vorbi şi eu... ; Şi-a-tunci, tot Controlul tău... întreaga **ta** carieră...

Simt o lovitură în obraz, aceaşi lovitură a sîn- gelui năvălit în obraz, neaşteptată, care, pentru a doua oară în această zi, mă ia prin surprindere – ca o bombă, sau o palmă peste faţă ; mă clatin şi strîng cu putere mapa galbenă cu dosarul 13-41-V, acel dosar; „îngeraş" a spus, „mai bine – închide pliscu', înger^ ! „ ... î ng e r a ş – se răsfrînge dureros în mine – adînc de tot – închide pliscu', îngeraş – aud şi ridic mîna ; mîna cu mapa galbenă se ridică de la sine, grea, plină de venin – î n g e r a **ş** ; Înţepenesc îngrozit ; încă o secundă, o fracţiune de secundă – un oftat sau un cuvînt, sau doar clipirea ochilor – şi-am să-l pocnesc pe Barbarossa cu mapa drept peste mutra lui grasă ; da, chiar cu mapa asta galbenă – î n g e r a **ş ;** c h i a r c u a c e **s** t dosar; dar" mă salvează sunetul unor paşi, venind din spatele meu.

— A, Vincas ! se aude vocea lui Bubnelis, voce surdă, îndepărtată, ce sfîşie perdeaua trecutului şi aruncă din nou în lături bolovănişul strîns de timp. Faceţi cunoştinţă : Tovarăşul 2ukas, şef de secţie la Comitetul municipal, adică – şeful meu direct şi, ca să vorbesc deschis, şi bunu-mi tovarăş**.** .. E timpul să mergem la şedinţă, Vincas ?... Şi dînsul este tot un tovarăş de-al meu – Sigitas Selis... un tovarăş admirabil, conştiincios, ca să zic aşa...

Şi deodată nu mai rezist – mînia acumulată în mine răbufneşte în hohote de rîs ; şi nu pot

opri navala hohotelor de rîs, atît de neaşteptat, revăr- sîndu-se ca un torent – torentul purtat în toţi aceşti treisprezece sau cincisprezece ani ; în rîsul acesta sălbatic îmi trosnesc maxilarele ; exploziile lui îmi bat în tîmple, mi se umflă nările, simt împunsături în piept şi stomac. Dar hohotesc fără oprire, privindu-l în ochi pe Bubnelis, privind în ochii aceia roşiatici şi holbaţi de uimire ; Vincas, acest „tovarăş", parcă nici n-ar exista pentru mine ; hohotind – ha-ha-ha ! – deschid larg uşa biroului ; ha-ha-ha – cobor scara pe covoru-i lung, ha-ha-ha ! – ies în Alee, vîntul scutură ca şi altădată crengile teilor, le ciupeşte ca pe nişte strune întinse ; dar nu mai plouă, s-a oprit acea ploaie plictisitoare de toamnă rece, ce-ţi pătrunde pînă-n oase ; ploaia a contenit, dar eu nu : ha-ha-ha ! Stau în 'loc la vitrina cu oglindă a unui magazin şi văd faţa cuiva ; o faţă pămîntie, sco- fîlcită, cu pomeţi ce-mpung pielea, o faţă nebărbierită, faţa unui om cu o mototolită bască neagră trasă pînă la urechile înroşite, dar care rîde toată – şi mă apucă iarăşi o zgomotoasă veselie la apariţia acestui chip omenesc, parcă mie cunoscut, păstrat de memoria mea absolut din în- tîmplare ; îi fac cu ochiul şi flutur mîna către el la despărţire.

XI

APOI – ACUM TREISPREZECE sau cincisprezece ani – a avut loc o şedinţă a biroului de partid, care a început la ora optsprezece fix în

biroul directorului cursurilor ; ţin minte că stăteam la capătul mesei, cu mîinile pe cristal, ca o liceană la examen. M-au întrebat, bineînţeles, despre Geda şi Vebeliunas ; dar ce puteam şti eu ? În clipele acelea am înţeles cît de puţin ştiam în realitate despre ei ; îmi era ruşine că ştiu atît de puţin – mai nimic ; nici partidul din care făcuse parte odinioară Vebeliunas, nici salariul lui de pe atunci, nici despre vreun articol antisovietic semnat de el Într-una dintre cele mai reacţionare reviste (de fapt, ce altfel de articole ar fi putut scrie acea infernală creatură ?), nici că soţia lui avea o moară (aflam că existase cindva şi o soţie), nu ştiam nici că în ultimul timp acest tovarăş (i-o fi cuiva tovarăş – mie nu !), în fine, că el, conul Vebeliunas, licenţiat în drept, lucrase la o bodegă pe post de contabilaş – pe la periferia oraşului – ceea ce a făcut să-i scadă şi mai mult „prestanţa" în ochii mei ! Dar în timpul liber vindea nasturi la preţ de speculă (şi asta l-a dobo- rît definitiv pe duşmanul meu de moarte), dar toate acestea erau impresii răzleţe şi foarte confuze ; mai curînd reacţionam la amănunte izolate, la frînturi de fraze, la mimica ori intonaţia celor care luau cuvîntul, decît la ansamblul de fond al şedinţei, la semnificaţia ei.

Ai dat totul pentru o fustă de muiere – vorbea lectorul şef, Sukelis... era priceput la depanarea cuvintelor, ne preda bazele filozofiei ; vorbea nazal, tărăgănat şi într-un falset ce trecea adesea la baritonale accente belicoase ; iar ochii lui exprimau d e z a p rob a rea ; şi cum ai putut tu, Selis, să umbli după

ea, fără să fi clarificat problema mediului • în care trăia şi a provenienţei ei

sociale ?... Mai ales că liderul acesta creştin şi încă un speculant murdar... tatăl acestei duduiţe din Kaunas...

Unchiul, nu tatăl, corectă tovarăşul Gruodis, secretarul biroului de partid, care şedea la capătul opus al mesei şi netezea mapa cu palma : mapa – ,,S. Selis, Candidat – primirea ca membru al P.C.U.S.” ; îmi părea că mîna sa tindea să scoată cît mai repede din mapă recomandarea dată de el ; s-o scoată şi s-o facă bucăţele ; nu-i vedeam ochii şi asta mă neliniştea mai mult ; simţeam că l-am dezamăgit profund...

Totuna ! dădu din mînă Bitinas, cel mai vechi lector al cursurilor şi membru al biroului de partid (preda statistica, îi plăcea să rezolve cuvinte încrucişate – pînă şi la lecţii venea cu revistele prin buzunare ; veşnic avea pus pe după ureche un creion bine ascuţit ; pe lîngă toate astea, era pe cale să iasă la pensie şi nu se prea interesa de ce **se** mai petrece în jurul său ; ochii lui exprimau indi fere n ţ a – (oare puţini de-alde Selis cunoscuse el de-a lungul celor şaizeci şi nouă de ani ai săi ?). Cred, zise el, că mare diferenţă nu e.

între unchi şi tată ?... Gruodis ridicase ochii – erau înt reb ă tor i ; asta m-a mai liniştit, dar prea puţin. Memoria mea păstrase aceşti ochi vă'- zuţi într-o fotografie de la muzeu, era un grup de comunişti eliberaţi în anul 1940, din închisoarea deţinuţilor politici sub guvernul burghez din care făcuse parte şi unchiul Gedei ; tovarăşul Gruodis era în prim plan, purtînd saboţi, o lungă cămaşă vărgată din

pînză de sac şi privind cu aceiaşi ochi întrebători ; doar că în fotografie era tuns chilug, nu avea părul acesta negru şi des ca peria, ce i se ridica impulsiv deasupra frunţii înalte : se zice că în închisoare a învăţat engleza.

Ce-au de-a face aici unchiul sau mătuşa, tovarăşi ? creionul de după urechea lui Bitinas îşi schimbă poziţia, iar ochii miopi şi indiferenţi faţă de orice întîmplări din afară se ridicară fără chef de la pagina revistei, care, desigur, se afla şi aici în faţa lui Bitinas al nostru. Eu zic că lider sau speculant – tot un drac ! Statistica atestă că liderii burghezi, atunci cînd ajung la ieslea statului...

Sukelis îşi ascunse zîmbetul pe sub mustaţă şi dădu din mînă cu dispreţ ; cineva tuşi tare.

Ce-i de rîs, mă rog ? se supără Bitinas. O să rîdem la urmă, tovarăşi. Ţin minte că în o mie nouă sute optsprezece, imediat după pacea de la Brest, comisarul nostru s-a îndrăgostit de fata unui protoiereu, Frosia...

Vă abateţi prea mult de la subiect, tovarăşe Bitinas, răsună o voce de bas – aoleu, ăsta-i Bab- kus ! Am ridicat capul şi privirile noastre s-au întîlnit ; a mea, posomorîtă, iar a sa, m î n i – o a s ă... el era directorul cursurilor ; prin faţa ochilor mei au început să plutească vagi siluete cenuşii ; îl cunoşteam binişor pe Babkus – un tînăr cu nasul mare, lat în umeri şi cu o chică rebelă ; nu demult, el redacta comunicările la secţia Darguzaitei ; o dată fusesem împreună la dans, la şcoala de asistente medicale – undeva, la dracu-n cărţi ; dar asta, cam de multişor ; acum mi se adresa

cu voce îngroşată (bine studiată în faţa oglinzii – nu poţi ascunde asemenea secrete cursanţilor) şi dădea solemn din cap cînd îl salutam, nu-mi mai întindea mîna. Şi mai lăsaţi, tovarăşe Bitinas, cuvintele astea încrucişate ~ e stupid... Deci,- noi sintem informaţi ci Selis Sigitas din grupa A, a cărui candidatură o discutăm, a abuzat de calitatea sa de activist al Comitetului municipal din Kaunas, prin faptul că a vrut să înlesnească pătrunderea în Comsomol a numitei 2elnyte, care...

Pătrunderea ! am exclamat eu, simţind că îngheţ ; desigur, îmi tremura glasul, oricît m-aş fi silit să mă stăpînesc, recurgînd în disperarea mea pînă şi la autosugestie – timbru! şi intensitatea glasului se topea ca trecută printr-un strat de vată ; abia mă mai auzeam : Pătrunderea... ? şi priveam înnebunit la siluetele vagi, care – îmi amintesc – şuşoteau în jurul mesei lungi ; priveam la umbrele cu ochi de oameni... oare dumneavoastră vă daţi seama ce afirmaţi ? !

A fost primul meu gest de a ridica fruntea sus, prima încercare de a spune ce am pe suflet ; pînă acum vorbiseră numai alţii ; mă străduiam să disting cît de cît mai clar în această profilare de vagi siluete, linii şi puncte... Vor să mă Încon- deieze, să apar drept un ticălos cu două feţe... eu !... M-am ciupit de pulpă – nu cumva dormeam şi visam ?... Nu, nu, toate acestea nu se petreceau în vis... fir-ar să fie ! Dar tot îmi mai ziceam că am adormit şi am coşmaruri –

drace ! Şi totuşi visul ăsta urît trebuia să se termine o lată !... Da, da... acum se şi termină – destul să-mi scutur capul greu ca un sac plin cu nisip şi mă voi trezi... Apoi şedinţa va continua ca de obicei, sfîrşindu-se, ca oricare alta, cu strîngeri de mînă şi felicitări...

Vă daţi seama ?!

Liniile punctate începură să se-nvălmăşească, parcă bătute de vînt, umbrele porniră să oscileze şi se agitau mîini ; cineva oftă – o femeie pe care nu o cunoşteam ; cineva tuşi în pumn – un cursant din grupa B ; ochii f u r i o ş i fulgerară indignaţi, cei d e z a p r o b a t o r i – la fel, cei i n d i f e – r e n ţ i s-au concentrat asupra aceloraşi cuvinte încrucişate pe care le detesta stimatul nostru director Babkus ; coşmarul meu însă tot nu se terminase... nu ; după cuvenita pauză, tovarăşul Babkus a continuat :

Hm ... cum altfel – rosti el autoritar, netezin- duşi cu o mînă bărbia, iar cu cealaltă răsfoind hîrtiile din faţa sa – am putea vorbi despre rolul condamnabil jucat în această afacere de cursantul grupei A, Sigitas Selis, care, tăinuind inadmisibilile sale relaţii...

Minciună ! l-am întrerupt brusc, pricepînd că Babkus nu se va opri aici. Nu aveţi dreptul să vorbiţi astfel despre mine, Înţelegeţi ? ! Pe acest ton...

Minciună ? şi Babkus întoarse către mine ochii săi f **u** r i o ş i. Ce anume ?

Toate aceste acuzaţii, tot acest noroi care mi se aruncă în faţă !

Noroi ? mîna lui Babkus ţinea o hîrtie, pe care o cerceta din cînd în cînd, şi rămase cu ea suspendată în aer. Noroi ? ..**.** Documentl unei organizaţii competente este pentru el – noroi ! Dacă dezbaterea va continua în acelaşi spirit (Babkus

privi pieziş spre Gruodis), atunci, eu cred că ne pierdem vremea degeaba...

Să continuăm, interveni Gruodis ; şi iarăşi ochii lui se ridicară către mine şi mă priviră cu mirare de sub peria de păr negru bătînd în albastru, care-i domina ţepos fruntea înaltă ; sub privirea lui am simţit o înpunsătură în inimă – pînă şi Gruodis se miră... Nu înţelegeam d e c e – dar ce importanţă ar mai avea ? Da... nu a rupt încă hîrtia – şi ce-i cu asta ? Mult îi trebuie s-o scoată din mapa de carton şi s-o facă bucăţele ? Nu-i pomenisem nimic de Geda – şi nici altcuiva – („Există în inima omului un colţişor... „), nimic de Vebeliu- nas – ei, fir-ar să fie, în privinţa asta chiar că lucrurile nu sînt în ordine (dar cum i-aş fi vorbit despre Vebeliunas, fără să amintesc şi de Geda ?), şi nimic de Bubnelis ; nici de Marius Maciulis, prietenul meu pistruiat; despre el de ce n-am pomenit ? Of, tot-tot ce ştiam eu trebuia să-i fi spus acestui om – abia acum îmi dădeam seama ; lui şi celorlalţi oameni care mă recomandaseră ; ar fi fost mai uşor şi pentru mine ; dar aşa – ochii **m** i r a ţ i ai tovarăşului Gruodis şi vocea-i răguşită : să continuăm, tovarăşi.

Să continuăm coşmarul, mi-am zis eu disperat. L-am umplut de mirare pe Gruodis prin nesinceri- tatea mea, *da* ; pe Gruodis şi poate şi pe mine însumi ; atunci de ce mă mai revolt ? Şi ce rost are să mă mai zbat ?

Era un reproş adresat mie însumi – laconic, dar tăios ca o lama de cuţit ; să mă mai zbat

spre a mă salva ? Da, însă dacă am să tac... Mă îngrozea gîndul la ce ar urma dacă nu replic nimic... toţi vor demonstra că au dreptate, toţi în afară de mine – Sukelis, Babkus, Bubnelis— &rba- rossa „închide pliscu' !" Pînă şi strîmbul de microbiolog Petras şi bestia de Vebeliunas vor avea parte de Înţelegere – lua-i-ar dracu !... Şi, da, va avea deplină dreptate Marius... Doar eu voi ră- mîne vinovat, doborît la pămînt şi tăvălit în noroi ; cum voi mai putea să trăiesc aşa ?...

Şi iarăşi m-am închis, ghemuit în mine însumi ; punctatele siluete cenuşii se agitau, îşi legănau capetele, clipeau din ochi ; tovarăşul Babkus dădea citire unei hîrtii, cu nasul în ea... emula lui Vebe- liunas aflîndu-se în tutela lui... în casa lor se aduna pleava reacţionarilor naţionalişti din Kaunas... – tuna directorul – ...poate că Selis are de gînd să-i ia apărarea lui Vebeliunas... să auzim... şi aşa am cheltuit timpul degeaba...

Orice-ar zice aici Selis – şi ochii dez a p r o – b a t o r i străfulgerară – avem în faţa noastră cel puţin o îndoielnică ţinută politică... şi consi- der că... de fapt, acesta-i adevăml, este inutil să ne mai pierdem vremea...

Concluzia ! bubui de undeva, de departe, vocea lui Gruodis – nu-i vedeam ochii, doar mîna sa apăsată pe mapa de carton, mîna mare a secretarului nostru ; eu spus ce aveam de spus, for- năi Sukelis, trecînd de la falset la accentele baritonale ; dar eu încă nu am spus totul, tuna basul studiat în faţa oglinzii ; consider de datoria mea să comunic membrilor biroului şi următorul fapt... Care ? – ochii

mirat-î n t reb ă t o r i ; reprobabil la culme – cei fur i o ş i ; comunicaţi-ne, comunicaţi-ne odată – cei d e za probatori; realitatea este aceasta – nu numai că numita 2elnyte (prim semicerc în contur de braţ), pe care cursantul Selis Sigitas, din grupa A, o apără cu atîta zel (al doilea semicerc), s-a dovedit a fi fost nu numai emula, ci şi (semicercurile se contopesc) concubina... concubina lui Vebeliunas, ceea **ce** scoate la lumină încă o trăsătură a cursantului
Selis, care, făcînd **a**bstracţie de moralitatea cea mai elementară, îndrăzneşte...

Minciună ! am auzit eu ca foarte de departe, trezindu-mă parcă abia atunci din somn ; minciună ! am repetat, privindu-i pe nnd ; mă scuturasem brusc de amorţeală, de pasivitatea la care mă redusese falsetul tărăgănat al lui Sukelis şi privirea furioasă a lui Babkus ; am sărit în picioare şi am strigat de mai multe ori la rînd : minciună, minciună, minciună !

Stai joo:, stai jos ; ce stai în picioare, Selis ? am auzit eu ; era tovarăşul Gruodis, secretarul ; luă mîna de pe mapa de carton şi, cu un gest, mă invită să mă aşez ; dar eu rămîneam nemişcat ca un stîlp, în picioare ; Gruodis îşi plimbă lent privirea pe feţele celor prezenţi. Mai are cineva Întrebări de pus ?

Întrebări ? mormăi Sukelis ; nu pricepeam de ce se Înverşunase împotriva mea ; poate pentru că la seminarele sale puneam cam prea multe î n – t re b ă r i, la care nu-i făcea plăcere să răspundă ; el ne înv ă ţ a, iar nouă nu ne rămînea altceva de făcut decît să memorăm. De ce întrebări ar mai fi vorba ?

2
7
2

Nu mai încape nici o întrebare, scutură energic din cap Babkus.

Să trecem la vot – e' Bitinas, statisticianul ; o clipă şi-a ridicat ochii cufundaţi în revistă şi m-a privit pătrunzător, de parcă numai eu l-aş fi putut ajuta să ia o hotărîre ; se prea poate să fi Însemnat pent:ru el un rebus – nu este exclus ; să trecem la vot, repetă el şi ridică primul mîna.

Dumneata eşti pentru sau contra ? întreba Gruodis.

Eu mă abţin.

Te abţii ?

Da, şi Bitinas coborî încet mîna. Ţinînd seama de neclaritatea datelor problemei. Şi rău aţi făcut că nu aţi vrut să ascultaţi pînă la capăt ce-a fost cu un comisar şi fata protoiereului, Frosia... pentru că, aşa cum s-a văzut mai tîrziu, acea Frosia...

Destul ! Babkus trînti cu pumnul în m^ă ; pe fruntea lui albă şi lucioasă treceau umbre-umbre. N-au rost aici vorbele dumitale de duh. Discutăm numai despre Selis – asta e problema – şi această situaţie subminează, aş spune, chiar prwtigiul cursurilor noastre, care, aşa c^n se ştie...

Dumneata eşti pentru sau contra ? nu mai rezistă Gruodis, şi un smoc de păr dw trwări deasupra frunţii înalte. Tovarăşi, vă rog să vă exprimaţi mai concret şi, dacă este posibil, mai concis...

În ochii lui Babkus trecu fulgerul unei mînii reci. **..**

E clar că se poate ! răspunse el. Bineînţelw, sînt contra. Categoric – contra.

Tovarăşul Sukelis ?

Fireşte, contra.

Tovarăşa Pedegimiene ?

Pentru ! Intrucît, tovarăşi, eu consider... **că** orice om are dreptul... poate...

Auzeam pentru prima dată vocea acestei femei în vîrstă ; era o voce plăcută, caldă, vocea unui om de omenie ; şi i-am văzut ochii, care parcă ar fi căutat ceva, cercetînd încăperea ; erau ochi luminoşi şi b ine v o i t o r i, nu se prea po- trîveau cu însemnele severe ale ordinelor militare prinse pe bluza de mătase neagră ; mai tîrziu, mi-am reamintit deseori de aceşti ochi.

Pentru ?! exclamă surprins Babkus. Dar prin aceasta, tovarăşă Pedegimiene, s-ar părea că dumneata ap robi această incalificabilă purtare, a cărei dezaprobare unanimă este, presupun, principala îndatorire a fiecăruia dintre noi ...

Principala îndatorire ? Să aperi **a**devărul, tovarăşe director – este o datorie nu mai puţin onorabilă decît să te opreşti la scripte... Tocmai de aceea eu... sînt pentru, bineînţeles – pentru !

Şi iarăşi îşi mută privirea în altă direcţie.

Liberalismul devine, deci, la modă... aşadar... Sukelis zîmbi caustic. Pînă şi la biroul de partid**.** Dar în zilele noastre afirmarea atît de categorică a acestei tendinţe decadente... şi sub Mpectul strict dialectic ...**.**

Ei, destul, interveni Gruodis, tuşind în pumn ; era ştiut că nu-i plăcea vorba lungă**.** Ceilalţi tovarăşi ce părere au ? Cine e pentru ? Cine contra ? Cine se abţine ?

Secretarul e tare obosit, mi-am zis, vrea să încheie cît mai repede această şedinţă ; şi eu,

la fel.
Deci ?
Mă abţin.
Contra.
Contra.
Contra.

Vocile sun au răzleţe şi nu prea ferme, aşa cum s-ar fi cuvenit ; sau era doar impresia mea, nu-mi dau bine seama ; îmi amintesc că la acea oră multe mi se păreau altfel decît în realitate şi ansamblu! era cenuşiu ; rămăsesem în picioare, cu

privirea aţintită la masă, ţinîndu-mă cu mîinile de ea, şi nu mă puteam hotărî să mă aşez ; tresă- ream la fiecare „contra" şi-mi trăgeam capul în-' tre umeri, de parcă n-ar fi fost cuvînt, ci o cărămidă căzută din tavan în capul meu, da, şi fiecare „contra" mă lovea în obraz ca o palmă ; care dintre noi nu le-o fi Încasat în 'tinereţe ? Nu, nu er^ un naiv – speriat, da, naiv însă, nu ; acum înţelegeam perfect situaţia : era prea tîrziu să mă dezvinovăţesc sau să explic ceva – în orice caz, aici. Oricum, directorul dăduse citire unui document ştampilat, înainte ca eu să fi apucat să zic ceva, să-mi mărturisesc nefericita poveste ; nu pomenisem nimic despre ea, nici măcar lui Gruodis ; şi astfel, prima impresie s-a concretizat – contra.

Presupun totuşi că tovarăşul Selis este de altă părere – aşa **e** ? Gruodis aprinse o ţigară şi mă privi lung – poate pentru că rămăsesem în picioare, ori cine ştie de ce ; ochii îi erau liniştiţi (poate prea liniştiţi, mi-am zis) şi încura j at o r i ; şi vocea îi era liniştită – o voce de tenor, puţin răguşită ; prea tîrziu, mi-am spus şi mi-^ întors ochii în altă parte ; Gruodis fuma şi se uita atitudine

Selis ? mărmăi Sukelis, netezindu-şi mustăţile negre şi pomădate; e de altă părere ? Presupun că rezultatul Supunerii la vot a situaţiei în cauză trebuie să fie şi părerea lui, tovarăşe Gruodis. Cu atît mai

drept înainte ; înţelegeam că din nou mea l-a surprins.

Apoi mă privi pieziş, cu ochii lui d e z a p r o a to r i, ochii ce m-au urmărit de-a lungul întregii şedinţe.

Iar eu, tovarăşi, nu sînt de acord cu rezultatul votării, rosti Gruodis, strivind în scrumieră ţigara neterminată ; nu, vocea nu-i suna răguşit – aşa-mi părea mie ; părul bogat îi tresaltă deasupra frunţii ; ţin minte ca- s-a lăsat îndată o linişte adîncă ; nu sînt de acord, categoric ! Nu sînt de părere că trebuie să punem punct la cele discutate. Mai există şi adunarea generală, tovarăşi. Şi chiar după acea adunare, mai rămîne...

Dar pentru Selis, zîmbi acru Sukelis, pentru Selis nu mai rămîne nimic...

Rămîne pentru noi, şi Gruodis îşi dădu în sus părul abătut pe frunte. Pentru noi rămîn Încă foarte multe lucruri de făcut, mai multe decît am presupune uneori. Şi în primul rînd ne rămâne conştiinţa. Cînd acuzăm un om, vina temeinic dovedită, pe cînd...

Noi ? Colectivul ? ! Sukelis sări în picioare şi îşi roti privirile jur-împrejur, de parcă cerea sprijin ; privirea îi căzu pe fruntea albă a directorului, abruptă, monumentală. Cele spuse de dumneata, tovarăşe Gruodis, pot fi doar un punct de divergenţă... şi aş adăuga că aşa ceva nu corespunde normelor etice...

Dar să acuzi un om fără să aduci dovezi concrete că este vinovat – aşa ceva corespunde

Este vinovat !

Nu este vinovat.

Este vinovat ! şi Sukelis arata spre hîrtia care se afla încă în faţa directorului. Pentru dumneata aceasta înseamnă puţin, tovarăşe

Gruodis ?

înseamnă puţin. Dacă noi, tovarăşi membri ai biroului de partid, vom da crezare orbeşte la tot ce stă scris acolo, fără să ţinem seama şi de omul în cauză... fără verificarea faptelor...

La Kaunas, deci ? Bitinas îşi desprinsese iarăşi privirea de cuvintele încrucişate ; creionul bine ascuţit stătea acum pe după urechea lui, ca o mică suliţă. Să ne deplasăm pentru asta la Kaunas ?

Şi de ce nu ? O sută de kilometri nu-s lucru mare. Cînd este în joc soarta unui om, poţi merge şi mai departe... dacă membrii biroului sînt de acord, aş putea chiar de mîine...

Ascultă, Gruodis, răsună vocea de bas bine exersată şi toţi întoarseră ochii spre Babkus ; nu sări peste cal, tovarăşe Gruodis (braţele descriseră două semicercuri deasupra mesei)... să ne vorbiţi pe asemenea ton, atîta vreme cît, aici, directorul sînt eu...

Păi cum ar vorbi altfel ! (Intervenise Sukelis – falsetul lui filtrat prin mustaţa neagră şi dichisită ; acuşi trece şi la accentele baritonale ; chiar aşa.) Judecînd dialectic, totul se leagă logic : dacă ţinem seama că tovarăşul Gruodis garantează în scris pentru acest – dacă îmi permiteţi, tovarăşi – acest... care nu are ce căuta nu numai în partid, dar nici măcar în Comsomol...

...şi nici la cursurile noastre, da, da (basul bine studiat)... bunul **nme** al colectivului **nostru**... eu consider...

.. .fără îndoială (iarăşi falsetul), eliberîndu-se de astfel de elemente dubioase, noi...

...iar în ce priveşte recomandarea dumitale,

tovarăşe Gruodis, vom reveni asupra acestui lucru în particular.,.

XII

CĂMINUL SE AFLA în aceeaşi clădire, doar în a:ltă aripă ; un minut mai tîrziu, ajunsesem acolo şi începeam să-mi strîng lucrurile. Le grămădeam la întîmplare în geamantanul hodorogit, jupuit, cu care venisem – trebuia să-l legi cu o curea sau o sfoară, să nu se caşte şi să se verse boarfele pe jos ; atîta ar mai lipsi ! Ar fi un final grandios ! Un fiasco – citisem eu Într-o carte – un fiasco spectaculos ! Cursanţii, se-nţelege, ar scoate capetele pe ferestrele căminului şi ar hohoti ; ştiu, ştiu, toţi sîntem gata să rîdem de necazurile altora ; însă nici de compătimire nu aveam nevoie ; mai că l-aş fi plesnit peste bot pe ăl de m-ar fi întîmpinat cu false regrete – de care cine-ar avea nevoie ! Geda poartă toată vina pentru toate astea. Sau poate că şi eu ; sigur că şi eu ; m-a Împins nichipercea să valsez cu ea şi să mă arunc orbece în rivalitatea cu blestematul de Barbarossa; şi-acum – iată rezultatul ! Capul meu era în eclipsă totală, dacă puteam gîndi astfel despre Geda, dar ce-mi rămăsese de făcut ? Geda se dusese şi, probabi'1, pe totdeauna, pentru mine ; Babkus agita hîrtia acea rigidă ca o bucată de tablă ; umbrele din capul mesei săreau în picioare, dădeau din mîini şi se aşezau la loc – siluete cenuşii, puhave, confuze ; contra, contra, contra ; şi judecînd dialectic... Da, da, tovarăşe Sukelis, sigur că trebuie să excludem asemenea

elemente dubioase ; şi bineînţeles că stimatul tovarăş director Babkus are dreptate : prezenţa într-o funcţie pe linie de Comsomol, şi de asemenea,

prezenţa în continuare la cursuri... ce oroare ! Aşa ceva este exclus pentru Selis ; fără discuţie, contaminat de microbul micii-burghezii, a devenit şi el burghez, ba chiar boier – a suferit tot felul de influenţe nocive acest Selis : seară de seară a băut bere din aceeaşi halbă cu tovarăşul – să am iertare – cu Însuşi conul Vebeliuas, jucau zaruri împreună şi se pupau ca proastele de şcolăriţe ; nu Încape îndoială – doar este ginerele lui ; deşi pe el (pe Selis) îl interesa mai mult blonda aceea trecută de la muzeu ; pentru că noi ştim sigur că el (Sdis) era fericit şi dacă-i săruta vîrful degetelor – ea îi era visul ; ah, Selis, Selis !

M- trezit zîmbind – pentru prima oară în aceste două zile ; am zîmbit cu amărăciune, m-am lăsat în genunchi şi am strîns cureaua ce-mi lega geamantanul. Tocmai atunci s-a auzit scîrţîind uşa fi întors băieţii – erau o donnitorului : s-or fi venit Marius (e la plecaţi la cinema ; sau fruntaşilor în producţie Vilnius, la conferinţa ; prînz şi-mi promisese mă sunase Înainte de că să-l văd nici pe vine) ; nu, nu doream

Bineînţeles – pe nimeni, nu numai pe el ; indispus, am ridicat capul ; în uşă apăruse Gruodis, secretarul nostru ţepos, cel care mă recomandase, fapt pentru care Babkus îl prevenise că va discuta cu el în particular ;

avea obrajii roşii ca la ger ; părul negru bătînd în albastru, des ca o perie, tresălta deasupra frunţii ; sprîncenele negre şi dese erau încruntate – parcă nu-şi credea ochie şi asta ? întrebă Gruodis. privit pe sub sprîncene şi am ocup de geamantan. Rămăsesem în genunchi şi nu-mi venea să mă ridic. Glumă... Altă ieşire n-am. Fac cum mi s-a poruncit. Cine altul decît dumneavoastră ar cunoaşte mai bine situaţia ?

A venit pe capul meu, mi-am zis îmbufnat, a. venit să-mi întoarcă sufletul pe dos ! Acuşi o să înceapă săpuneala, pentru că, vezi matale, am ciupit o recomandare, fără să raportez despre toate cunoştinţele, legăturile, relaţiile. .. Relaţiile, lua-le-ar dracu ! Legături... una sînt ele în viaţă – şi cu totul altceva pe hîrtie, scrise în litere bine Înşirate ; ceea ce în realitate este o minciună, scris negru pe alb pare a fi adevărul curat, şi invers ; da, probabil că aşa se fac şi cărţile, toate acele romane din care am citit şi eu destule ; dar acest Gruodis – ce-o mai vrea de la mine ?!

Ştiu, şi fruntea i se încreţi, iar peria de păr negru coborî mai să ajungă pînă-n sprîncene ; ştiu, repetă el, tu crezi că totul este pierdut. .. Nu ai dreptate.

Ce mai contează, am răspuns, dacă s-a ajuns la concluzia că toţi ceilalţi au dreptate ?

Bine, să nu ne certăm. Dar să ştii – încă nu s-au terminat lucrurile.

Ce nu s-a terminat

Vei fi primit, Selis, şi Gruodis se apropie, lăsîndu-şi mîna pe creştetul meu ; m-am ferit ; el îşi retrase mîna. Ei, ce te superi aşa ? ! Şi pe

cine ! Iţi Închipui că Sukelis... ar fi însuşi partidul ? Dacă ai asemenea idei, atunci e rău. înseamnă că nu crezi în idealurile noastre superioare**.** .. dacă eşti gata să le pierzi la primul insucces...

Idealuri ? am ridicat ochii către el. Dumneavoastră îmi vorbiţi de idealuri... Dar sînt eu de vină că au ridicat-o pe ea, da ? Da, sau nu, spuneţi-mi ! Sînt, sau nu, vinovat ?

Gruodis **se** întoarse cu faţa la fereastră ; aveam impresia că priveşte departe de foarte multă vreme. Şi eu rămăsesem cu ochii aţintiţi Într-acolo, uitînd de geamantan – îl priveam pe Gruodis.

Nu, răspunse el în sfîrşit, de asta nu eşti **tu** vinovat. Tăcu şi iarăşi îşi întoarse privirea în altă parte.

Atunci, ce mai aşteptaţi de la mine ?! şi sărit în picioare ; ponosit. geamantanul meu zăcea, legat cu o curea, pe duşumele ; am dat cu piciorul în el. Oare eu nu mă trag din muncitorime ? Sau poate că nu cunosc statutul ? Oare nu sînt gata, oricînd, dacă ar fi nevoie...

Gruodis se întoarse Încet către mine şi mă privi atent ; ochii lui erau intens negri, ca şi părul ce-i domina fruntea înaltă – părul negru bătînd în albastru ; îi străluceau ochii, iar fruntea se făcuse cute-cute.

Astea-s vorbe... Nu e nevoie de cuvinte în plus, Selis.

Am tresărit... „toate cuvintele sînt la fel", mi-am amintit eu ; da, în acea zi de mai ; acolo, pe malul înalt al Nemanului, sub bătrînul stejar ; vorbeam despre dragoste, cred, iar Geda mi-a astupat gura cu palma ; nu e nevoie de

cuvinte, spusese ea, toate sînt la fel... Toate ? Şi pentru toţi ? mi **se** pare că am întrebat eu ; nu ştiu, răspunsese Geda ; nu ştiu... şi a trecut la altceva ; după cum văd, nimeni nu ştie nimic – pînă încearcă pe propria-i piele, da ; şi de unde s-o fi iscat şi acest Gruodis atît de categoric şi plin de Înţelepciune ?

Dar de ce este nevoie ? am întrebat posomorît.

Mai ales de curaj.

Curaj ? am repetat eu ca un ecou ; la ce bun ? Ce-mi mai poate rezolva curajul ? Ce ? !. ..

Ce-ţi poate rezolva ? Totul... tot ce ai tu nevoie.

Totul ? Vedeţi – una sînteţi dumneavoastră, iar Sukelis – aha.. şi Babkus, acest... în ce să mai cred ?

În ce ? şi Gruodis veni mai aproape de mine. În ce a crezut şi tatăl tău, auzi f Să crezi m partid... nu în ce zice unul şi altul... Să crezi în idrile partidului... pentru că sînt drepte. Sînt eterne. Ca şi cauza partidului. Ca şi ce-i uman, în general. Ca lupta aceasta, tu auzi ? Lupta neostoită a omului pentru viitorul tuturor oamenilor, Înţelegi ? Iar dacă tot nu vrei să Înţelegi... dacă **tu** crezi că poţi fi comunist numai dacă posezi carnetul... numai cu fişa de candidat în buzunar... ...dacă-mi permite Babkus, am adăugat eu mo- horît...

...în acest caz, Selis... dacă tu...

Lăsaţi ! şi-am dat din mînă a lehamite. Dacă, dacă... Dar dacă eu nu mai pot răbda ? Dacă nu-s în stare ? Dacă nu vreau să mă izoleze ei

de ceilalţi ? Doar nu-s lepros, tovarăşe secretar. Şi dacă. admit, am fost prieten cu acea fată... şi dacă, sa zicem... daca...

M-am oprit, am pierdut firul şi am tăcut ; Gruodis mă privea lung. Apoi mi-a pus mîna pe umăr.

Viaţa-i treaba complicata, Selis, spuse el. Şi este încă deschisa larg în faţa ta.

Ce aş mai avea de aşteptat **?** Mişcîndu-mi umărul, m-am liberat de mîna lui (ce se ţine scai de mine... ? Şi toţi ăştia...) ; ce mai contează. am repetat, se vede că omul rămîne totdeauna singur cu durerea lui.

Ei, nu-i aşa ! Singuri ne facem viaţa. Iar dacă azi nu e chiar perfectă, aşa cum amîndoi am dori-o...

Ah, lăsaţi-mă, vă rog ! am strigat deodată, mirat chiar eu de ce făceam ; nu mai vreau să discut despre asta, m-am săturat !

Cred că arătam groaznic, fiindcă-mi amintesc cum Gruodis s-a dat un pas înapoi.

Bine, ofta el, nu vrei acum... o să mai vorbim altă dată. Şi despre asta, şi despre altele. Timp avem... n-a intrat vremea-n sac !

Nu i-am răspuns nimic. Treci pe la mine mîine, Selis. Iar n-am răspuns**.**

înainte de ora douăsprezece – bine

Continuam să tac.

Oho ! Rău mi te-ai supărat ! Dar pe cine, îmi dai voie să te întreb ?

Tăceam...

Iar recomandarea – nu mi-o retrag, se auzi glasul lui, de undeva, de lingă uşa **;** glasul lui Gruodis şi scirţiitul balamalelor neunse – pleca ; ei şi ce ? Las' să plece... Dar parcă am mai auzit : cine ştie, poate ţi-o fi de folos... vreodată... dacă...

Cine ştie – uşa s-a închis **;** nimeni... am ridicat geamantanul ; acum nu mai era nimeni – şi am pornit către ieşire ; habar n-aveam încotro...

Gîndui acesta lovit ca maiul În cap ; deodata am înţeles că drumul meu este unul singur – spre gară ; la Kaunas, la mama ; păi, unde în altă parte ? Nu aveam de ales; şi acum regretam amarnic că trecusem atît de rar pe la mama, la periferie – tot acest an, de cînd am plecat de pe şantier şi de acasă ; orice justificări îmi păreau în clipa asta cu totul absurde şi deşarte ; deci, ţi-ai terminat studiile, va spune mama ; pa vede totdeauna simplu şi clar lucrurile ; bravo, băiatule, o să-mi fii stîlp la bătrîneţe **.**..O să te ajut, mamă, acum o să te ajut ; am terminat cu studiile – m-

:găsi ; şi .lumea care zicea că din toata învăţătura asta, băiatule, ai să ajungi om mare ; ca să vezi cîte vrute şi nevrute îndrugă şi lumea !

Nu, deocamdată n-am să-i spun nimic mamei ; :aşa-i mai bine ; timpul vindecă au dat afară ; nu cumva ai şi pentru mine **o** farfurie de ciorbă ? Cum să nu – s-o

Lui Marius... nu, nu imediat ; urechile lui ca două scoici, părul şpan, ochii aprinşi ca două felinare – curat diavol ! Mă descurc eu şi fără Marius ; nu mă pot Înţelege nici cînd vorbesc cu mine însumi, darmite cu Marius ; nici o Jeanne d'Arc nu mă mai poate salva acum ; da, merg la gară, îmi iau biletul şi – drept la Kaunas, da ; probabil că Raminta se pregăteşte de colocviu, sau îşi pierde vremea pe la cinema ; trandafirul de altădată... demult şi-a plecat capul şi s-a ofilit ; se zice că nu mai rulează pe ecrane „Casablanca" ; el, ea, pianistul negru ; clasicul tan**gou –** pe un butoi de pulbere, clasic

şi el ; Ia a filme s-o duce ea acum ? Şi cu cine ? Ce im

portanţa are ? Nu-i treaba ta, Sigitas Selis; **nu** are rost să răscoleşti trecutl – un-doi, un-doi, se auzeau tocurile ei, topindu-se în noaptea cenuşie ; boxerul stătea mîndru pe treptele de piatră, îşi umfla pieptul şi-şi masa muşchii ; iar tu nu ai fost primit în partid şi te-au exclus de la cursuri ; şi de toate astea **este** de vină Geda – părul acela negru, ochii negri şi trăsătura purpurie a buzelor ; la gară, la gară, la gară...

Iată coridorul, iată scara – n-o s-o mai urc eu ; adio ! La dracu şi cu toate treptele astea, pe care, uite, le cobor ca un cline cu coada între picioare ; geamantanul nu e greu, voluminos, da, şi legat cu o curea jupuită, amărîtă, ca un ostaş lăsat la vatră, declarat inapt; de sub capac scoate limba un colţ de cămaşă albastră... Ah, lua-te-ar... ; mă opresc şi îndes la loc limba albastră ; la gară, la gară, la gară...

Iată şi ieşirea – uşa scîrţîie – nu voi mai avea prilejul să intru pe uşa asta principală ; ce m-o fi apucat să alerg încoace ?!... Aici, la Vilnius. Ce-mi trebuiau mie cursurile astea ? Ce-mi

trebuiau toate aceste şedinţe, de birou sau obişnuite, conferinţele, adunările, primirile şi excluderile, mustrările, numirile ... ?! De parcă pentru cei de teapa mea n-ar fi existînd şi alte ocupaţii... Uite, în numărul de ieri al ziarului „Tiesa“ a apărut fotografia lui Marius – cel mai bun sudor, scrie acolo, onoarea, mîndria... ; Marius...

Nu, nu-mi convine – poza lui Marius a apărut în „Uesa , cînd pe mine nu m-au lăsat nici măcar să termin cursurile ; şi nu m-au lăsat să intru în partid ; astăzi n-am chef să

Azi, mîine, şi încă multe zile de-a rîndul... s-a oprit un autobuz !...

Am alergat spre staţie ; geamantanul nu era greu, dar voluminos, jerpelit, o hodoroagă... şi iar se căsca, scoţînd limba albastră – groaznică ; iarăşi m-am oprit şi-am început să îndes cu furie cămaşa înăuntru ; autobuzul porni ; cineva – toc- toc-toc – venea fuga în urma **mea.**

Sigitas, stai !

Cine-o mai fi ?! am întors capul ; nu cumva e Darguzaite ? Exact – Alvina Darguzaite ; numai ea lipsea ! Dar, ia uite... nu e deloc acea binecunoscută activistă din aparatul comsomolist şi nici Severa profesoară atît de preocupată de bunul meu nume... E alta – cea din filmul de-
atunci ; în oraş îşiaceastă fermecătoare
fac de cap
vichyştii, iar ea trebuie să fugă cu orice preţ – pariziană ; palmierii, restaurantul, el, ea, pianistul negru, un sărut acompaniat de bim-bam-bum ; toată această melasă sentimentală ce se revarsă de pe ecran ; degetele negre şi lucioase lovesc convulsiv clapele, de parcă îndeasă în ele un ţipăt sfî- şietor, iar altele – albe şi frumos alungite – se ţin strîns de marginea lojei ; o-o – ce ochi serioşi, ce privire severă ; ai neglijat evidenţa cadrelor, Selis ; filmul, fără discuţie, este tipic mic-bur- ghez... şi la cine te uiţi, acolo-n rîndul întîi, la parter... ? ...Părul negru, ochii negri şi trăsătura purpurie a buzelor ; un tangou vechi ca dragostea ; cînd şi de cine ne va aminti această melodie ? Da, e Darguzaite – toc, toc – te-a ajuns în staţia de autobuz ; pînă şi acum, după

treisprezece sau cincisprezece ani, prin ceaţă, prin pîclă, prin cenuşa timpului, tot o mai aud : „Sigitas,

stai !” şi sunetul paşilor zoriţi ; era sfîrşitul unei zile calde de mai, înăbuşitor de călduroasă ; zăpuşeala mă apăsa, mă sufoca – la fel ca şi sentimentul de ruşine ; soarele se ascundea după un nor negru, uriaş, planînd deasupra oraşului ; norul acela trezise pîcla fierbinte, încingînd ca un cuptor pămîntul ; coroanele verzi ale teilor deveniseră vagi şi tremurau ; am avut senzaţia că neaşteptatul „stai, Sigitas !” era un ecou venind tot dintr-acolo – dinspre norul acela şi coroanele teilor ; Darguzaite ajunsese lîngă mine – mai mult i-am simţit prezenţa decît am văzut-o – gîfîia de atîta alergătură ; cu capul gol, într-o rochie roz de mătase cu mîneci scurte şi ţinîndu-şi în mînă mica poşetă neagră, de fabricaţie maghiară ; adevărat, fără cercei şi fără pieptenii sclipitori la ceafă – părul ii cădea liber pe umeri ; îmi amintesc că în primul moment nici n-am recunoscut-o, atît de puţin semăna cu cea ştiută de mine ; atît de simplă şi feminină acum ; dar nici pe ea nu voiam s-o văd.

E ca un făcut! Totdeauna aşa mi se-ntîmplă, gîndeam eu, te întîln^ti cu omul tocmai cînd n-

 Dar nu a urmat nici o dăscăleală ;

ai avea nici un chef ; uite-acuşi urnează o nouă prelegere despre bunul nume ; mi s-a acrit de-atîta dascăleală !

Unde? Acasă.

înapoi, la Kaunas ?

Păi, unde în altă parte ? Casa mea e la Kaunas.

Rămase un timp tăcută, apoi, oftînd : Condumă, te rog...

Nu pot. Pierd trenul.

Dar dacă te rog eu ? Măcar puţin, cîţiva paşi. Mi-am ridicat ochii din pămînt şi am privit-o... ei, dacă mă roagă aşa – bine ; doar puţin, cîţiva paşi ; şi vocea ei e mult schimbată astăzi ; deloc oficială – e slabă, asurzită, cu inflexiuni gingaşe ; ca un ecou iscat de un nor greu de ploaie şi de teii tremurători şi estompaţi ; ei, doar puţin, cîţiva paşi ; mi-am ridicat geamantanul şi am pornit alături de Darguzaite, deşi picioarele parcă nu voiau să mă asculte – am pornit prin pîcla fierbinte şi lipicioasă, ce venea de sus. Autobuzul pot să-l prind şi mai încolo, mi-am zis eu – doar cîţiva paşi ; merg destule către gară ; şi poate că o văd pe Darguzaite pentru ultima oară ; de ce-o fi alergat după mine ? Nu mai încăpea îndoială că alergase după mine ; probabil, are să-mi spună ceva ; uite cum mă priveşte cînd dau să mă apa-n gura.

Ai aflat tot, da ? n-am mai putut rezista eu Dar să ştii că nu sînt vinovat. Cu nimic.

Ştiu.

niuit în altă direcţie ; şi tace – parc-ar avea

Dar n-o să mă tîrăsc în patru labe... în faţa mănui,

Ştiu, ştiu.

Bine că ştii... nu mat e nevoie să-ţi spun... Ba spune !...

Ce să-ţi mai spun ? Poate că, după părerea **t<!.,** trebuia să cad în genunchi la picioarele lor ? La picioarele uscatului de Sukelis, sau ale lui Babkus, fanfaronul ăla cu părul vîlvoi... să-i implor... ?

Linişteşte-te, Sigitas. În definitiv, situaţia ta nu este chiar atît de rea...

M-am oprit în loc şi dat cu furie de pămînt geamantanul ; ei, da : „nu e chiar atît de rea" ! Ah, fir-ar să fie ! Geamantanul, fireşte, căscase gura lui ştirbă...

Lua-te-ar dracu ! îl blestemam eu, legîndu-l cu un fular uzat, răsucit ca o funie. Nu e chiar atît de rea... fir-ar să fie ! Dar ce e de bine în toate astea... pot afla şi eu ? !

S

-ar părea că nici de bine nu prea este. lotuşi, în felul acesta, poţi vedea mai limpede viaţa – aşa zice tata în situaţii similare – cîştigi experienţă. Şi îmi închipui că pe viitor vei evita asemenea relaţii, dubioase, care, de regulă, sînt dăunătoare unui om, bunului său nume...

Aşa-deci – lecţia, Sigitas ! Am zîmbit cu tristeţe ; doar te aşteptai, nu ?

Relaţii dubioase ! Bunul nume ! am exclamat furios. Ţie-ţi vine uşor să vorbeşti aşa, cînd tatăl tău este... şi toată viaţa – ca-n palmă... şi toţi prietenii tăi...

Prietenii ? Care prieteni ? Nu am prieteni, Sigitas. Demult nu mai am. Prieteni adevăraţi.

Şi privea spăsită în pămînt, în timp ce eu verificam dacă geamantanul mai ţine ; totuşi era interesantă discuţia...

De cînd a murit Jura ? am Întrebat-o, reamintindu-mi de fotografia din colţul sufrageriei, în casa lui Darguzas ; nu-mi puteam explica de ce-l invidiam eu pe ofiţerul acela blond, cu grumaz adolescentin şi insignă OSOA VIAHIM prinsă la buzunarul bluzonului militar – cred că îi invidiam mai ales pentru candoarea-i senină ; desigur, era stupid şi chiar ruşinos din partea mea să-l invidiez ; am scuipat cu parapon, am ridicat de jos geamantanul şi am pornit mai departe ; tocurile Darguiaitei răsunau lîngă mine.

Poate că de atunci, răspunse ea fără să mă privească, sau poate... Dar să nu trăim în trecut, Sigi**tas.** Nu are sens.

Pentru tine poate că nu are...

Dar ppentru tine ?

Pentru mine ? Ce-mi rămîne mie ? Prezentul meu – îl vezi şi tu...

Am arătat spre geamantan : legat, înfăşurat cu fularul, semăna cu un neamţ la porţile Moscovei.

Nu trebuie -să **te** gîndeşti prea mult la ceea ce a fost odată, Sigitas, urmă Darguzaite după o scurtă tăcere. Tu spui – trecutul. Dar orice om îşi are trecutul său : al unuia – o zgripţuroaică rea, al altuia – o paşnică bătrînică albită de vreme... Dar s-a dus, nu mai este şi nu va mai fi niciodată. Vezi ce poetic vorbesc ? zîmbi ea ; faţa ei severă, cu linii unghiu la re**,** se rotunji. Toate **astea** sînt doar nor de primăvară, Sigitas.

Nu i-am răspuns, dar am grăbit pasul. Trecutul, bătrînica, norul de primăvară – parcă citisem asta, cîndva, Într-o carte ... Cuvintele ei îmi sunau în ureche, dar nu mă emoţionau ; probabil că eu mă mai aflam încă acolo – lîngă umbrele ce se Încovoiau deasupra mesei, cu jocul de cuvinte încrucişate al lui Bitinas, falsetul lui Sukelis şi vocea de bas a lui Babkus – contra, contra, contra ; singur cu gîndurile mele, ca nişte mîţe bătrîne şi lihnite, care se ţineau dupa mine – negre, negre – şi nu mă lăsau să mă dezmeticesc, să-mi vin în fire ; mă şfichiuiau cu cozi drăceşti, mă mînau din urmă, iar eu zadarnic încercam să fug de ele ; la ce-mi servesc bătrînelele tale albite de vreme, norii de primăvară şi **tot** felul de poetizări ! Pe mine nu m-au primit în partid (Geda !), m-au dat afară de la cursuri (Geda !), şi iată-mă fără nici un rost în viaţă, cu sufletul în zbucium, tîrîndu-mi picioarele şi cărînd un geamantan, legat cu un fular nenorocit, pe bulevardul acesta peste care se lasă înserarea ; ce zi copleşitoare ! Şi ce pîclă jur-împrejur ; aerul nu-i aer, e pîclă lipicioasă şi rozalie, ce se leagănă mută sub norul negru întins peste oraş ; pîcla asta mă leagănă, mă ridică şi mă poartă pe nesimţite nici eu nu ştiu unde – depai'te ; pînă şi cuvintele – nor de primăvară, bătrînică – se înecă în această roză înceţoşare, nu au forţa să ajungă pînă la creierul meu înfierbîntat, unde răsună-n gol ceva, în golul încins pînă la roşu ; cînd şi ce anume m-a ferecat în această armură nemiloasă ? Nu ştiu, poate minciuna aceea, care semăna cu un adevăr, sau lacrimile mele de ieri ? Nu, nu, de o mie de ori – nu ! Eu nu am făcut nimic

condamnabil ! Pe timpuri, mă înscrisesem şi în detaşamentul apărătorilor poporului şi urma să fiu înrolat ca secretar al organizaţiei comsomoliste ; şi cred că în ciorba de acolo nu erau multe bucăţi grase ; primul-secretar nu mi-a aprobat plecarea – dar cu evidenţa cadrelor cum rămîne ? Nu, eu nu sînt de vină că nu mi s-a aprobat intrarea în detaşament – îmi primisem şi arma ; atunci, de ce urlă ei despre pierderea spiritului combativ şi slăbirea vigilenţei ? Doar nu sînt un Vebeliunas. Nici ca Geda nu sînt, deşi i-am dat recomandarea ; ,pentru asta sînt destul de pedepsit ; dar pentru faptele altora... a, nu, pentru faptele altora – aşa ceva, la noi, la periferie...

Am tresărit şi m-am ghemuit, parcă aşteptam o lovitură ; dar lovitura n-a venit şi mi-am tî- rît picioarele mai departe, fără să mă mai gîn- desc la nimic, pustiit, epuizat, alunecînd greoi pe trotuar ; iar picioarele mi se înfundau în pîncla rozalie ce venea de sus ; şi-mi părea că nici măcar nu-s eu, ci altul, un Sigitas pe care nu-l cunoşteam, unul ce-şi trage fiinţa greoi, pe strada plină de oameni, şi-l privesc dintr-o parte : fără furie, fără compătimire, acoperîndu-mi faţa cu viziera aceleiaşi insesizabile armuri ; îl privesc, privesc, privesc...

Sigitas, plouă ! am auzit eu, şi iar am văzut-o pe Darguhite ; înseamnă că o clipă măcar nu văzusem şi nu auzisem nimic în afară de paşii mei vătuiţi ; o clipă golită de viaţă ; Darguzaite se adăpostise sub un copac şi îmi făcea semne cu poşeta-i mică ; mi-am trecut palma pe frun-

te – era udă şi m-am dus şi eu sub acelaşi copac ; ne aflam undeva pe lîngă Conservator, pentru că nu departe de timpanele noastre se auzea fluierat de *skuduciale* [3] vacarmul mai multor piane, instrumente de percuţie şi trompete – un haos infernal, năvălind prin ferestrele deschise ; nu pot spune să mă încîntau aceste cioc- iiiri stridente ; dar mă răscoleau, mă smulgeau din singurătatea în care mă împotmolisem, mă scuturau de indiferenţă, mai mult decît ploaia ce se dezlănţuise brusc asupra străzilor, mai mult decît respiraţia adîncă a Darguzaitei, care **se** lipise de copac cu tot trupul ; ceva ajunse în sfîrşit la mine, odată cu zgomotul haotic, ce-mi amintea de larma unor şcolari zburdalnici, ceva îndepărtat şi plin de farmec, dintr-o lume rămasă mult în urma mea, în trecut ; ca o veche amintire palid-azurie... acolo plutea şi lebăda lui Saint-Saens, desişul de trestii foşnea, vălurea fundalul verde, prăfuit ; cununa de aur era luminoasă şi încingea sclipirea părului negru, ochii rîdeau – ochii negri, părul negru şi trăsătura purpurie a buzelor ; cîte asemenea valsuri vom mai dansa noi, Geda ? Nu, noi doi nu vom mai dansa împreună niciodată – am pus cruce... ; foc şi apă – ah, potoliţi-vă ! Şi voi, gînduri, mîte bătrîne şi lihnite, ce-aţi năpîrlit de atîta căldură – cîţ ! – fugiţi de-aici ; lăsaţi-mă să mă odihnesc măcar puţin – am obosit... şi tu, Selis, pe care nu te cunosc, ce te uiţi la mine cu ochi

3 **Instrument muzical de suflat** (lit.).

holbaţi ? Nu vezi cum cad în jurul nostru picături mari cît bobul, despărţindu-ne de. lume ca o perdea cenuşie – de oameni, de copacii care-au pălit, estompaţi, şi de gîndurile plutind în trecut ; priveşte cum acest albastru-şters acoperă casele şi maşinile ce plutesc prin apă ; cum această tentă de acuarelă devine trep- tat-treptat mai închisă, mai densă, scoţînd la iveală amurgul, ascuns pînă acum cine ştie unde ; şi vîntul s-a dezlănţuit ' asupra noastră, ne loveşte cu stropi tulburi ; bubui tunetul – pe-aproape, chiar peste capetele noastre ; frunzişul se scutură de apă ; Darguzaite tresări şi se lipi de mine.

Ce cald eşti, şopti ea, şi-mi părea că nu s-ar mai fi desprins de mine ; de ce eşti aşa de cald ?

Nu am răspuns nimic, doar ce m-am uitat la ceas – trecuse de nouă, acum-acum venea şi ora zece... timpul aleargă, ireversibil ; ce-a spus ea – de ce sînt atît de cald ? Nu a spus – a şoptit : susurul unei voci slabe, iar eu, uite, nici n-am bănuit că poate vorbi şi aşa ; cald ?

E timpul să plec, am spus eu. Ploaia a stat.

Darguzaite se dezlipi de copac, de castanul aceeaşi şoaptă în ochii ei cenuşii.

Ce spui ! zise ea, luîndu-mă de mînă. Acum e prea tîrziu, ai pierdut trenul.

Şi-atunci, ce să fac ? Să mă Întorc ?...

La cămin ? Nu merită. Prea puţin probabil să mai fii aşteptat acolo.

Şi-atunci, unde să mă duc ?

Să mergem la mine, spuse ea. E aproape.

Chiar foarte aproape. Hai, fuga...

Darguzaite se dezlipi de copac, de castanul rămuros sub care ne adăpostisem, şi mă trase energic de mînă – fuga, fuga, spunea. M-am supus. Ciudat cît de simplu ne Întîlnisem şi atît de simplu am stat strînşi unul lîngă altul sub copac – tocmai în acea zi, după şedinţa biroului ; ciudat ; deşi pînă atunci o întîlnisem pe Dragu:!aite aproape zilnic – în sala de conferinţe, pe coridor, pe scară... Mă deprinsesem să o văd des astfel. Numai că ceea ce intra în cotidian era una, iar de data aceasta... ciudat ; dar nu aveam timp de gîndire, tot mai picura de sus puţin – mai ploua ; aşa că, vrînd nevrînd, trebuia să ne grăbim ; Darguzaite alerga cu paşi mărunţi prin băltoace şi mă trăgea după ea, ţinîndu-mă de mînă ca pe un copil ; iar eu tîram geamantanul. Mînaţi de ploaie şi de tenacitatea Darguaitei, am urcat grabnic dealul, înaintînd pe strada Sierakauskas, cotită, lunecoasă ; am trecut în fugă pe sub un şir de copaci, ce-şi scuturau picurii de apă, şi am intrat iute pe poarta ascunsă printre tufe de liliac ; liliacul tocmai înflorea şi nici ploaia nu putea birui mireasma-i tare ; prin băltoacele proaspete, de-o parte şi de alta a potecii pavate cu cărămidă, pluteau mărunte petale liliachii.

Iată-ne şi acasă, zise Darguaite, descuind uşa ; şi mi s-a părut că de atîta grabă nu nimerise uşor broasca ; un nu-ştiu-ce nespus de feminin o deosebea cu totul de tovarăşa Darguhaite de altă dată, atît de mîndră şi

inaccesibilă în condescendenţa ei – şefa care inspecta evidenţa cadrelor la Kaunas, iar la Vilnius avea un. birou al ei, la etajul patru, şi care ne preda nouă, cursanţilor jerpeliţi... Sigur că o preferam pe cea nouă, deşi, recunosc, nu m-am oprit mult asupra acestei idei. Nu te jena – tata se întoarce **A** • tirziu.

N-am să mă jenez, am răspuns, punîndu-mi geamantanul într-un colţ al amreului ; acolo, pe covorul bordo, arăta şi mai jalnic – legat cu fularul ca o cîrpă muiată, îmbibat de apă şi stropit cu noroi ; dar şi eu, ud leoarcă, nu arătam mai bine.

„Ei, puţin îmi pasă, mi-am zis ca să mă liniştesc, şi-mi scuturam cu palma apa din par, îmi ştergeam fruntea şi obrajii ; doar cît să-mi trag puţin sufletul – şi la drum" ; încotro „la drum" îmi era absolut indiferent la acea oră ; probabil, la gară – unde în altă parte ? Am pierdut trenul de seară, dar poate mai prind vreo cursă ; la urma urmelor, băncile gării sînt destul de late – la nevoie, poţi trage un pui de somn ; nu-i mare lucru să aştepţi să treacă o noapte de mai ; iar pînă una alta, măcar să- mi usuc haina...

Imediat vine şi ceaiul, strigă Darguzaite ; se grăbise să se schimbe în camera ei – purta acum, în locul rochiei roz, alta, verde, cu un gu- leraş alb, bordîndu-i delicat gîtul ; rochia asta o întinerea ; de fapt, este încă tînără, mi-am zis eu, rotindu-mi privirea prin sufrageria în care mai fusesem în ajun de întîi mai. Darguzaite se aplecă şi scoase ceva din bufet –

uite cît de viu i-a tresărit umărul frumos rotunjit ; îmi zîmbi iarăşi şi o zbughi pe uşă ; bineînţeles că e încă foarte tînără, chiar dacă înainte de război a apucat să fie secretara organizaţiei com- somoliste a şcolii – ei şi ce ! A iubit-o un oarecare Jura ?... A iubit-o dramatic – ei şi ce ! Dar nu-l mai zăresc pe Jura pe măsuţa din colţ ; cine ştie unde a dispărut ; dar gîtul lui de adolescent mi-l amintesc : se detaşa din gulerul prea larg al bluzonului militar ; şi ochii lui luminoşi şi blînzi ; nu a mai apucat să cucerească medalii, dar insigna OSOAVIAHIM, prinsă la buzunar, îi dădea un aer de bravură ; unde-o fi acum Jura? A, da, a murit ; şi a fost luat de ne măsuţă şi pus în vreun album ; acum în locul lui sclipeşte cutia lustruită a aparatului de radio – o marcă necunoscută mie, nu am avut prilejul s-o mai văd ; fără îndoială, Jura a fost băiat bun şi, uite, a murit – lui i se cuvine glorie veşnică ; iar eu stau în fotoliul în care, de fapt, s-ar fi cuvenit să stea el, şi îmi rotesc încet privirea prin încăperea pe care Jura a cu noscut-o, cred, mult mai bine decît mine ; mult mai bine, deşi pe atunci familia Darguzas trăia în alt oraş ; dar asta nu are nici o importanţă. Vezi ce lin se lasă Întunericul afară ? Treptat -treptat şi pe tăcute, ca la cinema ; se lasă mereu, creşte şi se furişează în casă, aducînd cu el din strop ii mărunţi şi cenuşii ce se' aud căzînd uşor dincolo de fereastră ; tare-i bine, într-o asemenea seară, să fii acasă şi să şezi Într-un fotoliu vechi, cu arcurile lăsate ; dar unde-o fi Dar-

guzaite ? Păi, unde să fie... uite-o şi pe ea : ţine într-o mînă ceainicul, iar în cealaltă un pla tou cu prăjituri ; vai, şi ce apăraie au lăsat pe jos ghetele mele ! M-am ridicat şi am privit jenat balta urîtă ce se întinsese pe parchet ; Darguaite îmi surîse.

Te rog, nu are nici o importanţă – şi cu un gest degajat – acolo-n colţ ai să găseşti papucii tatii... pune-ţi-i.

Am zîmbit, întorcîndu-mă spre fereastră : papucii ! Caraghios mai trebuie să arăt ! Mi se oferă papucii lui Darguzas, ai colonelului Darguzas – ce onoare ! Dar m-am stăpînit şi am spus mulţumesc.

Ei, ce zici, începem cheful, Sigitas ?! Lîngă ceainicul aburind, Darguzaite puse pe masă pahare şi alte piese de veselă luate din bufet, dar care, după părerea mea, nu-şi aveau rostul ; totuşi, cine ştie... Tata spune că atunci cînd te pătrunde umezeala, cel mai bun remediu este... şi-mi făcu cu ochiul (o-o-o !) – se întinse spre bufet şi luă de acolo o sticlă pîntecoasă cu o băutură maronie : Jamaica, am citit pe eticheta.**.** ROM SUPERIOR JAMAICA – BUCUREŞTI ; nici măcar nu gustasem aşa ceva.

Ca medicament, bineînţeles, ne putem permite, . şi Darguzaite îmi surîse iarăşi încurajator ; i se rotunjise faţa – era chiar frumoasă ; eticheta mă impresionase oarecum şi probabil că ea , băgase de seamă ; numai să nu te îmbeţi cumva ! Că te ştiu eu...

Nu ştii nimic, am răspuns ; şi-n sinea mea:

azi chiar că n-ar strica să mă îmbăt... Deşi... (mă trecu un fior), deşi, la drept vorbind, tovarăşă Alvina, nu crezi că astăzi nu prea avem pentru ce să ridicăm paharul ?

Ei, destul, destul cu povestea asta... nu mai vreau, înţelegi !

Ba eu mai vreau – şi am respins păhărelul ; aroma băuturii maronii îmi gîdila nările, dar nu aveam chef să beau – n-am să mă satur nicicînd pomenind de asta ! Ce-s eu – fascist ? Chiabur ? Bandit ? !**...** Tatăl meu, ştii, nu a stat cu mîinile Încrucişate la piept pe vremea nemţilor. .. nu degeaba l-a înhăţat gestapoul...

Nici de asta nu mai vreau să aud ! şi Darguzaite ofta adînc ; cu capul lăsat pe-o parte, privea cu ochi umeziţi paharul pe care-l strîngeau degetele-i albe şi frumos alun.gite ; ce-o fi văzînd oare, m-am Întrebat, în paharul acela şi-n sticla pîntecoasă cu ROM SUPERIOR JAMAICA – BUCUREŞTI ? gîndurile ei cred că lunecau departe de ce-i spuneam eu.

Şi-atunci, despre ce-am vorbi – am ridicat eu tonul – despre starea vremii ? !

Despre orice... cu totul altceva... ce vrei **tu ...**

Ce vreau ? Ei, să zicem, despre fabulele l"i Esop, multstimata mea...

Bine, chiar şi despre fabule. Pot fi şi ale lui Esop, şi duse păhărelul la buze **;** îi tremura mîna, iar ochii i se Întunecaseră ; să ne calmăm nervii, Sigitas... să ne deconectăm – cu fabule on altceva...

Lăsă păhărelul, se ridică şi se duse în coltul camerei, unde lucea aparatul de radio ; o cutie

eălbuie, bine lustruită, de o marcă necunoscută mie ; dintr-acolo începură să se audă uşoare pîrîituri, apoi un fîşîit...

T r a n d a f i r u1 c e m i-a i d ă r u i t – am auzit eu cu uimire – dem u l t , dem u l t...

Am ridicat ochii şi privirile noastre s-au Întîlnit – a mea, întrebătoare, iar a ei – tot întrebătoare ; ochii mei – tulburi, ochii ei – umbriţi şi atenţi ; am întins mîna, am l'.iat pe dibuite păhărelul şi l-am golit pe nerăsuflate – am băut pînă la fund acel lichid maroniu şi parfumat, semănînd mai mult **a** colonie decît a băutură serioasă ; dar am simţit cum mi se împrăştie căldura prin tot trupul.

Iar cînd... cînd uare-mi vei da sărutarea . .. ? se auzea tremurată placa aceea ce se învîrtea pe picup – vocea dulceagă a unui tenor ; uşor înclinată, Darguzaite se sprijinea de măsuţă şi se uita drept la mine, de-acolo, din colţ ; am luat sticla şi mi-am turnat din nou.

Trandafiri – gîndeam – niciodată n-am dăruit şi nu voi dărui nimănui, să ştii ; nici ţie, nici Ramintei – să ştiţi asta ! Nici măcar Ge- dei – niciodată – deşi această melodie doar de ea îmi reaminteşte. Darguzaite ştie oare ? înţelege ? Nu ştie, nu, şi nici n-ar Înţelege nimic ; părul negru, ochii negri şi trăsătura purpurie a buzelor – Geda ; cînd am să te mai sărut eu, Geda ? De acum încolo, niciodată. Şi vom mai dansa vreodată împreună... ? Nu, nu vom mai dansa, ştiu, am pus cruce ; punct şi cruce ; Geda e acum Într-un tren, Într-o garnitură de tren, undeva, Într-un punct al globului

pămîntesc ; pă- mîntul e mare, iar noi – mici ; cine va mai aHa vreo urmă lăsată de noi ? Nimeni ; Geda **e** departe ; nu mai este, nu va mai fi – niciodată ; sau poate că nici nu a existat ; a fost doar o nălucire – o fata morgana, doar filmul „Casablanca" – el, ea, pianistul negru, tangoul sentimental pe un butoi de pulbere gata să ia foc ; şi hohotul de plîns frînt în gîtlej, abia dînd să izbucnească ; lacrimi de bărbat – ale mele, şi marea-mi ruşine... Şi ce-ar fi dacă... Nu, nu, nu, – îmi pulsa sîngele în tîmple – tu ai rămas, eşti aici ; iar ea este acolo ; a fost, a fost odată ; totul a fost odată – Geda, Veheliunas, Barbarossa „închide pliscu' !" ; dar ea e acolo, iar tu, aici ; sînt un măgar, Geda ! Sînt un idiot ! Şi de ce m-am speriat aşa ? De discuţii ? De supărări ? De greutăţi ? Puteam foarte bine să mă însor cu ea chiar atunci, la începutul lunii mai, s-o - Scot din casa lui Vebeliunas şi a lui Barbarossa „închide pliscu' !" **;** însăşi Geda voia să fugă din acel cuibar de vipere, se pregătea să intre în Comsomol ; iar eu aş fi fost felicitat pentru acest pas hotărîtor; m-ar fi felicitat ?... M-am uitat furiş la Darguzaite – continua să asculte placa ce-şi repeta acel „cînd, cînd oare... ? Poţi şti dacă Darguaite m-ar fi felicitat ?... Oricum, eu puteam să mă însor cu Geda şi s-o las deocamdată la mama ; sau, în definitiv, chiar ' şi la gazda aceea a mea, căreia i-aş fi plătit o sută cincizeci de ruble pe lună ; sau, în ultimă instanţă, puteam s-o iau cu mine la Vilnius, să împărţim patul meu de campanie – ce-ar fi contat că în dormitor sforăiau încă şapte

găligani trăsnind a transpiraţie ?... Oricum, Geda ar ti rămas *a mea ;* şi numai a mea, a mea, nu a lui Bubnelis, a lui Vebeliunas sau a altcuiva... Ar fi fost Geda mea şi soarta mea ; atunci, de ce oare, de ce... ? Acum putea sta acolo-o colţ, să bem rom şi să punem plăci de patefon... Noi doi am fi avut ce să ne spunem – în orice caz nu .ne-am fi plictisit cu fabulele lui Esop ; atunci, de ce oare, .de ce... ? Şi iarăşi am luat sticla pîntecoasă, şi iarăşi mi-am turnat ; romul mirosea ca o apă de colonie ? Ei şi ce ? Nu am la îndemînă alte băuturi – doar rom şi ceai – mai bine rom decît ceai, azi, mai bine rom ; poate mirosi a orice, numai să te îmbete ; romul e tare şi se zice că e şi calmant... JAMAICA, am recitit eu, mijindu-mi ochii, JAMAICA SUPERIOR... gîl, gîl ; de ce n-aş mai bea un păhărel ?

Şi deodată totul mi-a apărut extrem de simplu şi clar – Geda nu mai există şi nu va mai exista niciciînd, iar eu stau la masa asta rotundă şi învelită cu faţă de masă albă, aici, în casa lui Darguzas, şi privesc prin pîcla cenuşie şi leşinătoare la fiica lui, la Alvina ; nu la acea Darguzaite distantă şi reţinută, oficial-corectă totdeauna şi lucrînd pe linie C.C., ci la fiica unică a colonelului, Alvina, frumoasă şi inteligentă, şi pe care a iubit-o dramatic simpaticul băiat Jura ; şi-acum o s-o iubesc eu – dramatic ! N-a lipsit mult să izbucnesc în rîs – un rîs răutăcios, de om exasperat – dar m-am oprit la timp, văzînd ochii sclipitori ai Darguaitei... aproape, atît de aproape ; buzele ei se mişcau,

îmi şopteau ceva, dar nu distingeam ce...

Poftim ? Ce-ai spus ? am întrebat-o.

Nimic, răspunse ea, nimic, mi-am zis ca poate ai vrea să dansăm.

Să dansăm ! Astăzi !

Ei, nu e nevoie neapărat... şi Darguzaite ia sticla pîntecoasă şi toarnă din băutura maronie în ambele pahare ; bineînţeles, nu e neapărat nevoie să dansăm. Dar ştiu că melodia asta îţi place.

îmi place ? Ştii tu asta ? Ce te tace să crezi **?**

Ţin minte cum o ascultai, atunci, la Kaunas.

Dar pe-atunci ziceai că filmul e tipic mic burghez... Şi muzica, la fel. Că pasiunea pentru asemenea filme m-ar duce la o şi mai mare neglijenţă în evidenţa cadrelor...

Păi, o neglijai... zîmbi ea.

O neglijam ?

Ei, n-o lua chiar aşa, şi lăsă ochii în JOS ; dacă c să vorbim deschis...

Sigur, să vorbim deschis !

Dar te rog să nu rîzi de mine... tot n-ai **în-**ţelege nimic, şi Darguzaite rămase cîteva clipe cu privirea aţintită în colţul camerei, unde doar cu o lună mai-nainte se afla încă fotografia lui Jura ; acum, acolo sclipea aparatul de radio cu picupul ce-şi legăna melodia dulceagă ; apoi iarăşi s-a Întors către mine : Nu ştiu dacă ai să mă crezi, Sigitas, dar eu mi-ara tocit un rînd de pingele tot căutînd această placă... prin talcioc... pe la cunoştinţe... mi-e şi ruşine să-ţi povestesc...

Roşi deodată şi, rămînînd în picioare, duse la buze păhărelul ; am băut şi eu. Mă ameţisem

rău – asta era situaţia ; dar mintea-mi rămăsese clară, chiar prea clară ; parcă o şi vedeam pe tovarăşa Darguzaite, activista comsomolistă, cum coboară din „Volga“ instituţiei, maşina aceea verde, şi întreabă în dreapta şi-n stînga, prin . talciocul ticsit de vechituri, dacă nu au cumva această placă de patefon – „Casablanca“ ? „Trandafirul... ? ridică din umeri vinzătorn nebarbie- riţi şi trăsnind de la o leghe a spirt denaturat ; nici n-am auzit de placa asta, domnişoară... O vedeam pe Darguaite ţinîndu-şi strîns la piept mica poşetă ungureasca, poşeta ei neagră, şi aler- gînd, alergînd după placa dorită şi prin magazinele Vilniusului – nu o avem, tovarăşă ; poate că nici nu s-a imprimat acest cîntec, duduie. „Trandafirul...“ ? Tangóul ?... „Casablanca”... ? se miră tatăl, Tomas Darguzas – omul care demult nu se mai miră de nimic ; ce-ţi trebuie ţie vechitura asta burgheză ? Nuli vechitură, tată, este un tangou ; un dans la modă în lumea mic- burgheză, dar un tangou ; în munca mea trebuie totuşi să ştiu cam ce-i pasionează pe tinerii de azi... ; hai, tată, te rog, găseşte-mi placa asta...

Şi a gasit-o ; c **î**nd, c î n d o a r e... ? se **î**nverşuna forţat tenoraşul ; Darguzaite rămăsese cu paharul în mînă şi asculta – cine ştie pentru a cîta oară ; şi, într-adevăr – c înd, cînd o are... ? Culoarea ochilor cenuşii se întunecase, pupilele străluceau ciudat ; ce-o fi cu ochii ei astăzi ? Mi-am adunat toată voinţa – cîtă mai puteam avea – şi am privit în ochii

aceştia într-un chip cu totul neobişnuit mie – cu mare atenţie... îmi amintesc că şi ea mă privise cîndva la fel, toamna trecută ; apoi m-am ridicat, am mulţumit cuviincios pentru trataţie şi, fără o vorbă mai mult, m-am întins pe sofa.

JAMAICA – defilau prin dreptul ochilor mei literele, nu-mi explicam de ce erau cu susu-n jos şi parcă Încinse-n foc ; JAMAICA SUPERIOR – se prelingeau picăturile maronii şi lipicioase ; cînd, cînd oare... ? zornăiau monoton geamurile ; afară, dincolo de ele, ploua ca mainainte şi tuna ; acolo – dincolo de fereastră – şi-n urechea mea. de' asemeni ; de sub sofa se iţeau papucii verzi ai lui Darguzas, ai colonelului Tomas Darguas ; fiica sa, Alvina, strîngea masa cu gesturi lente. Uite-o, ia farfuriile, furculiţele, şi-n fine – paharele, care s-au rostogolit zornăind... undeva, departe-departe... ca şi tunetul, ca şi garnitura de tren ce-o duce pe Geda ; ca tot trecutul meu ; au zornăit, s-au rostogolit cu zgomot şi s-a aşternut tăcerea... Deci, ţi-ai terminat studiile, fiule... iar lumea care zicea, zicea... întrerupătorul se răsuci – clic ! – şi totul se afundă Într-o negură vîscoasă, dulceagă, sălcie...

...Şi a venit dimineaţa, şi iar am zărit papucii-papucii verzi ai colonelului, aşa cum se iţeau şi-nainte de sub sofa ; undeva, dincolo de uşa întredeschisă şi coridor, se auzea zornăit de veselă şi o voce subţire de femeie – cînta Darguzaite ; dincolo de fereastră rîdea soarele şi nici pomeneală de ploaie ; stam Întins, cu capul cufundat într-o pernă de puf, uriaşă,

învelit cu un pled mare. şi pufos ; hainele mele erau îngrijit aşezate pe un scaun... M-am ciupit de picior – mă doare ; deci, nu visez ; dar iată-l şi pe^ Darguzas **în** persoan**ă** ...

Ei, ei, zise el, potrivindu-şi bretelele pe cămaşa de uniformă, o cămaşă verde-deschis ; tinerilor le place somnul, aşa e ? Iar eu am venit să iau masa de prînz. Şi problema ta am şi rezolvat-o.

Problema ? am Închis ochii, de parcă mă izbise pe neaşteptate lumina. Care problemă ?

Ei, problema aceea... Ce nevoie ai tu de cursurile astea, spune-mi, te rog ? Am discutat cu ăsta... cu Medinis, un vechi tovarăş al meu ; vei fi inspector de cadre, asta e ! Şi fără nici un fel de cursuri... Dar, ţine bine minte, tinere, Medinis e şef mare şi dacă îi vei înşela cumva încrederea...

...)i-apoi – iată că m-am ales şi cu soţie la Vilnius... Geda ! gîndeam eu cu durerea-n suflet, ieşind a doua zi din cabinetul lui Medinis – cabinetul noului meu şef ; trona la un birou mare şi negru – neclintit ca un munte, întors pe trei sferturi spre uşă, negricios şi mustăcios – şi nu-şi ascundea curiozitatea, parcă mă pipăia cu privirea ; degetele vineţii plimbau fără grabă pe cristalul biroului ochelarii cu rame de os şi lentile pătrate ; tocmai despre această soţie pomeniseră binevoitorii ; da, Petras n-a greşit, parc-ar fi cititor în stele microbiologul cu proorocirile lui ! Acum am şi o soţie, şi loc de muncă ; nici nu-mi mai pasă de voi ! Ce-mi mai pasă mie de tine, Barbarossa – aleargă cît pofteşti la clădirea

aceea din colţul străzii ; poftim – s-a găsit ac şi de cojocul lor, aici, la Vilnius ; şi de tine, chicăzbîrlită, stimate director al cursurilor ; şi de tine, Sukelis !... Nu-i mai rămîne nimic de făcut lui Selis ? Poftim, înghite găluşca, poate că teneci cu ea, stimabile ! Dacă te-oi în- tîlni cumva pe stradă, nu te mira de-ţi dau cu tifla, deşi nu-i un obicei prea distins ; dar, ştii, eu am copilărit la periferie, ştii perfect ; nu este exclus să treci într-o bună zi pe la mine, să-mi ceri de lucru ; cine ştie cînd... viaţa îţi joacă destule feste ; cît despre tine, mamă, se înţelege că am să-ţi fiu stîlp la bătrîneţe ; poţi greşi, dar să nu-ţi trădezi principiile ; care principii ? Dar dacă omul are parte **o** singură dată de viaţă... atunci... atunci....

La uzină ? Tu, Marius, **zici** că puteam sl măntorc la uzină... ? Dar ştii tu ce-ar ti-nsem- nat asta ? Ar fi-nsemnat să mă dau legat lor... ...celor ca Sukelis, ca Barbarossa... să părăsesc arena politică, să capitulez. Cine ar fi avut de cîştigat, spune ?

Pentru moment ai cîştigat tu, diavole. (Ce mă tot pisează cu a i c î ş t i g a t şi acest d i a v o l e al lui ?! Ce mă tot ia peste picior ?!) Ţi-ai cîştigat şi casă, şi socru... (Ce-nseamnă asta ? !)

Ia mai tacă-ţi gura ! Că de nu, ia vezi... ca vechi amici ce sîntem, pot să te pocnesc peste bot...

Ei, aşa ceva nu se poate întîmpla – nu-ţi permite poziţia ta socială. (Sigur, aşa ceva nu

aş face niciodată, ştiu prea bine, dar ce' rost are să mă tot împungă ?) Tu te înfurii fiindcă îţi spun adevărul curat... Ai cîştigat bunăstarea, dar ai pierdut-o pe Geda...

Nu-mi mai pomeni de ea ! Taci ! Taci !

Şi chiar tu crezi... crezi într-adevăr... că şi ea a fost ridicată pe drept... ? De-a valma cu ban diţii ăia... ?

Pe drept ? Mai drept nici că s-ar putea ! Şi Ve- beliunas, şi ea, şi toţi. Ai să-mi spui că, încet- încet, lupta de clasă se stinge... Nici vorbă de aşa ceva – cu cît devenim mai puternici, cu atît mai mult se întăreşte şi lupta de clasă... Ştii,

e ca un resort comprimat... Şi mai pune-ţi lacăt gurii, pricepi ? Ce s-a făcut e bun făcut, şi dacă nu-i chiar totul perfect, tot în sprijinul aceleiaşi cauze este. Tu crezi că ar fi fost mai bine dacă... dacă şi pe mine, comsomolist...

Mai bine, şi Marius strînge pumnul, de-i trosnesc degetele, şi-l agită pe sub nasul meu ; ar fi fost mult mai bine !

Of, clăpăugule ! l-am dat la o parte pe Marius şi am' luat-o pe bulevardul înzăpezit, pe Aleea Libertăţii din Kaunas ; (asta s-a întîmplat după vreo şase luni. poate şi mai mult) pînă şi tu eşti contra mea ? Dar şi tu – ce mai contezi. .. ? Salutări babacăi, puştiule !...

Apoi..... .

XIII

ZBIRN, ZBIRN, zbîrn – receptorul e pus în furcă ; de fapt, trîntit în furcă; şi iarăşi mă suni, Medinis, pentru a doua oară mă suni ; ce-sdin răbdări ? Sau eu vinovat că ţi-ai ieşit probabil nu am avut eu destul tact cînd ţi-am spus scurt şi lămurit : cu această poveste de dragoste de la Kaunas nu prea merg bine lucru rile ; – de ce ? păi, fiindcă nici nu i-am cerut semnătura, asta-i ; pentru că Barbarossa, chiar de şi-o avea propte serioase la Vilnius, e un escroc făr-de pereche – uite, de-asta !... Nu, nu ţin cu duşmanii tăi, dar nici cu tine nu merg pînă-n pînzele albe ; eu sint doar cu mine însumi – singur, tovarăşe Medinis l Da, acum pu-

tem rîde ; cred că-i putem lua în rîs şi pe Bubnelis, cu tot falsu-i calm, şi pe Sukelis, şi pe Babkus, pe toţi cei de speţa asta ; da, atunci... dezorientat, speriat („dar dacă şi pe mine... ?"), pus la pămînt, veneam rostogol la vale sub ploaia de ghionţi – tot mai jos, tot mai jos, pe canalul betonat în care se pare că nimerisem ; şi poate că nu atît ghionţii primiţi mă repezeau în jos, cît faptul că singur mă rostogoleam, fără să cuget, fără să privesc în urmă. Darguzaite m-a ajuns în fugă şi m-a adăpostit de ploaie – în jos ; tatăl ei mi-a găsit un loc de muncă – în jos ; eu m-am însurat cu ea – venind tot în jos ; cînd mă întîlneam cu vechi prieteni întorceam ochii în altă parte – în jos, în jos, în jos ; îl ocoleam pînă şi pe Marius – care-i o Jeanne d'Arc pentru mine – mă învinuia de toate păcatele şi-mi spusese : mai bine era 'dacă te luau şi pe tine odată cu Geda : mereu în jos, în jos, în jos... Şi n-am mai plecat din casa lui Tomas Darguzas, pe care o credeam cetate inexpugnabilă, unde nimeni n-ar fi putut pătrunde fără voia colonelului ; dar

sie
uite că n-a fost inexpugnabilă ; demult Darguzas a fost scos la pen

S-a terminat. Faţa plată ca o carte a lui Darguzas era în ziua aceea mototolită rău ; îngălbenită, cu tulburi broboane de transpiraţie.. . „tot ce-am avut : postul, încrederea, speranţele... de alţii nici nu s-au atins, iar eu – le pensie." Numai dumneata ?

Eh, ce mai contează dacă numai eu... care-ar

fi diferenţa ? Am fost trădat, tinere.

$i-am Înţeles deodată că omul acesta şi-a trait traiul, şi-a mîncat mălaiul ; mi-am muşcat buzele şi, luîndu-mi ziarul, m-am retras în dormitor.

Nu te prosti ! îmi amintesc că mi-a spus Alvina ; pe-atunci aştepta un copil – era pe drum Giedre ; nu, pe atunci nu ştiam de crucile acelea albe cu lacrimi galbene de răşină, nu Încercasem nici această stare de rău ce-mi răscoleşte stomacul, odată cu gustul sălciu ce-mi suie-n gîtlej de cîte ori mă gîndesc la Giedre ; iau o gură de apă şi-mi trece ; toate trec ; se zice că s-ar putea să treacă şi înceţoşarea, şi crucile albe ; îmi amintesc – pe-atunci multe nu existau : nici celebrităţile Gagarin şi Tereşkova, nici majoritatea uzinelor ce-au răsărit ca ciupercile peste tot ; nici hidrocentrala de la Bratsk, nici Electrenai ; pe-atunci se -.vorbea încă mult, mult, se discuta ; planuri, planuri, planuri, tot felul de reconstrucţii în perspectivă şi tot felul de planuri – realizabile şi nerealizabile ; oamenii munceau ca totdeauna – cu dăruire, strîngînd din dinţi ; şi asta era principalul – era totul ; şi mai era calendarul de pe biroul lui Darguzas, oprit la o anumită dată – la ziua cînd a fost *scos* la pensie ; alături vedeai un plici de omo- rît muşte şi mai zăcea o veche caschetă de uniformă ; nu te purta prosteşte, nu-i amărî bătrîneţele natii ; este foarte normal să fie atît de deprimat, de răvăşit ; l-au privat de esenţa vieţii lui ; şi cred că şi pe tine, la fel.

Pe mine ? De esenţa vieţii ?

Păi, cum altfel ?

Lasă, lasă ! şi-am dat obosit din mînă. Cred că esenţa vieţii este aceeaşi pentru toţi oamenii. Ţin minte că şi la cursuri chiar tu ne spuneai ca... ■

Bineînţeles că m-am prădat pe mine însumi, renunţînd la Geda ; acum pot s-o recunosc ferm, măcar faţă de conştiinţa mea ; acum – după treisprezece sau cincisprezece ani ; măcar faţă de mine, în momente de absolută sinceritate ; au fost mai mulţi vinovaţi, dar de învinuit doar pe mine mă pot învinui ; de ce n-am luat-o pe Geda cu mine atunci cînd s-ar fi putut ? De ce am lăsat-o cu Vebeliunas arela, căruia s-ar putea să-i fi adus la mînă mingiile de tenis în copilăria mea şi pe care parcă îl uram de cînd lumea ! De ce nu i-am întins o mînă de ajutor Gedei ? Şi de ce dădeam din colţ în colţ orbeşte, fără să ştiu ce vreau ? De ce am fost un fricos, de ce n-am avut curajul hotărîrii ?.. „De asta nu eşti tu vinovat", spusese Gruodis... de faptul că Geda a fost ridicată ; dar de rest, eşti vinovat !. .. Vinovat, vinctvat – orice-ai zice !

Oftez, mă ridic de pe canapeaua pe care ma aşezasem după convorbirea cu Medinis şi încep să umblu cu paşi repezi prin camera de hotel ; un-doi, un-doi – apare şi dispare din oglindă o umbră ; cît de inteligent şi plin de condescendenţă te arată zîmbetul ! Eşti grozav de deştept astăzi, Selis – ah, ce deştept eşti – mă uimeşti ! Azi ştii să discuţi nu numai cu Medinis, dar şi cu tine însuţi, ceea ce este mult

mai greu ; nu mai poţi da vina pe alţii, trebuie să iei măcar o parte din vină şi asupra ta, şi tocmai partea esenţială ; astăzi, Selis, le vezi bine cum nu se mai poate, dar atunci... Ia stai, totuşi ai în- tîlnit-o pe Geda – ţii minte ? Da, în toamna lui cincizeci'şase ; mereu te-a atras Kaunasul, toamna de acolo, cărările vechilor parcuri – oare nu din acea toamnă ce s-a stins în acorduri ca de Saint- Saens... ? Sîntem totdeauna 'atraşi de trecutul nostru, din care orice om păstrează ceva scump – unde-am auzit eu cuvintele astea ? Frunzele foşnesc sub paşi, ca amintirile ; şi ca vorbele, desigur, da – frunze galbene, verde-pal, trandafirii – cuvinte înfocate, stîrnite nestăpînit, ori abia şoptite, lipsite de vlagă ; iarăşi îţi vorbesc în şoaptă despre trecut, un trecut purificat, fără minciună, fără noroi ; ah, cît mi-ar place să ascult, abia susurat, tangoul din „Casablanca“ – el, ea, pianistul negru ; o melodie melancolică, tristă chiar, o iubire trunchiată ; trebuie - să ne despărţim, Joe ; un tangou pe un butoi de pulbere ; totul arde, arde, arde în flăcări – inimile casele, destinele ; cînd, cînd oare... ? Ştiu, mereu te atrage Kaunasul, mai ales în zilele cu soare de toamnă care-ncepe, zilele cu funigei şi amintiri... Ţii minte ? Treceai prin parc şi foşneau frunzele sub paşi, frunze de arţar ce parcă ardeau, şi ai întîlnit-o pe Geda – atît de neaşteptat, încît în primul moment ai împietrit, ca apoi să surîzi stingherit ; nu, tu nu aflaseşi nimic, nici cînd s-a reîntors, nici măcar că s-a reîntors... ; îţi impuseseşi să nu te mai gîndeşti la ea, aşa era mai uşor. Şi ca s-o spun verde –

mai comod. Dar iată, Selis, că ai întîlnit-o pe Geda şi ţi s-a tăiat suflarea, te-ai pierdut cu totul, ca un golănaş surprins Într-o livadă străină ; în ochii minţii s-au derulat îndată povîrnişurile înflorite, aproape uitate, ai simţit adierea brizei verzui ce mîna din urmă norul alb şi fragil – ie- duţul ; norul şi alături de el – surîsul ; îmi amintesc că am simţit pînă-n străfunduri cît de efemeră şi fantomatică era liniştea în spatele căreia mă ascunsesem în toţi aceşti ani, ca pe după o perdea – o fata-morgana, nimic real ; era cît pe ce să mă arunc de gîtul Gedei. Dar n-am făcut-o, şi a fost mai bine aşa ; nu m-am clintit din loc – rămăsesem cu gura căscată ca un peşte pe uscat, şi-apoi am zîmbit prosteşte. îmi mai amintesc cum se oprise şi Geda, cu ochii mijiţi – mă privea atentă, parcă îi aminteam de ceva. Şi privirea aceea – exprimînd o vagă amintire dintr-un trecut îndepărtat – m-a readus la realitate, ca un duş rece, şi am salutat-o în tăcere.

A, tu eşti, spuse ea, aranjîndu-şi, fără să fi fost nevoie, părul strîns sub băsmăluţa verde ; părul negru – sub basmaua verde ; iar ochii negri, uşor încenuşaţi – am remarcat schimbarea ; poate şi părul, la fel ; ce mai faci ?

„Ce mai faci ?" – am tresărit : nici nu-mi rostise numele ; ce mai faci ? ...Parcă n-ar fi existat cei cinci ani de despărţire ; nici Vebeliunas, nici Barbarossa ; fireşte, nici Darguzaite ; vorbea puţin răguşit – voalată vocea, dar atît de binecunoscută... ce mai faci ? De parcă nici banditii n-ar fi existat („se

zice că pe cumă-

trul... la Zasliai, cinci... din ăi de bîntuie pădurile... “), nici falsetul lui Sukelis, nici basul lui Babkus ; şi, în general, nimic – de-a lungul acestor cinci ani ; dar dacă ar fi fost aşa, nici Geda nu s-ar fi aflat, aşa, aici ; ai fi zis că ne-am despărţit în ajun, pe scara de piatră ; ce

Bine, am răspuns, silindu-mă să vorbesc la fel de degajat ca şi Geda ; acest tremurător funigel de toamnă ; să mă prind de el şi să nu-i mai dau drumul ; da, e Geda, şi Geda e foarte bine...

Nici eu nu o duc rău, spuse ea, roşind nu brusc㠠împurpurâre ! Nici eu n-o duc rău, Sigitas...

Dansezi ?

mai faci ?...

Dansez, şi Geda roşi mai tare ; dansez, spuse ea şi o sclipire de intensă tristeţe trecu prin ochii ei ; ştii, acolo, din păcate, nu existau studiouri de balet, Sigitas. Tăiam copaci în pădure.

Copaci, în pădure... ?

Da, confirmă ea, dînd din cap. Acum ţes mătase.

Mătase...

Da, ce-i de mirare ? Nu e bine ?

Ba da, e chiar foarte bine. Înseamnă că amîn- doi aparţinem aceluiaşi sector de activitate...

Mai că m-am înecat cu vorbele scăpate – atît de oficial, de străin, sunau... aceluiaşi sector de activitate – ce coincidenţă ! ... Asta **ar** spune că sîntem simple cunoştinţe – în acelaşi

sector ; de data aceasta cred că eu am fost acela care a roşit. Da, am roşit probabil, fiindcă ochii Gedei sclipiră iarăşi – nu cumva erau lacrimi ? Nu, nu erau lacrimi – era o intensitate rece, necunoscută mie, în aceşti ochi încenuşaţi ; asta trebuie să fie d e a c o 1 o ; şi surîsu-i rece, mie necunoscut – d e aco 1 o ; şi paltonul prea larg şi prea lung, demodat, demult şi cizmuliţele galbene de cauciuc, şi aceste buze tremurătoare şi arse de vînt, pînă şi glasul – răguşit, ros de ţipă sau plîns— de aco l-o.

M-am înfiorat.

Eşti supărată pe mine ? i-am atins mîna ; foarte supărată ?

Se dădu puţin înapoi şi mă privi Întrebător ; nu, nu mai era privirea luminoasă a acelor ochi negri, care mă ardea ca focul şi mă absorbea pînă-n străfunduri – cîndva ; părul negru, ochii negri şi trăsătura purpurie a buzelor... ? Şi da, şi nu ; da, pentru că aşa am păstrat-o eu pe Geda în amintire – lebăda lui Saint-Saens, uşoară şi fragilă, apărînd plutitoare din desişul de trestii verzi ; şi nu, pentru că era alta acum ; tulburat, strîngînd din dinţi pînă la durere, trebuia să recunosc că Geda mi-e necunoscută – cea nouă.

Nu, răspunse ea, ridicînd din umeri cu un zîmbet rece ; de ce-aş fi supărată ? Altfel n-aveai cum proceda... tu ai principii...

Ce principii ? m-am aprins eu. Dacă tu crezi că după cinci ani... putem discuta pe asemenea ton, atunci... atunci...

Ah, nu cred nimic ! şi mîna Gedei avu un gest brusc ; gestul – cel de demult, şi totuşi altul, schimbat, ca şi trăsăturile feţii devenite mai dure, mai reliefate, dar la fel de minunate şi dragi mie ; nu cred nimic ; şi Întoarse puţin capul, de parcă se gîndea să plece. Ce mai pot crede ? E u ş t i u. Crezi că este puţin ?

Nu, nu este puţin, dar... Nu vorbi aşa, Geâa... O clipă, expresia Gedei îmi păru gînditoare. Bine, spuse ea încet, fie... Uite-acolo, lîngă copacii aceia locuiesc eu, deocamdată, pînă... pînă mi se va da o locuinţă...

Cum, nu stai la unchiul tău ?

La Vebeliunas ? şi Geda deschise larg ochii. Demult nu mai locuiesc acolo. De atunci de cînd... Pe scurt, nu mai ştiu nimic despre el. Sînt cinci ani de atunci...

Cinci ani... ?

Da... Dar ce-ţi închipui – că ma simţeam bine printre ei ? Printre bandiţi ?... Şi cei de prin păduri, şi cei de la oraş... Dacă i-ai fi lăsat de capul lor, pe toţi ne-ar fi... cu mîinile lor pătate de sînge... Of, am auzit destule acolo, Sigitas... şi am văzut... Se zice că şi Vebeliunas s-ar fi A __ întors...

Şi e din nou cu Palmira... de la muzeu ? Bubnelis i-a restituit-o ?

Ţi-am spus – nu ştiu nimic... în definitiv, nu mă interesează.

Da, Geda s-a schimbat, mi-am zis eu ; parcă-i alta, dar ce anume-i cu totul altfel – nu-mi dau seama ; n-o cunoşteam aşa ; oare să nu fi păstrat chiar nimic... Mă simţeam lezat ; faţă de cine joacă ea teatru ?

Dar cine te interesează ? eram gata s-o întreb cu ironie, dar cînd i-am privit chipul mi-am înghiţit cuvintele. Geda plîngea. Plîngea în faţa mea, fără să-şi acopere ochii. Aveam o singură dorinţă – sa îmbrăţişez aceasta femeie, care plîngea cu sughiţuri în mijlocul cărării, fără să se ruşineze de lacrimile ei ; a fost un elan de-o clipă – primul impuls, de cum i-am văzut lacrimile lunecînd pe obrajii umbriţi ; făcusem un pas către ea, dar mi-am revenit brusc ; braţele întinse mi-au căzut de-a lungul trupului ; nu departe de noi, cu mîinile în şolduri, şedea-n poartă o mahalagioaică voinică şi grasă ; prin tufişul desfrunzit, ne urmărea cu multă curiozitate, parcă să ne-nghită cu ochii, şi pe Geda, şi pe mine ; privirea aceasta mi-a tăiat elanul ; lîngă grăsană se juca o fetiţă – mîngîia un căţel negru, cu părul lucios, care scheuna de plăcere şi dădea din coadă ; Geda surîse deschis, fluturînd din mînă către neaşteptatul trio ; asta m-a tulburat şi mai tare ; da, trebuie s-o spun, mă dezobişnuisem de spontanele schimbări de dispoziţie caracteristice Gedei şi, îmbufnat, n-am mai ştiut ce să adaog.

Poate-mi faci o vizită ? mă provocă ea ; poate că doar mi-a părut provocator tonul ei ; dacă tot ne-am întîlnit...

A, nu, am clătinat eu din cap, privind chiondărîş spre poarta căsuţei ; grăsana nu renunţase să se zgîiască la noi, deşi fetiţa plecase de lîngă ea ; şi nici căţelul negru nu mai era acolo ; trecură nişte studenţi gălăgioşi,

răscolind cu tălpile frunzele ; unul se întoarse şi îmi făcu obraznic cu ochiul ; din fericire, Geda nu observă ; nu, nu, ştiu că...

Ţi-e frică ?

De ce să-mi fie frică ? Dar... dacă ne vede cineva ?... Ies vorbe... soţia aşteaptă...

Te aşteaptă... ? La hotel sau la maică-ta ?

N-ai Înţeles bine – şi am roşit – aşteaptă... hm... e gravidă...

Ah, asta este !

Geda se uită în jos, de parcă ar ti căutat ceva pierdut pe cărare ; ceva extrem de mic, greu de văzut, dar preţios şi necesar ; nisipul era cenuşiu, umed, plin de frunze de arţar ; Geda scormonea maşinal cu vîrful cizmei în nisipul acela ; se gîndea la ceva – nu puteam şti la ce ; şi iarăşi i-am remarcat fără să vreau graţia picioarelor, chiar şi-n aceste cizme de cauciuc, chiar şi sub paltonul lung ce-i acoperea genunchii ; mi-a zvîcnit dureros inima în piept, o veche şi binecunoscută emoţie ; am închis ochii şi mi-am muşcat tare buzele.

Ce să-i faci ? spuse ea ridicînd capul şi întrerupînd tăcerea, care durase cam prea mult. Numai să-i alegi un nume frumos. E foarte important pentru un om. Mai ales pentru o fetiţă.

Şi, răsucindu-se, se depărtă repede ; eu am rămas. Tulburat, demoralizat, mult timp încă am privit la nisipul cărării, ca şi Geda mai-nainte ; mă uitam la frunzele uscate, roşiatice, şi la gropiţa săpată de cizma ei galbenă... am oftat ; şi oftînd, am astupat cu talpa gropiţa cu nisip şi am luat-o Încet spre oraş.

Să-i dai un nume... un nume frumos – îmi suna în ureche ; e foarte important... şi încă mult timp m-a urmărit vocea ei răguşită, ce rodea noul meu rost în viaţă, cum rod carii... rodea chiar la temelia prosperităţii mele de atunci : mocneau probabil demult în mine, neştiuţi, aş- teptînd stagnant clipa lor ; Şi iată că se stîrniseră brusc, silindu-mă să mă gîndesc tot mai des la întîlnirile cu Geda – nu numai la ultima, la toate celelalte ; o diere verzuie se rotea afară, mişcînd un nor alb şi uşor ; ochii negri surîdeau sau plîngeau ; acum ştiam că nu voi mai avea pace. Şi aveam nevoie de această pace ; eram pe atunci încă un soţ corect faţă de Alvina Darguzaite, un curios şi sigur de sine candidat la funcţia de tată ; o aşteptam amîndoi pe Giedre, îi alesesem şi numele – Giedre ; iar de-ar fi fost să fie băiat – Tomas ; nu ştiu cum, nu simţeam nici o plăcere să mă gîndesc la un băiat al meu pe care să-l cheme Tomas ; aveam un Tomas acasă ; omora muşte şi răsfoia prin vechile colecţii de ziare ; uneori pleca la pescuit şi, din cînd în cînd, trecea pe la familia Medinis – să joace cărţi şi să afle noutăţi ; eu o aşteptam pe Giedre, care va fi mai întîi tare drăguţă, mică şi nostimă, iar mai tîrziu, frumoasă şi foarte deşteaptă ; pe Tomas eu nu-l aşteptam. Dar aş- teptam şi alte lucruri bune, deşi mă rodea tot mai des acea carie neagră ce-şi ridica sfredeluşul ; cîteodată eu şi Alvina ne certam ; dar asta nu mă îngrijora – erau obişnuitele noastre certuri şi împăcări ; principalul era Giedre – Giedre reprezenta pentru mine totul ;

şi-apoi... îmi aduc aminte ; îmi aduc bine aminte ce-a urmat, deşi Domnul ştie dacă trăim cu adevărat pe atunci ; am impresia că alt Sigitas Selis, străin mie, stătea la cimitir cu ochii tulburi, pironiţi

în groapa dreptunghiulara, înconjurată de movile de pămînt galben ; cineva a spus : „Acum, gata !” şi a început să hohotească amarnic la urechea mea ; cineva m-a Înghiontit în coastă, cineva a suduit surd ; şi iarăşi s-a lăsat ceaţa înăbuşitoare, cenuşie, cu gust sălciu ; învăluia oamenii, copacii, crucile ; iar crucile erau albe, ca lumî- nările, înşirate rînduri-rînduri, ca soldaţii ; pe faţa brăzdată a lemnului îngheţau lacrimi galbene de răşină ; boabe tulburi şi triste, pe lemnul crucilor ; apoi... Ah, multe-au fost apoi, dar mai ales tăcerea – o lungă tăcere ţiuind a pustiu ; a durat o secundă, un minut, o eternitate, nu are importanţă cît ; sufocantă, a durat pînă ce s-a spart cu plesnet – a bufnit un bulgăre de pămînt, unul singur, scăpat de sub tălpile cuiva... cred că ale mele ; a căzut, iar în urma-i, pe sicriu! galben-roşiatic şi atît de fragil, s-a dezlănţuit grindina de bulgări ; loveau ca bombele, gloanţele – ca alicele mai ales ; eu şi aşa nu mai auzeam nimic limpede, nu mai puteam distinge bine zgomotele – toate erau la fel, mă loveau în cap, în inimă, în timpane ; iar ceaţa sălcie şi aderentă venea fantomatic tot mai aproape, înghiţea crucile, copacii, oamenii, şi mai ales pe mine, deşi Domnul ştie dacă existam cu adevărat ; Giedre continua să rămînă vie şi necesară mie, ca şi celuilalt Selis, care căzuse deodată în genunchi şi strîngea în braţe movila de pămînt galben ; iar înceţoşarea se întindea mai departe, tot mai deasă şi mai deasă ; şi iată că undele ei vin iarăşi dinspre fereastră,

se apropie, se tîrăsc spre mine ; şi eu care putusem să cred că eram salvat... mi se păruse că spulberasem şi ceţurile reci, şi pîclele zăpuşitoare cu rîsul meu de adineaori – ha, ha, ha ! Mă doare capul – tresar – iar mă doare capul, tată ; dă-mi apă, tată, mă doare capul... vocea vioaie, clară ; pe toţi copiii îi doare capul, tată ... ?

De unde să ştiu eu ? Încerc să scap uşor ; nu ştiu ; torn apă în pahar şi i-l pun pe măsuţă ; nu ştiu...

Pe păpuşa mea nu o doare capul niciodată, de ce, tata ... ? . ’

Nu ştiu, nu ştiu, caut iar să scap. Vezi, sînt foarte ocupat acum... nu mă deranja...

Văd, tăticule, dar cu ce eşti aşa de ocupat ?

Scriu.

Ce scrii ?

Un raport.

Un raport ? Ce fel de raport ?

Cu situaţia cadrelor, puiule.

Da' de ce-l scrii acum ?

N-am avut timp la serviciu, **şi,** uite,-l scriu acasa.

Da’ de ce n-ai avut timp ?

Am avut şi alte treburi.

Alte treburi ?

Da.

Da' de ce altele, tată ?

Ei, ştii... vezi şi tu, eu...

Văd, tăticule, da' pe mine mă doare capul foarte rău. Iar o să vină doctorul cu barbă **şi** ochelari ? Moş Gerilă de ce are barbă ?

Să-l întrebi cînd o veni de Anul nou. iar acum – la joacă ! Du-te la bunicu', bine ?

Nu e bine. Bunicu' omoară muşte. Şi nu ma iubeşte. Nici mama nu mă iube.şte. Mama a plecat cu un nene negru. Cu „Volga“ roşie...

Ai văzut tu ?

Am văzut. Şi bunicu' a văzut. Mama rîdea... şi nenea cel negru rîdea.

Cam prea multe vezi tu, puişor. Mai multe decît mine.

Sigur... păi, eu stau mereu acasă... **şi** pe urma, bunicu' a-nceput iar să omoare muşte... muşte olbastre-albastre... kaput, kaput...

Cum, cum ?

Aşa zice bunicu', zice – kaput ! Şi pe mine mă doare capul.

Ei, ajunge, puiule, ajunge – du-te şi te joaca cu păpuşile, bine ?

Bine ?... Da' doctorul a spus ca dacă ma doare capul e foa**rt**e rău.

Bine, e rău. .... ' 7

Da' tu ai spus – bine.

Am spus bine pentru mine, nu pentru tine.

Pentru tine ? Păi, cine spune „bine“ pentru el ?

Ei, hai, fugi la joacă, fugi...

Ei, fugi, fugi ! Eu spun... Eu. Eu. (Giedre dispare.)

Giedre ! Giedre ! Eu...

Asta s-a petrecut acum şase săptămîni. Alvina tocmai fusese numită la o altă catedră, la Institut ; se Întorsese tîrziu şi cam prea bine dispusă ; (am auzit cum cineva îşi lua rămas bun de la ea Într-un falset nazalizat, am auzit

cum se trînteşte uşa „Volgăi“ ; iar acum o lună... iau de pe masă, pe dibuite, un pahar de apă – un pahar de hotel, striat, plin cu apă sălcie, de hotel – şi-l beau pînă la fund... acum o lună... zorrrnn...

Eu sînt, doctore. Ce spui, doctore ?... Nu, nu-ţi caut vină.. Medicina a făcut tot posibilul, înţeleg perfect. Dar de ce trebuia să mă minţi, doctore ? Ştii bine că nu a fost influenţă... a fost leucemie... parcă aşa se numeşte această'boală la modă. Şi cu toate că s-a semnat acordul cu America, specialiştii susţin că victimele exploziilor nucleare... încă mult timp... doctore, dumneata mă auzi, doctore ? Doctore I

D o c t o r e ! mă ridic repede de pe canapea şi privesc năuc la telefon... zorrrnn... ; nu, convorbirea cu doctorul a fost mai demult... foarte demult – ne desparte de ea o lună Întreagă, o lună de ceaţă sălcie şi aderentă ; zbîîrrnn – nu, nu cred să fie tot Medinis ; această dragoste nu o poţi nici masca, nici rezolva ; punct ; zbîîrrnn – risipeşte înceţoşarea – e zbîrnîitul telefonului – o alungă afară, pe fereastra hotelului ; las-o să se ducă repede, lasă, Sigitas Selis ; da, eu, vă ascult...

— O, Sigitas ! Te-am văzut adineaori, nerușinatule !

— Pe mine ?

— Da. Pe Aleea Libertăţii. Rîdeai, Sigitas. Asta a fost o mare surpriză pentru mine !...

— Surpriză ? Rîdeam ? M-da ! involuntar strîng receptorul tare şi aud cum trosneşte ; la fel făcuse, probabil, Medinis, vorbind cu mine acum cîteva minute ; şeful – la Vilnius – aşezat la biroul său negru, Întors pe trei sferturi către uşă, solicitanţi şi poate către lumea-ntreagă ; iar eu mă aflu aici, la Kaunas, într-o cameră de hotel, strîngînd în mînă receptorul şi acoperindu-i membrana cu palma : m-da, m-a văzut Raminta, toţi m-au văzut ; ca şi ei, mă uitam şi eu la omul acela cu bască, nespus de satisfăcut, ce-şi dezvelea dinţii în faţa oglinzii din vitrina unui magazin ; la omul acela oarecum cunoscut

— parcă – şi care se strîmba de rîs, ţinîndu-se de burtă – ha, ha, ha ! Acum, sigur că poţi rîde, Selis ; cu Barbarossa ai discutat, cu Medinis, de asemenea – *statu-quo, statu-quo,* şi continua să răcnească în receptorul pe care l-am trîntit în furcă ; nu, această poveste de dragoste nu se va muşamaliza niciodată, stimaţi tovarăşi, punct ; dar de ce nu m-o suna oare femeia aceea frumoasă de la fabrică, tînăra ce-mi aminteşte âe Geda ? Aseară n-a mai plîns, vorbea calm şi ferm, cu o siguranţă pe care numai curajul interior i-o dă omului ; spunea : „dacă aţi avut o iubire adevărată... de care ai parte o singură dată în viaţă... , iar eu pot zice că am dat-o afară din birou ; avea o voce calmă, ochii – la fel... iar eu am gonit-o, fiindcă se treziseră în mine amintirile : ...pleacă... du-te !...

— Sigitas, aud eu o voce depărtată şi slăbesc strînsoarea. Sigitas, ce-i cu tine ? La

cine ţipi acolo ?

— TiP ? . „ ...

— Ai strigat „du-te !" ...sau mi s-o fi părut...

— Ţi s-a părut.

— Totuşi, sînt ca şi sigură că ai strigat „du-te '"... Am auzit bine.

— Tot ce se poate, Raminta. Spune-mi ce doreşti ; şi dacă e posibil – cît mai pe scurt...

— Sigitas, tonul... !

— Scuză-mă.

— Cît mai pe scrut : te scuz **şi** te poftesc la dejun.

p» V V

— Scuza-ma.

— Ţi-am spus o dată că te scuz, şi se aude un oftat în receptor. Te scuz, ce să fac !... Deşi, drept să-ţi spun, ieri te-ai purtat foarte urît faţă de mine. Nu te porţi aşa cu o femeie... chiar dacă...

— Chiar dacă abia acum o lună...

— Sigitas, iar Începi ? !.. . Stai şi-ascultă – am treabă cu tine... împreună cu...

— Treabă ?

— Da, şi foarte importantă. Mă supăr pe veci dacă nu vii !. .. Cu toate că şi aşa ar trebui să...

Pe veci – şi iar astup receptorul cu palma ; Raminta se supără pe veci ; mai încape discuţie ?! Doar a cărat degeaba muntele de plăpumi şi perne ; constatase şi că nu sînt destul de perspicace, ba chiar că m-am închis în mine însumi, că trăiesc numai cu gîndurile mele... De ce treabă să mai fie vorba ?... Eu, Raminta, nu mai am nici o treabă cu tine, şi de fapt, nici n-am avut vreodată ; ce-s eu de vină

dacă Jamaica nu mă încîntă – nici pe melodie, nici pe eticheta unei sticle ; adevărat, am mers uneori cu tine la dans, alteori ne-am certat – dar ce treburi am mai avea în comun ?... Undoi, un, doi, un, un, un... te-ai topit în noaptea cenuşie şi-mi amintesc că nu am alergat după tine ; pe urmă, te plimbai cu boxerul din Sanciai, care mă privea pieziş cu ochii lui taurini, făcea pe cowboyul şi-şi masa indiferent muşchii lui de campion la categoria semigrea ; nici o treabă, Raminta.

— Tu mă auzi, repet eu ca pentru mine, nici un fel de treburi, Raminta. Oare de ce-ar mai putea fi vorba ? Salutări babacăi...

— Cui ? Cui ?

— Babacăi şi babacului – lui dom-profeor. Adio !

— Sigitas, eşti un porc ! Acum pricep eu...

— Pricepe, pricepe, sigur că da.

— A, nu ! şi ştiu că bate din picior. A, nu, nu am terminat ! nu-i văd piciorul, dar ştiu cum arată la faţă : obrajii colţuroşi, masculinizaţi – au dispărut gropiţele din obraji, odată cu rotunjirea feţei – colţurile gurii tremură şi sînt, cu siguranţă, lăsate în jos ; ochii fulgeră. A, nu s-a terminat deloc ! Cum te-ai purtat azi cu Ricardas ? Mai adineaori – cum ? !

— Tu cum crezi ?

— Ca un bădăran ! Oamenii bine-crescuţi nu se poartă aşa. Oricum, măcar puţină bună-cuviinţă. Şi rîsul acela al tău – idiot !... Dacă îţi închipui că ginerele fostului colonel poate şantaja oamenii, că îi poate scuipa între ochi, fără

s-o păţească...

— Dar nu ai putea vorbi puţin mai politicos ?...

— Politicos ! Cine vorbeşte de politeţe ! Tu care nu eşti în stare să fii măcar un amant pasabil... şi cu atît mai puţin tată...

— Raminta, te-aş ruga...

— Crezi că eu nu ştiu cum te-ai purtat cu propria-ţi fiică... Da, cu bietul copil nevinovat...

Mă trec răcorile.

— Nu te atinge de memoria morţilor, Raminta !

— A morţilor ? Eu Îţi spun de cea vie... să nu-ţi închipui că lumea habar n-are... paiul din ochiul altuia îl vezi, dar bîrna din ochiul tău...

„Fac caz de principii, îmi vine în minte, în timp ce ei... "

— Raminta ! Ce enormităţi îndrugi ? ! Ştii că nu e nici un sîmbure de adevăr...

— Enormităţi ? Eu ? !

— Despre ce fată vie pomeneşti, Raminta ? Aiurezi ?

— Nu mai face pe naivul ! şi ce voce veninoasă are Raminta asta ; parcă-i văd faţa – cum îl vedeam şi pe Medinis mai-nainte – dînd să-n- ţepe, zbîrlită, ca un şpan, o spirală dură, zimţată şi răsucită ... Nu mai face pe sfîntul, Sigitas, Maya ta a şi împlinit doisprezece ani...

— Maya ? Care Maya ? Ce tot îndrugi acolo, Raminta ? Ai avut coşmaruri azi-noapte şi...

— Pe dracu, Selis ! Nu căuta să te eschivezi — Maya Zelnyte, fiica ta. Şi dacă îţi imaginezi că şeful tău... căruia, din cîte-am **auzit** eu, îi ştii

de frică...

— Raminta !... Ce spui... ce ? !

— ...dacă îţi Închipui că şefii tăi te vor mîngîia pe creştet pentru isprava asta... şi ei, şi Alvina... fiindcă nu cred să te fi lăudat faţă de soţie că ai părăsit-o pe Geda într-o situaţie delicată... şi tu...

Mi se împăienjenesc ochii, broboane de sudoare îmi îngheaţă fruntea ; mi se pare că înţeleg despre ce-mi vorbeşte această caţă, ce spune vocea care-mi zgîrie urechea, vocea venind din casa doctoriţei Raminta ; un-doi, un-doi – pisa ea caldarîmul cu tocurile, dispărînd în noaptea cenuşie... dar vocea a ramas – vocea tăioasă şi vibrînd de răutate ; da, iată că a izbutit să mă tortureze ; cred că înţeleg vag ceva...

— Dar nu e posibil, Raminta... ceea ce spui tu...

— E purul adevăr, Selis – de la A la Zed. Oameni sîntem, fireşte, şi unele incidente din trecut nu trebuie să ne distrugă viaţa... Dar odată ce tu începi să te porţi atît de grosolan cu vechii tăi prieteni... care poate că te-au ajutat cîndva să-ţi salvezi bunul nume şi propria-ţi piele... cu Ricardas şi cu mine... pe un astfel de ton şi cu astfel de maniere... Spirala saltă ; vocea e şi mai ascuţită şi se opreşte la mijlocul frazei ; acum Raminta rumegă în tăcere ce ar mai putea adăuga ; se gîndeşte, Încreţindu-şi fruntea Înaltă • şi netedă, şi respiră agitat în receptor, în membrana protejată de sita neagră – o văd. Evită scan-

dalul, Selis ! spune ea cumpănit ; vorbeşte calm, dar pieptul – acel decolteu *en-coeur* – saltă, abia reţinînd un strigăt... Mai precis – poţi să te pregăteşti de scandal. Asta-i tot, scumpul meu mare bădăran şi secătură !

Asta-i tot – bate din picior ; colţurile gurii lăsate în jos tresar nervos, ştergînd orice urmă de zîmbet ; asta-i tot – mîna cu receptorul mi se lasă moale ; asta-i tot, deşi ea nu a întrerupt încă legătt.lra telefonică ; asta-i tot, deşi eu continuu să văd această faţă puhavă şi emanînd mulţumirea de sine, aceşti ochi incolori ce fulgeră cu răutate... da, poate fi satisfăcută : a învins. M-a doborît cu ultimul argument la care nici nu m-aş fi aşteptat ; da, fetiţa care mîngîia căţelul... Maya Zelnyte – da ; nu, nu m-am lăudat că am părăsit-o pe Geda, şi încă în asemenea stare... Nu m-am lăudat – cum să mă laud !

Dar nici n-am ştiut, nici n-aş fi visat... Pe-atunci chiar dacă nu ştiam mai nimic – un necioplit de la periferie, un adevărat primitiv ; de-aiş fi ştiut, rămîneam oare la familia Darguzas ? Nu, în nici un caz n-aş fi rămas ; dar încotro ai fi apucat-o, prostănacule de la periferie, cînd toţi te goneau, împroşcîndu-te cu noroi ? Nu, nu ai fi rămas... dar atunci, n-ar fi existat Giedre ; deşi, iată că, şi aşa, nu mai există ; tată, iar mă doare capul, de ce, tată, pe păpuşa mea nu o doare capul niciodată ? Şi iarăşi vine În- ceţoşarea grea, blestemată – se strecoară prin storul albastru al ferestrei, se învolburează, se înalţa, mă înfăşoară ; şi iarăşi

văd – văd – văd !... gonesc pe dinaintea ochilor mei crucile albe, scăldate de ploaie, crucile cu broboane galbene şi tulburi ; şi din nou – blestem ! – un nod fierbinte şi greţos mi se urcă în gîtlej, se ridică, mă sufocă – apă ! Daţi-mi apă – un pahar de apă... ţine paharul, Selis ; bea, bea ; dar nodul continuă să se ridice, creşte, creşte, mă înăbuşă, îmi zgîrie omuşorul, se zbate ca iepurele în burta şarpelui boa ; apă, încă – parcă-i mai bine, ceva mai bine ; receptorul Ramintei, ca şi-al meu nu e pus în furcă – văd : tu tot mai aştepţi – te văd, Raminta ; aştepţi şi ochii tăi incolori dau să iasă din orbite, nările dilatate Îţi tremură de o poftă sadică ; oare fetiţa aceea care mîngîia căţelul... Minţi ! Iarăşi mă minţi, Raminta ! Mai m-ai minţit o dată – ne-ai minţit pe amîndoi ; ţii minte gluma de întîi aprilie, acum treisprezece sau cincisprezece ani ? Şi-a cum – din nou ?! Minţi, minţi, minţi, viperă ! aş vrea să-i strig, dar n-am putere ; dacă totuşi... ? Să-i dai un nume frumos – da ; e foarte important pentru un om, mai ales pentru o fetiţă – da ; dar dacă această Maya... ascultă, Geda, tu nu mi-ai spus nimic, atunci, toamna – în parc ; doar atît : să-i aleg copilului un nume frumos... şi i l-am ales ; de ce nu mi-ai spus nimic – atunci şi niciodată – asta nu ţi-o pot ierta, Geda !

Scrîşnesc din dinţi – nu ţi-o pot ierta !... Nu-ţi voi ierta niciodată, ţie, cuvintele îngropate în nisip cu vîrful cizmuliţei... şi nici mie... Mie – tot răul pe care ţi l-am făcut, nici cel pe care l-am

făcut altora, chiar şi ce poate n-am făcut ; Gedei, Alvinei, Ramintei, da, pînă şi Ramintei... chiar dacă ea...

— Ce e, ce se-ntîmplă, Selis – ce bolboroseşti acolo ? ! Sigitas ! Ce-i cu tine ? !

Drace ! tresar la sunetele astea picate din senin ; Cine-o mai fi ? Doar sînt singur – eu şi receptorul, care s-a lipit iar de ureche – respiră cineva acolo, respiră, respiră – acum o văd... Da, aici, eu şi toamna de dincolo de fereastră ; eu **şi...**

— Sigitas, spune ceva ! Sînt eu, Raminta. Sigitas ! Selis ! Te-am minţit ! Mă auzi ?... Nici o Maya, Selis ; Sigitas, eu...

...eu şi trecutul, aceşti treisprezece sau cincisprezece ani ; eu şi nodul ce mi se ridică violent în gîtlej ; eu şi broboanele de sudoare ca gheaţa pe frunte ; suspin adînc, smucesc receptorul lipit de ureche şi-l azvîrl pe masă.

XIV

PRIMA telegramă :

FULGER

KAUNAS – virgulă – HOTELUL...
Destinatar – SIGITAS SELIS
MEDINIS DESTITUIT – stop
REVINO URGENT VILNIUS – stop

ALVINA

A doua telegramă :

3
3
0

OFICIALA

NUMIT)EF SECŢIE – stop
TELEGRAFIAZA ACCEPTARE – stop INTRARE IN FUNCŢIE ÎNTlI NOIEMBRIE – stop
JUANITIS

XV

„ÎNTII NOIEMBRIE ? Adîcă mîîne“.

„Mîîne, Sigitas, mîîne – acum dormi. Acum poţi dormi liniştit. Medinis a fost scos din funcţie şi Barbarossa e acoperit de ruşine. Tu eşti numit în Control – şi nu adjunct, chiar şef... Dormi, şi-n somn trîmbiţează. De mîîne nimeni nu-ţi mai poate adresa acel cuvînt de care te temi ca dracu de tămîie... Şi-ncepînd cu **ziua** de mîîne, salariul tău lunar... „

„Of, iarăşi tu ! Ce mai doreşti ? Să rîzi de mine ? Vrei să mă umileşti, ce ?!”

„N-o lua aşa. Vreau să-ţi spun adevărul. Chiar dacă nu ţi-ar conveni. Numai adevărul”.

„Adevărul ? Ei, ştii... Numai adevărul ?”

„Da. Ţie ţi-ar fi mult mai comod să te laşi plutind pe apă, mai departe, ca o surcea – fără să te gîndeşti pe ce ţărm o să te arunce”.

„Ha, ha, ha !”

„Ăsta-i rîs printre lacrimi, Sigitas...“

„Nu, tu tot nu mă cunoşti pe mine. Ştii doar ce-am fost, dar cine sînt acum – nu ştii. Aşa că, te rog, să mă laşi în pace, sa-mi adun şi eu

gîndurile.”

„O ! Să-ţi aduni gîndurile ! Ceva nou în vocabularul tău, Sigitas. După cîte-mi amintesc, înainte, tu...”

„îţi aminteşti, îţi aminteşti... Uneori mi se pare că îţi aminteşti chiar mai mult decît ar trebui. Şi mereu vrei să-mi aduci aminte de acelaşi lucru – ar fi mai bine pentru amîndoi dacă te-ai lăsa mai puţin furat de amintiri... “

„Te temi de amintiri ? De cînd asta, Sigitas ? “

„Nu mă tem... dar...”

„Da, da, înţeleg : nu te temi, dar... în sufletul tău tot mai stăruie frica – dă tîrcoale, odată cu amintirile... Dar nu te-ai gîndit niciodată că, atîta timp cît vei trăi din amintiri, şi frica va continua să existe... tu singur o ocroteşti de pie- ire, Sigitas.”

„O ocrotesc – eu ? Ba o urăsc de moarte ! Mi-e silă de ea ca de un stîrv, înţelegi ? Să crape ! Să se .spulbere pe totdeauna ! Chiar din clipa asta !”

„Ştiu că o urăşti – teribil. Dar teamă tot ţi-e. Da, încă te mai temi...”

„Nu-i adevărat, mie nu mi-e teamă, uneori mă întreb unde o să ma ducă îndrăzneala... şi de aceea...”

„Alegi, de frică, prudenţa. Se ştie că aşa cum Îţi aşterni, aşa dormi, şi-atunci, tu Îţi ZICI... aşa-i ?”

„Of, taci odată ! În definitiv, ce vrei acum ? Eu nu-s tipul eroului – parcă aşa zicea Barbarossa... Are dreptate, fir-ar să fie ! în orice caz, în privinţa asta... “

„Are dreptate el ? Da' tu ai încercat ?”

„Ce să încerc'?”

„Să fii un om adevărat.”

„Am spus – erou.”

„E acelaşi lucru.”

„A, nu, nu !”

„Ehei ! Parc-ai fi altul azi, Sigitas. Chiar şi pentru mine ; acest «altul» e o noutate ; deşi cred că te cunosc ca pe mine însumi... în definitiv – eu, tu – una sîntem... Şi totuşi, acum cincisprezece ani tu erai mult mai altfel... chiar şi-acum zece ani, aş zice – chiar şi cinci...”

„Şi tu erai mult mai altfel pe-atunci !”

„Cum anume ?”

„Nu erai atît de vorbăreţ ! Şi-acum ţipi cît te ţine gura, după ce însăşi viaţa a rezolvat multe probleme... acum, Selis, te simţi viteaz, dar atunci...”

„Ascultă, Sigitas, hai să n-o luăm razna. Ştiu că eşti mare meşter în eschive, mai ales cînd subiectul nu-ţi convine. Hai mai bine **s-o** luăm de la capăt : zici, deci, că nu ştii uneori unde te-ar duce îndrăzneala. Dar tocmai asta înseamnă că ţi-e frică !”

„Cum adică – tocmai asta ?”

„Flecăreala ta despre îndrăzneală... îndrăzneala este zgîrcită în vorbe... este simplă şi cotidiană, ca pîinea de toate zilele... Iar fără ea, fără această îndrăzneală, fără curajul uman, nu există nici prezent, nici viitor, nu există nimic".

„Absolut nimic ?"

„Absolut."

„Dar trecutul ?"

„Trecutul a intrat în istorie, este imuabil... nu-l mai poţi nici lumina, nici Întuneca... rămîne ce-a fost... În schimb, viitorul... viitorul poate fi mai bun, mai altfel... dacă, bineînţeles, noi nu venim către el cu vechea teamă, care de-atîtea ori se ţine scai de om, ca umbra..."

„Of, termină odată ! Ajunge ! Ce ştii tu despre mine ? Tu îmi scormoneşti în rană de fiece dată, şi tocmai cînd mi-e mie mai greu... Eşti un al doilea Marius ! Mă' tot îmboldeşti, îmi dai ghes s-o pornesc în altă direcţie ; şi nici tu însuţi nu ştii bine în care anume..."

„Ba ştiu foarte bine : spre viitor. Nu vroou să te las pradă trecutului. Nu vreau să te las să putrezeşti de viu. Omului îi este dat un singur drum bun – cel ce duce tot înainte... „

„înainte, tot înainte ? Totdeauna ?"

„înainte, tot mereu înainte. Pentru că o viaţa are omul şi trebuie s-o trăiască aşa încît să nu regrete ani de-a rîndul trăiţi fără nici o noimă, fără ţel, ca... „

„Vorbeşti ca din carte, frăţioare ! Te ţii de buchea cărţii – cuvînt de cuvînt ! Chiar după cartea citită de Geda, despre care ea... mai ţii minte ? ...Am citit-o şi eu cîndva – mi-o adusese

Marius. Ori poate nici de asta nu-ţi mai aminteşti acum ? Absolut de nimic... ? Te pricepi de minune să astupi gura altora, te cunosc...)i, în ! (*••• — A • definitiv, ce ? îmi este interzis ?

„Nu, deloc, dar nu ţipa. Ba chiar Îţi trebute. E necesar ! E ceva absolut necesar !"

„Da, e necesar !"

„Ei, vezi !"

„Aminteşte-ţi ce vrei, dar nu ţipa. Sîntem la hotel. Dorm oamenii. Menajează-le somnul. Lasă-i să se odihnească. Nu mai ţipa! Adu-ji aminte ce vrei, dar nu ţipa !" Nu ţipa !"

XVI

NU, EU NU ŢIP, nici pomeneală... Nu ţip, deşi vocea-mi sună tăios, chiar cu înverşunare

— ca şi vocea lui Marius, atunci : ar fi fost mult mai bine dacă... ; OFICIALA, OFICIALA, OFICIALA – se perindă dinaintea moo. : OFICIALA NUMIT ; nu ţip, nu, doar ce tresar şi deschid ochii ; îi deschid şi întind mîna spre telefon

— cine m-o suna atît de dimineaţă ? Numai Medinis să nu fie – a, nu... cu el am şi vorbit ; cred că azi nu mai e acolo – în cabinetul ,**cu** biroul negru, scaune negre şi, acum, un fel de nişă goală în spatele biroului ; nici Raminta, ! nu

— şi cu ea cred că am vorbit.. . şi cu Alvina – înainte de a pleca în delegaţie : „analizează bine

situaţia şi hotărăşte singur, te rog", spusese ea ; atunci, cine ma suna la telefon aşa, cu noaptea-n cap ?

— Eu sînt... de la fabrică... ţineţi minte : Dumneavoastră m-aţi rugat...

Da, da, cum să nu ţin minte ? şi sar din pat; da, da, sigur că da ; cu toate că aş zice că h ora asta – cînd am şi stat de vorbă cu Bubn,e- lis – după discuţia aceea aşa de plăcută, de mă mai dor şi acum maxilarele de atîta rîs... ; da, eu te-am rugat, te-am rugat – ochii ei mari şi negri parcă aşteaptă ceva, parcă sînt uimiţi de ceva ; este încă foarte tînără şi seamănă cu Geda ; am impresia că eu nu i--am spus tot ; nu, mai curînd, ea nu mi-a spus – ceva Ioane important ; sună-mă, sună-mă, i-am zis, mai exact – am strigat ; şi iată că mă sună ; alo !

— Alo ! Alo ! Dumneata eşti ? De la fabrica ? Te ascult, ascult.. .

— Am vrut...

— Da, da, ascult !

— Să vă spun că el a venit la mine... aseară ..

— Barbarossa ?

— Scuzaţi-mă... e zgomot aici... nu am Înţeles ce-aţi spus...

— Cine a venit ? Bubnelis ?

— Da, Ricardas... A venit să-mi ofere banii... ca să semnez... a spus că aşa s-a înţeles el cu dumneavoastră...

— Cu mine ! ? S-a-nţeles... ? !

— Da.

— Cu mine ? !

Nu ţipa, Selis, nu ţipa !... Acum mi se pare

ca m-am trezit de-a binelea ; m-am trezit şi cred că pricep mai bine... : Barbarossa afirmă că s-a înţeles cu mine – ha, ha ! „e... tot un tovarăş de-al meu” – ha, ha ! „un tovarăş admirabil, conştiincios” ...ha, ha ! Medinis şi-a făcut bagajele, dar Barbarossa e încă în fiinţă – scheaună, dar e în fiinţă – r.u ţipa, nu ţipa ! – şi-mi muşc buzele pînă la sînge ; taci, Selis : nu, nu visezi – stai în cămaşă, ţi-au amorţit degetele care strîng receptorul ; eşti în mijlocul camerei şi te uiţi jur-împrejur ; OFICIALANUMIT – saltă literele prin fai;a ochilor mei – nu, nu visez, privesc buimac la telegrama căzută pe covor şi la telefonul care parcă tremură de furie ; sau poate şi la pala de lumină – strălucitoare şi rece – trecînd vibrantă prin stor ; cu mine...

— Cu mine ? repet mai tare. Ceea ce-mi sppi dumneata acum... este, este...

— Aşa a spus el... nu fac decît să-i repet afirmaţia... Dar, să ştiţi, pentru nimic în lume'...

— Ce, ce ?

— Am spus – pentru nimic în lume ! Alo, alo ! Vă spun că pentru nimic în lume... alo'...

— Stai puţin... ce-mi tot spui acolo ?... Stai, stai... lasă-mă şi pe mine să vorbesc... probabil dumneata nu ştii că eu...

— Nu, nu, mai bine ascultaţi-mă dumnea-voastră întîi : pentru nimic în lume, alo ! În zilele noastre nu banii trebuie să primeze... şi de fapt, de fapt eu sînt vinovată că m-am încurcat cu un om atît de josnic şi necinstit...

vinovata sînt eu – mă auziţi ? Mă auziţi ? Pentru nimic în lume – auziţi ? Mă auziţi ? !

— Dar... copilul ? ! strig eu deodată, rămînînd uimit de propria-mi nervozitate. Dar copilul trebuie să aibă un tată – da sau nu ?

îi repetasem şi intonaţia, nu numai cuvintele — aşa cum îmi vorbise ea în biroul preşedintelui comitetului sindical al fabricii ; ia uite – acum îmi dă ea lecţii !... Nu prea sînt deprins cu aşa ceva, stimata mea... aş vrea să ştii asta ; dar simt că-mi ard obrajii – obrajii mei împietri^ ; mare prost !... închid ochii şi clatin din cap ; mare prost mai eşti ! mă ocărăsc eu singur. E^i un nenorocit şoarece amator de hîrtii de birocratice... cine-ţi dă dreptul... ?

Tăcere. O tăcere lungă, apăsătoare, la celălalt capăt al firului – simt tăcerea asta, cu tot vuietul şi vibraţiile de acolo, din fabrică ; sau vuieşte şi vibrează aici, în camera de hotel... vu- iesc urechile, tremură telefonul – de furie tremură, o furie care dă să răbufnească prin receptor, Într-o trombă de flăcări ; în definitiv, aşa-mi trebuie... Fie, fie !. .. Numai de-aş auzi iar vocea ei, vocea femeii cu basma roşie şi halat albastru, femeia care seamănă cu Geda; numai de n-ar continua să tacă ; vreau să-i aud glasul, am nevoie de glasul ei – chiar acum, în clipa asta !

— Trebuie să aibă ? !... zbier eu, nemaistăpînindu-mă – doar-doar s-o termina pauza aceasta insuportabil de lungă şi apăsătoare. Trebuie, sau nu ? Răspunde-mi !

Nu – ea e calmă, respiră liniştit în receptor

— acolo, la celălalt capăt al firului ; o respiraţie egală, reţinută ; şi-apoi, sigur, nimeni nu-mi dă dreptul să-i vorbesc pe asemenea ton – nici

— ei, nici altcuiva, sigur că nu ; atunci de ce nu mă stăpînesc ? De ce rag ca boul, ca o vită scăpată din belciug ? Ascultă-i respiraţia uniformă, stăpînită ; şi vocea...

— Vă rog, nu strigaţi, aud foarte bine... se desprinde din acea linişte, din acel ritm egal ce vibrează acolo, în fabrică ; ah, de-aş fi în state să mă port şi eu aşa – atît de liniştit, cu glas egal... Nu strigaţi, vă aud... vn tată ? Da, un tată, nu un nemernic, nu un nemernic, alo... alooo...

Alooo... mîna-mi cade singură pe furca telefonului, mîna mea amorţită ; alo... dar nu un nemernic, un tată, nu un nemernic, alooo ; nici o Maya... alo... te-am minţit, Selis... alo ; vă rog, nu strigaţi... Nu ţipa, nu ţipa !

Nu, nu mai ţip, mă apropii de fereastră, trag storul pînă sus şi dau drumul în casă unui Întreg snop de raze de soare – soarele răcoros de noiembrie : nu, nu – mă-mbrac iute şi mă spăl – mă bărbieresc ; a, nu, nu ! Apuc mapa, impermeabilul şi basca ; de ce să ţip ? Zvîrl în laturi telegrama ce mi se-ncurcă printre picioare ; nu, nu şi nu ! N-am să mai ţip ! ...Mă izbeşte-n faţă miros reavăn de pămînt şi de frunze moarte, parcă şi de benzină ; mare prostie să ţipi aşa, Selis ! Uite, mai bine admiră... în văzduh plu teşte şi face volte ca un porumbel o frunză de arţar... ? Unde va cădea ?... Iată şi o tînără pe reche – un băiat şi-o fată ; vezi ce sprinten şi-n acelaşi ritm urcă treptele scării, spre parc... ? El o cuprinde uşor

de după umeri ; vom trece prin foc şi apă, spune el probabil ; o, nu, nu e nevoie de cuvinte, cred că **şoptește** ea – toate cuvintele

sînt la fel ; frunza descrie un cerc în aer şi se lasă pe părul ei lucios – o frunză arămie pe un păr arămiu ; ea nu a simţit-o, nu o observă ; nu e nevoie de cuvinte, nu e nevoie... Privesc în altă parte şi-i întrec pe tinerii în mers ; mai departe, mai departe... iată şi Valea, şi potecile ce aleargă spre ea ; Dealul, iar dincolo de deal – o pajişte... mai departe, încolo, iată...

— O, Sigitas ! Providenţa mi te-a scos în cale !

E Petras în persoană ; doamne, cît de nesuferit mi-a devenit microbiologul ăsta – te trezeşti cu el în cel mai nepotrivit moment. Aşa şi-acum – a sărit pe iarba roşiatecă, coborind dintr-o maşină sanitară oprită pe banda de asfalt cenuşiu ; a coborît iute şi – nu ştiu pentru a cîta oară – dă iama-n gîndurile mele : mi le Încurcă, le înghesuie şi mi le mînă ca pe oi ; îi face semn şoferului – poţi pleca, poţi pleca ; maşina dispare ; Petras îmi apucă mîna şi mi-o scutură un timp.

— Tocmai voiam să mă consult cu tine, Sigitas. '

— Să te consulţi cu mine ? – mă zgribulesc : să-mi ceară sfaturi tocmai cînd mi-e mai leha-mite de orice discuţie – n-am chef nici de Petras, nici de nimeni altcineva ; dar Petras ţine morţiş să se consulte cu mine ... mă uit jur-împrejur, să ştiu euct unde am ajuns... e Valea, valea cu pîrîul Girstupis, lîngă Aukstieji SanCiai... vrea, vrea să se „consulte”... Of, cum de-ai ajuns şi-aici ? !...

— Mă duc la Clinica de psihiatrie – sînt medic-consultant acolo, spune el, parcă ghicindu-mi gîndurile. Şi uite că te-am zărit pe tine ; chiar cînd intenţionam să te caut, că nu-i vreme de aşteptat. Dar tu unde mergi ?

— Cum – unde merg ?

— Ei, unde mergi... aşa, pe cărări, în zi de toamna... :

— Unde merg ? mă uit la Petras ; da – încotro ?... Dar ce te priveşte pe tine – merg, şi gata ! Unde, de ce – asta nu-i treaba ta, micronu sînt singur la aceste nici drum – poate că mă conduc toamnă, aceste cărări, şi acele vreodată – biologule Petras ; poate că frunze de cuvinte nerostite mai mai departe, tot gîndurile sperioase ca păsărelele de crîng, gîndu rile ce abia Învie prin Întortocheatele tainiţe ale creierului meu, gînduri aproape insesizabile – tot mai departe... Nu e treaba ta. Merg, şi gata – trebuie să merg ; azi am simţit că nu ^al puteam rezista în lîncezeala hotelului, unde orice obiect este impregnat de mirosul trecutului – un trecut ce aparţine altora ; nu mai puteam rămîne lîngă acel telefon care tremura de furie, cu masa aceea străină şi cu acele telegrame ; trebuia să merg – să merg – încotro ?... Pe cărările ce-mi sînt atît de familiare, pe dragile cărări ale tinereţii mele ; Petras, bineînţeles, n-are cum să înţeleagă. Şi mai dă-l dracului !... Ale mele sînt aceste nerostite cuvinte – numai ale mele ! – şi aceste

noi gînduri abia născute, inSesl'zabile aproape. Petras nu poate Înţelege – el doar consul ta şi se consultă ; nu arc cum Înţelege ce-s ele – cărăruile în zi de toamnă ; ori nici nu trebuie să priceapă ceva – omuleţul ăsta sfrijit şi cu picioarele strîmbe, care-ţi iese ca din pămînt în cale, în cel mai inoportun moment ; parcă totuşi spune ceva...

— Apropo, da... aşa-i... zice Petras, privindu-mă în ochi, sper că te-ai odihnit bine noaptea...

— Destul de bine... (Dar ce-o fi vrînd ?) De cînd m-am culcat aseară, pe la şapte, pînă...

— Pe la şapte seara ? A, nu te-ntreb de azi- - noapte, de noaptea ailaltă, cînd era gata să te lase blestemata de pompă... cînd abia reuşisem să scăpăm amîndoi de stricata...

— Te-aş ruga, despre femei.. .

— Ce femeie ! şi dă din mîini. N-o cunoşti bine, asta e, Sigitas. Te pot informa că mă împinge să... intervin pentru Ricardas... Ehe, îi ştiu eu bine pe ăştia ! Cum dau de belea – Petras e cel mai bun amic, ba chiar salvatorul suprem cînd e vorba de tras la mal unul de seneacă... Dar dacă-i vorba să obţin şi eu o locuinţă... sau un post...

Se Întrerupe, tuşeşte şi bate ca prostul din buze ; faţa lui moale, întreţinută cu masaje, se boţeşte într-un zîmbet acru – a rămas, în fond, acelaşi ; involuntar, întorc capul.

— A, nu, nu ! şi Petras întinde spre mine braţele. Doamne-fereşte, să nu-ţi închipui cumva că ţin cu ei... Admit, *en gros,* babalîcul Ramintei mi-ar mai putea fi util – ca

perspective ştiinţifice – dar în privinţa lui RiCardas... la dracu – eu să mă tem de el ! De fapt, altceva aveam eu cu tine – dă-mi o recomandare, Sigitas, ce zici ?

— O recomandare ?

— Da. În toată regula. Vreau sa intru în partid.

— În partid ? Tu ?

— Eu, dar ce... şi se uită ţintă la mine. Dar ce – nu este permis ? Intelectualitatea creatoare ;:..re la. noi toate drumurile...

— E permis, dar...

— Ce „dar" ar mai putea fi, Sigitas ? Ce s-ar opune ? Eu nu am trecut, Înţelegi ? Din orice direcţie. Pot zice – nici mama, nici bunica, nici soacra... pricepi ? Pur şi simplu, nu am trecut – un vacuum absolut. Rămîne prezentul.)i, fireşte, viitorul, dacă are vreun sens să discutăm despre el. De la sine Înţeles că, sub aspect filozofic, existenţa omului ne este determinată de o hîrtie, asta-i clar. Însă în epoca noastră, cînd personalitatea, global, lipseşte, cînd pui pe acelaşi cîn- tar şi om, şi amebă... ori virus... cînd destinul lor, ca să zicem aşa, este identic sub ciuperca bombei cu hidrogen... pot exista, totuşi, unele avantaje, fie şi într-o existenţă foarte limitată în timp... Pe scurt – şeful secţiei noastre va fi transferat la Vilnius, iar la un astfel de post, unul fără de partid... pricepi... Tu mă cunoşti încă din liceu, aşa că, sper, o recomandare... ar fi, zau, chiar mma providenţei .. :

îi zice, îi zice întruna – omul acesta strîmb la chip şi cu aşa-zisa-i conştiinţă tot strîmbă,

evident ; vorbeşte despre destin, despre recomandare, despre mine ca mînă a providenţei – că mîna providenţei, zice el, a făcut să ne întîlnim – determinanta întîmplare atotputernică, în care el, ca medic-microbiolng, sigur că nu crede, dar pare-se că îl protejează demult, pe el, Pctras – cînd sub înfăţişarea babalîcului Ramintei, cînd în persoana mea, colegul lui de liceu ; RiCardas Bubnelis e un zero, nu e mîna providenţei, ci cum ar zice el, un vacuum absolut – pentru Petras, Bubnelis nici n'i mai există, ca şi amiciţia lor de altădată, mai exact, ca relaţiile de vechi cunoştinţe. Imaginează-ţi, îl aud, că la data cînd s-a pus problema casei lui Vebeliunas, acest Bubnelis... Nu, n-am chef să-mi imaginez ; ce reprezintă pentru mine Vebeliunas – o canalie ; deşi, îmi amintesc, îi aduceam mingile la mîna ; e un putregai ; dar tu, Petras, şi tu eşti un putregai – ceva învechit, uscat, dar la fel de Împuţit, asta e ; cînd vorbeşti, parcă mesteci lut galben, parcă se strecoară miros de pucioasă din gura ta şi-mproşti acid sulfuric printre dinţi ; mîna providenţei a făcut să ne întîlnim aici, la poalele dealului, în valea cu pîrîul Girstupis, unde coboară cărărui cenuşii de ţărînă – cărăruile tinereţii mele ; cred că ne-am mai întîlnit pe aceste cărări, şi pe cea de-aici, şi pe altele ; dar în ce priveşte recomandarea...

— Eu nu sînt membru de partid.

— Nu eşti membru de partid ?! se înecă el, holbîndu-se la mine. Cum aşa... ? Erai atît de... principial... la Kaunas, cînd te ţineai după

Geda...

— Nu sînt membru de partid.

— ...păi, tu... pur şi simplu, iradiai idei... ca izotopul radioactiv... chiar aşa...

— Nu sînt membru de partid, Petras, repet încet şi rar, atît de încet şi rar, încît mă sperie propria-mi voce ; nu, nu, lui Selis nu-i mai rămîne nimic, îmi reamintesc eu ; lui Selis – nu, dar uite că lui Petras... Dar chiar dacă aş fi membru de partid, să-ţi dau o recomandare... pentru nimic în lume. Niciodată !

De ce s-o fi holbînd la mine ? De ce s-or fi pironit ochii lui speriaţi şi parcă deodată albi pînă-n pupilă ; de ce-o fi clipind des, de parcă i-a intrat fum în ochi ? Să fie conştiinţa... ? Nu, nu ; şi de ce s-o fi dînd înapoi ? A, iată explicaţia – am făcut un pas spre el, asta-i explicaţia ; sau poate pentru că i-am spus pe şleau tot ce-avea de auzit de la mine – posibil... Oricum, nu am . ce adăuga ; nici nu pot, nici nu vreau – şi, asta-i tot ; plec, strîngînd din dinţi şi lăsîndu-l înlemnit pe Petras – un ţăruş înfipt în cărare.

„Fără de partid, fără de partid, fără de partid, îmi răsună paşii. Iar unul fără de partid, la un astfel de post:.."

Asta-i – şi mă opresc brusc ; am şi ajuns sus în deal, deasupra cartierului Aukstieji SanCiai ; asta-i – privesc în jos ; Petras stă şi aşteaptă autobuzul ; parcă-i om, parcă nu – o bucăţică de plastic şi-o dungă verde, o pată pe asfaltul cenuşiu ; aşteaptă autobuzul şi, cred, se blestema în sinea lui de necaz – a dat degeaba drumul „Volgăi", care l-ar fi dus confortabil

pînă la clinică ; sau poate că se întreabă ce complexe au reacţionat deodată în mine – se zice că medicii pe toate le explică prin complexe ; deci : a fost odată un Sigitas Selis, care iradia idei ; iar acum... va să zică... Va să zică! Nu mai e nimic de capul lui ! „Şi dacă vrem să ne menţinem la

suprafaţă... *statu-quo*..." Destul ! Nu mai vreau ! Cărările aleargă mai departe, încotro aleargă şi gîndurile – spre tinereţe ; într-acolo de unde am venit noi – pe cărările luminoase, însorite ; ai Înţeles, Selis Tot n-ai Înţeles ? Nici tu nu Înţelegi ? Atunci nici nu-i nevoie. Deloc. Vom mai aştepta. Iar pînă nu vei fi Înţeles, să nu cutezi să te duci... nicăieri, auzi ? Nici un Control, auzi ! Nici o funcţie de şef. Nici un fel de adjunct – nimic de acest fel. Atîta vreme cît se mai ciocnesc în tine cele două voci – una, cea de toate zilele,

un pas ! Nu eşti deloc aşa cum cred unii – eşti şi mai rău ; dar cine ştie, poate că vei deveni, totuşi, alt om, nu cel de azi – mai bun ; cu toate că eu nu aspir să ajung erou, Selis...

Cuvintele lui Bubnelis, ale lui Barbarossa – de ce mi-or fi rămas în minte oare ?... „Dar mîine ?", întrebase Bubnelis, acest Barbarossa ; „mîine ? Mîine, pentru mine", am răspuns... aşa, sau aproximativ aşa ; mîine, i-am spus eu, faţă de mine Însumi voi veche şi binecunoscută, şi alta, care tare seamănă cu vocea lui Marius – nici

Mai departe, cît mai departe... de acest Petras şi de Barbarossa, şi de asemenea gînduri, da ; cărările tinereţii mă conduc spre şosele străjuite de plopi, prin văi sterpe şi pajişti vii – pajiştile tinereţii mele ; Geda era numai surîs ; ieduţul behăia lung şi subţire ; totul înota într-o ceaţă călîie şi verde, care înfăşura în undele-i uşoare oameni, copaci,

case ; pînă şi soarele era verzui, mîngîietor, nespus de plăcut ; şi vîntul ; şi totul jur-împrejur ; apoi a fluierat locomotiva, Marius a rămas pe peron, iar eu – am plecat ; mi se învîrtea capul în legănarea vagonului şi bezna tunelului ; ce demoralizat eram atunci – ca un butoi sunînd a gol, sau ca o minciună golită de sensul cuvîntului ; iată şi stejarul. Stejarul meu cu zgîrieturi şi scorburi ; iar jos, uite-acolo, vezi... în spatele caselor şi coşurilor acelora... este şcoala unde ne-am întîlnit noi doi întîi şi-ntîi... De n-ar fi fost cele întîmplate, poate că noi... Nu, nu, nu-i adevărat ! Noi doi tot ne-am fi întîlnit ! Neapărat... cînd doi oameni au parte de o iubire... Taci, nu e nevoie de cuvinte... fie... wate sînt la fel. Chiar pentru toţi ? Nu ştiu, mai bine să nu vorbim de asta ; acolo, din păcate, nu existau studiouri de balet ; ţes mătase... poate-mi faci o vizită... ? Să-i alegi un nume frumos... e foarte important pentru un om ; hopa-şa ! sar eu peste şanţ şi iată-mă sub stejar, sub stejarul nost r u ; bine, te ridic ; premiul întîi – Geda 2elnyte – Saint-Saens, „Moartea Lebedei” ; mulţumesc că m-ai ridicat pe scenă ; cu plăcere ; să bem pentru ca totdeauna să rămîi sus pe scenă ; mai ales fiindcă o singură viaţă are omul şi... Punct, aici ne oprim ; poţi greşi, dar să nu-ţi trădezi principiile ; da, da ; ...dar nu este obligatoriu ; uite cum sclipeşte raza aceea de soare – acolo, uite-acolo, în spatele caselor albe şi noi, care pasc pe pajiştea tinereţii mele ; rază de soare, sau a scînteiat aparatul electric de **su**dură ; ce-

ar fi să încerci şi tu.. ? mă-ntreba Marius...

Tresar ! „Ce-ar fi să Încerci... ?" – şi iarăşi îmi încordez privirea : case, case albe pe pajiştea tinereţii mele, case, ferestre, balcoane... şi şer- puirea albastră a Nemanului, albastră chiar şi în această primă zi de noiembrie – se pare că octombrie a ridicat de la fund toată tulbureala... ce lună lungă şi ploioasă ; spui că nu ambiţionăm să devenim eroi ? Poate că greşeşti, Barbarossa, măsurîndu-mă şi pe mine după măsura ta ; poate ajung şi eu erou – nu erou de cinema, nici de prin cărţi, erou al vieţii ; cîte nu vezi pe lume... ? Sclipesc luminiţe – parcă-s flori... şi ca o rază rătăcitoare a soarelui de mai – uite-acolo, sus, prin grinda cu zăbrele ; bătrînul chitarist, vîntul, cîntă neobosit acolo, pe strunele întinse ale fermei de oţel ; acolo este Marius ; acolo este şi mama – într-o căsuţă din spatele fabricii ; deci, ţi-ai terminat studiile ? Mă va întreba ea, simplu, limpede ; am terminat, am terminat, mamă, acum vei avea stîlp la bătrîneţe ; unde mi-e salopeta ?...

Pornesc' din nou la drum ; merg, merg, merg – acum ştiu încotro... Acolo este Marius, Jeanne d'Arc pentru mine, şi este acea femeie – ochii ei' miraţi parcă întreabă mereu ceva, parcă aşteaptă ceva anume... privirea deschisă a acestei femei ; în zilele noastre nu e permis să taci ; pentru nimic în lume ; dar nu pentru Selis, ."lui Selis nu-i mai rămîne nimic – vom vedea, dia- – voie ! Viaţa-i treabă complicată, Selis, şi este încă deschisă în faţa ta ; iar

recomandarea, Gruodis, am păstrat-o – recomandarea ta.

3
5
2

...şi, ciudat : nu mai cad bulgării de pamnt — ploaia de alice, de gloanţe, de bombe ; iată că nu mă mai lovesc în obraz, în inimă, în timpane – a dispărut ceaţa sălcie şi aderentă, pîcla apăsătoare, s-a topit înceţoşarea, undeva, departe... în memorie... sorbită, topită de ferestrele caselor şi de ochii oamenilor ce-mi vin din faţă ; cei treisprezece sau cincisprezece ani au rămas **un**deva, acolo, în urma paşilor de pc cărăruile de ţărînă ; acolo, în mapa pe care tot o mai port cu mine, mototolită, ca şi trecutul meu ; totul a rămas acolo, Selis ; iar aici rămînem numai noi doi : eu şi ea – fetiţa aceea care mîngîia căţelul... vie, vie... o, sigur că da ! De s-ar ivi prilejul să o ridic pe scenă ! Şi femeia aceea de la fabrică — neapărat trebuie să discut cu ea, pentru că omul are nevoie să-şi descarce sufletul, să-şi spună focul ; femeia aceea care seamănă atît de mult cu Geda. .. Nu, nu, Giedre nu se va supăra, nu va lovi cu pala ce despică omul în două ; pri-limpezi şi inteliva veşte-i ochii limpezi ! Mari, pentru mine Într genţi ; şi vii – veşnic vii ; ştiu ce-o fi e înţelege, cred, şi Alvina ; nuimportanţa ;»Ca- ca 'şi Sukelis – nu are nici o slab sablanca” este un film de duzină, un film com — nu are nici o importanţă ; viaţa-i treabă plicată, Selis, şi este încă larg deschisă în ta – iar dacă ai parte de ea o singură dată... dacă...

...tatăl tău va fi un om adevărat, Giedre

1963-1965
Vilnius

Lector : AUREL BUICIUC
Tehnoredactor : NICOLAE ŞERBANESCU

Bun de *tipar 19. VII. 1980. Colt tipo* 11.

Tiparul executat sub comanda nr. 1126 **la întreprinderea poligrafică „13 Decembrie** 1918**”, str. Grigore Alexandrescu nr.**

89-97 **București, Republica socialistă România**